



# NÁŠ KALENDÁR

2026

# NÁŠ KALENDÁR

na rok

2 0 2 6



Celoštátna  
**slovenská**  
samospráva v Maďarsku  
ORSZÁGOS SZLOVÁK ÖNKORMÁNYZAT

1114 Budapešť, Fadruszova u. 11/A

E-mail: [oszo@slovaci.hu](mailto:oszo@slovaci.hu) Telefón: +36 1 466 9463 Web: [www.slovaci.hu](http://www.slovaci.hu)

Publikácia Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku (CSSM)

Spoluvydavateľom publikácie je parlamentný hovorca Slovákov v Maďarsku Anton Paulik

Vydáva Nezisková verejnoprospešná spoločnosť s ručením obmedzeným pre služby  
a zužitkovanie nehnuteľností SlovakUm, obchodná spoločnosť CSSM

**SlovakUm**

Za vydanie zodpovedá  
predsedníčka CSSM  
**Alžbeta Hollerová Račková**

Zodpovedný redaktor  
konateľ spoločnosti SlovakUm  
**Imrich Fuhl**

Redaktori  
**Eva Fábíánová**  
**Ivett Körtvélyesi**  
**Zlatko Papuček**  
**Atíla Rusnák**  
**Erika Trenková**

Jazyková lektorka  
**Vlasta Zsákaiová Držíková**

ISSN 0465-9074

Vydanie ročenky podporili



Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí  
0779/HU/2025



Vláda Maďarska  
NKUL-KP-1-2025/3-000765

Príprava do tlače  
**Martin Kraszlán**

Tlač: **Multiszolg Bt.**

Pri zostavovaní ročenky bol použitý archívny materiál týždenníka Ludové noviny  
a spoločnosti SlovakUm.

Autorom fotografií na obálke je **Jozef Homoga**



*Šťastlivý  
Nový rok!  
2026*

# JANUÁR

## 2026

PODĽA SLOVENSKÉHO  
KALENDÁRA

PODĽA MAĎARSKÉHO  
KALENDÁRA

SLNKO	
VÝCHOD	ZÁPAD

<b>1. Štvrtok</b>	<b>Nový rok, Štátny sviatok</b>	<b>Nový rok, Fruzsina</b>	07:29	16:05
2. Piatok	Alexandra, Karina	Ábel	07:29	16:06
3. Sobota	Daniela	Genová, Benjámín	07:29	16:07
<b>4. Nedeľa</b>	Drahoslav	Títusz, Leóna	07:29	16:08
5. Pondelok	Andrea	Simon	07:29	16:09
<b>6. Utorok</b>	<b>Traja králi, Antónia</b>	<b>Traja králi, Boldizsár</b>	07:29	16:10
7. Streda	Bohuslava	Attila, Ramóna	07:28	16:11
8. Štvrtok	Severín	Gyöngyvér	07:28	16:12
9. Piatok	Alexej	Marcell	07:28	16:13
10. Sobota	Dáša	Melánia	07:27	16:14
<b>11. Nedeľa</b>	Malvína	Ágota	07:27	16:16
12. Pondelok	Ernest	Ernő	07:26	16:17
13. Utorok	Rastislav	Veronika	07:26	16:18
14. Streda	Radovan	Bódog	07:25	16:20
15. Štvrtok	Dobroslav	Lóránd, Lóránt	07:25	16:21
16. Piatok	Kristína	Gusztáv	07:24	16:22
17. Sobota	Nataša	Antal, Antónia	07:23	16:24
<b>18. Nedeľa</b>	Bohdana	Piroska	07:22	16:25
19. Pondelok	Drahomíra, Mária	Sára, Mária	07:22	16:26
20. Utorok	Dalibor	Fábián, Sebestyén	07:21	16:28
21. Streda	Vincent	Ágnes	07:20	16:29
22. Štvrtok	Zora	Vince, Artúr	07:19	16:31
23. Piatok	Miloš	Zelma, Rajmund	07:18	16:32
24. Sobota	Timotej	Timót	07:17	16:34
<b>25. Nedeľa</b>	Gejza	Pál	07:16	16:35
26. Pondelok	Tamara	Vanda, Paula	07:15	16:37
27. Utorok	Bohuš	Angelika	07:14	16:38
28. Streda	Alfonz	Károly, Karola	07:13	16:40
29. Štvrtok	Gašpar	Adél	07:11	16:41
30. Piatok	Ema	Martina	07:10	16:43
31. Sobota	Emil	Marcella, Gerda	07:09	16:44

## 12 MESIACOV • 12 NAŠICH VÝZNAMNÝCH FOLKLORISTOV

Tento rok sme sa rozhodli predstaviť v kalendárnej časti 12 takých osobností slovenského folklórneho života v Maďarsku, ktoré sa mimoriadne podieľali na činnosti našich národnostných folklórnych telies či už ako choreografi, alebo ako učitelia ľudového tanca. Mnohí z tých, ktorí absolvovali školenia organizované budapeštianskym Folklórnym súborom Prameň v spolupráci s Demokratickým zväzom Slovákov v Maďarsku v rokoch 1992 a 1993, sa i dnes venujú ľudovému tancu. Niektorí dokonca získali za túto činnosť rôzne vyznamenania. Vybrali sme také osobnosti, ktoré desaťročia vedú folklórne telesá, či usmerňujú ich prácu dobre mienenými radami. Ich zaoberanosť a vytrvalá neúnavná práca je obrovským prínosom pre celú komunitu Slovákov v Maďarsku, obohacuje nielen našu kultúru, ale aj kultúru väčšinového a materského národa.

Spracovala a zostavila: Erika Trenková

### Výnimočná osobnosť Zuzany Hollósyovej

Výnimočná osobnosť organizovania folklórneho diania **Zuzana Hollósyová** ako čerstvá absolventka vysokej školy začala roku 1970 učiť v Sédi slovenčinu. Zakrátko na jej podnet vznikol 70-členný tanečný súbor žiakov nižšieho a vyššieho stupňa. Ich rodičia sa schádzali na skúškach speváckej skupiny, tzv. pávieho krúžku. Keď ju život zavial do slovenského gymnázia v Budapešti, tam tiež raz-dva objavila tancachtivú mládež. Trinásťročná práca napokon vyústila k vytvoreniu Ústredného slovenského tanečného súboru Prameň, ktorého záslužná



práca trvala viac ako jedno desaťročie. Umelecká vedúca Prameňa, z ktorého vyrástol tanečný súbor Lipa, sa stala referentkou Demokratického zväzu Slovákov v Maďarsku, kde mohla naplno uplatniť svoje odborné znalosti a ľudské vlastnosti, povzbudzovať a usmerňovať slovenských aktivistov. Neskôr sa stala vedúcou odboru Národného osvetového ústavu v Budapešti. Po vzniku národnostných samospráv bola Zuzana Hollósyová 22 rokov predsedníčkou slovenského voleného zboru XIII. obvodu a dlhé roky stála na čele Slovenskej samosprávy Budapešti. Dodnes je slovenská ľudová kultúra jej srdcovou záležitosťou. Je jej ľúto, že dlhé roky organizované kurzy pre učiteľov ľudového tanca sa naposledy konali pred viac ako 30 rokmi. Bolo by žiaduce v podobných aktivitách pokračovať.

# F E B R U Á R

## 2026

POĎĽA SLOVENSKÉHO  
KALENDÁRA

POĎĽA MAĎARSKÉHO  
KALENDÁRA

SLNKO	
VÝCHOD	ZÁPAD

<b>1. Nedeľa</b>	Tatiana	Ignác	07:08	16:46
<b>2. Pondelok</b>	Hromnice, Erik, Erika	Hromnice, Karolina, Aida	07:06	16:48
3. Utorok	Blažej	Balázs	07:05	16:49
4. Streda	Veronika	Ráhel, Csenge	07:04	16:51
5. Štvrtok	Agáta	Ágota, Ingrid	07:02	16:52
6. Piatok	Dorota	Dorottya, Dóra	07:01	16:54
7. Sobota	Vanda	Tódor, Rómeó	06:59	16:55
<b>8. Nedeľa</b>	Zoja	Aranka	06:58	16:57
9. Pondelok	Zdenko	Abigél, Alex	06:57	16:59
10. Utorok	Gabriela	Elvira	06:55	17:00
11. Streda	Dezider	Bertold, Marietta	06:53	17:02
12. Štvrtok	Perla	Livia, Lidia	06:52	17:03
13. Piatok	Arpád	Ella, Linda	06:50	17:05
<b>14. Sobota</b>	<b>Deň zaľúbených,</b> Valentín	<b>Deň zaľúbených,</b> Bálint, Valentín	06:49	17:06
<b>15. Nedeľa</b>	Pravoslav	Kolos, Georgina	06:47	17:08
16. Pondelok	Ida, Liana	Julianna, Lilla	06:45	17:09
17. Utorok	Miloslava	Donát	06:44	17:11
<b>18. Streda</b>	<b>Popolcová streda,</b> Jaromír	<b>Popolcová streda,</b> Bernadett	06:42	17:13
19. Štvrtok	Vlasta	Zsuzsanna	06:40	17:14
20. Piatok	Lívia	Aladár, Álmos	06:38	17:16
21. Sobota	Eleonóra	Eleonóra	06:37	17:17
<b>22. Nedeľa</b>	Etela	Gerzson	06:35	17:19
23. Pondelok	Roman, Romana	Alfréd	06:33	17:20
24. Utorok	Zlatica	Elemér	06:31	17:22
25. Streda	Matej	Mátyás	06:29	17:23
26. Štvrtok	Frederik, Frederika	Géza	06:28	17:25
27. Piatok	Viktor	Edina	06:26	17:26
28. Sobota	Alexander	Ákos, Bátor	06:24	17:28

## Zanietený folklorista a osvetár Štefan Lami

Rodák z Pišpeku **Štefan Lami** (1925–2010) patril medzi najvýznamnejšie osobnosti slovenského osvetového života v Maďarsku, do ktorého sa zapojil v útľom detstve. Dlhé roky pracoval v Demokratickom zväze Slovákov v Maďarsku, kde napomáhal a organizoval kultúrny život našej národnosti. Hoci osvetová činnosť bola zároveň jeho najvýznamnejším dielom, organizovaním národopisných táborov a terénneho výskumu tradičnej kultúry Slovákov v Maďarsku sa podujal vykonávať záslužnú činnosť aj v ďalších oblastiach kultúry. Okrem iného bol spoluzakladateľom *Literárnej sekcie DZSM* a bol medzi prvými autormi, ktorí uverejňovali svoje literárne diela. Po celý život bol verný svojmu osudu, veď ešte ani poriadne nedospel, keď ho určili za tzv. kultúrneho tajomníka. Ako žiak už v roku 1942 zbieral ľudové tance a piesne. O rok neskôr v *Pišpeku* založil tanečnú skupinu, ktorú sám aj viedol. Ako napísal etnograf *Ondrej Krupa* pri príležitosti Lamiho sedemdesiatin: „*Po druhej svetovej vojne sa ďalej vzdeláva na tomto úseku. Učí sa na divadelnom kurze, na osvetárskej škole, stále s väčšou vôľou tancuje v tanečnom súbore ľudových kolégií (NÉKOSZ) a medzi prvými vstúpi do Tanečného súboru ľudovej armády.*” V tomto prestížnom súbore pôsobil päť rokov, z toho posledné dva roky ako sólista. Ani neskôr sa tanca nevzdáva, svoje skúsenosti odovzdával aj prostredníctvom Osvetového ústavu, odkiaľ odborne usmerňoval tanečné súbory a organizoval množstvo tanečných festivalov. Svoje znalosti a organizačné schopnosti naplno uplatňoval ako kultúrny referent DZSM. K jeho menu sa viaže napríklad trojročné doškoloňovanie pre tanečných inštruktorov kategórie C, zakončené v *Srňacom* pri *Dolnom Kubíne*. Na jeho počesť udeľujú **Cenu Štefana Lamiho** slovenským folklórnym skupinám a tanečným súborom, ktoré sa trikrát umiestnia v zlatom pásme na celoštátnej kvalifikačnej prehliadke *Vo víre tanca* a odborníkom, ktorí sa systematicky venujú tradičnej tanečnej kultúre Slovákov v Maďarsku.



# M A R E C

## 2026

POĎĽA SLOVENSKÉHO  
KALENDÁRA

POĎĽA MAĎARSKÉHO  
KALENDÁRA

SLNKO  
VÝCHOD | ZÁPAD

	POĎĽA SLOVENSKÉHO KALENDÁRA	POĎĽA MAĎARSKÉHO KALENDÁRA	SLNKO	
			VÝCHOD	ZÁPAD
<b>1. Nedeľa</b>	Albín	Albin	06:22	17:29
2. Pondelok	Anežka	Lujza	06:20	17:31
3. Utorok	Bohumil, Bohumila	Kornélia	06:18	17:32
4. Streda	Kazimír	Kázmér	06:16	17:34
5. Štvrtok	Fridrich	Adorján, Adrián	06:14	17:35
6. Piatok	Radoslav, Radoslava	Leonóra, Inez	06:12	17:37
7. Sobota	Tomáš	Tamás	06:10	17:38
<b>8. Nedeľa</b>	<b>MDŽ, Alan, Alana</b>	<b>MDŽ, Zoltán</b>	06:09	17:40
9. Pondelok	Františka	Franciska, Fanni	06:07	17:41
10. Utorok	Bruno, Branislav	Ildikó	06:05	17:43
11. Streda	Angela, Angelika	Szilárd	06:03	17:44
12. Štvrtok	Gregor	Gergely	06:01	17:46
13. Piatok	Vlastimil	Krisztián, Ajtony	05:59	17:47
14. Sobota	Matilda	Matild	05:57	17:48
<b>15. Nedeľa</b>	Svetlana	<b>Štátny sviatok, Kristóf</b>	05:55	17:50
16. Pondelok	Boleslav	Henrietta	05:53	17:51
17. Utorok	Ľubica	Gertrúd, Patrik	05:51	17:53
18. Streda	Eduard	Sándor, Ede	05:49	17:54
19. Štvrtok	Jozef	József, Bánk	05:47	17:56
20. Piatok	Víťazoslav, Klaudius	Klaudia	05:45	17:57
21. Sobota	Blahoslav	Benedek	05:43	17:58
<b>22. Nedeľa</b>	Beňadik	Beáta, Izolda	05:41	18:00
23. Pondelok	Adrián	Emóke	05:38	18:01
24. Utorok	Gabriel	Gábor, Karina	05:36	18:03
25. Streda	Marian	Irén, Irisz	05:34	18:04
26. Štvrtok	Emanuel	Emánuel	05:32	18:06
27. Piatok	Alena	Hajnalka	05:30	18:07
28. Sobota	Soňa	Gedeon, Johanna	05:28	18:08
<b>29. Nedeľa</b>	<b>Kvetná nedeľa, Miroslav</b>	<b>Kvetná nedeľa, Augusztá</b>	05:26	18:10
30. Pondelok	Vieroslava	Zalán	06:24	19:11
31. Utorok	Benjamín	Árpád	06:22	19:13

## Výskumník, pedagóg, vedec László Felföldi

Výskumník ľudového tanca, univerzitný pedagóg, vedecký pracovník Oddelenia výskumu ľudovej hudby a tanca Ústavu hudobnej vedy Maďarskej akadémie vied na dôchodku **Dr. László Felföldi, PhD.** dlhé roky tesne spolupracoval s naším významným osvetárom, folkloristom **Štefanom Lamim**. Spolu chodili po slovenských obciach, kde skúmali tradičnú tanečnú kultúru. Vzhľadom na svoje slovenské korene sa L. Felföldi popri aktivitách vo verejnom živote, odbornej a vedeckej práci venoval tradíciám a tanečnej kultúre Slovákov v Maďarsku. Jeho výskumy, tak filmové záznamy, ako aj písomné dokumenty, sú uložené v archíve Ústavu hudobnej vedy Maďarskej akadémie vied, vyšli v štúdiách a knižnej publikácii o tanečných tradíciách v Maďarsku: *Felföldi László – Pesovár Ernő (reds.) A magyar nép és nemzetiségeinek táncgyománya. Budapest, 1997, Planétás Kiadó*. Prednášal na školeniach slovenských učiteľov a lektorov tanca, ktoré organizoval Maďarský osvetový ústav začiatkom deväťdesiatych rokov. Na Katedre etnografie a kultúrnej antropológie FiF Segedínskej univerzity pobádal študentov slovenského pôvodu, aby sa na poli kultúrnej antropológie venovali vlastnej kultúre a svoje poznatky zdokumentovali aj v písomnej podobe. Ako školiteľ napomáhal vedeckú činnosť dvoch slovenských doktorandov. Tiež podporil slovenských odborníkov v Maďarsku pri rozbehnutí celoštátnej kvalifikačnej prehliadky slovenských folklórnych skupín a tanečných súborov *Vo víre tanca* a dlho bol predsedom odbornej poroty. Ako prvý dostal *Cenu Štefana Lamiho* na Dni Slovákov v Maďarsku v Békešskej Čabe (2018). Svojimi profesionálnymi hodnoteniami inšpiroval mnohých nadšencov, aby sa venovali slovenskej tanečnej a spevnej kultúre, ako aj výročným zvykom. Aj jeho zásluhou sa maďarská verejnosť dozvedela o slovenskom pôvode tanečnej choreografie **Miklósa Rábaiho** *Ečerská svadba*.



# A P R Í L

## 2026

POĎĽA SLOVENSKÉHO  
KALENDÁRA

POĎĽA MAĎARSKÉHO  
KALENDÁRA

SLNKO	
VÝCHOD	ZÁPAD

1. Streda	Hugo	Hugó	06:20	19:14
2. Štvrtok	Zelený štvrtok, Zita	Zelený štvrtok, Áron	06:18	19:16
3. Piatok	Veľký piatok, Richard	Veľký piatok, Buda, Richárd	06:16	19:17
4. Sobota	Biela (Veľká) sobota, Izidor	Biela (Veľká) sobota, Izidor	06:14	19:18
5. Nedeľa	Veľkonočná nedeľa, Miroslava	Veľkonočná nedeľa, Vince	06:12	19:20
6. Pondelok	Veľkonočný pondelok, Irena	Veľkonočný pondelok, Vilmos, Biborka	06:10	19:21
7. Utorok	Zoltán	Herman	06:08	19:23
8. Streda	Albert	Dénes	06:06	19:24
9. Štvrtok	Milena	Erhard	06:04	19:25
10. Piatok	Igor	Zsolt	06:03	19:27
11. Sobota	Július	Leó, Szaniszló	06:01	19:28
12. Nedeľa	Estera	Gyula	05:59	19:30
13. Pondelok	Aleš	Ida	05:57	19:31
14. Utorok	Justína	Tibor	05:55	19:32
15. Streda	Fedor	Anasztázia, Tas	05:53	19:34
16. Štvrtok	Dana, Danica	Csongor	05:51	19:35
17. Piatok	Rudolf	Rudolf	05:49	19:37
18. Sobota	Valér	Andrea, Ilma	05:47	19:38
19. Nedeľa	Jela	Emma	05:45	19:39
20. Pondelok	Marcel	Tivadar	05:44	19:41
21. Utorok	Ervín	Konrád	05:42	19:42
22. Streda	Slavomír	Csilla, Noémi	05:40	19:44
23. Štvrtok	Vojtech	Béla	05:38	19:45
24. Piatok	Juraj	György	05:36	19:47
25. Sobota	Marek	Márk	05:35	19:48
26. Nedeľa	Jaroslava	Ervín	05:33	19:49
27. Pondelok	Jaroslav	Zita	05:31	19:51
28. Utorok	Jarmila	Valéria	05:30	19:52
29. Streda	Lea, Leo	Péter	05:28	19:54
30. Štvrtok	Anasztázia	Katalin, Kitty	05:26	19:55

## Komláš roztancovala Anna Medovarská

**Anna Medovarská**, rodená **Asztalosová**, sa narodila roku 1921. Základnú, vtedy meštiansku školu, skončila v rodnom Slovenskom Komlóši. V štúdiách pokračovala na *Učiteľskom ústave v Sarvaši* a na *Vysokej škole pedagogickej v Segedíne*. Vtedy sa zblížila s národopisom. V roku 1943 začala vyučovať vo svojom rodisku, kde v roku 1949 založila tanečnú skupinu a začala zbierať vtedy ešte živú slovenskú tradičnú kultúru, komlóšske tance a spevy. Spočiatku jej poskytoval odbornú pomoc spolupracovník *Zoltána Kodálya Elemér Muharay*. O tri roky zlúčili tanečný súbor, divadelnú skupinu a spevácky zbor L. Kossutha a tak vznikol *Komlóšsky ľudový súbor*, ktorý ako prvý v krajine absolvoval kultúrne zázazdy po celom Maďarsku. Počas troch týždňov večer čo večer vystupoval vždy v inej dedinke. Okrem toho sa zúčastňoval na súťažných prehliadkach doma, ale často hosťoval aj v zahraničí. Za prednes choreografie *Komlóšska svadba* získal zlatú medailu, ale pamätihodné boli aj choreografie *Priadky*, *Kradnutie melónov*, *Komlóšsky jarmok*, *Fašiagy*, či *Detská svadba*. Anna Medovarská učila v komlóšskej slovenskej škole biológiu a chémiu až do odchodu do dôchodku, do roku 1977. Vychovala nielen ďalšie generácie komlóšskej inteligencie, ale aj svojich následníkov, medzi nimi **Zuzanu Laukovú** a **Annú Račkovú**. Anna Medovarská sa po odchode do dôchodku a strate manžela presťahovala do Segedína, k svojim deťom a vnúčkam, kde bola tiež spoločensky činná. Pomáhala založiť *Spolok segedínskych Slovákov*, ktorého bola aktívnou členkou. Zomrela v Segedíne v roku 2006.



# M Á J

## 2026

PODĽA SLOVENSKÉHO  
KALENDÁRA

PODĽA MAĎARSKÉHO  
KALENDÁRA

SLNKO  
VÝCHOD | ZÁPAD

	PODĽA SLOVENSKÉHO KALENDÁRA	PODĽA MAĎARSKÉHO KALENDÁRA	SLNKO	
			VÝCHOD	ZÁPAD
1. Piatok	<b>Sviatok práce</b>	<b>Sviatok práce</b> , Fülöp, Jakab	05:25	19:56
2. Sobota	Žigmund	Zsigmond	05:23	19:58
3. Nedeľa	Galina	<b>Deň matiek</b> , Timea, Irma	05:21	19:59
4. Pondelok	Florián	Mónika, Flórián	05:20	20:00
5. Utorok	Lesia, Lesana	Györgyi, Adrián	05:18	20:02
6. Streda	Hermína	Ivett, Frida	05:17	20:03
7. Štvrtok	Monika	Gizella	05:15	20:05
8. Piatok	<b>Deň víťazstva</b> , Ingrida	Mihály	05:14	20:06
9. Sobota	Roland	Gergely	05:12	20:07
10. Nedeľa	<b>Deň matiek</b> , Viktória	Ármin, Pálma	05:11	20:09
11. Pondelok	Blažena	Ferenc	05:10	20:10
12. Utorok	Pankrác	Pongrác	05:08	20:11
13. Streda	Servác	Szervác, Imola	05:07	20:12
14. Štvrtok	Bonifác	Bonifác	05:06	20:14
15. Piatok	Žofia, Sofia	Zsófia, Szonja	05:04	20:15
16. Sobota	Svetozár	Mózes, Botond	05:03	20:16
17. Nedeľa	Gizela	Paszvál	05:02	20:18
18. Pondelok	Viola	Alexandra, Erik	05:01	20:19
19. Utorok	Gertrúda	Ivó, Milán	05:00	20:20
20. Streda	Bernard	Bernát, Felícia	04:59	20:21
21. Štvrtok	Zina	Konstantin	04:57	20:22
22. Piatok	Júlia, Juliana	Júlia, Rita	04:56	20:24
23. Sobota	Želmíra	Dezső	04:55	20:25
24. Nedeľa	<b>Turíce</b> , Ela	<b>Turíce</b> , Eszter, Eliza	04:54	20:26
25. Pondelok	<b>Turíce</b> , Urban	<b>Turíce</b> , Orbán	04:54	20:27
26. Utorok	Dušan	Fülöp, Evelín	04:53	20:28
27. Streda	Iveta	Hella	04:52	20:29
28. Štvrtok	Viliam	Emil, Csanád	04:51	20:30
29. Piatok	Vilma	Magdolna	04:50	20:31
30. Sobota	Ferdinand	Janka, Zsanett	04:50	20:32
31. Nedeľa	Petra, Petronela	<b>Deň detí</b> , Angéla, Petronella	04:49	20:33

## Tanečník a vedúci súborov Tibor Pintér

Nadšený dolnozemský tanečník **Tibor Pintér** celý svoj život neúnavne pracoval a pripravoval množstvo choreografií pre naše slovenské folklórne súbory. Narodil sa roku 1952 v *Békešskej Čabe*. Päť rokov tancoval v *Tanečnom súbore Balassi*, potom na žiadosť renomovaného choreografa **Miklósa Borna** učil členov tanečného súboru ÉDOSZ (Celoštátneho zväzu zamestnancov potravinárskeho priemyslu) v šarkadskom cukrovare. Viedol súbory ľudového tanca v *Šarkade*, desať rokov v *Telekgerendáši* a orosházsku folklórnu skupinu *Alföld*. Zastával názor, že Slováci v Maďarsku majú tancovať svoje tance a nekopírovať zahraničný, hoci aj slovenský folklór. Čabiansky národnostný súbor založil v snahe šíriť doma i vo svete krásy a hodnoty nášho ľudového tanečného pokladu. Hlavnou úlohou členov bolo čo najautentickejšie sa naučiť pôvodné tance, stavať na ne choreografie a inscenovať ich na javisko. V roku 1989 sa formácia predstavila s celovečerným programom v *Békešskej Čabe* a odvtedy vystupovala v mnohých kútoch Maďarska a krajinách Európy, kde získala veľa ocenení. Zakladateľ viedol súbor 27 rokov, do svojho odchodu do dôchodku. V roku 1996 sa **Tibor Pintér** ako zakladajúci člen podieľal na založení občianskej organizácie *Kultúrne združenie pre tanečné umenie Békešskej Čaby*. Dlhé roky bol jej predsedom, neskôr podpredsedom. V roku 2012 mu udelili cenu *Za kultúru Békešskej Čaby*. V roku 2021 dostal štátne vyznamenanie občianskej sekcie *Maďarský strieborný kríž za zásluhy*. Naveky opustil folklórnu scénu 11. marca 2025 vo veku 72 rokov.



# J Ú N

## 2026

POĎĽA SLOVENSKÉHO  
KALENDÁRA

POĎĽA MAĎARSKÉHO  
KALENDÁRA

SLNKO	
VÝCHOD	ZÁPAD

1. Pondelok	MDD, Žaneta	Tünde	04:48	20:34
2. Utorok	Xénia, Oxana	Kármén, Anita	04:48	20:35
3. Streda	Karolína	Klotild	04:47	20:36
4. Štvrtok	Lenka	Bulcsú	04:46	20:37
5. Piatok	Laura	Fatime	04:46	20:38
6. Sobota	Norbert	Norbert, Cintia	04:46	20:39
7. Nedeľa	Róbert	Róbert	04:45	20:39
8. Pondelok	Medard	Medárd	04:45	20:40
9. Utorok	Stanislava	Félix	04:45	20:41
10. Streda	Margaréta	Margit, Gréta	04:44	20:41
11. Štvrtok	Dobroslava	Barnabás	04:44	20:42
12. Piatok	Zlatko	Villó	04:44	20:43
13. Sobota	Anton	Antal, Anett	04:44	20:43
14. Nedeľa	Vasil	Vazul	04:44	20:44
15. Pondelok	Vít	Jolán, Vid	04:44	20:44
16. Utorok	Blanka, Bianka	Jusztín	04:44	20:45
17. Streda	Adolf	Laura, Alida	04:44	20:45
18. Štvrtok	Vratislav	Arnold, Levente	04:44	20:45
19. Piatok	Alfréd	Gyárfás	04:44	20:46
20. Sobota	Valéria	Rafael	04:44	20:46
21. Nedeľa	Deň otcov, Alojz	Deň otcov, Alajos, Leila	04:44	20:46
22. Pondelok	Paulína	Paulína	04:44	20:46
23. Utorok	Sidónia	Zoltán	04:45	20:47
24. Streda	Ján	Iván	04:45	20:47
25. Štvrtok	Olívia, Tadeáš	Vilmos	04:45	20:47
26. Piatok	Adriána	János, Pál	04:46	20:47
27. Sobota	Ladislav, Ladislava	László	04:46	20:47
28. Nedeľa	Beáta	Levente, Irén	04:47	20:47
29. Pondelok	Peter, Pavol, Petra	Péter, Pál	04:47	20:47
30. Utorok	Melánia	Pál	04:48	20:46

## Szívósovci – otec odovzdal súbor dcére

**Ludovít Szívós** sa roku 1956, po skončení učiteľského ústavu v Budapešti, vrátil do rodnej *Répašskej Huty*. V hlavnom meste popri štúdiu tancoval vo folklórnom súbore. Neveľmi sa mu chcelo opustiť veľkomesto, ale v jeho rodisku nemali učiteľa slovenčiny, preto sa musel vrátiť. Vtedy už niekoľko rokov pôsobil v obci folklórny súbor, s ktorým začal mladý učiteľ intenzívne pracovať. Tancovali v ňom jeho rovesníci, ktorí si v tom čase zakladali rodiny a tak ich deti vyrastali pri hudbe, tanci a speve. Práve tak aj dcéra *L. Szívósa Csilla*, po manželovi **Petőfióv**. „*My, deti, sme tam pobehovali a snažili sme sa napodobňovať ich pohyby. Ale otcova práca v súbore nespočívala len v skúškach. Spolu so Štefanom Lamim vyhľadával starších ľudí a zbieral miestne tanečné prvky a ľudové piesne. Zo zbieraného materiálu potom poskladal choreografie. Z pozbieraného materiálu v r. 1972 natočila bratislavská televízia dokumentárny film. Na natáčaní sa zúčastnil aj náš spevácky zbor. Umelecký vedúci folklórneho súboru Vranovčan Štefan Kocák, s ktorým sa priateľíme dlhé roky, podľa filmu zostavil choreografiu miestnych tancov. ... S tými sme sa prihlásili na kvalifikačnú prehliadku Vo víre tanca. Veľká Bukovinka nedávno oslávila 70 rokov svojho pôsobenia. Máme aj Malú Bukovinku, ktorú tvoria žiaci nižšieho stupňa. Ja som tancovala od malička. Postupne ma otec všetko naučil. Odovzdal mi viac ako 40 choreografií. Od mojich štrnástich rokov som chodila na všetky možné školenia a doškoloňovania, ktoré pre nás, slovenských aktivistov v Maďarsku, organizovali doma aj na Slovensku. Boli to výborné tanečné tábory ešte v starej budove slovenskej školy v Budapešti a kurz, ktorý organizovala pani Hollósyová, trval dokonca tri roky. Otec mi postupne odovzdal vedenie súboru. Stál pri mne, vždy som sa s ním mohla poradiť. On potom ešte pracoval so žiakmi na vyššom stupni, aj s nimi pripravil nejaké tanečné vystúpenie. V posledný vyučovací deň, na poslednej hodine pred dôchodkom, dostal porážku. Žil ešte 13 rokov. Nebol nevládny, ale tanec zostal pre neho len spomienkou,*“ smutne dodala umelecká vedúca Veľkej Bukovinky **Csilla Petőfióv**.



# J Ú L

## 2026

POĽA SLOVENSKÉHO  
KALENDÁRA

POĽA MAĎARSKÉHO  
KALENDÁRA

SLNKO	
VÝCHOD	ZÁPAD

1. Streda	Diana	Tihamér, Annamária	04:48	20:46
2. Štvrtok	Berta	Ottó	04:49	20:46
3. Piatok	Miloslav	Kornél, Soma	04:50	20:46
4. Sobota	Prokop	Ulrik	04:50	20:45
<b>5. Nedeľa</b>	<b>Sviatok svätého Cyrila a Metoda, Cyril, Metod</b>	<b>Deň Slovákov v Maďarsku, Emese, Sarolta</b>	04:51	20:45
6. Pondelok	Patrik, Patrícia	Csaba	04:52	20:45
7. Utorok	Oliver	Apollónia	04:53	20:44
8. Streda	Ivan	Ellák	04:53	20:44
9. Štvrtok	Lujza	Lukrécia	04:54	20:43
10. Piatok	Amália	Amália	04:55	20:42
11. Sobota	Milota	Nóra, Lili	04:56	20:42
<b>12. Nedeľa</b>	Nina	Izabella, Dalma	04:57	20:41
13. Pondelok	Margita	Jenő	04:58	20:40
14. Utorok	Kamil	Őrs, Stella	04:59	20:40
15. Streda	Henrich	Henrik, Roland	05:00	20:39
16. Štvrtok	Drahomír	Valter	05:01	20:38
17. Piatok	Bohuslav	Endre, Elek	05:02	20:37
18. Sobota	Kamila	Frigyes	05:03	20:36
<b>19. Nedeľa</b>	Dušana	Emília	05:04	20:35
20. Pondelok	Il'ja, Eliáš	Illés	05:05	20:34
21. Utorok	Daniel	Dániel, Daniella	05:06	20:33
22. Streda	Magdaléna	Magdolna	05:07	20:32
23. Štvrtok	Oľga	Lenke	05:09	20:31
24. Piatok	Vladimír	Kinga, Kincső	05:10	20:30
25. Sobota	Jakub	Kristóf, Jakab	05:11	20:29
<b>26. Nedeľa</b>	Anna, Hana	Anna, Anikó	05:12	20:28
27. Pondelok	Božena	Olga, Liliána	05:13	20:26
28. Utorok	Krištof	Szabolcs	05:15	20:25
29. Streda	Marta	Márta, Flóra	05:16	20:24
30. Štvrtok	Libuša	Judit, Xénia	05:17	20:23
31. Piatok	Ignác	Oszkár	05:18	20:21

## Manželia Nagyovci a Červený mramor v Tardoši

„Do Tardoša sme sa s manželom **Imrichom**, tamojším rodákom, nastahovali v roku 1972. Vedelo sa o nás, že sme tancovali v súbore Zala v Zalaegerszegu, kde bol manžel na vojenčine,“ prezradila roku 2022 pri príležitosti 50. výročia vzniku tardoškého folklórneho súboru Červený mramor jeho zakladateľka a dlhoročná vedúca **Ibolya Nagyová**. „Keď som začala pracovať v Zalaegerszegu, prihlásila som sa do tamojšej folklórnej skupiny a vybrali ma. Tam som sa stretla s mojím nastávajúcim. Keď sme sa presťahovali do Tardoša, ešte toho roku v decembri nás požiadal zástupca riaditeľa základnej školy Ignác Nagy, aby sme pripravili deti na okresnú súťažnú prehliadku v ľudovom tanci. Nám sa táto iniciatíva zapáčila. 8. decembra sme založili súbor a na jar sme úspešne zastupovali tardošskú školu. To deti natoľko nadchlo, že sa hromadne hlásili do súboru,“ zaspomínala Ibolya Nagyová. Keď sme sa vyzvedali, či nemala záujem absolvovať štúdium choreografie, so smiechom odvetila: „Na to nikdy nebol čas. Aj teraz pracujú v súbore štyri vekové skupiny. Stále je čo robiť. Chodila som na všetky možné doškolovania, ktoré pre nás organizovali slovenské občianske organizácie a inštitúcie v Maďarsku. Od roku 1972 učím ľudový tanec. Choreografie popredných odborníkov som sa naučila zo zaznamenaného materiálu a nacvičila som ich s členmi súboru. Ja sama som zostavila choreografiu Tardošské detské hry, slovenské aj maďarské.“ Za prínos na rozvoji a zachovaní folklórneho dedičstva Slovákov v Maďarsku dostala Ibolya Nagyová cenu CSSM *Za našu národnosť*. Dodnes neúnavne pracuje so všetkými zložkami Tanečného súboru Červený mramor. Do folklórnej práce sa zapojili aj syn Imrich i dcéra Judita.



# AUGUST

## 2026

POĎĽA SLOVENSKÉHO  
KALENDÁRA

POĎĽA MAĎARSKÉHO  
KALENDÁRA

SLNKO	
VÝCHOD	ZÁPAD

1. Sobota	Božidara	Boglárka	05:20	20:20
2. Nedeľa	Gustáv	Lehel	05:21	20:18
3. Pondelok	Jerguš	Hermína	05:22	20:17
4. Utorok	Dominika, Dominik	Domonkos, Dominika	05:23	20:16
5. Streda	Hortenzia	Krisztina	05:25	20:14
6. Štvrtok	Jozefína	Berta, Bettina	05:26	20:13
7. Piatok	Štefánia	Ibolya	05:27	20:11
8. Sobota	Oskar	László	05:29	20:09
9. Nedeľa	Ľubomíra	Emód	05:30	20:08
10. Pondelok	Vavrínek	Lőrinc	05:31	20:06
11. Utorok	Zuzana	Zsuzsanna, Tiborc	05:33	20:05
12. Streda	Darina	Klára	05:34	20:03
13. Štvrtok	Ľubomír	Ipoly	05:35	20:01
14. Piatok	Mojmír	Marcell	05:37	20:00
15. Sobota	Marcela	Mária	05:38	19:58
16. Nedeľa	Leonard	Ábrahám	05:39	19:56
17. Pondelok	Milica	Jácint	05:41	19:54
18. Utorok	Elena, Helena	Ilona	05:42	19:53
19. Streda	Lýdia	Huba	05:43	19:51
20. Štvrtok	Anabela	<b>Sviatok sv. Štefana, István</b>	05:45	19:49
21. Piatok	Jana	Sámuel, Hajna	05:46	19:47
22. Sobota	Tichomír	Menyhért, Mirjam	05:47	19:45
23. Nedeľa	Filip	Bence	05:49	19:43
24. Pondelok	Bartolomej	Bertalan	05:50	19:42
25. Utorok	Ľudovít	Lajos, Patrícia	05:51	19:40
26. Streda	Samuel	Izsó	05:53	19:38
27. Štvrtok	Silvia	Gáspár	05:54	19:36
28. Piatok	Augustín	Ágoston	05:55	19:34
29. Sobota	<b>Výročie SNP, Nikola, Nikolaj</b>	Beatrix, Erna	05:57	19:32
30. Nedeľa	Ružena	Rózsa	05:58	19:30
31. Pondelok	Nora	Erika, Bella	05:59	19:28

## Eve Szilágyiovej Šubovej za veľa vd'acia naše súbory

Vari najvýznamnejšia choreografka z radov slovenskej národnosti v Maďarsku sa narodila vo *Vágašskej Hute* na Zemplíne v októbri 1958, v rodine pedagógov a pestovateľov tradičnej slovenskej kultúry. Lásku k folklórnemu tancu **Eva Katarína Szilágyiová Šubová** nasávala s materským mliekom. Po stredoškolských štúdiách bolo jednoznačné, že jej profesiou bude tanec. Zbierala slovenskú tanečnú kultúru a ľudové piesne. Jej osud spečatil nácvik netradičného folklórneho programu na stužkovú študentov tretieho ročníka odborného učilišťa v *Malom Kereši*. Úspech programu odštartoval činnosť Slovenského tanečného súboru **Dúha** a **Eva Szilágyiová Šubová** sa stala v roku 1978 umeleckou vedúcou formácie. Štyridsať rokov raz týždenne cestovala z *Budapešti* do *Malého Kereša* a späť, aby nacvičovala s tanečníkmi, pripravovala ich na čoraz častejšie vystúpenia doma i v zahraničí, zostavovala pre súbor choreografie. Ale v priebehu 45 rokov pracovala snáď s každým slovenským folklórnym súborom v Maďarsku. Na začiatku deväťdesiatych rokov sa stala učiteľkou tanca v budapeštianskej slovenskej škole. Stovkám mladých ľudí odovzdala lásku k ľudovému tancu, zaoberala sa s učiteľkami materských škôl i skupinami, ktoré ju o to požiadali. Mnohé folklórne súbory v Maďarsku jej vd'acia za jedinečný tanečný štýl. V roku 2006 vyštudovala Vysokú školu tanečného umenia. Viac ako dvadsať rokov bola umeleckou vedúcou budapeštianskeho Slovenského folklórneho spolku **Lipa**. Už bojovala so zákerou chorobou, keď oživila dedičstvo po mamičke a na javisku zaspievala pesničky z jej zemplínskeho repertoáru. Boj s ťažkou chorobou prehrala v lete roku 2022.



# S E P T E M B E R

## 2026

POĎĽA SLOVENSKÉHO  
KALENDÁRA

POĎĽA MAĎARSKÉHO  
KALENDÁRA

SLNKO  
VÝCHOD | ZÁPAD

<b>1. Utorok</b>	<b>Deň Ústavy SR, Drahoslava</b>	Egyed, Egon	06:01	19:26
2. Streda	Linda	Rebeka, Dorina	06:02	19:24
3. Štvrtok	Belo	Hilda	06:03	19:22
4. Piatok	Rozália	Rozália	06:05	19:20
5. Sobota	Regina	Viktor, Lőrinc	06:06	19:18
<b>6. Nedeľa</b>	Alica	Zakariás	06:07	19:16
7. Pondelok	Marianna	Regina	06:09	19:14
8. Utorok	Miriama	Mária, Adrienn	06:10	19:12
9. Streda	Martina	Ádám	06:11	19:10
10. Štvrtok	Oleg	Nikolett, Hunor	06:13	19:08
11. Piatok	Bystrík	Teodóra	06:14	19:06
12. Sobota	Mária	Mária	06:15	19:04
<b>13. Nedeľa</b>	Ctibor	Kornél	06:17	19:02
14. Pondelok	Ľudomil	Szeréna, Roxána	06:18	19:00
<b>15. Utorok</b>	<b>Sedembolestná Panna Mária, Jolana</b>	<b>Sedembolestná Panna Mária, Enikő, Melitta</b>	06:19	18:58
16. Streda	Ľudmila	Edit	06:21	18:56
17. Štvrtok	Olympia	Zsófia	06:22	18:54
18. Piatok	Eugénia	Diana	06:23	18:52
19. Sobota	Konštantín	Vilhelmina	06:25	18:50
<b>20. Nedeľa</b>	Ľuboslav, Luboslava	Friderika	06:26	18:48
21. Pondelok	Matúš	Máté, Mirella	06:27	18:46
22. Utorok	Móric	Móric	06:29	18:44
23. Streda	Zdenka	Tekla	06:30	18:41
24. Štvrtok	Ľuboš, Lubor	Gellért, Mercedesz	06:31	18:39
25. Piatok	Vladislav	Eufrozína, Kende	06:33	18:37
26. Sobota	Edita	Jusztina	06:34	18:35
<b>27. Nedeľa</b>	Cyprián	Adalbert	06:35	18:33
28. Pondelok	Václav	Vencel	06:37	18:31
29. Utorok	Michal, Michaela	Mihály	06:38	18:29
30. Streda	Jarolím	Jeromos	06:39	18:27

## Ondreja Častvana očarili folklór a divadlo

Riaditeľ divadla Cervinus Teátrum **Ondrej Častvan** sa narodil a vyrastal v slovenskej rodine v Sarvaši bytostne spätý s folklórom. Pôvodne síce vyštudoval za inžiniera poľnohospodárskych strojov, vzápätí získal kvalifikáciu učiteľa tanca a pedagóga a časom absolvoval štúdiu riadiacich pracovníkov pre verejné vzdelávanie. V roku 1986 sa stal umeleckým vedúcim *Tanečného súboru Tešedík*, na čele ktorého pôsobil do roku 2018. Založil *Detskú folklórnu skupinu Sköcök* a je spoluzakladateľom *Zväzu ľudového tanca Békešskej župy*. Od roku 1996 je predsedom *Verejnej nadácie za zachovanie sarvašských tradícií*. Ondrej Častvan stál od roku 2000 na čele *Osvetového strediska Pétera Vajdu*. Inicioval zavedenie vyučovania ľudového tanca v *Základnej umeleckej škole v Sarvaši* a organizoval festival detských sólistov ľudového tanca, ktorý sa neskôr stal oficiálnou celoštátnou súťažou ministerstva školstva. V roku 2003 inicioval založenie slovenského divadla v Sarvaši. Od roku 2016 je predsedom *Zväzu národnostných divadelných súborov v Maďarsku*. *Tanečná skupina Tešedík* pod vedením O. Častvana získala množstvo vyznamenaní a ocenení. Nadácia spravujúca fungovanie súboru koordinuje zber slovenského národnostného hmotného i nehmotného dedičstva a stará sa o systematické spracovanie materiálu, ktorý sa dostal do depozitára hodnôt Sarvaša. Ondrej Častvan je autorom celého radu choreografií, medziiným *Slovenskej svadby*, *Dožinkovej slávnosti*, či nezvyčajných etnografických predstavení, tanečných rozprávok *O drotárovi Jankovi*, *Išlo vajce na vandrovku*, *Kráľ Matej a Detvania* a *Kapitoly zo života Samuela Tešedíka*. O. Častvan sa zaslúžil aj o rozmach celoštátneho folklórneho hnutia. V období 2000–2016 bol predsedom Ľudového umeleckého zväzu detských súborov Dedičstvo. Podieľal sa na organizovaní doškolovania slovenských lektorov ľudového tanca v Maďarsku. Publikoval viacero metodických prác. Za všestrannú činnosť v oblasti kultúry mu udelili rôzne vyznamenania, medziiným aj Cenu Štefana Lamiho.



# O K T Ó B E R

## 2026

PODĽA SLOVENSKÉHO  
KALENDÁRA

PODĽA MAĎARSKÉHO  
KALENDÁRA

SLNKO	
VÝCHOD	ZÁPAD

1. Štvrtok	Arnold	Malvin	06:41	18:25
2. Piatok	Levoslav	Petra	06:42	18:23
3. Sobota	Stela	Helga	06:44	18:21
4. Nedeľa	František	Ferenc	06:45	18:19
5. Pondelok	Viera	Aurél	06:46	18:17
6. Utorok	Natália	Brúnó, Renáta	06:48	18:15
7. Streda	Eliška	Amália	06:49	18:13
8. Štvrtok	Brigita	Koppány	06:51	18:11
9. Piatok	Dionýz	Dénes	06:52	18:09
10. Sobota	Slavomíra	Gedeon	06:53	18:07
11. Nedeľa	Valentína	Brigitta	06:55	18:05
12. Pondelok	Maximilián	Miksa	06:56	18:03
13. Utorok	Koloman	Kálmán, Ede	06:58	18:02
14. Streda	Boris	Helén	06:59	18:00
15. Štvrtok	Terézia	Teréz	07:00	17:58
16. Piatok	Vladimíra	Gál	07:02	17:56
17. Sobota	Hedviga	Hedvig	07:03	17:54
18. Nedeľa	Lukáš	Lukács	07:05	17:52
19. Pondelok	Kristián	Nándor	07:06	17:50
20. Utorok	Vendelín	Vendel	07:08	17:49
21. Streda	Uršula	Orsolya	07:09	17:47
22. Štvrtok	Sergej	Előd	07:11	17:45
23. Piatok	Alojza	Štátny sviatok, Gyöngyi	07:12	17:43
24. Sobota	Kvetoslava	Salamon	07:14	17:41
25. Nedeľa	Aurel	Blanka, Bianka	07:15	17:40
26. Pondelok	Demeter	Dömötör	06:17	16:38
27. Utorok	Sabína	Szabina	06:18	16:36
28. Streda	Dobromila	Simon, Szimonetta	06:20	16:35
29. Štvrtok	Klára	Nárcisz	06:21	16:33
30. Piatok	Šimon, Simona	Alfonz	06:23	16:31
31. Sobota	Aurélia	Farkas	06:24	16:30

## Kultúra je pre Irenu Kotroczóovú zdrojom života

Zakladateľka a vedúca 44-ročného súboru *Pántlika (Stužka)* v *Santove* **Irena Kotroczóová** pochádza z dolnozemskeho mesta *Gyula*, kde ju k folklóru viedlo rodinné prostredie a činnosť v súbore *Körös*. Pred skončením vysokoškolských štúdií získala kvalifikáciu na vedenie tančiarní. Do *Santova* prišla roku 1981 vyučovať dejepis a ruštinu, zanedlho k jej predmetom pribudol aj ľudový tanec. Pričinila sa o vznik detskej folklórnej skupiny, tanečnej skupiny *Pántlika* a spoločne s miestnym *Pávím krúžkom Spolku za zachovanie tradícií v Santove*. Okrem ľudového tanca vyučuje aj analýzu pohybu a tanečnú notáciu. Získala osvedčenie kategórie C a B. Štúdium ukončila v r. 1989 diplomovou prácou *Santovské tance a tanečné ľudové zvyky*. V jej dielni vznikli choreografie ako napríklad santovské karičky *Do kolečka do kola*, tanečná zábava školákov *Blážija*, *Cechový tanec*, *Nedel'né popoludnie na Santove*, *Hody*, *Od Kataríny do Vianoc* i *Santovská nálada*. Jej diplomová práca vychádzajúca z vlastnej zbierky vzbudila veľký záujem odbornej verejnosti. Mala urobiť aj videozáznam a napokon významnú časť prepísala do tanečnej notácie. Z tejto práce čerpá inšpiráciu podnes. Ars poetikou *Ireny Kotroczóovej* je: „*Naša vlastná kultúra je zdrojom života, krásy a sily.*“ Záujem o slovenský folklór v nej podnietila v 80. rokoch **Zuzana Holíčsytová** a na jej tvorbu mali vplyv aj **Mária Mázorová**, **Vladimír Urban** a **Sándor Tímár**. S uznaním sa vyslovila o spolupráci s rovesníkmi **Evou Szilágyiovou Šubovou** a **Tiborom Pintérom**. Nesmierne si váži súčinnosť s členmi súboru *Pántlika* a muzikou *Santovská nálada* *Jozefa Széplakiho*.



# NOVEMBER

## 2026

PODĽA SLOVENSKÉHO  
KALENDÁRA

PODĽA MAĎARSKÉHO  
KALENDÁRA

SLNKO	
VÝCHOD	ZÁPAD

	PODĽA SLOVENSKÉHO KALENDÁRA	PODĽA MAĎARSKÉHO KALENDÁRA	VÝCHOD	ZÁPAD
1. Nedeľa	Sviatok všetkých svätých, Denis, Denisa	Sviatok všetkých svätých, Marianna	06:26	16:28
2. Pondelok	Pamiatka zosnulých	Pamiatka zosnulých, Achilles	06:27	16:27
3. Utorok	Hubert	Győző	06:29	16:25
4. Streda	Karol	Károly	06:30	16:24
5. Štvrtok	Imrich	Imre	06:32	16:22
6. Piatok	Renáta	Lénárd	06:33	16:21
7. Sobota	René	Rezső	06:35	16:19
8. Nedeľa	Bohumír	Zsombor	06:36	16:18
9. Pondelok	Teodor	Tivadar	06:38	16:17
10. Utorok	Tibor	Réka	06:39	16:15
11. Streda	Martin, Maroš	Márton	06:41	16:14
12. Štvrtok	Svätopluk	Jónás, Renátó	06:42	16:13
13. Piatok	Stanislav	Szilvia	06:43	16:12
14. Sobota	Irma	Aliz	06:45	16:11
15. Nedeľa	Leopold	Albert, Lipót	06:46	16:09
16. Pondelok	Agnesa	Ödön	06:48	16:08
17. Utorok	Štátny sviatok, Klaudia	Hortenzia, Gergő	06:49	16:07
18. Streda	Eugen	Jenő	06:51	16:06
19. Štvrtok	Alžbeta	Erzsébet	06:52	16:05
20. Piatok	Félix	Jolán	06:54	16:04
21. Sobota	Elvira	Olivér	06:55	16:03
22. Nedeľa	Cecília	Cecília	06:56	16:02
23. Pondelok	Klement	Kelemen, Klementína	06:58	16:02
24. Utorok	Emília	Emma	06:59	16:01
25. Streda	Katarína	Katalin	07:01	16:00
26. Štvrtok	Kornel	Virág	07:02	15:59
27. Piatok	Milan	Virgil	07:03	15:59
28. Sobota	Henrieta	Stefánia	07:05	15:58
29. Nedeľa	Vratko	Taksony	07:06	15:57
30. Pondelok	Ondrej, Andrej	András, Andor	07:07	15:57

## Etnografka a tanečnica Katarína Király

**Katarína Király** sa už na základnej škole venovala ľudovému tancu a ako dvanásťročná sa mohla po prvýkrát zúčastniť na intenzívnom letnom kurze pre inštruktorov slovenských tanečných skupín. Tancovala v tanečnom súbore *Jánosa Bihariho*, v národnostnom tanečnom súbore *Fáklya* (Fakľa), počas vysokoškolských štúdií v Bratislave v *Dimitrovci* a *Gymniku*. Po získaní diplomu sa s rodinou usadila v *Békešskej Čabe*, kde sa pridala k národnostnému tanečnému súboru *Csaba*. V r. 1990 sa podieľala na založení tanečného súboru *Prameň*, kde učila tanečnú techniku. Medzitým pre národnostné tanečné súbory *Csaba* a *Prameň* šila ľudové kroje. V letných táboroch školila vedúcich tanečných skupín a detských tanečníkov a ako hosťujúca choreografka asistovala v ľudových tanečných súboroch v Banke, čemerskej *Furmičke* a ečerskom súbore *Zelený veniec*. Dodnes spolupracuje s *Verejnou nadáciou za zachovanie sarvašských tradícií* a jej *Tanečným súborom Tešedík*. Pamiatky tradičnej kultúry začala zbierať v rodnej obci *Mlynky* v roku 1990. Okrem krojov a zvykov sa sústredila na tanečné tradície. Ako pracovníčka slovenskej redakcie Maďarskej televízie nakrútila niekoľko dokumentárnych filmov o zvykoch Slovákov v Maďarsku. V roku 2001 sa zrodil dokumentárny film „*Už je djouča, už je naše...*“, ktorý sa venoval svadobným zvykom v *Ečeri*. Za réžiu a strih dostala medzinárodné ocenenie (2002). Keď sa Katarína Király v roku 2004 stala riaditeľkou *Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku*, začala v spolupráci s *Maďarskou tanečnou univerzitou* organizovať kurzy pre tanečných inštruktorov a asistentov, ako aj metodické stretnutia pedagógov. Neskôr navrhla, vypracovala a odštartovala systém kvalifikačných prehliadok pre slovenské folklórne skupiny a tanečné súbory v Maďarsku *Vo víre tanca* a pripravila podklady pre založenie *Ceny Štefana Lamiho*. Cenu Štefana Lamiho získala v roku 2022.



# DECEMBER

## 2026

POĎĽA SLOVENSKÉHO  
KALENDÁRA

POĎĽA MAĎARSKÉHO  
KALENDÁRA

SLNKO	
VÝCHOD	ZÁPAD

1. Utorok	Edmund	Elza	07:08	15:56
2. Streda	Bibiána	Melinda, Vivien	07:09	15:56
3. Štvrtok	Oldrich	Ferenc, Olivia	07:11	15:56
4. Piatok	Barbora, Barbara	Borbála, Barbara	07:12	15:55
5. Sobota	Oto	Vilma	07:13	15:55
6. Nedeľa	Mikuláš	Miklós	07:14	15:55
7. Pondelok	Ambróz	Ambrus	07:15	15:54
8. Utorok	Marína	Mária	07:16	15:54
9. Streda	Izabela	Natália	07:17	15:54
10. Štvrtok	Radúz	Judit	07:18	15:54
11. Piatok	Hilda	Árpád	07:19	15:54
12. Sobota	Otília	Gabriella	07:20	15:54
13. Nedeľa	Lucia	Luca, Otilia	07:21	15:54
14. Pondelok	Branislava, Bronislava	Szilárda	07:22	15:54
15. Utorok	Ivica	Valér	07:22	15:54
16. Streda	Albína	Etelka, Aletta	07:23	15:55
17. Štvrtok	Kornélia	Lázár, Olimpia	07:24	15:55
18. Piatok	Sláva	Deň národnosti, Augusztá	07:25	15:55
19. Sobota	Judita	Viola	07:25	15:56
20. Nedeľa	Dagmara	Teofil	07:26	15:56
21. Pondelok	Bohdan	Tamás	07:26	15:56
22. Utorok	Adela	Zénó	07:27	15:57
23. Streda	Nadežda	Viktória	07:27	15:58
24. Štvrtok	Štedrý deň, Adam a Eva	Štedrý deň, Ádám, Éva	07:28	15:58
25. Piatok	1. sviatok vianočný	1. sviatok vianočný, Eugénia	07:28	15:59
26. Sobota	2. sviatok vianočný, Štefan	2. sviatok vianočný, István	07:28	15:59
27. Nedeľa	Filoména	János	07:29	16:00
28. Pondelok	Ivana, Ivona	Kamilla	07:29	16:01
29. Utorok	Milada	Tamás, Tamara	07:29	16:02
30. Streda	Dávid	Dávid	07:29	16:03
31. Štvrtok	Silvester	Szilveszter	07:29	16:03

## Silvia Sebóková päťdesiat rokov tancuje

... a tridsať rokov vyučuje ľudový tanec. Rodáčka z *Hódmezővásárhelyu* **Silvia Sebóková** sa ako prváčka pridala k folklórnej skupine svojej alma mater, tento rok oslávi polstoročie svojej tanečnej kariéry. Neskôr tancovala v miestnej folklórnej skupine *Kankalin* (Prvosienka). Už ako gymnazistka absolvovala v Segedíne kurz inštruktorky ľudového tanca kategórie C. Po skončení Vysokej školy pedagogickej Gy. Juhásza sa stala učiteľkou dejepisu a maďarčiny. Aj keď pôvodom nie je Slovenka, krátko po svojom príchode do Dunaedházu, v roku 1994, založila slovenské národnostné detské a mládežnícke folklórne teleso **Slničnice**. Ako prvá vedúca slovenského folklórneho súboru v Maďarsku skončila v Budapešti vtedy ešte Vysokú školu tanečného umenia, odbor pedagóg ľudového tanca. Nateraz je jediná vedúca slovenského národnostného súboru s univerzitnou kvalifikáciou choreografa. Vysokú kvalitu činnosti súboru *Slničnice* ocenilo vedenie obce v roku 2010 vyznamenaním *Za Dunaedház*. *Silvia Sebóková* učila v národnostnej škole v *Dunaedháze* 25 rokov. Na hodinách dejepisu a maďarčiny, neskôr aj angličtiny a ľudového tanca, začlenila do učiva dejiny obce, Slovákov žijúcich v *Dunaedháze* a ich kultúru. Odštartovala v obci 15-ročnú sériu tradičných slovenských oberačkových slávností s oživením ľudových zvykov, ale aj folklórne oddelenie Umeleckej školy *Levandula* v *Dunaföldvári*. Popri zamestnaní vyštudovala na univerzite v Segedíne odbor národopis a etnografia a zároveň absolvovala štúdium pre riadiacich pracovníkov pre verejné vzdelávanie. Permanentne pracovala v oblasti expertízy umeleckého a národnostného školstva a doškolovania pedagógov. V súčasnosti je riaditeľkou Základnej umeleckej školy Györgya Ránkiho v *Ráckeve*. Zároveň publikuje vedecké práce z oblasti etnografie.



## Kultúra, komunita, jazyk

Virtuálna realita, v ktorej žijú svoj každodenný život nielen najmladšie generácie, je svet, kde človek síce zdanlivo nikdy nie je sám, ale napriek tomu sa často cíti byť osamotený. My, Slováci v Maďarsku, ako Don Quijote bojujeme s plynúcim časom a držíme sa zvykov, foriem existencie, ktoré podľa mienky mnohých patria minulosti. Máme spevácke zbory, kluby, umelecké skupiny, spolky postavené na dobrovoľnej činnosti ich členov. Väčšinou z radov aktívnych generácií, ktoré neboli zvyknuté pýtať sa, „a čo z toho mám?“. Mnohí preto pochovávajú tieto formy „existencie“ a tvrdia, že preletel nad nimi čas.

V poslednom období sa často hovorí o slovenskej kultúrnej identite, o väzbe k (slovenským) tradíciám, k tradičnej (slovenskej) gastronómii. Sú názory, podľa ktorých v prípade mladej a strednej generácie ľudí hlásiacich sa k slovenskej národnosti treba na jazyk zabudnúť. Počas posledného sčítania obyvateľstva sa k slovenskej národnosti prihlásilo 25 534 osôb, slovenský jazyk pokladá za materinský 10 123 osôb a v rodinnom, priateľskom kruhu sa po slovensky rozpráva 12 521 osôb. Právom sa potom nadhodí otázka, ktoré sú tie prvky identity, na základe ktorých sa niekto identifikuje ako Slovák? A tiež je namieste pý-

tať sa, kto má právo spochybňovať, alebo potvrdiť sebaidentifikáciu jednotlivca? Veď za Slováka sa môže pokladať človek, ktorý používa niekoľko stoviek slov, ale aj ten, kto číta, a hlavne chápe, veľkánov slovenskej literatúry, alebo vedeckú literatúru. A Slovákom sa môže cítiť aj potomok vystaľovalcov v Latinskej alebo Severnej Amerike, ktorý slovenčinu vôbec neovláda. Nemusí byť Slovákom príslušník inej národnosti, ktorý si osvojil slovenský jazyk na vysokej úrovni a každodenne ho používa.

Na druhej strane mnohí príslušníci slovenskej inteligencie tvrdia, že „nielen národ, aj národnosť žije vo svojom jazyku“, resp., že „po maďarsky nemôžeme byť Slováci“. Že jazyk je zároveň prostriedkom, cez ktorý sa dostávame k rôznym vrstvám modernej slovenskej kultúry, či už ide o film, divadlo, alebo iné oblasti umenia. Dokonca, že jazyk je niečo, čo si možno osvojiť, o čom svedčí aj znalosť ďalších cudzích jazykov.

Výsledky sčítania obyvateľstva vypovedajú aj o tom, že v Maďarsku (už minimálne 20 rokov) neexistuje ani jedna lokalita, kde by boli Slováci vo väčšine. Vyplýva z toho okrem iného aj to, že väčšina detí, ktoré navštevujú slovenské národnostné školy, nemá slovenské korene. Pričom si treba uvedomiť, že v niekto-



rých Slovákmi obývaných regiónoch, kde počet obyvateľstva rapídne klesá, záujem rodičov týchto detí o výučbu slovenčiny neraz zachraňuje školu. Vďaka tomu potomkovia slovenských obyvateľov týchto obcí majú možnosť osvojiť si slovenskú kultúru, vypestovať si vzťah k slovenským tradíciám a naučiť sa po slovensky komunikovať. Výskumy vzťahujúce sa na používanie jazyka za posledných približne 30 rokov zistili, že prirodzená komunikačná funkcia slovenčiny v rodinnom kruhu sa pomaly, ale isto vytráca, pričom v porovnaní s predchádzajúcimi desaťročiami badať určité oživenie používania jazyka na verejnosti (aj) zásluhou národnostných samospráv.

Keď sme pred niekoľkými rokmi hľadali ten správny slogan pre propagovanie našich škôl, aj sama som si myslela, že by sme mali zdôrazňovať praktické výhody vyplývajúce zo znalosti slovenského jazyka. Že najdôležitejšou motiváciou pre mladých rodičov bude, ak im vysvetlíme,

čo znamená ovládať „slovanské esperanto“. Keď sa však rozhliadneme okolo seba vidíme, že populárne sú školy – nielen slovenské –, ktoré dokážu vytvoriť prostredie, kde sa človečik cíti bezpečne a komfortne, pričom požiadavka kvalitného vzdelania je samozrejماً a možnosť osvojenia si slovenského jazyka a oboznamovanie sa so slovenskou kultúrou, zapájanie sa do kultúrnych aktivít je pridanou hodnotou.

Z pohľadu našej samosprávy, ktorá založila a prevádzkuje vzdelávacie a kultúrne inštitúcie slúžiace slovenskej národnosti, sa zdá byť namieste otázka, či sieť inštitúcií, ktorú sme vybudovali, dostatočne vyhovuje potrebám a požiadavkám slovenskej národnosti?

Slováci mali v čase vzniku Celoštátnej slovenskej samosprávy dve inštitúcie. Ludové noviny a Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku, ktoré sa stali základom inštitucionálneho systému CSSM. Od roku 2003, keď bol v štátnom rozpočte

prvýkrát vytvorený finančný rámec na podporu menšinových inštitúcií, naša samospráva začala systematicky budovať systém svojich inštitúcií. Vzniklo Slovenské dokumentačné centrum, Slovenské osvetové centrum (dnes Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku), Slovenské divadlo Vertigo, Obchodná spoločnosť Legatum (dnes SlovakUm) a Pedagogické metodické centrum.

Systém prešiel od jeho vytvorenia istými zmenami, ktoré boli vždy reakciou na požiadavky prichádzajúce od našich spolkov, samospráv a inštitúcií. V záujme výchovy mladej generácie slovenských intelektuálov v roku 2018 vzniklo Budapeštianske slovenské odborné kolégium, do ktorého sa z roka na rok prihlasuje čoraz viac mladých ľudí pochádzajúcich zo slovenských rodín. V minulom volebnom cykle sme zriadili Kanceláriu právnej a odbornej pomoci, úlohou ktorej je poskytovať pomoc miestnym slovenským samosprávam, spolkom a inštitúciám. Za účelom zabezpečenia podmienok dlhodobého fungovania Domu slovenskej kultúry v Békešskej Čabe naša samospráva kúpila od Čabianskej organizácie Slovákov obchodnú spoločnosť, ktorá Dom prevádzkuje. Slovenské kultúrne stredisko, ktoré sa buduje v bývalom kostole slovenských evanjelikov na Rákócziho triede v Pešti, bude dôstojným sídlom pre všetky naše inštitúcie, vrátane nového Múzea Slovákov v Maďarsku.

Celoštátna slovenská samospráva je aj zriaďovateľom piatich škôl: sarvašskej, čabianskej, komlóšskej, novomestskej a budapeštianskej. Prevzatie týchto inštitúcií do prevádzky samosprávy neraz zachránilo danú inštitúciu pred zánikom

alebo zlúčením s inou školou a zabezpečilo im možnosť rozvoja. V roku 2017 vznikol strategický dokument, ktorý definoval pojem slovenského národnostného školstva a sformulovali sa v ňom požiadavky na tento systém. Dokument zrejme dozrel na to, aby sme ho aktualizovali, aby sme si vytýčili nové úlohy v záujme prispôsobenia systému zmeneným podmienkam.

Aké plány máme do budúcnosti? Medzi našimi plánmi figuruje zriadenie základnej umeleckej školy so slovenským pedagogickým programom. Veríme, že ľudové piesne, tance a hra na tradičných hudobných nástrojoch Slovákov v Maďarsku oslovia deti, vypestujú v nich vzťah k slovenskosti, ktorý bude dostatočnou motiváciou k osvojovaniu si slovenského jazyka. V záujme metodickej obnovy školstva je nevyhnutné posilniť naše pedagogické metodické centrum, ktoré aj v súčasnosti zohráva dôležitú úlohu na poli rozvíjania odborných a jazykových kompetencií pedagógov. S naším výskumným ústavom počítame pri vedeckom zisťovaní súčasného stavu v slovenských komunitách, školách a inštitúciách, aby sme dokázali stanoviť ciele a konkrétne kroky potrebné na dosiahnutie želiteľných výsledkov. Podpora používania slovenského jazyka a vytváranie priestoru pre jeho používanie zostáva aj naďalej jednou z našich priorít. Veď jazyk je niečím, čo nás spája a jeho používanie, hoci v nárečovej podobe, je hodnota, ku ktorej ako k dedičstvu predkov máme silný citový vzťah.

**Alžbeta Hollerová Račková**  
predsedníčka Celoštátnej slovenskej  
samosprávy v Maďarsku

## Zo zasadnutí VZ CSSM



Členovia VZ CSSM 24. septembra 2024 ukončili päťročný volebný cyklus hodnotením činnosti v období od roku 2019 do septembra 2024, ktoré bolo poznačené pandemiou, vojnou na Ukrajine a ekonomickými krízami. Parlamentný hovorca Slovákov v Maďarsku Anton Paulik referoval o činnosti národnostného výboru parlamentu, predsedníčka Alžbeta Hollerová Račková zhrnula svoje aktivity a plnenie uznesení. Valné zhromaždenie (VZ) schválilo modifikáciu rozpočtu na rok 2024 a vypísanie štipendií pre slovenských vysokoškolákov v Maďarsku. Diskutovalo sa aj o rekonštrukcii evanjelického kostola na Rákócziho triede v Budapešti, kde verejné obstarávanie a technické otázky spomalili prácu. Na záver A. Hollerová Račková oznámila, že ustanovujúce zasadnutie novozvoleného VZ sa uskutoční 8. októbra 2024. Poslankyňa Monika Szabová v mene Zväzu Slovákov v Maďarsku odovzdala poslancom symbolický dar a A. Paulik pripomenul plánované novembrové stretnutie s poslancami miestnych slovenských národnostných samospráv.



Prvé zasadnutie novozvoleného Valného zhromaždenia sa konalo 8. októbra 2024. Otvoril ho predseda volebnej komisie Róbert Sasvári. Prítomných 30 z 31-členného zboru po slovenskej a maďarskej hymne zložilo poslanecký sľub. Prihovril sa im štátny tajomník Úradu predsedu vlády pre cirkevné a národnostné vzťahy Miklós Soltész, ktorý zdôraznil význam budovania komunity a potrebu dokončenia rekonštrukcie bývalého evanjelického kostola v Budapešti. VZ zvolilo za predsedníčku A. Hollerovú Račkovú, ktorá poďakovala nominačným organizáciám za ich predvolebnú činnosť a vyzvala poslancov k spoločnej práci. Predsedníčkou finančného výboru sa stala Judita Lénártová Orliczká. Novozvolená predsedníčka CSSM si na obdobie rokov 2024 – 2029 vytýčila za cieľ dotiahnuť projekt Slovenského kultúrneho centra v bývalom evanjelickom kostole v Budapešti, zriadiť Múzeum Slovákov v Maďarsku, posilniť školy a otvoriť základnú umeleckú školu s filiálkami.

Po zložení poslaneckého sľubu Karoly Klauszovej sa 26. novembra 2024 už 31-členné VZ venovalo rozpočtu a organizačným zmenám. A. Paulik informoval prítomných o štátnom rozpočte s dôrazom na položky týkajúce sa národností a o možnosti novely volebného zákona. Predsedníčka A. Hollerová Račková referovala o svojich aktivitách a oznámila, že zastupiteľstvo mesta Sarvaš v krátkej dobe schváli dohodu o odovzdaní majetku miestnej slovenskej školy do vlastníctva CSSM. Poslanci modifikovali rozpočet CSSM na rok 2024, odsúhlasili financie na vydanie Nášho kalendára a predĺženie platnosti zmluvy o poskytnutí návratnej dotácie pre spoločnosť Čabianski Slováci, s. r. o. Poslanci schválili organizačné zmeny a zvolili zástupcov predsedníčky Tomáša Nagya a Ondreja Horvátha. Voľbu zástupcu predsedníčky zodpovedného za vzťahy so samosprávami a občianskymi organizáciami nominovaného Úniou slovenských organizácií v Maďarsku VZ odložilo na februárové zasadnutie. Poslanci zvolili predsedov a členov výborov, ako aj radkyne. Vedúcou Kultúrneho výboru sa stala Emese Gimesiová Szokolová, Výboru pre verejné obstarávanie a právne záležitosti Zuzana Szabová, Náboženského výboru Ildika Klauszová Fúziková, Mládežníckeho a športového výboru Bence Szeljak a Výchovno-vzdelávacieho výboru Juraj Rágyanszki. Radkyňou v oblasti rozvoja slovenského národnostného školstva sa stala Monika Szabová a rozvoja vzťahov s európskymi organizáciami Júlia Kucziková.





Na prvom zasadnutí v roku 2025, 25. februára, VZ schválilo modifikáciu rozpočtu CSSM na rok 2024 a odsúhlasilo rozpočet na rok 2025. Poslanci odsúhlasili zvýšenie honorárov a miezd pracovníkov inštitúcií, plán verejných obstarávaní a predaj služobného auta. Katarínu Királyovú zvolili za zástupkyňu predsedníčky pre vzťahy so samosprávami a občianskou sférou, Františka Zelmana za radcu pre rozvíjanie vzťahov so samosprávami a spolkami v zahraničí. VZ

prijalo pracovné plány výborov a inštitúcií CSSM na rok 2025. Rozhodlo o vypísaní konkurzov na post konateľa spoločnosti SlovakUm, riaditeľa ÚKSM a šéfredaktora Ludových novín. Osobitnú pozornosť venovalo školským otázkam. Schválilo počty tried a skupín v slovenských školách v Sarvaši, Novom Meste pod Šiatrom, Békešskej Čabe, Slovenskom Komlóši a Budapešti. Na záver odobrilo dotáciu pre sarvašské divadlo Cervinus Teátrum a rozhodlo o udelení vyznamenania Za našu národnosť.

Dňa 27. mája parlamentný hovorca Slovákov v Maďarsku A. Paulik informoval členov VZ, že parlamentný výbor pre národnosti žiada navýšenie podpory pre miestne národnostné samosprávy o 15 %, zdvojnásobenie štipendií pre poslucháčov národnostných pedagogických odborov a vytvorenie fondu pre nové národnostné inštitúcie. Predsedníčka CSSM A. Hollerová Račková referovala o účasti na viacerých kultúrnych podujatiach. VZ schválilo finančnú uzávierku CSSM za rok 2024 a modifikovalo aktuálny rozpočet. Po ročnej prestávke boli upravené sadzby nájomného v Stredisku pilišských Slovákov. Poslanci schválili nový systém poskytovania dotácie na udržiavanie spoločenských priestorov Domu slovenskej kultúry v Békešskej Čabe, ktorého prevádzkovateľom je spoločnosť Čabianski Slováci. Rozhodli aj o 77 žiadostiach na podporu miestnych slovenských aktivít. VZ vedením obchodnej spoločnosti SlovakUm, s. r. o., opäť poverilo Imricha Fuhla a za šéfredaktorku Ludových novín zvolilo Evu Fábíánovú. Poslanci rozhodli o tom, že riaditeľkou slovenskej základnej školy a žiackeho domova v Novom Meste pod Šiatrom bude opäť Júlia Kucziková a riaditeľom ÚKSM sa stane Ondrej Csaba Aszódi.





Rokovanie VZ sa 30. septembra konalo na netradičnom mieste, v budapešťianskom Bulharskom kultúrnom dome, lebo v zasadačke CSSM prebiehali sanačné práce. Poslanci si vypočuli správu hovorcovi A. Paulika o činnosti parlamentného výboru pre národnosti. Odznela aj informácia, že od 1. októbra 2025 možno registrovať kandidátske listiny, tak aj národnostné. Predsedníčka CSSM A. Hollerová Račková informovala o svojej účasti na oslavách 300. výročia príchodu Slovákov do Tardoša, na ekumenickom stretnutí slovenských cirkevných speváckych zborov v Slovenskom Komlóši a na súťaži v Nadlaku. VZ schválilo modifikáciu rozpočtu a odsúhlasilo vypísanie konkurzu na post riaditeľa Knižnice a dokumentačného centra Slovákov v Maďarsku, Pedagogického metodického centra Slovákov v Maďarsku i Slovenského divadla Vertigo a odsúhlasilo výpis štipendií pre slovenských národnostných vysokoškolákov. A. Hollerová Račková oznámila, že budova bývalého evanjelického kostola má novú strechu a prebieha príprava ďalších prác. Diskutovalo sa aj o problémoch škôl, v ktorých klesá počet žiakov. Poslanci hľadali cesty, ako zatriktívniť ponuku slovenských národnostných škôl v Maďarsku a zabezpečiť pedagógov. Na záver sa hovorilo o kongrese Federálnej únie európskych národností, kde CSSM zastupovali podpredsedníčka K. Király a poslankyňa J. Kucziková.

# Oslava 30. výročia CSSM



*Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku (CSSM) si 12. apríla 2025 pripomenula 30. výročie ustanovujúceho zasadnutia Valného zhromaždenia (VZ). V Bulharskom kultúrnom centre v Budapešti si prítomní pozreli film z archívu maďarskej televízie o prvých národnostných voľbách a nasledovala beseda s pamätníkmi – Máriou Mataiszovou,*

*Zuzanou Kučerovou, Máriou Nagyovou, Alžbetou Uhrinovou Hornokovou a Matejom Kešjárom. O vlastné pohľady na toto obdobie sa podelili Imrich Fuhl, Zuzana Medveďová, Július Alt, Anna Divičanová, Tibor Mótyán a Júlia Szabová Marloková.*



Slávnostné zhromaždenie pokračovalo príhovormi. Parlamentný hovorca Slovákov v Maďarsku **Anton Paulík** zdôraznil potrebu odovzdávať skúsenosti mladším generáciám. Veľvyslanec SR v Maďarsku **Pavol Hamžík** pripomenul, že kľúčom prežitia menšiny je jazyk. Predsedníčka Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí **Dagmar Repčková** uistila o podpore projektov CSSM. Samospráve odovzdala *Pamätný list* a predsedníčke **Alžbete Hollerovej Račkovej** Medailu ÚSZZ za zásluhy o zachovanie slovenskej identity. Predsedníčka občianskeho združenia *Dotyk ľudskosti* **Mária Katarína Hrklová** vyjadrila úctu Slovákom v Maďarsku za to, že po stáročia vytrvali. Predsedníčka CSSM **A. Hollerová Račková** vo svojom prejave ocenila prácu predchodcov, pripomenula projekt obnoveného kostola na *Rákócziho triede* a hovorila o plánoch v nasledujúcom cykle. Po minúte ticha na pamiatku zosnulých členov slávnostné zhromaždenie požehnal evanjelický farár **Attila Spišák** zo Slovenského Komlóša.



VZ v roku 2025 zriadilo *Čestné grémium* CSSM. Prvými členmi sa stali **Z. Medveďová**, **M. Nagyová**, **Etelka Ribová**, **J. Alt** a **T. Mótyán**. Prestížnu cenu nášho najvyššieho voleného zboru *Za našu národnosť* udelilo **Anne Matyóovej Lamiovej** zo Šápova, **Ildike Očovskej** z Békešskej Čaby a **Marte Papucskovej Glückovej** z Mlynkov. *Pedagógmi roka* sa stali **Melinda Kainová** z Kestúca a **Viera Mohayová** z Nového Mesta pod Šiatrom.

V kultúrnom programe *Dňa Slovákov v Maďarsku* vystúpili hudobné umelecké teleso *More Von Dir*, sólisti komlóšskeho *Mládežníckeho dychového orchestra* a skupina *Talléros*.

# Deň kultúrneho dedičstva Slovákov v Maďarsku v znamení 30. výročia CSSM

Rok 2025 bol v živote slovenskej komunity v Maďarsku výnimočný. Pripomínala si 30 rokov existencie *Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku* (CSSM). Pri tejto príležitosti sa organizátori rozhodli vniesť do tradičného *Dňa Slovákov v Maďarsku* nový formát – namiesto jedného celodenného maratónu sa slávnosti rozdelili na dve časti. V apríli prebehla oficiálna časť s odovzdávaním vyznamenania *Za našu národnosť* a titulov *Pedagóg roka* a *Člen Čestného grémia CSSM*. 5. júla 2025 sa konal *Deň kultúrneho dedičstva Slovákov v Maďarsku*, ktorého dejiskom sa stala *Nová Huta*. Obec učupená v Bukových horách oslavovala vlani 270. výročie založenia.

Podujatie sa začalo ekumenickým zamyslením. Evanjelický farár **Attila Spišák** zo Slovenského Komlóša vychádzal z *Ježišových slov* „*Vy ste soľ zeme*“. Vo svojej kázni zdôraznil, že byť soľou samou osebe nie je príjemné. Soľ sa stane užitočnou len vtedy, keď sa používa tak, ako to naznačuje Ježiš: keď je zmiešaná s inými vecami. Rovnako aj Slováci v Maďarsku dávajú chuť životu krajiny tým, že sa zapájajú do spoločenských a kultúrnych procesov. Nasledoval príhovor rímskokatolíckeho kňaza *Dávida*, ktorý pripomenul, že cieľom každého kresťana je cesta k Bohu a

táto cesta je možná len v spoločenstve, aj v podobe národnostných stretnutí.

Po požehnaniach sa slova ujala predsedníčka CSSM **Alžbeta Hollerová Račková**, ktorá zdôraznila, že kultúrne dedičstvo Slovákov v Maďarsku je hodnotou, ktorá nás udržiava pri živote už viac než tri storočia. Prítomných privítal aj štátny tajomník *Úradu predsedu vlády pre cirkevné a národnostné vzťahy* **Miklós Soltész**, podpredseda *Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí* **Peter Chrastina** a parlamentný hovorca Slovákov v Maďarsku **Anton Paulik**.



Po oficiálnych príhovoroch sa javisko zmenilo na pestrofarebnú mozaiku slovenského národnostného folklóru z desiatich *Regionálnych stredísk Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku*. Žiaci z Nového Mesta pod Šiatrom otvorili program tancami a spevom, nasledovali temperamentní Maglódčania s miestnymi tancami. Z čabianskeho regiónu priniesli autentické piesne členovia speváckeho zboru a citarovej kapely *Borouka*, Budapešťania zo spolku *Lipa* navodili atmosféru slovenskej veselice. Publikum si vychutnalo aj viachlasný spev santovského *Pávieho krúžku*, tance *Folklórneho súboru Veľká Bukovinka* z Répašskej Huty, piesne spevákov z Bánhidy či tradičný *Lopatkový tanec* skupiny *Rozmarín* z Veňarcu. Program uzavreli účinkujúci z Novohradu a Dolnej zeme, medzi nimi *Mužský spevácky zbor* zo Sarvaša a Komlóšania s typickým *Komlóšskym maršom*. Atmosféru umocňovalo spontánne zapájanie sa divákov, ktorí si spolu s účinkujúcimi zaspievali aj zatancovali.



Deň kultúrneho dedičstva sa neobmedzil len na javisko. V *Spoločenskom dome* si návštevníci mohli pozrieť výstavu fotografií dokumentujúcu miestnu históriu i prezentáciu publikácie *Slovenské inšpirácie z Novej Huty*. Veľký záujem vyvolala expozícia *Sklárskeho múzea*. Roky je stálicou sprievodných programov detský dvor, kde *Slovenské divadlo Vertigo* vystúpilo s hrou *Osmi-jankove rozprávky*. *Knižnica a dokumentačné centrum Slovákov v Maďarsku* ponúkali deťom vymalovanky a *Ludové noviny* úlohy, ktoré pripravil *LuDo*. *Organizácia slovenskej mládeže v Maďarsku (OSMM)* priniesla *Koleso šťastia* a kvíz. Návštevníci mohli zbierať pečiatky vo všetkých stanoch. Ak mali dostatočný počet opečiatkovaných políčok, zatočili kolesom šťastia a získali darčeky. Záujemcovia si mohli pozrieť aj vystavené súťažné práce, ktoré poslali žiaci do súťaže *CSSM a OSMM Slovenskosť pre mňa je...* Druhý ročník bol zameraný na gastronómiu. Najlepšie práce boli uverejnené v septembrovej prílohe *Ludových novín Lúč*.



Neodmysliteľnou súčasťou podujatia bol *Slovenský jarmok*, ktorý bol na parkovisku pred prírodným javiskom. Desať stánkov reprezentovalo 10 regiónov obývaných Slovákmi v Maďarsku. Zemplínsky región sa predstavil s makovými a orechovými *parovníkmi* (parenými buchtami) plnenými slivkovým lekvárom z Baňačky. Maglódčania uvarili *hustú kapustu* a ponúkali bábovku. Jača pripravila *páračkovú kapustu* a lekvárové lokše posypané makom. Novohradsko-hevešský región lákal veňareckými haluškami, v stane regiónu Vértes – Gereče ponúkali makové a orechové záviný a sílešskú špecialitu: *klinčekové chraple*, koláčiky z klinčekmi ochuteného kysnutého cesta posypané orechmi. Santovčania pripravili makové, orechové a tvarohové štrúdle a pagáče. Čerňania priniesli višňové, makové, čerešňové a kapustové záviný, košíčky so slivkovým lekvárom a pagáče, Jáščania bábovku z pece, bazovo-makový koláč a bazový a malinový sirup. Pre milovníkov slaných chutí boli syrové rožky, zabíjačkový tanier, slanina, šunka a klobása. Sarvaš sa predstavil s pagáčmi, klobásou, kapustníkmi a lekvárovými *kiflami*. Čabiansky región reprezentovali Telekgerendáš a Čorváš. Ponúkali klobásu a rôzne druhy zákuskov, sladkých aj slaných koláčikov. Komlóšania lákali návštevníkov chýrnou domácou klobásou a zákuskami. Všetky stany boli ozdobené miestnymi výšivkami, tkaninami a historickými artefaktmi ľudovej kultúry. O dobrú náladu sa postarali speváci a ľudové hudby z regiónov. Jarmok sa tak stal živou prezentáciou regionálnej rozmanitosti.

Záver oficiálneho programu patril veselici, na ktorej sa hostia i účinkujúci zabávali až do neskorého večera.

Anton Paulik

# Rok po roku, krok po kroku

Očami parlamentného hovorcu

Kráčame krok po kroku a občas si ani neuvedomíme, ako rýchlo sa medzitým striedajú a ako rýchlo plynú dni, mesiace, roky. Krok po kroku, rok po roku. Tie naše kroky a roky majú síce pravidelnú dĺžku, predsa mávame niekedy pocit, ako keby čas ubiehal raz rýchlejšie, inokedy pomalšie. Pri písaní týchto riadkov do *Nášho kalendára na rok 2026* som si uvedomil, že práve sa končí posledný ucelený rok druhého volebného cyklu môjho pôsobenia v parlamente Maďarska. Čo znamená, že členovia nášho najvyššieho voleného zboru, *Valného zhromaždenia Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku*, onedlho znovu budú mať možnosť vyhodnotiť moju činnosť v Národnom zhromaždení. Budú sa rozhodovať o tom, či môžem pokračovať v začatej práci, alebo je čas nájsť niekoho iného, súčasieho na zastupovanie záujmov slovenskej komunity na najvyššej politickej úrovni.

V práve odchádzajúcom roku bol parlamentný *Výbor pre národnosť v Maďarsku* o niečo aktívnejší ako v tom predchádzajúcom. Na zasadnutiach sme

prerokovali dokopy 33 návrhov zákonov a na základe diskusií sme zostavili, schválili a podali *šesť modifikačných návrhov výboru*. Ja osobne som sa aktívne podieľal na vytváraní stanoviska výboru v prípade siedmich návrhov a mal som možnosť predstaviť stanovisko národnostného výboru na plenárnom zasadnutí parlamentu v prípade troch navrhovaných zákonov. Na zasadnutiach výboru okrem prerokovania návrhov zákonov sme tiež vyhodnotili *dve hlásenia*, z ktorých jedno bolo hlásenie vlády o *stave národnostných menšín*, ktoré sa pripravuje každý druhý

rok, a druhý takýto materiál bol dokument o činnosti *Úradu ombudsmana*, ktorý má ročnú periodicitu.

Každoročne máme príležitosť na osobné stretnutia s ministrami, do portfólia ktorých patria najdôležitejšie oblasti národnostného bytia ako *samosprávnosť, školstvo, kultúra, či používanie národnostného jazyka v spoločenskom živote a v kontaktoch s úradmi*. Takto sme si v roku 2025 dvakrát, na začiatku a na konci roka, vypočuli vicepremiéra **Zsolta Semjéna**,



ktorý v rámci vlády zodpovedá aj za národnostnú oblasť, ministra vnútra **Sándora Pintéra** a ministra verejnej správy a rozvoja **Tibora Navracsicsa**. Zápisnice z týchto rozhovorov sú prístupné na oficiálnej webovej stránke parlamentu.

Keďže v roku 2025 vypršal mandát ombudsmana **Ákosa Kozmu** a jeho zástupkyne **Erzsébet Szalayovej Sándorovej**, ktorá bola zodpovedná za sledovanie dodržiavania práv národnostných menšín, členom národnostného výboru sa pred vymenovaním predstavili kandidáti navrhnutí na ich miesta **Imre Juhász** a jeho zástupkyňa **Zsuzsanna Laura Gyenyová**. Po našom pozitívnom vyjadrení oboch zvolili do nových funkcií.

Kolegom vo výbore som predložil dva samostatné návrhy na schválenie a predostretie pred plenárne zasadnutie. Jednak som inicioval, aby okrem národnostných samospráv, ktoré prevádzkujú školy, dostávali zvýšenú podporu aj slovenské národnostné samosprávy obcí **Tardoš** a **Tatabánya-Bánhida**, ktoré, zatiaľ ako jediné v Maďarsku, prevádzkujú svoje školy ako združenie národnostných samospráv. Túto moju iniciatívu si

osvojili aj ostatní členovia národnostného výboru, vďaka čomu financovanie spomenutých dvoch slovenských národnostných samospráv dosiahlo úroveň, ktorá im zabezpečí stabilnejšie prevádzkovanie prevzatých škôl.

Druhá moja iniciatíva, ktorá sa týka aj ostatných národností, sa vzťahovala na *založenie finančného rámca na pravidelnú a systematickú podporu fungovania národnostných národopisných zbierok a spoločenských priestorov*. Aj tento môj návrh získal podporu kolegov, avšak napokon v rozpočtovom zákone na rok 2026 nebol vytvorený takýto osobitný rámec. Zato dostali sme prísľub od zástupcu ministra, štátneho tajomníka **Úradu predsedu vlády Miklósa Soltésza**, že v budúcom roku bude vypísaný konkurz na podporu týchto nových inštitúcií v hodnote niekoľko miliónov forintov.

Táto moja posledná iniciatíva už súvisela aj s návrhom rozpočtového zákona na rok 2026. Pri prípravách budúročného rozpočtu, ako vždy, sme pozbierali požiadavky celoštátnych národnostných samospráv a po ich spracovaní sme sa snažili presadiť ich v návrhu zákona. Vzhľadom na stav hospodárstva sa nám však nepodarilo dosiahnuť všetko, čo by očakávali naši partneri. Mierne bol zvýšený normatív škôl, udržiavaných národnostnými samosprávami, a *o tridsať percent bola zvýšená podpora na fungovanie miestnych národnostných samospráv*. Vzhľadom na to, že táto podpora sa nemenila desať rokov, síce zďaleka nie je dostatočná, predsa znamená určité zlepšenie situácie. Podpora miestnych slovenských samospráv, ktoré sú zriaďovateľmi škôl, činí trojnásobok základnej



dotácie, čo umožní týmto zborom zabezpečiť podmienky pre vykonávanie úloh súvisiacich s prevzatou inštitúciou.

*Suma štipendií* pre poslucháčov národnostných pedagogických smerov od roku 2026 sa má zdvojnásobiť, čo tiež pokladám za krok vpred. Aj takýmto spôsobom sa blížime k tomu, aby sa *prestíž učiteľského povolania* mohla vrátiť na niekdajšiu úroveň.

Ako z uvedených faktov snáď vidno, ani takýto všedný rok, v ktorom sa nekonali žiadne voľby, žiadne väčšie zmeny v národnostnom zákone, alebo v iných, z pohľadu národnostného bytia dôležitých zákonov, zástupcovia národností v parlamente mali čo robiť, o čom rokovať a čo presadzovať. Myslím si, že sme neboli neúspešní ani napriek ťažkostiam doliehajúcim na celú krajinu.

Ako som v úvode naznačil, to najvýznamnejšie, čo nás v roku 2026 čaká, budú *parlamentné voľby*. A to, ako v súčasnosti vidieť, nielen preto, lebo si môžeme vybrať svojho parlamentného zástupcu na nasledujúce štyri roky, ale aj vo vzťahu k veľkej politike. Už tak v parlamente, ako aj mimo neho môžeme sledovať pomerne vyostrenú *kampaň politických strán*. Hľadajú svojich podporovateľov, voličov, aby po volebnom úspechu mohli buď pokračovať v začatej práci modernizácie krajiny, alebo aby mali možnosť dokázať, že ich vízia o budúcnosti Maďarska môže byť prijateľnejšia.

Bojuje sa o každý hlas. Ešte pred začatím volebnej kampane sme vo výbore hovorili o tom, či by sme nemali znovu iniciovať zmenu *volebného zákona*, aby registrovaní národnostní voliči mohli hlasovať okrem listiny svojej národnosti



aj za listinu nimi preferovanej politickej strany. Keďže sme v tejto téme nedosiahli zhodu ani v rámci národnostného výboru, tento rok budeme voliť podľa doterajších pravidiel.

Rád by som upozornil členov slovenskej komunity na to, že možnosť registrácie na *zoznam slovenských národnostných voličov* je otvorená. Keby medzi čitateľmi Nášho kalendára boli ľudia, ktorí sa doteraz neregistrovali ako *slovenskí národnostní voliči*, povzbudzujem ich, aby si našli spôsob registrácie na domovej stránke *Národnej volebnej kancelárie*. Veď ako je možno jasné aj z uvedených údajov, naša komunita bude silnejšia, bude mať možnosť pružnejšie reagovať na výzvy novej doby, ak aj naďalej bude mať svojho hovorcu v parlamente. Ani z pohľadu hovorcu nie je jedno, či pociťuje podporu svojej komunity z každej Slováckmi obývanej obce, mesta. I keď pri voľbe národnostných hovorcov nie je podstatný počet odovzdaných hlasov, zato tento počet *zaváži* pri práci v národnostnom výbore, aj pri rokovaníach s predstaviteľmi maďarských vládnych orgánov, ale aj pri spolupráci s predstaviteľmi Slovenskej republiky, a to tak na politickej, ako aj na spoločenskej úrovni.

**Anton Paulik**

**Foto: (fuhl)**



## Politické dianie vo fotografiách



Foto: (ik)

Každoročne pri príležitosti štátneho sviatku 20. augusta udeľuje vláda Maďarska štátne vyznamenania. V roku 2025 z rúk vedúceho Úradu predsedu vlády, ministra Gergelya Gulyása prevzala Strieborný križ za dlhoročnú pedagogickú činnosť a zásluhy pri zachovávaní a odovzdávaní tradícií a kultúry slovenskej národnosti Zuzana Bánová z Guty.

Pri príležitosti Dňa národností odovzdali v Bulharskom kultúrnom centre v Budapešti prestížnu Cenu za národnosť. V roku 2024 ju dostal genetik a krajský aktivista Matej Šipický. V kultúrnom programe sa s miestnymi slovenskými tancami predstavil maglódsky Tanečný súbor Kacamajka.



Foto: (a)





Foto: CSSM

V polovici decembra sa uskutočnilo prvé zasadnutie nového Združenia celoštátnych národnostných samospráv. V súlade so stanovami Združenia členovia rozhodli o novom vedení. Za predsedníčku organizácie opäť zvolili predsedníčku CSSM Alžbetu Hollerovú Račkovú, za podpredsedov Ivana Gugana (predsedu Celoštátnej chorvátskej samosprávy) a Dancsa Muszeva (predsedu Celoštátnej bulharskej samosprávy). Na programe rokovania bola aj aktualizácia Stanov, delegovanie členov výboru na prípravu rozhodnutí pri Správe fondov Gábor Bethlena a stanovenie členského poplatku na rok 2025.

V sídle Celoštátnej rusínskej samosprávy sa v marci uskutočnilo Valné zhromaždenie Združenia celoštátnych národnostných samospráv. Vedúci zborov prerokovali najdôležitejšie aktuálne otázky, ktoré sa týkajú ich komunit. Osobitný dôraz kládli na oblasť národnostného vzdelávania a na témy plánovaných stretnutí expertov.



Foto: CSSM

Priestory budúceho Slovenského kultúrneho strediska v niekdajšom kostole slovenských evanjelikov v Pešti navštívila 18. októbra delegácia Ministerstva kultúry Slovenskej republiky vedená štátnym tajomníkom Máriom Maruškom. Štátny tajomník sa zaujímal o investíciu, vďaka ktorej v centre hlavného mesta Maďarska vznikne dôstojný stánok slovenskej kultúry, v ktorom budú mať svoje miesto inštitúcie Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku, vrátane nového Múzea Slovákov v Maďarsku.



Foto: CSSM

Pri príležitosti predsedníctva Maďarska v Rade Európskej únie Úrad štátneho tajomníka pre cirkevné a národnostné vzťahy usporiadal v novembri r. 2024 v Budapešti medzinárodnú konferenciu o postavení národností v členských štátoch Európskej únie. Konferencia sa zaoberala situáciou menšinovej identity a používania jazyka, zachovávaním hodnôt národnostných menšín a prezentáciou maďarskej a medzinárodnej nasledoviahodnej praxe. Účastníci a prednášajúci – zástupcovia národností v Maďarsku a v krajinách Európskej únie, odborníci, členovia európskych a národných organizácií a predstavitelia vlády – sa mohli oboznámiť aj s kultúrnym bohatstvom národností v Maďarsku.



Foto: CSSM



Foto: L. Vallach

Pri príležitosti oficiálnej návštevy Budapešti sa poverený predseda Národnej rady Slovenskej republiky Peter Žiga stretol s predstaviteľmi slovenskej národnosti v Maďarsku. Stretnutie sa uskutočnilo na Veľvyslanectve SR. Petra Žigu informovali o najdôležitejších otázkach v oblasti školstva a kultúry, akými sú napr. vysielanie hostujúcich učiteľov do slovenských národnostných škôl v Maďarsku, štipendiá pre vysokoškolákov či projekt Slovenského kultúrneho strediska.



Foto: CSSM

Začiatkom decembra 2024 sa uskutočnila návšteva Poradného výboru Rady Európy pre ochranu národnostných menšín v Maďarsku. Delegácia zložená z troch expertov poradného výboru (z Litvy, Holandska a Spojeného kráľovstva) sa stretla aj s predstaviteľmi celoštátnych národnostných samospráv.



Foto: (fb)

Na pozvanie prezidenta republiky Tamása Sulyoka sa parlamentní hovorcovia národností a predsedovia celoštátnych národnostných samospráv koncom februára zúčastnili na slávnostnom obede v Alexandrovom paláci. Na stretnutí boli prítomní aj vicepremiér Zsolt Semjén a štátny tajomník Úradu predsedu vlády pre cirkevné a národnostné vzťahy Miklós Soltész.

Na pozvanie štátneho tajomníka pre cirkevné a národnostné vzťahy Miklósa Soltésza sa na Úrade predsedu vlády uskutočnilo rokovanie o plánovaných investíciách slovenskej komunity. Okrem plánov CSSM zameraných na zlepšovanie podmienok fungovania výchovno-vzdelávacích a kultúrnych inštitúcií sa hovorilo aj o viacerých investičných projektoch miestnych slovenských samospráv, ktoré sa môžu uskutočniť vďaka dotáciám Úradu vlády.



Foto: (fb)



Foto: (fb)

Predseda Národnej rady Slovenskej republiky Richard Raši absolvoval v máji oficiálnu návštevu Maďarska. Na Veľvyslanectve SR sa stretol so zástupcami slovenskej komunity. Predstavitelia Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku a slovenských organizácií s celoštátnou pôsobnosťou informovali predsedu slovenského parlamentu o svojich aktivitách a projektoch. Richard Raši sa na stretnutí zaujímal najmä o podmienky rozvoja slovenskej národnosti.



Foto: (fuhl)

V priestoroch Zahraničného výboru Národnej rady Slovenskej republiky v Bratislave sa začiatkom júla uskutočnilo slávnostné udeľovanie ocenení osobnostiam slovenského krajanského života. Pamätnú medailu Štefana Boleslava Romana, ktorú udeľuje Nadácia Pamätník slovenského vysťahovalectva, získal spisovateľ a publicista pôsobiaci v Maďarsku Gregor Papuček.

Do zamatových kresiel Hornej snemovne Maďarského parlamentu sa v novembri usadili novozvolení poslanci slovenských národnostných zborov v Maďarsku. Pozval ich parlamentný hovorca Slovákov v Maďarsku Anton Paulik. Podujatie prispelo k tomu, aby členovia národnostných samospráv získali prehľad o svojich možnostiach a povinnostiach vyplývajúcich z legislatívy. Anton Paulik pripomenul, že v roku 2011 sa podarilo sformulovať dlho absentujúcu inštitúciu národnostného parlamentného poslanca, či v prípade nedostatku zvýhodneného počtu hlasov národnostných voličov hovorcu bez hlasovacieho práva a bez práva predkladania návrhov zákonov. Prostredníctvom národnostného výboru však môžu hovorcovia zlepšovať podmienky bytia svojej národnosti.



Foto: Zuzana Somogyiová

V polovici novembra navštívila Slovákmi obývaný región Zemplína v Maďarsku vzácna delegácia slovanskej pracovnej skupiny, ktorá pôsobí pri Federálnej únii európskych národností (FUEN). Zavítala aj do novomestskej Maďarsko-slovenskej dvojazyčnej národnostnej základnej školy, kde sa vedenie slovanskej pracovnej skupiny mohlo dozvedieť o dokončených investičných projektoch inštitúcie, ale aj plánoch do blízkej budúcnosti, ako aj systéme národnostného školstva v Maďarsku. Žiaci a pedagógovia sa zasa dozvedeli o činnosti AGSM a existencii 75-ročnej FUEN, ktorej kalendár visí na stene hlavnej chodby inštitúcie.



Foto: Júlia Kucziková

Koncom októbra sa v Bratislave konala Stála konferencia Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí 2024, ktorú každé dva roky organizuje Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Tohoročným motívom konferencie bolo Spájanie pre budúcnosť. Na tému výsledky a plány na obnovenie činnosti Tvorivej školy žurnalistiky a Komisie pre médiá a vydavateľskú činnosť pri ÚSŽZ prednášal predseda komisie, konateľ spoločnosti SlovakUm Imrich Fuhl. S príspevkom o význame divadla v živote Slovákov v Maďarsku vystúpila riaditeľka Slovenského divadla Vertigo Daniela Onodiová (na fotografii).



Foto: (fuhl)



Foto: Hajnalka Krajčovičová

V Slovenskom Komitáte zasadalo Valné zhromaždenie Únie slovenských organizácií v Maďarsku – Združenia. Únia zastrešujúca osemnásť členských organizácií bilancovala a schválila referát o činnosti v roku 2024, prerokovala a prijala plánovaný program a rozpočet na nasledujúci rok. Prítomný parlamentný hovorca Slovákov v Maďarsku Anton Paulik vyjadril snahu naďalej podporovať činnosť Únie užitočnými informáciami, k čomu dostal od prítomných ďalšie námety.



Foto: Bence Szeljak

V obci Budmerice sa v júni uskutočnilo spoločné zasadnutie projektových partnerov zapojených do programu Interreg s cieľom prehĺbiť spoluprácu medzi slovenskými a maďarskými účastníkmi, najmä v oblasti cezhraničných aktivít a regionálneho rozvoja. Delegáciu Únie slovenských organizácií v Maďarsku na čele s predsedom Františkom Zelmanom na pôde obecného úradu privítal starosta Budmeríc Jozef Savkuliak. Vyvrcholením stretnutia bolo slávnostné podpísanie Memoranda o spolupráci, ktoré sa uskutočnilo v Klenbovej sále hradu Červený Kameň.

Zväz Slovákov v Maďarsku aj v roku 2024 usporiadal v Mlynkoch konferenciu Ako ďalej, Slováci v Maďarsku? s podtitulom Nádej je naša povinnosť, beznádej je naša slabosť. Dvojdnňové podujatie bolo venované slovenskej kultúre, školstvu a národnostnému verejnému životu v Maďarsku, pričom ponúklo príležitosť hlbšie sa zamyslieť nad budúcnosťou slovenských samospráv a občianskych organizácií.



Foto: (fuhl)



Foto: (fuhl)

Na Deň národnosti aktivisti Peštianskeho regiónu Zväzu Slovákov v Maďarsku usporiadali v Ďurke koncoročné stretnutie, ktorého ústrednou témou bolo vyhodnotenie roka a prediskutovanie plánov na nasledujúce obdobie. Stretnutie skončilo skromným pohostením a diskusiou za bielym stolom. Podujatie finančne podporila Verejnoprospešná nadácia Zväzu Slovákov v Maďarsku.



Foto: (fuhl)

Poslanci a podporovatelia Slovenského spolku Identita sa zišli na jarnej harmonizačnej porade v prestížnych miestnostiach budovy Benedeka Virága v I. obvode Budapešti. Na zasadnutí sa predstavilo 11 budapeštianskych obvodov a 4 vidiecke miestne slovenské samosprávy. Po dvoch intenzívnych hodinách sa prítomní dohodli, že harmonizačné rokovania budú putovné, začiatkom júna sa stretnú v ďalšom budapeštianskom obvode.



Foto: (lk)



Foto: (beol)

V druhej polovici apríla zasadalo v priestoroch Slovenského inštitútu v Budapešti Valné zhromaždenie Zväzu Slovákov v Maďarsku. Z referátov členov Predsedníctva ZSM o uplynulom období v ich regiónoch popri množstve úspešných programov vysvitlo, že čelia problémom, ako zmobilizovať príslušníkov mladšej a strednej vekovej skupiny, ktorí sú nesmierne pracovne zatažení, tým pádom na aktivity v rámci občianskej sféry majú veľmi málo času a síl. Tiež je veľkým problémom zánik čoraz väčšieho počtu škôl, v ktorých sa kedysi slovenčina vyučovala ako predmet.

Pri príležitosti Dňa národností Samospráva Békešskej župy a poslanecký zbor mesta Gyula zorganizovali v priestoroch rumunského gymnázia slávnostné odovzdanie cien. Úvodný príhovor predniesol štátny tajomník Úradu predsedu vlády pre cirkevné a národnostné vzťahy Miklós Soltész. Vyznamenanie poslaneckého zboru Békešskej župy Za národnosti zo slovenských radov získala predsedníčka Slovenskej samosprávy v Kondoroši Judita Krajčoviczová, ktorá dve volebné obdobia viedla župnú slovenskú samosprávu.



Foto: (beol)

Samospráva župného mesta Békešská Čaba usporiadala na čabianskej radnici slávnosť pri príležitosti Dňa národnosti. Pri tejto príležitosti prevzala poslankyňa župnej slovenskej samosprávy Judita Molnárová Pribojská z rúk predsedu miestnej slovenskej samosprávy Ondreja Kiszelya ocenenie Za Slovákov Békešskej Čaby. Za niekoľko desaťročnú obetavú prácu pre mesto Békešská Čaba a miestnu slovenskú komunitu získala čestný diplom riaditeľka čabianskej slovenskej školy Edita Pečeňová.

Slovenská samospráva Komárňansko-ostrihomskej župy uzavrela volebný cyklus 2019–2024 verejným zasadnutím v Slovenskom dome v Tatábáni-Bánhide za účasti predsedov a poslancov slovenských samospráv a predstaviteľov siedmich Slováckmi obývaných osád. Alžbeta Szabová konštatovala, že slovenské samosprávy v ďalšom cykle opäť vzniknú v desiatich Slováckmi obývaných obciach a tým pádom môže vzniknúť aj župné zastúpenie našej národnosti. Okrem zhrnutia vykonaných úloh sa poslanci minútu ticha rozlúčili s predsedom Slovenskej samosprávy v Moďoróši Pavlom Hévizim, ktorý nás navždy opustil.



Foto: K. Jackl



Foto: (ar)

Poslednú septembrovú sobotu r. 2024 sa vo Veňarci konalo stretnutie slovenských národnostných samospráv Novohradskej a Hevešskej župy. Na úvod poslanci Slovenskej samosprávy Novohradskej župy bilancovali svoju činnosť v uplynulom volebnom období, následne usporiadali verejné zasadnutie zboru. Po oficiálnej časti si členovia miestnych slovenských volených zborov z oboch regiónov pozreli vystúpenia tanečného súboru Nógrád zo Šalgótarján a Detských heligonkárov z Hrušova.



Foto: (fuhl)

Združenie pilišských Slovákov oslávilo 25. výročie svojho založenia. Na 25. Valnom zhromaždení, po prijatí nových členov, predsedníčka Marta Demjénová referovala o práci združenia v roku 2024. Slávnostným momentom bolo odovzdanie ceny „Pre Pilišanov“ Imrichovi Fuhlovi, ktorý bol pri zrode Združenia pilišských Slovákov, pri zrode Slovenskej samosprávy v Mlynkoch i pri zrode Strediska pilišských Slovákov. Po oficiálnom programe si účastníci mohli pozrieť fotoprezentáciu 25-ročnej činnosti Združenia.



Foto: Lubomíra Fallerová

Po siedmich rokoch sa začiatkom apríla uskutočnilo stretnutie predstaviteľov národnostných samospráv Budapešti a zástupcov hlavného mesta. Stretnutie zvolal primátor Gergely Karácsony na podnet Nemeckej samosprávy Budapešti s cieľom položiť nové základy spolupráce medzi mestom a národnostnými komunitami. Slovenskú samosprávu Budapešti zastupoval podpredseda Levente Galda, ktorý podrobne predstavil aktivity slovenskej komunity v hlavnom meste.



Foto: (fb)

Personálne zloženie Slovenskej samosprávy Békešskej župy sa v novom volebnom cykle skoro úplne zmenilo, veď z predchádzajúcich poslancov pokračuje v práci iba vtedajšia a súčasná podpredsedníčka Ildika Klementová Zelmanová. Za predsedníčku zboru si noví členovia Matej Kešjár, Pavol Zahorec, Judita Molnárová Pribojszká, Katarína Lestyanová a Erika Szatmárióvá Baloghová zvolili Eriku Tóthovú z Kétsöproñu. Jej cieľom je oživiť kedysi osvedčené akcie a pokračovať v úspešnej práci predošlých zastupiteľstiev.

V Slovenskej reštaurácii Koliba Chopok v Dunakeszi sa stretli poslanci Slovenskej samosprávy Peštianskej župy a národnostné referentky župného zastupiteľstva na svojom poslednom riadnom zasadnutí končiaceho sa funkčného obdobia. Predsedníčka Emese Gimesiová Szokolová sumarizovala prácu zboru, ktorý mal ťažkú úlohu, veď pandémia prepísala pracovný plán všetkých samospráv.



Foto: (ik)

Prvé zasadnutie novozaloženej Slovenskej samosprávy Peštianskej župy sa konalo na radnici Peštianskeho župného úradu. Na rokovanie zavítal aj predseda Slovenskej samosprávy Novohradskej župy Ferdinand Egyed. Poslanci odsúhlasili zmenu rozpočtu a jednohlasne schválili referát a finančnú uzávierku, návrhy ktorých predostrela predsedníčka Alžbeta Klimászová.



Foto: (ik)



Foto: (ik)

Začiatkom júla sa na Radničnej ulici v Budapešti stretli poslanci Slovenskej samosprávy Peštianskej župy na riadnom zasadnutí. Členovia zboru rozhodli o rozdelení finančnej dotácie a spoluorganizovaní kultúrnych akcií so všetkými jedenástimi slovenskými samosprávami v župe, ktoré podali žiadosti do vypísanej súťaže. Okrem samospráv mohli podať žiadosti aj školy, v ktorých sa slovenčina vyučuje ako predmet, a slovenské kultúrne telesá. Poslanci zboru veria, že aj skromná pomoc bude motivovať organizátorov k posilneniu slovenskej identity.



Foto: Levente Galda

Koncom apríla sa v rámci zasadnutia Výboru pre ľudské zdroje zastupiteľstva hlavného mesta uskutočnila konzultácia s predstaviteľmi dvanástich budapeštianskych národnostných samospráv. Zámerom iniciatívy zvolať predstaviteľov národnostných zborov bolo detailnejšie spoznanie ich činnosti a fungovania. Podpredseda Slovenskej samosprávy Budapešti Levente Galda vo svojom príspevku podal podrobný prehľad takmer tridsaťročnej práce slovenského voleného zboru hlavného mesta.

Slovenská samospráva Békešskej župy usporiadala koncom marca 2025 v Slovenskom Komlóši Fórum Slovákov Békešskej župy. Stretli sa tu zástupcovia 17 miest a osád regiónu, v ktorých fungujú slovenské samosprávy. Predsedníčka Erika Tóthová predniesla správu o činnosti v období od národnostných volieb, o cieľoch, ktoré si stanovili na tento cyklus a plánovaných zmenách, napríklad v systéme podpôr poskytovaných miestnym organizáciám a samosprávam. Na fóre udelili ocenenie Za Slovákov Békešskej župy predsedníčke Slovenskej samosprávy mesta Sarvaš, učiteľke slovenského jazyka na dôchodku Anne Frankovej a Tanečnému spolku Komlóš zo Slovenského Komlóša.



Foto: Bence Szeljak

Poslanci Slovenskej samosprávy XII. obvodu Budapešti na svojom poslednom podujatí pred ukončením volebného obdobia hodnotili svoju činnosť. Hneď na začiatku verejného zasadnutia si minútu ticha uctili pamiatku bývalého predsedu spolku Čabanov v Budapešti Ladislava Kocsisa. Stretnutie sa nieslo v osobitej atmosfére aj preto, lebo svoje pôsobenie zavŕšili takí poslanci, ktorí pracovali v zbere rekordné obdobie. Michal Hrivnák od začiatku, bezmála tridsať, z toho vo funkcii predsedu viac ako dvadsať rokov, a takmer toľko isto času bol poslancom samosprávy aj Ján Zsolnai.



Foto: Ľubomíra Fallerová



Foto: Marcell Gergő

Členovia Klubu slovenských seniorov Čabianskej organizácie Slovákov sa zišli na koncoročnom obede v reštaurácii Kornélia. Privítali ich predseda Slovenskej samosprávy župného mesta Békešská Čaba Ondrej Kiszely a predseda ČOS Bence Püski-Liker. V príjemnej atmosfére si seniori vypočuli referát o činnosti a plány klubu v nastávajúcom roku.

Tárnocká slovenská samospráva privítala v Dome Antala Heinricha účastníkov Valného zhromaždenia Spolku Slovákov z okolia Pešti Dolina. Na úvod predsedníčka Spolku Zuzana Szabová predstavila členov predsedníctva: podpredsedu Ondreja Csabu Aszódiho, riaditeľku Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku Katarínu Királyovú a členku dozornej rady Zuzanu Motyovszkú. Valné zhromaždenie prerokovalo a schválilo správy o činnosti a hospodárení a vytýčilo si úlohy a priority na nasledujúce obdobie.



Foto: (ik)



Foto: (behir)

Koncom januára sa v békeščabianskom Dome slovenskej kultúry uskutočnilo slávnostné podujatie, ktoré spočívalo z dvoch programov. Riaditeľka Slovenského gymnázia, základnej školy, materskej školy a žiackeho domova v Békešskej Čabe Edita Pečeňová predstavila Čbiansky kalendár 2025. Následne pri príležitosti 30. výročia založenia Čbianskej organizácie Slovákov si prítomní uctili dve ikonické osobnosti, ktoré stáli pri zrode organizácie a dlho ju viedli – Annu Ištvánovú a Alžbetu Ančinovú. Na znak vďaky veľkú sieň Domu slovenskej kultúry pomenovali po Anne Ištvánovej a malú po Alžbete Ančinovej. Po odhalení tabúl organizátori pozvali prítomných na recepciu do Slovenskej reštaurácie.

Na májovom Valnom zhromaždení Kruhu priateľov Slovenského Komlóša členovia bilancovali a plánovali. Rok 2024 bol plný aktivít, spolupráce a výziev. Po schválení správ prišli na rad plány na nadchádzajúce obdobie. V kultúrnom programe vystúpil Budapešťiansky slovenský spevácky zbor Ozvena. Priestory pre zasadnutie zabezpečila Slovenská samospráva VI. obvodu Budapešti.



Foto: Lubomíra Fallerová



Foto: Ondrej Csaba Aszódi

Začiatkom februára 2025 sa uskutočnilo Valné zhromaždenie Folklorneho spolku Zelený veniec v Ečeri. Vedenie prednieslo návrh správy o minuloročnej činnosti a hospodárení spolku a navrhlo plán práce na nasledujúci rok. Po schválení predložených dokumentov nasledovalo vystúpenie hostí zo Slovenska – folklórneho súboru Úsmev a hasičov z Cabaja-Čápora a domácich – speváckeho zboru, súborov Zelený veniec, Petruška a mládežníckej folklórnej skupiny. Po chutnej večeri sa začal tradičný ples, na ktorom sa o dobrú náladu postarali Verešvárski trubači.



Foto: (fb)

Jarné zasadnutie Valného zhromaždenia Spolku na zachovanie tradícií Horenka sa uskutočnilo v Klube seniorov v Kétsoproni. Po krátkej bilancii uplynulého roka odzneli plány na rok 2025. Na záver rokovania predsedníčka Mária Zelenyánszka a podpredsedníčka Žofia Štrbiková oznámili, že zo zdravotných dôvodov od 28. 7. 2025 nebudú môcť plniť povinnosti, ktoré súvisia s vedením organizácie a preto vymenovali desaťčlenný nominačný výbor, ktorý má navrhnúť osobu na čelo Horenky.



## Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku

Rok 2025 bol v histórii *Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku* (ÚKSM) výnimočný, pretože inštitúciu viedli postupne *traja riaditelia*. Vďaka dobrej spolupráci činnosť prebiehala plynulo, podujatia a programy sme organizovali obvyklým osvedčeným spôsobom. Rok sa začal pod vedením *Kataríny Királyovej*, ktorá odstúpila z funkcie riaditeľky, aby prevzala funkciu podpredsedníčky *Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku* (CSSM). V súlade so štatútom zriaďovateľ na jar poveril vedením Ústavu *Zuzanu Xéniu Szabovú*. Úradujúca riaditeľka usmerňovala chod inštitúcie podľa ročného pracovného plánu. Finančné zázemie našich podujatí v značnej miere zabezpečili prostriedky získané z domácich a zahraničných grantových fondov, čo podstatne umožnilo realizovať naše tohtoročné programy. Valné zhromaždenia CSSM 27. mája poverilo vedením ÚKSM na jeden rok *Csabu Ondreja Aszódího*.

Vďaka koordinácii činnosti Ústavu sa naše ľudové tanečné súbory mohli zúčastniť na viacerých zahraničných festivaloch, na ktoré ÚKSM poskytol finančnú podporu z grantových prostriedkov. *Tanečný súbor Komlós* reprezentoval Slovákov z Maďarska na *Medzinárodnom folklórnom festivale Jánošíkov dukát*

v Českej republike, zatiaľ čo *ľudový súbor z Pišpeku* sa zúčastnil na *folklórnom festivale mládeže v Čerpotoku* v Rumunsku. Na Slovensku reprezentoval našu slovenskú komunitu na medzinárodnom festivale v *Detve* ľudový tanečný súbor *Zelený veniec z Ečeru*.

Na jar sa v *Malom Kereši* konal odborný seminár pre vedúcich slovenských národopisných zbierok. Jeho účastníci sa z podujatia vrátili domov s množstvom užitočných rád a skúseností.

Naším najväčším podujatím bol *Deň kultúrneho dedičstva Slovákov v Maďarsku v Novej Hute*, ktorého realizáciu koordinoval nový poverený riaditeľ Ústavu *Csaba András Aszódi*. Okrem organizácie kultúrneho galaprogramu, zabezpe-





čenia účinkujúcich a priebehu programu na javisku náš Ústav koordinoval prezentáciu hmotných pamiatok a gastronómie jednotlivých regiónov v rámci Slovenského jarmoku.

Našou hlavnou jesennou akciou bola spomienková konferencia na významného slovenského tanečníka, osvetára, výskumníka, autora mnohých etnografických publikácií a zakladateľa folklórnej skupiny v Pišpeku nazvaná *Lami100*, kvalifikačná súťaž slovenských ľudových skupín a tanečných súborov *Vo víre tancu* a galaprogram na počesť Š. Lamih, ktoré sme zorganizovali v Pišpeku, rodnej obci Štefana Lamih.

Okrem veľkolepých celoštátnych programov náš Ústav koordinoval bohatú a rôznorodú činnosť desiatich regionálnych stredísk. Podarilo sa nám archivovať ľudové spevné dedičstvo troch lokalít a publikovať ho v audio médiách ako súčasť série ľudových piesní Slovákov v Maďarsku. *Piesne zo Sarvaša, Ečeru a Veľkého Bánhedeša* sme sprostredkovali širokému okruhu milovníkov slovenského folklóru.

Spolupráca, odbornosť, pragmatizmus a organizačné schopnosti troch riaditeľov zabezpečili úspešnú činnosť ÚKSM v roku 2025.

(ocsa-ef)

Foto: (csl/a)

# Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku

*Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku* (VÚSM) so sídlom v *Békešskej Čabe* predstavuje jedinečnú inštitúciu v rámci našej krajiny, ktorá sa od svojho založenia v roku 1990 venuje systematickému skúmaniu, mapovaniu a dokumentovaniu života Slovákov žijúcich na území Maďarska. Vznik ústavu bol reakciou na potrebu odborne analyzovať a pochopiť procesy ovplyvňujúce slovenskú národnosť s cieľom zachovať jej jazyk, kultúru a tradície. VÚSM sa stal *prvým vedeckým ústavom svojho druhu v Maďarsku* a inšpiroval vznik podobných inštitúcií iných národností v krajine. Ciele a výskumné smerovanie VÚSM sú širokospektrálne a interdisciplinárne, pričom sa zameriavajú na komplexné pochopenie situácie slovenskej národnosti v Maďarsku.

VÚSM v roku 2025 systematicky rozvíjal svoje výskumné projekty, ktorých cieľom je lepšie porozumenie a dokumentácia slovenskej kultúry v Maďarsku. Významnou súčasťou jeho činnosti je *podpora jazykového, literárneho a kultúrneho výskumu*, pričom kladie dôraz na zachovanie a rozvoj slovenského písomného a ústneho prejavu v zahraničí.

Jednou z významných aktivít ústavu je výskum slovenských literárnych tradícií v Maďarsku. V rámci týchto aktivít

vznikla publikácia *Dr. Kataríny Maruzsovej Šebovej Retro/Perspektíva súčasnej slovenskej literatúry v Maďarsku*, ktorá sa zameriava na analýzu vývoja slovenskej literárnej tvorby a jej špecifik v kontexte zahraničného pôsobenia. Táto publikácia umožňuje lepšie pochopenie jej vplyvu na identitu slovenskej národnosti a jej kultúrneho vyjadrenia v Maďarsku. Výskum tiež odhalil, ako sa menila literárna tvorba v súvislosti s historickým a spoločenským vývojom, čo prispeje k lepšiemu poznaniu jej špecifik a hodnoty.

Jedným zo sprievodných programov *Dňa kultúrneho dedičstva Slovákov v Maďarsku* bola prezentácia publikácie VÚSM s názvom *Slovenské inšpirácie z Novej Huty*. Zborník obsahuje štúdie odborníkov, ktorí sa zúčastnili na 38. in-





terdisciplinárnom tábore ústavu v roku 2024 práve v Novej Hute. Recenziu zborníka v slovenčine z pera **Miroslava Kmeťa** na prezentácii prečítala riaditeľka VÚSM **Tünde Tušková**.

VÚSM neobmedzuje svoju činnosť len na výskum, ale aktívne sa podieľa na organizovaní a participácii na konferenciách a medzinárodných projektoch. Napríklad na konferencii v *Banskej Bystrici*, venovanej projektu *Biblio* v rámci programu *Erasmus+*, ústav prezentoval výsledky svojho výskumu zameraného na ozrejmenie problémov a možností rozvoja kultúrnych a vzdelávacích programov pre slovenskú komunitu v Maďarsku. Táto aktivita podčiarkuje úsilie VÚSM o zvýšenie povedomia o kultúrnej situácii Slovákov v zahraničí a podporu ich edukačného potenciálu. Cieľom VÚSM bolo tiež pripraviť zborník prednášok projektových partnerov zo Slovenska a Srbska. Hlavným výsledkom projektu je elektronická bibliografia *Biblio*, ktorá obsahuje viac ako 6 tisíc bibliografických jednotiek.

Veľkým prínosom je aj činnosť v oblasti správy a inventarizácie kultúrnych zbierok. Ústav sa venuje dokumentácii



významných artefaktov, medzi ktorými je aj zbierka **Juraja Antala Dolnozemskeho**, ktorá v *Slovenskom Komlóši* predstavuje cenný súbor dokumentov, písomností a materiálov ilustrujúcich históriu Slovákov na Dolnej zemi a v Maďarsku. Inventarizácia týchto zbierok je kľúčová pre zachovanie ich hodnoty, zabezpečenie ich ochrany a sprístupnenia mladšej generácii a verejnosti. Tento proces umožňuje lepšiu evidenciu, digitalizáciu a výmenu informácií o kultúrnom dedičstve medzi odbornou verejnosťou a širokou verejnosťou.

VÚSM neprestajne rozvíja svoje kapacity a aktivity, ktorými prispieva ku komplexnému pochopeniu a rozvoju slovenskej kultúrnej identity v zahraničí. Svojou činnosťou podporuje nielen *vedecký výskum*, ale aj *kultúrne a edukačné projekty*, čo má za následok zvýšenie povedomia o histórii, literatúre a jazyku Slovákov v Maďarsku. Týmto spôsobom sa zabezpečuje trvalé udržanie a obohatenie kultúrneho dedičstva, ktoré je základom pre budúce generácie Slovákov žijúcich v Maďarsku a ich identitu.

**Bence Püski-Liker**

**Foto: VÚSM**

# Slovenské divadlo Vertigo

„Kultúra neexistuje bez divadla, teda nemala by bez neho existovať. Ak dbáme o rozvoj a zachovanie slovenčiny, súčasne pozdvihneme úroveň národnostnej kultúry a v rámci toho úroveň národnostného divadelného života. Ak totiž žije jazyk, ak žije kultúra, posilnená a obohatená o slovenské slovo na doskách, ktoré znamenajú svet, potom divadelné dosky znamenajú udržanie a život národnosti.“ Tentoraz som citovala sama seba. Tieto slová som vyslovila na konferencii Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí v októbri 2024 a dodávam, že sú vlastne vysvetlením našich snažení. Mohli by byť aj našim motom, hnacím motorom **Slovenského divadla Vertigo**. Preto sa usilujeme ísť stále dopredu, prekonávať prekážky, ktoré nám život kladie do cesty za divákmi. Preto sa vraciame k osvedčeným modulom, ale takisto z tohoto dôvodu vymýšľame nové

aktivity, hľadáme nové metódy, tituly – všetko v záujme vytýčeného cieľa, veď až na malé výnimky (napr. filmový seminár a najnovšie filmová dielňa) sa vlastne všetko krúti okolo divadla.

*Hľadanie nového titulu* je jednou z najťažších fáz prípravy nového predstavenia. Uvedomujeme si, že vyhovieť každému sa nedá. Nieкто má radšej drámu, nieкто veselohru, nieкто muzikál, nieкто pohybové, nieкто absurdné divadlo. Ak však chceme hrať, musíme sa rozhodnúť. Takto padla minulý rok voľba na pôvodne nie divadelnú hru, ale film scenáristu a režiséra **Viktora Csudaia** *Tak zle, ako sa len dá*, ktorý pisateľka týchto riadkov upravila do javiskovej podoby, pričom réžie sa chopil **András Nagy**. Príbehy piatich dvojíc sú príbehmi priateľstva, lásky, žiarlivosti i beznádeje, príbehy veselé i smutné, príbehy, ktoré v sebe spájajú drá-



mu i veselohru. Predstavenie sme v roku 2025 zahráli opäť na festivale národnostných divadiel *Jelen/Lét* v budapešťianskom *Národnom divadle*, tentokrát v súťažnej sekcii, kde **Ági Gubiková** obdržala *Osobitnú cenu za herecký výkon*. Okrem divákov z Budapešti sa na predstavenie prišli pozrieť aj záujemcovia z *Dabaša-Šáre*. Zahráli sme ho v *Dunaedháze*, *Slovenskom Komlóši*, *Békešskej Čabe*, *Banke*, *Jášci*, *Kétsoproni*, *Lucine* a *Kestúci*. Tu pripomínam, že predstavenie si v niektorých prípadoch pozreli aj diváci zo susedných obcí. Čaká ho účasť na festivale *Divadelná jeseň vo Filakove* a, samozrejme, vyberieme sa s ním do ďalších našich miest. Predstavenie sa od premiéry v júni 2024 dočkalo zatiaľ sedemnástich repríz. Starší titul z nášho repertoáru, veselohra slovenského autora **Viliama Klimáčka** *Herečky*, pod réžiu ktorej sa podpísal takisto *András Nagy*, skončila svoju púť vo vojvodinskej *Pivnici* na festivale hier dolnozemskej autorov *DIDA*. Derniére zatlieskalo početné obecnstvo a my sme sa s týmto predstavením rozlúčili.

Slovenské divadlo *Vertigo* zameriava svoju pozornosť aj na mladšiu a naj-

mladšiu generáciu, a to nielen prostredníctvom táborov a dielní, ktoré pre ne organizuje, ale, hoci nie permanentne, pripravuje pre ne predstavenia. Takým je aj obnovená rozprávka *Osmijankove rozprávky o princeznách*, ktorá sa k našim deťom vrátila po ôsmich rokoch. Predstavenie vzniklo na motívy rozprávok **Kristy Bendovej** a režírovala ho **Katarína Jánošová Lesayová**. Okrem iného si ho mohli pozrieť diváci na *Dni kultúrneho dedičstva Slovákov v Maďarsku* v Novej Hute. Ak hovoríme o mladej generácii, musíme rozhodne spomenúť členov divadelného krúžku budapešťianskej slovenskej školy *Malé Vertigo*, ktorí pod vedením herečky a režisérky **Ági Jókaiovej** už štvrtý rok svojím zanietením posilňujú naše ciele. Koncom roka 2024 sa konala predpremiéra a v roku 2025 v rámci osláv 75. výročia založenia slovenskej školy v Budapešti premiéra predstavenia *Zatvorenie v priestore*, ktoré vychádza z kultového filmu *Moskovské námestie*. Zaujímavosťou inscenácie je to, že sa do nej zapojili *folklórny súbor Lipa* a znovuzaložená *rocková skupina AGR±*.



Na jeseň roku 2024 sa po dlhej pauze (od začatia skúšok), spôsobenej pracovnými, organizačnými, ale aj súkromnými príčinami, opäť pustila do práce **amatérska zložka divadla**. Veselohra slovenskej autorky **Zuzany Križkovej** *Ako sa nebát hadov* je sondou do života troch starších žien, ktoré prichádzajú do liečebného ústavu niekde „na konci sveta“. Ubytujú ich v jednej izbe, čo spôsobí množstvo nepredvídaných, neprijemných, prekvapivých, vtipných situácií. Režisérkou predstavenia je **Margita Garajszká**. Ak tejto inscenácii už nič nevstúpi do cesty, premiéra by mala byť ešte koncom roka 2025.

S doskami, ktoré znamenajú *svet – jazyk – národnosť*, sa spájajú aj naše kultúrno-vzdelávacie podujatia. Takým bol aj jubilejný **30. ročník prehliadky detskej dramatickej tvorivosti *Deti deťom***, ktorá aj tentokrát zostala nesúťažnou prehliadkou. V nových predstaveniach vystúpili žiaci zo *Slovenského Komlóša, Budapešti, Sarvaša, Čemeru a Nového Mesta pod Šiatrom*, k nim sa pridali „táborovci“ z *Békešskej Čaby*, ktorí divákovi zahrali predstavenia z divadelného tábora v roku 2024. Prehliadku obohatil druhý ročník filmového festivalu *Deti nakrúcali deťom*. Potom nasledovali tradičné *letné divadelné podujatia*: v júni *divadelný tábor* v Nízkych Tatrách – Bystrej za účasti žiakov zo Slovenského Komlóša, Békešskej Čaby, Sarvaša, Čemeru a Budapešti, v júli sa dostali k slovu tí starší. Vo Svätom Jure ich čakala *divadelná dielňa* a naštudovanie krátkeho predstavenia. V tomto roku to bol prepis slávneho *KUBA*, veselohry slovenského dramatika **Jozefa Hollého**. Jadro ôsmich mladých hercov tvorili členovia *Malého Vertiga*.



Predstavenie sa bude prezentovať aj na 16. ročníku medzinárodnej divadelnej prehliadky *SDV Spolu na javisku (i mimo neho!)* v októbri v Sarvaši.

Novinkou medzi našimi podujatiami bola štvordenná *filmová dielňa* vo februári v Békešskej Čabe za účasti budapeštianskych a békeščabianskych gymnazistov, ktorej cieľom bolo oboznámiť mladých ľudí so základmi tvorby filmu a základnými pojmami z kinematografie, pričom si mohli aj sami vyskúšať nakrúcanie ozajstnou kamerou.

V roku 2025 nás ešte čaká 31. ročník tradičného *filmového seminára*, spoluúčasť na celoštátnom adventnom stretnutí a, samozrejme, ešte niekoľko ciest za našimi divákmi.

Ako každý rok, aj teraz dúfame, že sme – niekedy väčšími, inokedy menšími krokmi – opäť prispeli k obohateniu slovenskej národnostnej kultúry v Maďarsku a že sme či už na divadelných doskách, alebo mimo nich potešili všetkých, ktorí o našu činnosť prejavili záujem.

**Daniela Onodiová**  
Foto: (Vertigo/luno.hu)

# Pedagogické metodické centrum Slovákov v Maďarsku

Na internete naďalej úspešne fungujú dve facebookové skupiny **Pedagogického metodického centra Slovákov v Maďarsku** (PMCSM) spolu s viac ako dvesto členmi: *Slovenčinári v Maďarsku* a *skupina učiteliek materských škôl*. Na týchto fórach si vymieňame názory a skúsenosti, upozorňujeme na zaujímavé odkazy, linky, dokumenty, nahrávky i digitálne učebné pomôcky, ktoré sú dostupné na internete.

## Vydanie metodického časopisu Slovenčinár

Publikácia PMCSM je jediným národnostným pedagogickým metodickým časopisom v Maďarsku, ako aj slovenským

odborným periodikom zameraným na vzdelávanie, vychádzajúcim za hranicami Slovenska. V januári 2025 vyšlo ďalšie medzinárodné číslo Slovenčinára. Väčšina príspevkov pochádzajúcich od kolegov – učiteľov z *Chorvátska, Maďarska, Rumunska, Slovenska* a *Srbska* – sa zaoberá postavením učiteľov vo výchovno-vzdelávacom procese v národnostných školách týchto krajín. Najnovšie číslo prináša 15 štúdií, jednu správu a 3 laudácie. Okrem laudácií laureátov *Těšedíkovej ceny* sme uverejnili odborné články najmä na tému *postavenie národnostného pedagóga v 21. storočí*. **Edita Pečeňová** píše, že v roku 2024 oslavovalo päť slovenských škôl v Maďarsku 75. výročie vzniku. Ide o školy v *Békešskej Čabe, Budapešti, Novom Meste pod Šiatrom, Sarvaši* a *Slovenskom Komlóši*. Spomenie, že zmeny vo svete priam žiadajú, aby sa rozoberala problematika postavenia pedagóga. Na túto tému sa konali seminár učiteľov a stretnutie učiteliek materských škôl.

## Výjazdové kurzy

Koncom roka 2024 sme usporiadali kurzy v Budapešti (7. novembra) a v Békešskej Čabe (11. a 12. októbra). Hlavným cieľom bolo ponúknuť účastníkom možnosť prehĺbiť si poznatky a posil-





niť kompetencie v oblasti odbornej didaktiky slovenského jazyka a didaktiky všeobecnovzdelávacích predmetov v slovenskom jazyku so zameraním na podporu aktívnej komunikácie v slovenčine a tvorivosti žiakov. K nosným témam našich kurzov patrili: *jazyková komunikácia, slovenská literatúra a jej didaktické využitie; jazyk a literatúra ako nástroj poznania regionálnej a národnej kultúry; hry a netradičné pomôcky na vyučovaní slovenského jazyka v primárnom vzdelávaní; učenie, druhy a štýly učenia, zážitkové aktivity a komunikačné roly*. Na dvoch kurzoch sa zúčastnilo okolo 60 učiteľov.

**Putovnú súťaž zo slovenských dolnozemsých reálií** sme usporiadali v dňoch 15. a 16. novembra 2024. Cieľom súťaže boli podpora a vyhľadávanie talentovaných a nadaných žiakov slovenských národnostných škôl v Maďarsku, Rumunsku a Srbsku, *posilňovanie ich vzťahu k histó-*

*rii, tradíciám i súčasnosti dolnozemsých Slovákov, rozvíjanie ich tvorivých kompetencií, kritického myslenia, odborných teoretických vedomostí i odbornoprac-tických schopností a zručností*. Cieľovou skupinou boli študenti slovenských stredných škôl z Maďarska, Rumunsku a Srbska. Do súťaže sa mohli prihlásiť jednotlivci (individuálne práce), alebo maximálne 3-členné skupiny (kolektívne práce). Záujem prejavilo 29 študentov, ktorí zaslali do súťaže 23 prác. Program sa uskutočnil v priestoroch békeščabianskej školy. Po slávnostnom otvorení sa konala prezentácia študentských prác, spoločenský program pre študentov, kultúrno-historický program a vyhodnotenie súťaže.

### **Program pre nadaných**

V rámci v poradí 17. ročníka Programu pre nadaných sa o štipendium uchádzalo 9 žiakov. Do programu sa zapojili 4 školy, 9 mentorov a 18 žiakov. V novembri 2024 sa počas zasadnutia kura-



tória Verejnoprospešnej nadácie Slovákov v Maďarsku uskutočnilo stretnutie mentorov Programu pre nadaných, ktoré bolo veľmi osočné pre ďalšiu prácu. 13. decembra 2024 na *Celoštátnom adventnom stretnutí detí* v Budapešti štipendisti prebrali diplomy a darčeky.

**Stretnutie učiteliek materských škôl**  
Vrcholný orgán vojvodinských Slovákov, *Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny*, v dňoch 29. a 30. novembra 2024 v priestoroch PU Včielka v Báčskom Petrovci usporiadala 7. ročník seminára *Dolnozemske stretnutie učiteliek materských škôl Všetko pre detský úsmev*. Do Srbska vycestovala od nás deväťčlenná delegácia. Témou tohtoročnej konferencie bol *Inovatívny prístup k formovaniu osobnosti dieťaťa a postavenie učiteľa v ňom*. V rámci rokovania odzneli metodické prednášky učiteliek materských škôl. Z Maďarska prednášali *Agneša Šántová Farkašová* (Slovenský Komlôš), *Ivett Csonková* (Sarvaš) a *Eva Moťovská* (Békešská Čaba).

### Metodické dni pre učiteľky materských škôl

19. marca 2025 sme usporiadali metodický deň v *Budapešti*. Témou stretnutia bola *voda a vodný svet*.

11. apríla 2025 sme pre dolnozemský región zorganizovali odborné stretnutie v *Sarvaši*, hlavnou témou ktorého boli *velkonočné tradície a jedlá*.

### Letné tábory

PMCSM tradične napomáha organizovanie a koordináciu letných táborov žiakov základných škôl a študentov našich stredoškolských ustanovizni, ktorí aj v roku 2025 mali možnosť pobudnúť cez letné prázdniny v táboroch na Slovensku. O koordináciu záujemcov sa starala a ich pobyt vybavovala *Erika Lázárová*, PMCSM zabezpečilo učiteľom skromné honoráre.

**Mária Czégényová**

**Foto: PMCSM**

# Knižnica a dokumentačné centrum Slovákov v Maďarsku

Koncom roka 2024, keď sa k vám dostal *Náš kalendár na rok 2025*, knižnice v Maďarsku začali plánovať svoje pracovné úlohy na nasledujúci rok. Asi práve preto *ministerstvo kultúry a inovácie* v tom čase vydalo výzvu na strategické rozvíjanie služieb knižníc a nárast počtu čitateľov s názvom *Výzva knižniciam*. Cieľom súťaže bolo, aby verejné knižnice propagovali čítanie inovatívnymi metódami, aby sa zvýšil počet návštevníkov a výpožičiek. Program sa zamerával aj na komunitnú úlohu knižníc.

Vy ako používatelia knižníc vo svojich bydliskách či pôsobiskách ste to pravdepodobne pocítili tak, že vás pravidelne oslovovali formou zaujímavých programov, ponukou nových kníh, ktoré si môžete vypožičať. Síce vo chvíli písania tohto článku ešte nepoznáme výsledky výzvy, ale už teraz vieme, že snahy získať čím viac čitateľov, alebo organizovať zaujímavé prednášky či stretnutia, slúžia na to, aby sme ľuďom poskytovali možnosť hodnotne využívať voľný čas, začleniť sa do príjemnej komunity, v ktorej sa jednotlivci dobre cítia, a napomáhali celoživotné vzdelávanie sa. To je cieľom aj *Knižnice a*

*dokumentačného centra Slovákov v Maďarsku* (KDCSM).

Popri dokumentačnej, ochranárskej a spracovateľskej funkcii našou úlohou je *poskytovanie dokumentov a informácií* našim používateľom. Používateľmi, abonentmi dokumentačného centra, sú *bádatelia, študenti*, ktorí sa zaoberajú verej-

ným, kultúrnym a vedeckým životom Slovákov v Maďarsku, ale aj čitatelia z občianskej sféry, ktorí využívajú naše služby na vzdelávanie alebo zábavu. Okrem priamo u nás registrovaným používateľom dokumenty poskytujeme *vysokoškolským katedrám a sieti verejných knižníc*. Popri tradičných knižničných službách, tak ako v predošlých rokoch, aj v uplynulom sme

kládli veľký dôraz na propagáciu našich aktivít a na zapojenie mladej generácie do krvného obehu Slovákov v Maďarsku. Preto sú pre nás dôležité *návštevy poslucháčov univerzitných katedier* a preto sondujeme ich požiadavky.

Ak je to možné, naše centrum sa rado prezentuje aj na externých miestach, na podujatiach našej komunity. Na *Dni kultúrneho dedičstva Slovákov v Maďarsku* sme propagovali naše služby v sa-





mostatnom stánku. Zároveň knižnica bola usporiadateľkou *Detského dvora*, kde sa deti mohli hrať spoločenské hry, odpovedať na kvízové otázky, pričom návštevníci mali možnosť vyskúšať si aj svoju kreativitu. Pre deti boli pripravené

malovanky a iné hry, ktorých téma sa týkala slovenskej kultúry. Dospelí sa mohli zoznámiť so službami knižnice a zaregistrovať sa. Mali sme veľa návštevníkov, preto v budúcnosti plánujeme širšiu ponuku programov.

Už roky prezentujeme literatúru Slovákov v Maďarsku na *Medzinárodnom knižnom veľtrhu Bibliotéka v Bratislave* spolu so Slovákami z okolitých štátov. Počas výstavy máme možnosť informovať sa o najnovších publikáciách slovenského knižného trhu, ktoré potom môžeme sprístupniť našim čitateľom. Každý rok máme možnosť uskutočniť aj prezentácie, čitateľské stretnutia s našimi autorami, o ktoré je vždy veľký záujem. Počas Bibliotéky predstavili svoje nové tituly *Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku*, *Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku* a *Spoločnosť SlovakUm*.

Popri týchto programoch poskytujeme aj *klasické knižničné služby*. Súčasne a klasickú slovenskú literatúru máme v slovenčine, často aj v maďarčine, máme najkompletnejšiu zbierku odbornej a krásnej literatúry Slovákov v Maďarsku. Veľmi vyhľadávané sú aj naše *rozprávkové knihy a učebnice slovenského jazyka*, ktoré pravidelne dopĺňame o najnovšie vydania. Naša bohatá a neustále aktualizovaná zbierka veľmi dobre slúži potrebám výskumníkov, učiteľov a študentov.

Stretnime sa v našej knižnici! Otvorená je každú stredu od 9. do 17. hodiny, alebo na základe individuálnej dohody. Nájdete nás na adrese: *1114 Budapešť, Fadrusz u. 9/B 5/17*. Naše kontakty: *kdcsmbp@gmail.com*, web: *sdc.slovaci.hu*.

**Anna Szabadosová**

**Foto: (a)**

# Spoločnosť SlovakUm a Ľudové noviny

Činnosť *Neziskovej verejnoprospešnej spoločnosti s ručením obmedzeným pre služby a zužitkovanie nehnuteľností SlovakUm*, ktorú v roku 2003 založila *Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku (CSSM)* so 100 % majetkovou účasťou, sa skladá zo štyroch oblastí.

Naša spoločnosť je *vydavateľom týždenníka Ľudové noviny* a internetového portálu jediného celoštátneho periodika Slovákov v Maďarsku *luno.hu*, pričom zriaďovateľom týždenníka a portálu je CSSM. Redakcia pracuje v jednej z mála nehnuteľností, majiteľom ktorej zostáva spoločnosť SlovakUm. Distribúciu Ľudových novín naša spoločnosť rieši tradične uzatvorením zmluvy s *Maďarskou poštou*. Čoraz aktívnejšia je účasť týždenníka na spoločenských platformách, ako napríklad na *Instagrame* - obľúbenej sieti mladých, alebo *TikToku*. Rastie počet sledovateľov aj na *facebookovej stránke Ľudových novín*, vďaka čomu viacerí čítajú naše články aj na webovej stránke. Populárnou „rubrikou“ nášho portálu je *kalendár*, v ktorom nájdete všetky pripravované podujatia týkajúce sa našej národnosti (o ktorých redakcia získa informácie). Veľkú pomoc pre nás znamenajú *externí pracovníci a dopisovatelia*, ktorí si popri zamestnaní nájdu čas, aby posielali buď hotové články,

alebo aspoň niekoľko fotografií a pár informácií, o ktoré sa môžeme opierať pri písaní článkov. Naši novinári chodia predovšetkým na celoštátne a regionálne podujatia. Čo sa týka miestnych akcií, na tých, ktoré sú z hľadiska organizátorov najdôležitejšie, sa snažíme byť osobne prítomní. To neznamená, že o ostatných podujatiach nechceme uverejňovať články, naopak, privítame, ak do redakcie dostaneme podkladové materiály.

Tieto a ďalšie zaujímavé informácie sa dozvedeli účastníci stretnutí s čitateľmi, ktoré usporiadala naša spoločnosť a redakcia spolu s miestnymi organizáciami





v júli 2025, keď sme zavítali do Slovenského Komlóša a Békešskej Čaby.

Naša spoločnosť je už niekoľko rokov hlavným usporiadateľom osláv *Dňa slovenských novinárov v Maďarsku*, stretnutia pracovníkov našich slovenských audiovizuálnych i tlačných médií. Kolegom redaktorom patrí poďakovanie aj za to, že sa aktívne zapájajú do realizácie prakticky všetkých projektov našej spoločnosti.

Spoločnosť SlovakUm z poverenia CSSM a na základe dohody s ňou sa už niekoľko rokov stará o zostavenie, redigovanie a vydanie obľúbenej slovenskej ročenky najvyššieho voleného zboru Slovákov v Maďarsku, *Nášho kalendára*. Zároveň a priebežne propaguje a rozširuje toto obľúbené a aj zo strany nezávislých odborníkov pozitívne hodnotené periodikum.

Za posledné roky spoločnosť vydala celý rad knižných titulov. V roku 2025 to bola básnická zbierka *Cestou časom* od

**Gregora Papučka** a druhý diel publikácie zostavenej z príloh *Ludových novín* pre deti – *LuDo*. Jednou z úloh spoločnosti je podieľať sa na príprave, redigovaní, vydávaní, rozširovaní a propagovaní ďalších publikácií Slovákov v Maďarsku.

Spoločnosť SlovakUm sa každý rok uchádza o doplnenie financií na fungovanie a realizáciu svojich plánov písaním žiadostí o dotácie z domácich zdrojov i zo Slovenska. Vlni získala podporu na *vydanie publikácií*, zvlášť *Nášho kalendára*, *prílohy týždenníka Slovákov v Maďarsku (Lúč)*, na tlačiarenské náklady *Ludových novín* a organizovanie *Dňa slovenských novinárov v Maďarsku*.

Medzi hlavné úlohy spoločnosti v neposlednom rade patrí starostlivo, hospodársky výhodne, ziskovo *prevádzkovať nehnuteľnosti*, ktoré po určitých obmedzeniach uplynulého obdobia zostávajú v jej kompetencii. Žiaľ, dnes sa počet tých, ktoré možno prenajímať, zúžil prakticky na jednu, pričom výdavky sú aj s tými, ktoré spoločnosť musela postúpiť inštitúciám CSSM kvôli priestorovej tiesni.

Spoločnosť, ktorá pôsobí aj ako zakladateľský subjekt *Verejnoprospesnej nadácie za Slovákov v Maďarsku*, sa snaží byť aktívna na rôznych fórach kultúrno-spoločenského života našej národnosti, vrátane literárno-umeleckých večierok, výstav (napríklad bratislavskej Bibliotéky), recitačných súťaží a národnostných dní. Je stálym účastníkom *Dňa Slovákov v Maďarsku*, odkiaľ experimentálne aj naživo vysielala niektoré časti programu na sociálnych sieťach.

(ef-1)

Foto: (zp/fuhl)

## Organizácia slovenskej mládeže v Maďarsku

Tentoraz by som chcel začať zhrnutie minuloročnej činnosti našej organizácie, ktoré sa stalo tradíciou v *Našom kalendári*, približne tam, kde som skončil vlani. To znamená udalosťou, ktorá sa konala v menšom rozsahu ako pred piatimi rokmi, ale v podobnej atmosfére. Koncom novembra 2024 sa v *Békešskej Čabe*, tentoraz v Áchimovej sieni, stretlo niekoľko generácií, ktoré sa vystriedali od samých počiatkov, aby spoločne oslávili 35. výročie **Organizácie slovenskej mládeže v Maďarsku** (OSMM). Večer bol plný rozhovorov, archívnych fotografií a videí, spevu a tanca.

Rok 2024 sme uzavreli v *Budapešti* študentským stretnutím organizova-

ným spoločne s *Celoštátnou slovenskou samosprávou v Maďarsku* (CSSM) pod názvom *Pred diplomom, za diplomom*, ktoré dnes už môžeme nazvať sériou programov. Na zimné stretnutie sme pozvali slovenskú mládež v Maďarsku vo veku vysokoškolákov, nielen tých, ktorí sa orientujú na slovenské pedagogické vzdelávanie, ale aj všetkých, ktorí sa o túto tému zaujímajú, aby sa zúčastnili diskusií za okrúhlym stolom. Po pracovnom programe sme účastníkov pozvali na *slovanské vianočné oslavy v Inštitúte slovenskej a baltskej filológie ELTE*.

Rok 2025 sme začali ďalšou sériou podujatí v békešcabianskom *Dome slovenskej kultúry*, ktorý slúži aj ako sídlo





našej organizácie. Ako spoluorganizátor sa k nám pripojila *Čabianska organizácia Slovákov* a jej predseda **Bence Püski-Liker** bol jedným z moderátorov diskusie. Tu sme sa zamerali skôr na slovenskú komunitu na Dolnej zemi, najmä v Békešskej Čabe, ako aj na spoločnosť *Čabianski Slováci, s. r. o.*, na jej možnosti a výzvy. Účastníci dopoludňajšieho programu sa večer zabávali na *slovenskom plese*.

V nasledujúcom období sme sa zúčastnili na niekoľkých podujatiach ako pozvaní hostia alebo dokonca ako členovia poroty, ako napríklad na tradičnej a veľmi úspešnej súťaži detí a mládeže *Slovenské spievanky a veršovačky*, ktorú organizuje *Zväz Slovákov v Maďarsku*. Aj touto cestou by som chcel zablahoželať účastníkom k pekným prednesom. V tomto období sme spolu s CSSM zorganizovali druhý ročník *súťaže vo fotografovaní, kreslení a písaní slohových prác*, ktorá sa tento rok konala pod názvom *Gastronómia pre mňa je...* Nadšenie detí bolo rovnako veľké ako predošlý rok, o čom svedčí množstvo zaslaných kreatívnych prác. O výbere najlepších diel opäť rozhodla odborná porota a široká verejnosť si ich mohla pozrieť na *Dni kultúrneho dedič-*

*stva Slovákov v Maďarsku* v Novej Hute, kde boli vystavené. Najlepšie z nich boli uverejnené v prílohe týždenníka *Ludové noviny Lúč*. Ďakujeme všetkým súťažiacim za nespočetné množstvo príspevkov a blahoželáme víťazom. V súťaži budeme pokračovať aj na budúci rok.

Keď som už spomenul najväčší sviatok slovenskej komunity v Maďarsku, účastníci mohli navštíviť mládežnícky stan, kde *Mládežnícky a športový výbor CSSM* a OSMM opäť pripravili zaujímavé úlohy, kvízy, koleso šťastia a nespočetné množstvo darčiekov.

Dňa 12. augusta sme v hlavnom meste na Margitinom ostrove spoločne oslávili *Medzinárodný deň mládeže*. Piknik bol výbornou príležitosťou na rozhovory spestrené spoločenskými hrami a prebiehal v skvelej atmosfére.

S blížiacimi sa chladnejšími jesennými dňami sa vrátíme do teplejších priestorov. Pre záujemcov plánujeme ešte dve študentské stretnutia: jedno v novembri v *Segedíne* a druhé v decembri v *Budapešti*.

**Bence Szeljak**  
predseda OSMM  
Foto: (osmm)

# Slovenský spolok Identita

Záverečnou myšlienkou nášho príspevku v Našom kalendári na rok 2025 bolo spoločné želanie členov **Slovenského spolku Identita**: obnovenie a osvieženie náplne činnosti našej národnosti po voľbách do národnostných samospráv. Toto želanie sa, žiaľ, absolútne nesplnilo na celoštátnej úrovni, avšak dosiahli sme čiastkové ciele. V dnešnej dobe sa treba aj tomu veľmi tešiť. *Mobilizovali sme mládež najmä v hlavnom meste a na úrovni samospráv sa k nám pridali nové tváre.* Za Identitu prevzalo mandát *viac ako 50 poslancov* početných slovenských národnostných samospráv. Po odštartovaní ich činnosti sme zvýšili množstvo osobných stretnutí a harmonizácií našich programov, zintenzívnili sme medzi sebou komunikačnú stratégiu. Podporovali sme a napomáhali ciele a snahy nových samospráv, ktoré vznikli z našej iniciatívy, počnúc od administratívnych záležitostí cez realizáciu konkrétnych programov.

Rok 2025 bol v katolíckej cirkvi *Svätým rokom*, nazývaným aj *Jubilejným rokom*. Bol to rok nádeje, odpustenia, milosti a púť, ktorý sa koná pravidelne každých 25 rokov. V tomto duchu sme sa snažili riadiť našu celoročnú činnosť vrátane našich spoločenských aktivít.

V znamení uvedených myšlienok sme organizovali aj *XI. ekumenický mládež-*

*nický biblický tábor* v materskej krajine, v *Pútnickom dome* v *Marianke pri Bratislave*. Zúčastnilo sa na ňom 22 mladých veriacich z *Budapešti, Dabašu-Šáre, Pišpeku, Tatabáne-Bánhidy* a *Šóškútu*. Témou biblického tábora bol kľúčový prvok posolstva Svätého roka – *nádej*, ktorá nám pripomína, že je dôležité žiť s vierou a dôverou v budúcnosť, a to na každom poli nášho života. Násť krásu v živote a mať nádej v priaznivom i nepriaznivom čase za každých okolností upevňovali v deťoch aj slová štátneho tajomníka *Úradu predsedu vlády pre cirkevné a národnostné vzťahy Miklósa Soltésza*, ktorý osobne zavítal do tábora a strávil v našej spoločnosti dva dni. Jeho návšteva bola pre všetkých nezabudnuteľným zážitkom a určite zostane ešte dlho v spomienkach detí.



Ani vlani nechýbalo zo strany spolku podporovanie ďalších slovenských mládežníckych aktivít. Počas celého roka sme spolupracovali s *Katolíckou základnou školou sv. Jána v Dabaši-Šáre* a so *slovenskou školou v Budapešti*. Tak finančne, ako aj osobnou účasťou vedenia spolku sme podporili *Slovenské projektové dni* dabašských detí v prospech zachovania ich slovenskej národnostnej identity. Dabašská mládež zavítala našim prostredníctvom v druhú adventnú nedeľu na slovenskú biskupskú svätú omšu do *Jozefova*, ktorú slúžil pomocný biskup bratislavskej arcidiecézy **Jozef Halcko**. Ďalej sme podporili tretí ročník literárnej exkurzie žiakov budapeštianskej slovenskej školy do našej materskej krajiny pod názvom „*Po stopách národného obrodenia*“. V rámci exkurzie navštívili miesta spojené hlavne so životom dvoch postáv slovenského literárneho obrodenia – **Ludovíta Štúra** a **Jozefa Miloslava Hurbana**, ktorí sa usilovali o vytvorenie a rozvoj novodobého slovenského národa, kultúry a jazyka.

Ďalším mládežníckym projektom nášho spolku bol krásny poznávací zájazd do *Vysokých Tatier* s jedinečnými zastávkami (*Kremnica, Liptovská Mara, Kežmarské Žľaby, Bachledova dolina, Štrbské Pleso, Starý Smokovec, Pribylina, Donovaly*). Prírodné a staviteľské klenoty okúzlili deti. Väčšina z nich prvýkrát pobudla v tomto kraji.

Pre staršiu generáciu Identity sme pripravili už tradičné *duchovné cvičenie v Marianke* a návštevu sakrálnych pamiatok a pútnických miest vo *Vysokých Tatrách (Tatranská Javorina, Stará Ľubovňa, Kežmarok)*. Vďaka slovenským unikátom sa veriaci obnovili a posilnili vo svojej viere a slovenskej národnostnej identite.

Ani vlani nechýbalo v palete našich programov ďalšie už tradičné podujatie, *III. spomienkový koncert venovaný Ondrejovi Áchimovi L. Milovníci vážnej hudby v Evanjelickom kostole v Aleji v hlavnom meste* boli očarení perfektným prednesom náročných diel v podaní potomkov Ondreja Áchima L. (**Anikó Áchimová Kováčsová** – huslička, **Alžbeta**





**Áchimová** – organistka, **Laura Áchimo-  
vá** – huslistka).

Vzhľadom na obrovský úspech prednášky v *Kultúrnom salóne Hegyvidék* o živote a diele Mihálya Munkácsyho spolu s prezentáciou I. diela jedinečnej publikácie *Múzea Mihálya Munkácsyho v Békešskej Čabe* venovanej tomuto velikánovi v roku 2024 sme vlni pokračovali aj v tomto projekte. Koncom jesene sme v salóne realizovali ďalšiu prednášku o živote a pôsobení Munkácsyho s prezentáciou 2. diela jeho životopisnej knihy vydanéj taktiež pod záštitou *Múzea Munkácsyho v Békešskej Čabe*.

Podporili sme aj vyhotovenie dvojja-zyčnej pamätnej tabule a spomienkové podujatie venované našej bývalej aktivistke, jedinečnej choreografke a pedagogičke tanca *Eve Szilágyiovej Šubovej*. Tabuľa je inštalovaná v hlavnom meste v *Csepeli*, v blízkosti jej posledného bydliska.

Pokračovali sme aj v našom unikátnom *online projekte* zameranom na zachovanie, dokumentáciu a popularizáciu našich duchovných a iných hodnôt. Doposiaľ dokončené videá si môžete pozrieť

na YouTube kanáli spolku (*Spolok Identita YouTube*).

Naši členovia boli aktérmi nespočetných náboženských podujatí v krajine a na Slovensku, udržiavali živé kontakty s predstaviteľmi katolíckej a evanjelickej cirkvi tak doma, ako i v našej materskej krajine. Zapájali sa do činnosti miestnych a teritoriálnych samospráv, CSSM, navštevovali aktivity rôznych druhov, udržiavali kontakty s miestnymi slovenskými národnostnými samosprávami a občianskymi organizáciami v krajine.

Výborné pracovné kontakty so štátnym tajomníkom *Úradu predsedu vlády pre cirkevné a národnostné vzťahy* boli charakteristické aj na rok 2025, veď nie náhodou zavítal *M. Soltész* do nášho letného mládežníckeho tábora, na čo sme nesmierne pyšní. Prostredníctvom tohto tábora, ako aj iných mládežníckych podujatí, realizujeme hlavné poslanie nášho spolku – *odovzdávanie slovenskej národnostnej identity mladším generáciám*.

**Karola Klauszová**  
**predsedníčka**  
**Slovenského spolku Identita**

**Foto: (a)**

# Únia slovenských organizácií v Maďarsku

V slávnostnej sále Domu prírody v Slovenskom Komlóši sa 4. októbra konala oslava 20. výročia založenia Únie slovenských organizácií v Maďarsku. Predseda Únie **František Zelman** zhrnul doterajšiu činnosť organizácie a predstavil jej plány do budúcnosti.

Únia vznikla pod vplyvom zmenených okolností. Transformácia spoločnosti roku 1990 priniesla zásadné zmeny v maďarskej občianskej sfére a v rámci nej aj v živote národnostných komunit. Vznikali spolky a nadácie, ktoré prinášali nové možnosti a úlohy.

Nové možnosti využili aj Slováci v Maďarsku, ktorí rad radom zakladali občianske združenia. Tento vývoj prebiehal najdynamickejšie na Dolnej zemi, v čom zohrala dôležitú úlohu neskoršia riaditeľka *Domu slovenskej kultúry* **Anna Ištvánová**, ktorá rýchlo zistila, že vytváranie miestnych občianskych združení predstavuje nové možnosti financovania občianskej sféry. V Slovákmi obývaných obciach a mestách počas jedného desaťročia vznikol celý rad spolkov a nahodila sa požiadavka založiť regionálnu organizáciu, ktorá by koordinovala ich prácu. Stalo sa tak v roku 2004, tiež z iniciatívy Anny Ištvánovej.

Päť zoskupení – *Čbianska organizácia Slovákov, Organizácia Slovákov*

*v Polnom Berinčoku, Spolok segedínskych Slovákov, Organizácia komlóšských Slovákov a Organizácia Slovákov v Malom Kereši* – založilo v Slovenskom Komlóši *Združenie dolnozemskej slovenských organizácií*. Neskôr sa k nemu pripojili ďalšie organizácie a tak sa združenie postupne rozrástlo na celoštátnu organizáciu. Zmenil sa jeho názov na *Úniu slovenských organizácií v Maďarsku*, ktorý neskôr, v súlade s novým právnym predpisom, zmenili na *Úniu slovenských organizácií v Maďarsku – Združenie*. V súčasnosti má 18 členov zo všetkých Slovákmi obývaných regiónov Maďarska. Oblasť nášho pôsobenia sa dotýka 8 žúp a hlavného mesta, naše členské organizácie združujú 1500 registrovaných členov.

Okrem zakladateľov sú členmi organizácie *Kultúrny spolok sarvašských Slovákov Vernost, Organizácia Slovákov v Polnom Berinčoku, Združenie bakoňských Slovákov, Spolok za Čabasabadi, Regionálny spolok Slovákov z okolia Pešti Dolina, Organizácia Slovákov v Eleku, Slovenský klub v Kondoroši, Spolok pre zachovanie slovenských tradícií vo Veľkom Bánhedeši, Kultúrny spolok TIR-PÁK, Pávi krúžok Borouka v Telekgerendáši, Národnostné združenie v Šámšone, Kruh priateľov Slovenského Komlóša a Kultúrny spolok pre Mlynky.*

Podarilo sa nám vytvoriť celoštátne občianske združenie, ktorého členmi sa môžu stať registrované spolky spĺňajúce podmienky obsiahnuté v našich stanovách a valné zhromaždenie odsúhlasí ich žiadosť o prijatie.

Fungovanie našej organizácie je demokratické a transparentné. Opierame sa o samostatne fungujúce členské organizácie, snažíme sa spájať ich činnosť a podľa našich možností ich podporovať. Je to mimoriadne náročná úloha, pretože naše členské organizácie vyvíjajú bohatú a rôznorodú činnosť na vysokej odbornej úrovni.

Neustále rozvíjame aj svoje medzinárodné styky. Podpísali sme zmluvy o spolupráci s Vidieckym parlamentom na Slovensku, ako aj so spolkom Apovka-Mamovka. Okrem toho úspešne spolupracujeme so *Spolkom Slovákov z Maďarska* a so *Združením pre genealogický výskum dolnozemskejších Slovákov*.

Našimi dôležitými aktivitami sú *poznávacie cesty* Po stopách našich pred-

kov... Navštívili sme západné a stredné Slovensko, teraz plánujeme cestu na východ. Spoznávali sme život Slovákov vo Vojvodine a Rumunsku.

V oblasti kultúry podporujeme *folk-lór* ako jeden z najdôležitejších faktorov zachovania slovenskej kultúry a identity. Okrem toho považujeme za dôležité posilniť aj iné žánre, ako *dychová hudba*, *klasická hudba*, ale aj *výtvarné umenie*. Hľadáme cesty zapojiť do našej činnosti aj *modernú hudbu*, aby sme prilákali mládež. Považujeme za dôležité aj *divadlo*, prostredníctvom ktorého môžeme počuť živé slovenské slovo. Ja osobne neverím, že v Maďarsku môže prežiť slovenská národnosť bez slovenského jazyka.

Kultúra je výborný priestor na rozvíjanie cezhraničnej spolupráce dolnozemskejších Slovákov. Pre nás, Slovákov v Maďarsku, je veľmi dôležitá takáto spolupráca, lebo v rámci nej sa môžeme stretávať so živým slovenským slovom, čo môže byť jedna z motivácií,





aby naši ľudia nezabudli rozprávať po slovensky.

V budúcnosti zostáva našou úlohou ďalej rozvíjať styky so Slovenskom, ale aj so Slovákami v Rumunsku a Vojvodine. Na realizáciu úloh v oblasti kultúry a medzinárodných kontaktov treba nájsť zdroje a využívať granty v Maďarsku a na Slovensku.

Ako hovorí náš básnik, Komlóšan Juraj Dolnozemský: „Žime, pretrvajme a to slovenské bytie smelo položme na náš stôl, lebo SME.“ Jeho slová citujem preto, lebo my, Slováci, máme čo položiť na ten stôl. Naše hmotné a nehmotné dedičstvo, konkrétne krásnu slovenčinu, kultúru, ľudové umenie, piesne, tance, dychovú hudbu, ochotnícke divadelníctvo... Ale môžeme sa chváliť aj s našou gastronómiou – klobásou, *kvasienkami*, *birkačou kapustou*.

Máme byť na čo pyšní, lebo ten stôl je bohato prestretý.

Našou úlohou je zachrániť toto dedičstvo, aby sme ho odovzdali mladším generáciám. Je to ťažká, ale pekná úloha. Základy sú pevné a akú budovu na nich postavíme, záleží na nás – na tom, ako budeme pracovať, či budeme používať našu krásnu slovenčinu a v akom duchu budeme vychovávať naše deti. Tvrdím to napriek tomu, že si uvedomujem: podmienky nie sú vždy optimálne.

Keď budeme pokračovať touto cestou, slovenčina bude znieť v Maďarsku ešte dlho. A to všetko bude pre nás „tarcha páperia“, ako to povedal náš básnik.

**František Zelman**  
predseda ÚSOM  
Foto: (mg/luno.hu)

# Zväz Slovákov v Maďarsku

Činnosť *Zväzu Slovákov v Maďarsku* (ZSM), najstaršej a najpočetnejšej občianskej organizácie Slovákov v Maďarsku, bola aj v roku 2025 pestrá a bohatá. Organizácia si pripomenula *76 rokov existencie* a jej podujatia a iniciatívy potvrdili, že je neodmysliteľným pilierom slovenskej národnosti. Zväz sa venoval vzdelávaniu, ochrane kultúrneho dedičstva, podpore mladých i tradičným folklórnym festivalom. Významnou súčasťou jeho pôsobenia bola aj práca *Verejnoprospešnej nadácie Zväzu Slovákov v Maďarsku* (VPN ZSM).

Koncom februára v priestoroch *slovenskej školy v Budapešti* ZSM usporiadal trojdňový didaktický kurz s názvom *Slovenská vzdelanosť – ako motivujúci prvok citovej väzby k slovenskej kultúre*.

Projekt finančne podporil *Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí (ÚSŽZ)*, odborné a metodické vedenie zabezpečila *Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici*. Do kurzu sa zapojilo viac než dvadsať pedagógov z rôznych kútov Maďarska – predovšetkým učitelia hudobnej výchovy a slovenskej vzdelanosti. Program bol zostavený tak, aby poskytol účastníkom praktické skúsenosti a moderné metódy vyučovania. Nechýbali prednášky o dejinách a literatúre, ale aj zážitkové workshopy, hudobné dielne a folklórna prax. Učitelia si vyskúšali tvorivé hry, rytmické cvičenia a spevné aktivity, ktoré budú môcť neskôr preniesť do tried i kultúrnych kolektívov. Osobitne hodnotná bola návšteva *Domu slovenských tradícií v Čemeri*, kde sa pedagógovia obozná-



mili so spôsobom uchovávaní ľudových zvykov a s možnosťami, ako ich zakomponovať do školskej výučby.

V apríli sa v priestoroch *Slovenského inštitútu v Budapešti* zišli delegáti ZSM na *Valnom zhromaždení*. Účasť bola takmer stopercentná, čo svedčí o sile a zodpovednosti členskej základne. Predsedníčka občianskej organizácie **Ruženka Egyedová Baráneková** vo svojom prejave zdôraznila, že poslaním Zväzu je *chrániť jazyk, kultúru i dedičstvo predkov*. Pripomenula tiež, že bez aktívnej práce regionálnych pobočiek by nebolo možné udržať slovenský život v menších komunitách. Delegáti schválili *správu o činnosti*, rozpočet na rok 2025, *prijali nových členov* a aktualizovali stanovy. V diskusii sa hovorilo o nedostatku mladých aktivistov i o potrebe udržať slovenské národnostné školy. Zazneli aj pozitívne správy o vzniku nových pobočiek a oživení folklórnych kolektívov.

Dlhoročnou stálicou v kalendári ZSM je súťaž *Slovenské spievanky a veršovačky*, ktorá v roku 2025 oslávila 29. ročník. Po dvoch regionálnych kolách v *Santove* a *Čabačude* sa 30. mája v *Dabaši-Šáre* uskutočnilo celoštátne finále. Na pódiu sa predstavilo vyše sto detí z 18 miest. Mladí účastníci súťažili v recitácii i speve a porota ocenila ich kreativitu, autentickosť a vytrvalosť. Predsedníčka ZSM zdôraznila, že cieľom podujatia nie je len súťaženie, ale predovšetkým *návrat k slovenskému slovu a piesni, ktoré sú základom našej identity*. Finále sa skončilo galaprogramom a spoločným spevom, ktorý zjednotil celé publikum.

V auguste sa v *Polnom Berinčoku* konalo prvé a v októbri *Čemer* hostil druhé kolo súťažnej prehliadky *Slovenský škovránok*. Každé dva roky sa konajúca súťaž sa zrodila roku 2004 a odvtedy sa stala jednou z najvýznamnejších platforiem pre prezentáciu slovenského ľudového spevu. Na pódiumoch sa predstavili



spevákke zbory i sólisti z viacerých miest, striedali sa mladí so skôr narodenými. Predsedníčka ZSM vyzdvihla rastúcu umeleckú úroveň i nadšenie spevákov, ktorí dokazujú, že slovenská pieseň má v našich radoch stále svoje pevné miesto.

Začiatok školského roka je už tradične späť so školou v prírode *Poznaj svoje korene*, ktorá od roku 2006 je dôležitým pilierom práce s deťmi a mládežou. Účastníci boli opäť ubytovaní na Táloch, na úpäť Nízkyh Tatier, kde mali možnosť spoznávať históriu, kultúru i prírodné krásy krajiny svojich predkov. Prvých troch turnusov sa zúčastnili žiaci 6. – 8. ročníkov základných škôl a ich sprevádzajúci učitelia, štvrtý turnus patril študentom slovenských gymnázií v Maďarsku. Súčasťou programu boli *tvorivé dielne, spev, tanec, ale aj športové a turistické aktivity*. Večery patrili spoločným diskusiám. Pedagógovia i animátori vyzdvihli, že táto jedinečná škola pomáha deťom zlepšovať jazykové schopnosti, ale aj nadväzovať priateľstvá s rovesníkmi. Škola v prírode *Poznaj svoje korene* tak nie je len výletom, ale predovšetkým cestou k hlbšiemu uvedomeniu si vlastných koreňov.

Neodmysliteľnou súčasťou práce Zväzu je VPN ZSM, ktorá vznikla s cieľom finančne podporovať vzdelávacie, kultúrne a spoločenské aktivity Slovákov v Maďarsku. *Vláda Slovenskej republiky* prostredníctvom ÚŠZZ v roku 2025 poskytla finančnú podporu vo výške 99 581 € pre VPN ZSM ako súčasť štátnej podpory Slovákov žijúcich v zahraničí na realizáciu *Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarska o vzájomnej podpore národnostných menšín v oblasti vzdelávania a kultúry z r. 2003*. Nadácia



každoročne vypisuje štipendijné programy pre študentov, ktorí sa rozhodnú pre štúdium slovenského jazyka, literatúry, pedagogiky či iných odborov spätých s kultúrnym dedičstvom. Podporuje aj vedecké projekty, výskumy a publikácie mapujúce históriu a súčasnosť Slovákov v Maďarsku. Poskytuje granty svojim pobočkám, folklórnym súborom a občianskym združeniam. Vzhľadom na to, že suma požadovaných dotácií z roka na rok viacnásobne presahuje možnosti nadácie, VPN ZSM vo výzve upozornila, že nepodporí nákup technických zariadení, zaobstaranie krojov, výlety a podobné aktivity. Nadácia sa rozhodla nepodporiť ani tábory, lebo ich usporiadanie zvýšenými sumami dotuje maďarská vláda prostredníctvom *Správy fondov Gábora Bethlena*. Do súbehu prišlo 115 projektov. Kuratórium z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov zamietlo 13 žiadostí, 102 projektov podporilo celkovou sumou 15 497 850 forintov. VPN ZSM tak zohráva kľúčovú úlohu v tom, aby slovenská identita v Maďarsku bola živou súčasťou súčasného kultúrneho a spoločenského života.

(ar)

Foto: (fuhl)

# Folklórny sviatok v Banke opäť spojil Slovákov v Maďarsku

Posledná júlová nedeľa už vyše polstoročia patrí slovenskej národnostnej kultúre v Maďarsku. Malebná obec **Banka** bola 27. júla 2025 dejiskom 59. **Novohradského národnostného stretnutia**, 29. **Celoštátneho folklórneho festivalu Slovákov v Maďarsku** a 29. **Medzinárodného novohradského folklórneho festivalu**.

Napriek dažďu panovala hneď od začiatku sviatočná nálada. Po hymne Slovákov v Maďarsku program otvorili starostka Banky **Andrea Tormová** a predsedníčka ZSM **Ruženka Egyedová Baráneková**. Podujatie si nenechali ujsť predstavitelia národnostných samospráv a organizácií, milovníci folklóru, ale nechýbali ani hostia zo Slovenska.

Keďže počasie ovplyvnilo harmonogram, detský program *Spievankovo* sa

nekonal, no návštevníkov hneď vtiahlo pásmo *Na priedomí*. Na pódiu sa predstavili deti z miestnej škôlky, speváci, ľudové hudby aj folklórne súbory z rôznych Slováckmi obývaných kútov Maďarska.

Večer už patril galaprogramu *Prišli hostia noví*, kde pri gajdovej zvučke nastúpili krojované páry so štátnymi vlajkami. Spolu zaznela hymna Slovákov v Maďarsku v troch jazykoch a zahraničné súbory dostali pamätné darčeky. Na javisku sa následne vystriedali hostia zo Slovinska, Poľska, USA, Macedónska i Slovenska, pričom program otvoril súbor Dúha z Malého Kereša s ľudovou hudbou *Csibaj banda*.

Neodmysliteľnou súčasťou festivalu bola gastro ulička s tradičnými jedlami. Halušky, guláš či baraní perkelt lákali hostí. O vizuálny zážitok sa postarala výstava fotografií mapujúca históriu festivalu a osobnosti, ktoré ho formovali.

Podujatie opäť dokázalo, že folklór je mostom medzi generáciami aj krajinami. Daždivý začiatok nezabránil radosti zo spevu, tanca a stretnutí. Festival v Banke sa stal nielen oslavou kultúry, ale aj života a komunity, ktorá tradíciami udržiava živý odkaz predkov.

(ar)

Foto: (fuhl)







## Zo života našich osád



Foto: Tibor Lantos

Slovenská samospráva VIII. obvodu Budapešti sa v septembri 2024 vybrala za Slovákmi v Níredháze, ktorých v tomto kúte krajiny volajú Tirpáci. V Spolku Tirpákov ich vrúcne privítali členovia organizácie v miestnom kroji, spievajúc tamojšie ľudové piesne. Po návšteve jednej z mnohých samôt – Rókabokoru – si v župnom sídle pozreli nádherný evanjelický kostol a výstavu čipiek v kultúrnom dome.

V Santove si každoročne pripomínajú dedičstvo svojich predkov. V roku 2024 si za tému Dní dedičstva vybrali santovský futbal, neoddeliteľnú súčasť miestnej histórie. Pri vchode do dejiska mnohých kultúrnych podujatí obce – Modrého domu – vystavili organizátori panely s archívnymi fotografiami futbalových mužstiev rôznych období. Kým v sále spomínali, pozerali video a fotografie, rozprávali sa starší s mladšími a najmladšími, v stane pred vchodom si mohli záujemcovia kúpiť santovskú rariťu, tričká s vtipným slovenským nápisom.



Foto: (et)

Slovenská samospráva v Jášči usporiadala tradičnú obaračkovú slávnosť. „Napriek nepriaznivému počasiu sme sa zúčastnili v sprievode, ale všetci sme sedeli na krytých vozoch. Zastavili sme sa pred jednotlivými domami, kde nás čakali domáci zvedaví na naše vystúpenie,“ povedala slovenčínárka a členka slovenskej samosprávy Viktória Gerstmárová Ecseriová. Organizátori nemali na výber, nemohli sa dať odradiť vrtochom počasia, lebo na obaračkové slávnosti pozvali aj priateľov z okolitých obcí.



Foto: Viktória Gerstmárová Ecseriová

Slovenská samospráva II. obvodu Budapešti už jedno desaťročie udržiava pracovné a priateľské kontakty so Slovenskou samosprávou v Slovenskom Komlóši, tam pôsobiacimi občianskymi organizáciami a slovenskou školou. V rámci tejto spolupráce sa zrodila iniciatíva, ku ktorej sa pripojili Slovenská samospráva Budapešti a slovenské volené zbory III. a VI. obvodu, aby uplynulé volebné obdobie ukončili spolu s Komlóšanmi veľkolepým koncertom Mandolínového orchestra Tremolo, ktorý bol zároveň oslavou 15. výročia jeho vzniku.



Foto: Ľubomíra Fallerová



Foto: (fb)

Predposlednú septembrovú sobotu sa vo Vecsési stretli milovníci kapusty. Na XXII. kapustovom festivale organizátori zabezpečili prezentovanie všetkých foriem spracovania kapusty. Slovenskú kuchyňu predstavilo Novohradsko-hevešské regionálne stredisko Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku s Teréziou Nedeliczkou a jej tímom s tromi variantmi neodolateľných halušiek.

Ruka v ruke v súčasnosti cez minulosť do budúcnosti bol názov podujatia, ktoré sa konalo koncom septembra v Békešskej Čabe a Čabasabadi. Zúčastnili sa na ňom nielen miestni obyvatelia, ale aj delegácia zo Slovenska, zo susednej obce Hradište. Na evanjelickom cintoríne v Békešskej Čabe umiestnili pamätnú tabuľu na hrob miestneho historika Ondreja Hanka, následne sa v Dome slovenskej kultúry uskutočnilo spomienkové posedenie na pamiatku O. Hanka. Nasledujúci deň sa v Čabasabadi konala súťaž vo varení v prírode. Program ukončila slovenská bohoslužba vo Veľkom evanjelickom chráme v Békešskej Čabe.



Foto: T. Such



Foto: Erika Kísová Törökóvá

Slovenská samospráva v Tardoši na Dni tardošských Slovákov pripravila pre deti ľudové hry a dielňu šikovných rúk, slovenské aktivistky navarili orechové, makové a kapustové šúľance zo zemiakového cesta, v rámci trojdňového podujatia otvorili výstavu modrotlačie Naladené na modro-bielo a, samozrejme, nechýbal ani veľkolepý kultúrny program a odovzdanie významenání.



Foto: (bpl)

Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku a Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici zorganizovali workshop na tému Slovenské enklávy na starých mapách a konferenciu Nové metódy výskumu slovenských národnostných lokalít na Dolnej zemi. Hostiteľom podujatia bola slovenská škola v Budapešti. Organizátori po prednáškach poskytli prítomným vedcom možnosť na odbornú diskusiu, v ktorej odznali veľmi konštruktívne nápady.



Foto: (bpl)

Za účasti 18 tímov sa koncom septembra konalo jedno z najstarších gastronomických a spoločenských podujatí v Kondoroši – Haluškový deň. Dolnozemske halušky – rezance sú tradičným a veľmi obľúbeným slovenským jedlom, takže k miestnym sa pridali aj kuchári zo Sarvaša, Čabačudu, Békešskej Čaby, Irminčoku a Kardoša, zatiaľ čo Elečania sa sústredili najmä na ochutnávanie tejto dobroty.



Foto: (et)

Účastníci Folklorneho stretnutia Stužka v Malej Tarči sa nedali odradiť sychravým a vetristým počasím. V kultúrnom programe Gerheňového festivalu s nadšením vystúpili folklorne súbory, skupiny a speváci z Budapešti, Čemera, Ečeru, Išasegu, Kerepešu, Maglódu, Malej Tarče, Pomázu a Veľkej Tarče. Kým sa na javisku jeden za druhým striedali vystupujúci, na námestí pred Slimačím domom desať družstiev súťažilo v pečení zemiakových placiek.

Celoštátna slovenská samo-správa v Maďarsku vyhlásila 4. október za Deň slovenských novinárov v Maďarsku. Na tradičnom slávnostnom pracovnom obede sa stretli súčasní a bývalí novinári, redaktori a externí prispievatelia slovenských médií. Na stretnutí si pripomenuli 50. výročie vzniku Slovenského vysielania Maďarského rozhlasu a 20. výročie internetovej formy Ľudových novín, portálu [www.luno.hu](http://www.luno.hu).



Foto: (zp)



Foto: (ik)

Príbeh tanečnej skupiny Večernica zo Šoškútu sa začal písať v roku 2004 a posledný septembrový víkend 2024 jej členovia a priaznivci oslávili v Kultúrnom dome Ferenc Juhásza v Biatorbágyi 20. výročie jej vzniku. Tancovali všetci – aktívni i bývalí členovia súboru, takže na javisku boli naraz tri generácie tanečníkov.



Foto: (bpl)

Pávi krúžok Borouka a Slovenská samospráva v Telekgerendáši zorganizovali v miestnom kultúrnom dome tradičný Kukuričný festival a priateľské stretnutie. Na podujatí sa zúčastnil aj vicekonzul Generálneho konzulátu SR v Békešskej Čabe Vojtech Gergely. V kultúrnom programe vystúpili miestna Borouka a z Békešskej Čaby citarový súbor Strapce a spevácky zbor Čabianska ružička.

Santovská slovenská samospráva usporiadala v októbri tradičné obaračkové slávnosti. Santovčania a obyvatelia okolitých či vzdialenejších obcí poobliekaní v krojoch sa peši, na koňoch či na vozoch a dokonca na traktore vybrali na veselú cestu dedinou, do Modrého domu, dejiska veľkolepého kultúrneho a gastronomického programu.



Foto: (fb)

Spolok segedínskych Slovákov, segedínska slovenská samospráva a Slovenská samospráva vo Veľkom Bánhedeši usporiadali v polovici októbra v Dome národností v Segedíne výstavu obrazov, ktoré namaľovali umelci zo Slovenska, účastníci tvorivých táborov organizovaných vo Veľkom Bánhedeši. Vystavené diela zobrazujúce Dolnú zem boli výberom z troch výtvorných táborov.



Foto: Imrich Ocsovszki



Foto: Natália Lopušná

Posledný októbrový víkend sa v Békešskej Čabe všetko točilo okolo chýrnej čabianskej klobásy. Na tradičný obľúbený Klobásový festival prišlo množstvo hostí z domova i zo zahraničia. V Dome slovenskej kultúry usilovné ruky pripravili nádvorie pre Čabiansky jarmok a Klobasiádu, ktoré sa konajú pod hlavičkou Čabianskej organizácie Slovákov (ČOS) a miestnej slovenskej samosprávy. K úspechu podujatia prispeli i Organizácia slovenskej mládeže v Maďarsku a mesto Békešská Čaba.

Posledný októbrový víkend bol v Poľnom Berinčoku veľmi rušný. Od piatku do nedele sa tam konali veľkolepé Dni slovenskej národnosti, ktorých organizátormi boli miestna slovenská samospráva a Organizácia Slovákov v Poľnom Berinčoku. Súčasťou programu bolo predstavenie tradičných detských hier, prezentácia čoraz krajšieho oblasťného domu, ako aj vystúpenia kultúrnych súborov a slovenská gastronómia.



Foto: Judita Mertzová



Foto: Péter Klacsán

V roku 2024 po šestnásty raz usporiadala Slovenská samospráva v Čemerí na Sviatok všetkých svätých fakľový sprievod. Podvečer sa zišli účastníci pri Dome slovenských tradícií a po zotmení sa krojovaný sprievod na čele s členmi Folklórneho spolku Furmička vydal s lampášmi, kahancami a kvetmi na cestu do cintorína, k hrobu Márie Pásztorovej, na ktorom sa ešte zachoval slovenský nápis. Účastníci zaspievali hymnu Slovákov v Maďarsku v slovenskom i maďarskom jazyku a pomodlili sa Otčenáš v oboch jazykoch.

Na jubilejnom 20. ročníku Regionálneho slovenského dňa v Šalgótarjáne sa v priestoroch Kultúrneho domu Attilu Józsefa stretli Slováci z Novohradskej a Hevešskej župy, aby si spoločne uctili významných a vychutnali nevšedný kultúrny program. Cenu Na pamiatku Anny Hugyeczovej prevzali Juraj Kukely zo Šámšónházu, manželia Mária a Atila Ivanicsovci z Banky, Terézia Nedeľiczká z Veňarca a Alžbeta Hollerová Račková z Budapešti. Podujatie prebiehalo v rodinnej atmosfére.



Foto: (ar)



Foto: (fuhl)

Medzinárodný knižný veľtrh Bibliotéka 2024 poskytol priestor prezentovať v Bratislave domácu a zahraničnú literárnu tvorbu a množstvo knižných noviniek. Novinkou veľtrhu bolo, že Slováci spoza hraníc mali možnosť predstaviť sa dokonca viackrát, čo využili aj Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku, Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku a Verejnosprospešná spoločnosť SlovakUm. Prezentácie sa uskutočnili pod záštitou predsedníčky Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku Alžbety Hollerovej Račkovej.



Foto: (ar)

V priestoroch Slovenskej národnostnej základnej školy v Mlynkoch sa konala prezentácia publikácie Slovenské inšpirácie z Mlynkov, ktorú organizoval Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku. Štúdie 13 autorov predstavil profesor Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici Miroslav Kmeť. Prítomní mali možnosť vysloviť sa k skúmaným témam a na záver stretnutia dostali do daru po jednom exemplári knihy.

V Dome slovenskej kultúry v Békešskej Čabe sa v novembri uskutočnilo jesenné zasadnutie Vedeckej rady Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku. Po oficiálnej časti rokovania kolektív VÚSM zablahožrel A. Uhrinovej Hornokovej k životnému jubileu, na počesť ktorého vydali jej personálnu bibliografiu.



Foto: (bpl)



V Malom evanjelickom kostole v Békešskej Čabe sa v novembri konal koncert na počesť Jána Šutinského. K iniciatíve Budapešťianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena sa pripojili čbianske spevácke zbory, Slovenská samospráva župného mesta Békešská Čaba a Čbianska organizácia Slovákov a spoločne zorganizovali veľkolepý program. Koncert bol dôstojnou spomienkou na dielo pedagóga, zbormajstra, organistu, zberateľa slovenských ľudových piesní, zakladateľa speváckych zborov, skladateľa a rádioamatéra Jána Šutinského.



Foto: (mg)



Foto: Alžbeta Szabová

Slovenská samospráva v Čemeri opäť oživila niekdajšie zabijačky. Novembrové počasie prialo prezentovaniu tejto tradície a tak sa Čemerčania v náležitom ľudovom odevu, so starodávnym náradím a tradičnými metódami mohli pustiť do práce. Popri zabijačkových dobrotách, ku ktorým servirovali domácu čalamádu, pripravili šikovné gazdinky zemiakové placky – gerhene.



Foto: (mg)

Sarvašské regionálne stredisko Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku usporiadalo v kultúrnom dome v Čabačude tradičnú večierku. Po kultúrnom programe nasledovalo občerstvenie a tanečná zábava, ktorú spestrilo losovanie tomboly. Organizátorom sa tak podarilo na chvíľu prinavrátiť atmosféru starodávných večerných stretnutí.

Slovenská samospráva mesta Sarvaš a Kultúrny spolok sarvašských Slovákov Vernost pozvali Slovákov z Poľného Berinčoka do Slovenského pamiatkového domu na páračky. O tom, ako kedysi párali perie, hovorila Zuzana Nemčoková. Jej výklad si vypočuli aj ôsmaci slovenskej školy, ktorých zaujímal niekdajší život. Stretnutie mladých so skôr narodenými obohatilo obe strany.



Foto: Pavle Kunovac

V Dome slovenskej kultúry v Békešskej Čabe sa v polovici novembra konalo zasadnutie Čabianskeho regionálneho strediska Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku. Zúčastnili sa na ňom členovia nedávno založených slovenských samospráv a vedúci miestnych slovenských organizácií z desiatich miest a obcí: Békešskej Čaby, Békešu, Čabasabadi, Čorvášu, Eleku, Gerendášu, Kétsoproňu, Medešu, Poľného Berinčoka a Telekgerendášu.



Foto: Hajnalka Krajčovičová



Foto: (fuhl)

Slovenská samospráva v Ostrihome-Huti usporiadala koncom novembra národnostný deň. Hlavnými protagonistami prvej časti boli seniori, v druhej časti odovzdali ceny víťazom fotografickej a výtvarnej súťaže. Po svätej omši nasledoval kultúrny program. „Na národnostnom dni sa zúčastnilo vyše sto občanov, čomu sa veľmi tešíme. Bol akosi duševnou prípravou na adventné obdobie,“ povedala predsedníčka Slovenskej samosprávy v Ostrihome Marta Papučeková.



Foto: (kan)

Tri generácie tanečníkov folklórneho súboru Fakla sa koncom roka 2024 stretli na dvoch podujatiach venovaných nedožitém 95. narodeninám zakladateľa súboru, svetoznámeho choreografa, držiteľa mnohých ocenení a štátnych vyznamenaní Antuna Kričkoviča. Na divadelno-konzertnom predstavení Pán profesor, hlásim, Európa je naša v kultúrnom centre KMO v Malej Pešti a na stretnutí „Večných tanečníkov“ Fakle v srbskom divadle, ktoré sa konalo pri príležitosti nedotancovaného 65. výročia založenia súboru.

V župnej knižnici v Békešskej Čabe sa koncom novembra uskutočnilo spomienkové stretnutie na počesť Júliusa Tőkésa, spojené s vernisážou výstavy umeleckých diel tohto aktivistu čabianskeho spoločenského života. J. Tőkés patril medzi priekopníkov novodobej éry čabianskej slovenskej komunity, stál pri prvých krokoch čabianskeho Slovenského klubu, v tej dobe fungujúceho v národnostnom dome na Békešskej ceste. Bolo príjemné počúvať historky a zaspomínať si na maliara s neľahkou, ale milou povahou. Július Tőkés zanechal hlbokú stopu v živote békeščabianskej slovenskej komunity.



Foto: Hajnalka Krajčovičová



Foto: Viktória Gerstmárová Ecseriová

V prvú adventnú nedeľu na hlavnom námestí v Jášči zapálili prvú sviecu na adventnom venci. Do osláv sa zapojili aj žiaci tamojšej národnostnej školy. Deti, rodičia aj pedagógovia pripravili jarmok. Okrem rôznych remeselných výrobkov ponúkali aj trdelníky, klobásy a hurky, na občerstvenie horúci čaj, varené víno a pre maškrtníkov horúcu čokoládu.



Foto: (ef)

Budapeštianske Vianoce a s nimi spojený Deň budapeštianskych Slovákov vždy dávajú možnosť členom našej komunity v hlavnom meste stretnúť sa za bielym stolom a spoločne sa naladiť na najkrajšie sviatky roka. Podujatie sa v roku 2024 uskutočnilo v divadelnej sále budovy na Ulici Akadémie, v ktorej sídli Slovenská samospráva Budapešti. Zúčastnilo sa na ňom takmer 150 záujemcov z viacerých budapeštianskych obvodov. Cenu Za budapeštianskych Slovákov udelili predsedníčke Slovenskej samosprávy XVII. obvodu Budapešti Rozálii Papovej Polereczkej. Po slávnostnom akte pokračovalo podujatie večerou a besedou za bielym stolom.



Foto: Peter Menczer

Vacovská slovenská samospráva po 26. raz usporiadala tradičné Slovenské Vianoce, ktoré sú očakávaným podujatím v kruhu Slovákov mesta a okolitých osád. V kultúrnom programe vystúpili seniori súboru Vršatec z Dubnice nad Váhom. Na záver všetci účinkujúci spolu s obecnstvom zaspievali pieseň Tichá noc, svätá noc... Program pokračoval pohostením, priateľským posedením za bielym stolom a tanečnou zábavou.

Národnostná samospráva telegerendáškých Slovákov a Pávi krúžok Borouka uzavreli rok 2024 spoločným posedením spojeným s oslavou menín a prípravou na vianočné sviatky. Po uvítacích príhovoroch zahrála Nóra Benkőová na citare slovenské vianočné piesne. Pod vianočným stromčekom bol darček, kalendár s fotografiami z dvoch tohtoročných výletov skupiny: cesty na Deň Slovákov v Maďarsku a na Folklorný festival v Banke.



Foto: Erika Baloghová Szatmárióvá

V decembri 2024 sa konala technická kolaudácia Kultúrneho a spoločenského domu v Alkári. Budovu zakúpila miestna slovenská samospráva v roku 2020 z 57-miliónovej dotácie Úradu predsedu vlády. V poslednom desaťročí sa na radosť starších i najmladších obyvateľov obce obnovuje a zveľaduje hmotné dedičstvo krásneho Alkáru (oblastný dom, materská škola, kultúrny dom).



Foto: Judita Kaszalová Sabadová



Foto: (et)

V polovici januára predstavili v Budapešti novú CD-platňu nazvanú Konope, konope, ktorá obsahuje 38 pitvarošských slovenských piesní. Naspievali ich sestry Katarína Noszlopyová a Gabriela Kopasová. Vydavateľom je Budapešťiansky slovenský spevácky zbor Ozvena a príbeh zrodu pozoruhodnej platne, ako aj informácie o príprave na koncertný večer vyzrávala prítomným predsedníčka zboru Zuzana Hollósyová.



Foto: (et)

Koncom januára sa konal 24. Regionálny fašiangový ples pilišských Slovákov. Organizátorom bola Slovenská samospráva v Pilišskej Čabe. Účastníci, mnohí v krásnych ľudových krojoch, zaplnili miestnu športovú halu. V kultúrnom programe vystúpil súbor Pántlika (Stužka) zo Santova. Do tanca hrala dychová kapela Gaudi Baum. Na záver veľkolepého podujatia organizátori odovzdali pomyslenú štafetu Slovenskej samospráve v Senváclave, kde sa bude o rok konať jubilejný 25. Regionálny fašiangový ples pilišských Slovákov.

Slovenská samospráva v Malej Tarči usporiadala koncom januára Slovenský ples. Program bol tentoraz trochu iný ako zvyčajne. Vystúpila v ňom nielen tanečná skupina seniorov súboru Panónia, ale aj Tibor Gyurcsík, nadaný spevák, ktorý sa presídlil do Malej Tarče zo Slovenska. Jeho program bol zaujímavý, spieval po maďarsky i po slovensky a zaujal najmä mládež. Staršia generácia sa zabávala na hudbu kapely FER, ktorá už roky hrá na malotarčianskych báloch.



Foto: Gyula Polgár

V jednu fašiangovú sobotu sa v číviskom Kultúrnom dome Bélu Kálmánfiho zišli skoro všetci päťdesiat členovia Číviskeho klubu dôchodcov, aby sa zúčastnili na fašiangovom plese. Ako to už na batôžkovom bále býva, na stoloch boli samé domáce dobroty, ktorými sa účastníci navzájom núkali.



Foto: (et)

Čemerský fašiangový ples bol opäť batôžkový. Konal sa tradične v Osvetovom dome S. Petőfiho. Po príhovoroch, kultúrnom programe a tombole účastníci tancovali do bieleho rána. Ešte za sebou ani dvere nezavreli, už sa tešili na budúročnú zábavu. Pritom v slovenskom dome sú príťažlivé akcie každý týždeň.



Foto: József Hartmann

V Orosláni už tradične koncom januára, na Pavla, usporadúvajú Slovenský fašiangový batôžkový bál v miestnom Gymnázii a odbornej strednej škole Bélu Hamvasa. V roku 2025 to už bolo po 25. raz, čo sa potomkovia slovenských predkov a prívrženci ľudovej hudby a tanca mali možnosť zabávať na slovenskom plese až do bieleho rána.



Foto: Károly Jackl

Prvá februárová sobota bola v Slovenskom Komlóši dňom zábavy. Organizátori slovenského bálu vyčarili skutočnú svadobnú atmosféru. Členovia Tanečného spolku Komlóš predviedli piesne, tance a zvyky niekdajších komlóšskych svadieb. Po tradičnej svadobnej večeri sa začala pravá fašiangová zábava. Vynikajúcu hudbu zabezpečil Róbert Lopusni so svojou kapelou.



Foto: Csaba Kármán



Foto: (ik)

Šikovné ruky členov Slovenského klubu pri Slovenskej samospráve v Šoškúte vyčarovali v telocvični Základnej a umeleckej školy Károly Andreetiho storočnú autentickú kuchyňu a špajzu ako dekoráciu k ôsmemu Trubelkovému festivalu. Kým porota hodnotila súťažné plnené trubičky, v telocvični prebiehal kultúrny program. Festival sa skončil ochutnávkou 1200 kusov súťažných trubičiek.

Slovenská samospráva v Peťerke usporiadala prvý samostatný Dom tanca. Podujatie sa začalo tanečným kurzom, na ktorom vyučovali slovenské tance z peštianskeho regiónu. Súbežne s kurzom prebiehali remeselnícka dielňa, detské hry z Kerestúru a zábava pod taktovkou kapely Zagyva banda, ktorá trvala do rána.



Foto: Barbara Bódisová

Slovenská samospráva v Telekgerendáši a Pávi krúžok Borouka usporiadali vo februári tradičnú fašiangovú veselicu. Keďže išlo o maškarný ples, o prekvapenia nebola núdza. Tradičný ples sa končí žrebovaním tomboly a nebolo tomu inak ani v Telekgerendáši. Veľa darčiekov si našlo nových majiteľov. Hlavnú cenu – kráľika – ponúkol predseda slovenskej samosprávy Juraj Oryszcsák.



Foto: (mg)



Foto: Erika Fábiánová Dorozsmaiová

„Pridáme fašiangom chvostik“, hovorievali ľudia ešte pred päťdesiatimi rokmi, keď išli počas fašiangového obdobia na návštevu k príbuzným, priateľom, známym, alebo si vyšli na večernú zábavu. 8. februára zorganizoval Spolok na zachovanie tradícií Muškát v Čuvári fašiangovú zábavu. Na pódiu sa predstavili skupina z Hévízgyörku Zlaté jablko a miestna spevácka skupina Ženský hlas. Po večeri hrala do tanca kapela Csibaj banda z Jače.

V polovici februára sa uskutočnil charitatívny maškarný ples v Kétsoproni. Hlavným organizátorom bolo rodičovské združenie Katolíckej základnej školy sv. Štefana. Cieľom zabavy v reštaurácii Rákóczi bolo obnoviť tradíciu niekdajšieho školského plesu, ktorý sa pravidelne konal pred viac ako 10 rokmi. Finančný výťažok z večera venovali na programy školy.



Foto: Erika Tóthová

Šišky, pampúšky, guľky, fánky, chraple, grapne, kreple, fulanki, božie milosti či herouky. To sú lokálne pomenovania pre to isté vyprážené fašiangové pečivo. Do jubilejnej súťaže v pečeni šišiek v Orosláni sa prihlásilo 18 gazdiniiek s 32 druhmi fašiangových dobrôt. V rámci akcie sa konala aj výročná schôdza miestnej organizácie Zväzu Slovákov v Maďarsku, premietanie filmov o minuloročných kultúrnych akciách a, samozrejme, nechýbali ani hudba, spev a tanec.



Foto: 24 Óra



Foto: (et)

V poslednú fašiangovú sobotu sa v krásne obnovenom Slovenskom dome v Malej Tarči konalo popoludnie voňajúce oškvarkami. Členky miestneho slovenského voleného zboru kúpili 20 kíľ slaniny, vytopili masť a urobili oškvarky, aby mohli ponúkať návštevníkom masťný chlieb s cibuľou a oškvarkami. Prijemnú atmosféru navodili slovenské ľudové piesne znejúce z CD-platní.

Slovenská samospráva XVI. obvodu Budapešti aj v roku 2025 pozvala záujemcov do niekdajšieho cinkotského kina na pampúšky. O kultúrny program sa postaral Ženský spevácky zbor z Išasegu. Jeho členky zaspievali tamojšie piesne v zmiešanom slovensko-maďarskom jazyku, čo nesmierne pobavilo obecenstvo. Speváčky sa predstavili aj ako neúnavné tanečnice. Roztopašne roztancovali prítomné obecenstvo. Do rytmu vyhrával muzikant z Vacova Viktor Ferencsik.



Foto: (et)



Foto: Marta Demjénová

V prvú marcovú nedeľu sa Mlynčania rozlúčili s fašiangovým obdobím tradične – tancom Šimona a Judy. Hlavným organizátorom bola miestna slovenská samospráva. „Tohto roku nám už konečne aj počasia žičilo, dva roky tak pršalo, že sa muzikanti museli predčasne vrátiť, natoľko zmokli. Niekoľko rokov koleso s bábkami už priväzujeme k malému nákladnému autu namiesto konského záprahu, čo má tú výhodu, že sa muzikanti na korbe auta dostanú aj do strmých uličiek,“ prezradila predsedníčka slovenského voleného zboru Marta Demjénová.



Foto: (csl)

Začiatkom marca sa v sídle Slovenskej samosprávy Budapešti konala tradičná oslava Medzinárodného dňa žien. Organizátori si tohto roku vybrali na dôstojné oslavy MDŽ koncert vážnej hudby, interpretmi boli dvaja mladí muzikanti slovenského pôvodu z Békešskej Čaby a ich priatelia. Milým a tradičným gestom bolo, keď na záver podujatia muži prekvapili prítomné dámy farebnými kvetmi v črepníkoch.

Citarový súbor Nezábudka z Čorváša usporiadal folklórne stretnutie, na ktorom sa zúčastnilo 17 skupín z Békešskej župy. Miestom podujatia bol Kultúrny dom a knižnica v Čorváši. Diváci si mohli pozrieť pestrý program, v ktorom zazneli piesne z každého kúta regiónu.



Foto: (mg)



Foto: (ik)

Pri príležitosti Svetového dňa divadla usporiadali koncom marca v Budapešti Národnostný divadelný festival. Na prehliadke nazvanej Jelen/Lét si diváci mohli vybrať z 20 predstavení v materinskom jazyku súboru s maďarskými titulkami, alebo v maďarčine. Slovenské divadelníctvo zastupovala inscenácia Slovenského divadla Vertigo Tak zle ako sa len dá.



Foto: Tünde Debreceniová Králiková

Slovenská samospráva v Novohrade usporiadala v Občianskom dome tradičné prípravy na veľkonočné sviatky. Protagonistkou popoludnia bola ľudová remeselníčka Edit Filamellová, ktorá oboznámila účastníkov s umením maľovania vajčiek a písania na ne. Podujatie bolo príjemnou spoločenskou udalosťou, čo opäť dokazuje, že tradície a remeslá sú živou súčasťou nášho života.



Slovenská samospráva v Gerendási spolu so Spolkom Slovákov v Gerendási opäť zorganizovali jedno zo svojich najväčších podujatí: prezentáciu tradičných jedál, konkrétne zabíjačku a všetko, čo k nej patrí. Miestom programu bol gerendášsky oblasťný dom. Program svojou prítomnosťou poctili aj členovia Klobáskového klubu zo Sládkovičova. Súčasťou podujatia bola výstava fotografií a remeselnícky jarmok.

Už štyri desaťročia sa v apríli pravidelne koná Stretnutie tanečných domov. V roku 2025 bolo zamerané špeciálne na národnosti, medzi ktorými, samozrejme, nechýbali ani Slováci. V sobotňajšom galaprograme, ktorý niesol názov Od pôstu do svätého Jána, vystúpilo na javisku športovej arény László Pappa v Budapešti takmer 160 tanečníkov. Na spoločnej prehliadke predstavili slovensko-maďarské jarné tradície z povodia Galgy a regiónu Tápió tanečné skupiny a folklórne spolky z Kartalu, Pišpeku, Tury a Maglódu.



Slovenská samospráva vo Františkove v spolupráci s rumunskou samosprávou IX. obvodu Budapešti pri príležitosti Dňa poézie 9. apríla v knižnici na Borárosovom námestí usporiadali trojjazyčné popoludnie s poéziou Attilu Józsefa za účasti dvojazyčného básnika, prekladateľa a publicistu Imricha Fuhla, ktorý poukázal o. i. na vplyv tohto veľikána maďarskej poézie na tvorbu slovenských autorov v Maďarsku.

V kultúrnom dome v Telekgerendáši zorganizovali tamojší Slováci tradičné čajové popoludnie. V kultúrnom programe vystúpili miestni škôlkari, po nich hosťielský spevokol Borouka, folklórna skupina Horenka z Kétšoproňu a na záver zaspieval Ludový spevokol z Čabačudu. Po vystúpeniach nasledovalo pohostenie. Vyvrcholením stretnutia bolo losovanie tomboly.



Foto: (mg)

V Dome slovenských tradícií v Čemerí otvorili na Kvetnú nedeľu jedinečnú výstavu kraslíc. Iniciátorka a realizátorka myšlienky, predsedníčka čemerskej slovenskej samosprávy Alžbeta Szabová opäť vytvorila úchvatnú kompozíciu, ktorej predchádzala dôkladná príprava. Diela viac ako dvadsiatich autorov svedčili o úžasnej šikovnosti a dôvtipnosti tvorcov tohto krehkého umenia.



Foto: (et)



Foto: Xénia Zuzana Szabová

Národopisná zbierka zemplínskych Slováckov sa spolu s ďalšími 80 oblasťnými domami v poslednú aprílovú nedeľu zapojila do programu Dňa oblastných domov. V ponuke programov nechýbalo zdobenie perníkov, ochutnávka makových opekancov (bobaľkov) a prezentácia ľudového odevu. „Kde bolo, tam bolo“ bol názov rozprávania členiek Speváckej skupiny Rozmarín o tom, ako sa kedysi žilo v tejto zemplínskej dedinke, aké práce vykonávali okolo domácnosti, ale spomenuli aj zaujímavé povere.



Foto: Monika Herédiová Sinková

Pri príležitosti Dňa ľudového kroja pripravili folkloristi z Horného a Dolného povodia Galgy flashmob. V ľudovom kroji odcestovali vlakom do Budapešti, kde ich čakal Zsombor Herédi a jeho kapela s Bencom Pálházim, v ktorej hrajú muzikanti z viacerých osád. Za dejisko prekvapenia si vybrali rušné Barossovo námestie pred stanicou Keleti, kde sa na veľký obdiv okolojdúcich roztancovali.

V Slovenskom Komlóši si v apríli pripomenuli výročie založenia mesta. K oslavám Dňa mesta prispeli Organizácia komlóšskych Slovákov, miestna slovenská samospráva, regionálne stredisko Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku a Tanečný spolok Komlóš usporiadaním tradičnej súťaže suchej klobásky a veľkolepého medzinárodného kultúrneho a gastronomického stretnutia. Podujatie prilákalo na námestie množstvo divákov.



Foto: (mg)



Foto: (mg)

V Kultúrnom dome v Kétsoproni sa koncom apríla konalo tradičné čajové popoludnie. V kultúrnom programe vystúpili skupina malých gitaristov, Citarová skupina Zornička, speváci zboru Horenka, miestna detská tanečná skupina a kétsopronské šiestačky. Novinkou bolo predstavenie hercov sarvašského divadla Cervinus Teátrum, v ktorom odznali známe operetné šlágre. Ako zvyčajne, celý program prebiehal v rodinnej atmosfére.

V duchu víťania jari a zachovania slovenských ľudových tradícií sa nieslo slávnostné stavenie mája na námestí pred Osvetovým strediskom A. Puškina, ktoré organizovala Slovenská samospráva v Tatabáni-Bánhide. Pred samotným postavením mája mali deti i dospelí možnosť ozdobiť stromček farebnými stužkami. Podujatie spestril bohatý kultúrny program.



Foto: Bertalan Bertók

Santovčania si už zvykli, že prvého mája sa budia na melódie známych slovenských piesní. Organizátorkou tzv. hudobného budička je už roky miestna slovenská samospráva. Účastníci, rozospievani muži v ľudovom kroji zo santovských kultúrnych telies, slovenského voleného zboru a početní aktivisti vyrazili na vozoch už ráno o siedmej z horného konca dediny, od Pažiti, spievajúc pieseň Andulka Šafárová. Konské záprahy s veselou chasou sa zastavovali v rôznych častiach dediny, do cieľa – dvora niekdajšieho domu rodiny Maliovcov pri oblastnom dome – dorazili okolo obeda. Čekali ich tam členky pávieho krúžku a vydarený deň sa skončil spoločným spevom a tancom.



Foto: (csl)



Foto: (csl)

Srdcom vyšívané – tento názov niesla výstava výšiviek ľudovej umelkyne, majsterky ľudového umenia Anny Illésovej Botyánszkej, nositeľky vyznamenania Za celoživotnú umeleckú dráhu a Maďarského zlatého kríža za zásluhy. Expozíciu usporiadala Slovenská samospráva IX. obvodu Budapešti (Františkova) v priestoroch osvetového strediska obvodu.

Na čabianskom cintoríne sa zišli predstavitelia 376-ročnej rodiny Áchimovcov, Slovenskej samosprávy v Telekgerendáši, miestneho Roľníckeho zväzu a na podnet Slovenskej samosprávy XII. obvodu Budapešti predstavitelia Klubu slovenských dôchodcov, Slovenskej samosprávy XIV. obvodu, Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena a spolku Identita, aby spoločne položili vence a spomínali na Ondreja Áchima L.



Foto: KN

V Kultúrnom dome S. Orlaiho v Poľnom Berinčoku sa po jedenásty raz konalo folklórne stretnutie venované pamiatke významných osobností miestneho kultúrneho života – Antona Szabóa a jeho manželky, ktorí roky viedli folklórny súbor a neúnavne pracovali na zachovaní tradícií obce. V kultúrnom programe sa predstavilo celkovo 16 folklórnych skupín z regiónu, medzi ktorými bolo veľa slovenských kolektívov. Stretnutie vyvrcholilo veselou zábavou a tombolou.



Foto: (fb)



Foto: (fuhf)

Spoločnosť SlovakUm, s. r. o., Čabianska organizácia Slovákov, Spolok Slovákov z Maďarska, Združenie pre genealogický výskum dolnozemsých Slovákov, Galantská knižnica a Miestny odbor Matice slovenskej v Galante usporiadali 16. mája v galantskej knižnici prezentáciu nášho kalendára a Čabianskeho kalendára, ako aj ďalších publikácií Slovákov v Maďarsku.

V polovici mája sa opäť stretli milovníci Piliša a turistiky z Maďarska i zo Slovenska pri Stredisku pilišských Slovákov v Mlynkoch, aby sa zúčastnili na jubilejnom výstupe s názvom Spoločnými chodníkmi v znamení prehlbovania priateľstva – XV. Memorál Juraja Migaša. Na privítanie zaznela ľudová hudba v podaní skupiny Úľančanka z Úlian nad Žitavou a harmonikárov, vystúpili žiaci základných škôl z Čívu a Mlynkov. Po kultúrnej vložke otvorili v stredisku výstavu obrazov slovenských umelcov z III. Výtvarného tábora vo Veľkom Bánhedeši a malieb Margity Elšíkovej Petkovej.



Foto: (fuhl)

V máji sa obec Alsópáhok stala dejiskom jednej z najprestížnejších folklórnych udalostí – kvalifikačnej súťaže Zlatý páv, ktorú zorganizoval Zväz speváckych zborov, orchestrov a ľudových hudieb v Maďarsku (KÓTA). Medzi 32 účinkujúcimi bol citarový súbor Zornička z Kétsoproňu, ktorý hrdó prezentoval slovenské hudobné tradície a už po druhý raz získal Veľkú cenu súťaže Zlatý páv. Je to dôkaz, že vytrvalosť, láska k tradíciám a súdržnosť prinášajú ovocie.



Foto: (fb)



Foto: (et)

V podpilišskom Číve už vyše polstoročia pôsobí Ženská spevácka skupina. V druhej polovici mája spoločne s priateľmi z obce, blízkeho i vzdialenejšieho okolia oslávili členky 55. výročie svojho založenia. Na miestnom cintoríne si uctili pamiatku členiek skupiny, ktoré už spievajú v zbere anjelov. Následne v Pamiatkovom dome obce si spoločne zaspomínali na zašlé časy. Samozrejme, nechýbal ani veľkolepý kultúrny program, výstava fotografií, publikácií, dokumentov, krojovaných bábik a vecných pamiatok z výstúpení.

Súčasťou XXVIII. Malotarčianskych dní bola trojdňová výstava, ktorú pravidelne usporadúva miestna slovenská samospráva. Za uplynulých 22 rokov viackrát predstavila skvosty miestnej ľudovej kultúry, preto tentoraz pripravila expozíciu prác členiek Výšivkárskeho krúžku Rozmarín z Békešskej Čaby, aplikácií motívov slovenských kožuchoch na tkaniny. O výstavu bol veľký záujem, návštevníci obdivovali veľký obrus vyšitý bavlnenou niťou i jemné stehy na obrusoch a vankúšoch s motívmi z Poľného Berinčoka.



Foto: Katarína Szabová Tóthová

Prvý naozaj horúci minuloročný víkend patril oslave narodenín XIII. obvodu Budapešti, na ktorom tradične môžu predstaviť svoju kultúru a gastronómiu všetky tamojšie národnostné samosprávy. Slovenské tradície reprezentoval v stane a na javisku na Námestí mieru tanečný súbor Večernica zo Šóšskútu vystúpením, výstavou tradičného odevu a ochutnávkou kapustníka.



Foto: (ik)



Foto: ÚSZZ

V Bratislave koncom mája sa konalo zasadnutie znovuzaloženej Komisie pre médiá, informácie a vydavateľskú činnosť Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, členovia ktorej na čele s jej predsedom, konateľom spoločnosti SlovakUm Imrichom Fuhlom diskutovali o podpore krajských médií, plánovaných projektoch a o možnostiach efektívnejšej komunikácie so slovenskými komunitami v zahraničí.



Foto: Obecný úrad Répašská Huta

I. ročník Haluškového festivalu v Répašskej Hute prekonal všetky očakávania organizátorov. Podujatie prilákalo viac ako 1500 návštevníkov nielen z blízkeho okolia, ale aj zo vzdialenejších miest. Rôzne ochutené halušky varilo deväť skupín. O kultúrnu vložku sa postarali folkloristi z obce a z okolitých osád. Publikum sa mohlo tešiť vystúpeniu speváckeho zboru Horenka z Novej Huty, Speváckeho zboru Biela ruža zo Starej Huty a Folklornej tanečnej skupiny a speváckeho zboru Veľká Bukovinka z Répašskej Huty.

Na Deň otcov sa v XI. obvode Budapešti konalo Národnostné stretnutie. Slovenská samospráva ponúkala degustáciu Kofoly a tvorivú dielňu pre deti s predsedníčkou slovenskej samosprávy v Csepeli Zitou Farkasovou. V kultúrnom programe Slovákov reprezentovali formácia Slovenský FolkLove na čele s Leventem Galdom, speváčky z Mlynkov a vynikajúci kuchári a carving majstri Milan Minic a Pavel Chrtan z Vojvodiny.



Foto: (ik)



Foto: (fuhi)

Na Majstrovstvách sveta vo varení a jedení bryndzových halušiek v Terchovej koncom mája súťažilo 15 družstiev a 60 jednotlivcov nielen zo Slovenska, ale aj z Česka, Poľska, Srbska a Maďarska, ktoré už tradične reprezentovali Slováci zo Senváclavu, Mlynkov a Budapešti. V pestrom kultúrnom programe sa predstavili o. i. Terchovská muzika, FS Rozsutec a skupina Vidiek.



Foto: Lajos Köhegyi

Slovenský pamätný dom v Dunaedháze, ktorý založili pred 40 rokmi, dostal na Turíčny pondelok príležitosť predstaviť sa širokej verejnosti na území skanzenu v Senondreji. Členovia slovenskej samosprávy využili príležitosť, pripravili malú výstavu a pozvali Tanečnú skupinu Slniečnice, aby prezentovala živé tradície obce.

Spoločnosť SlovakUm spolu s rôznymi slovenskými orgánmi a organizáciami miest Slovenský Komlôš a Békešská Čaba usporiadali v polovici júna 2025 stretnutie s čitateľmi Ludových novín v týchto dolnozemských mestách. Konateľ spoločnosti SlovakUm Imrich Fuhl si zaspomínal na osemdesiate a deväťdesiate roky, keď takéto stretnutia s čitateľmi, resp. prezentácie nových publikácií boli pomerne pravidelné. Prácu redakcie predstavila šéfredaktorka Eva Fábiánová. Čitatelia si na obidvoch dejiskách mohli zalistovať v starších číslach Ludových novín a zaozbovať si niektoré publikácie spoločnosti SlovakUm.



Foto: (fuhl)

V kúrii rodiny Dessewffyovcov vo Veňarci sa uskutočnilo slávnostné otvorenie stálej expozície Slovákov žijúcich v Novohradskej a Hevešskej župe. Kurátorkou a hlavnou organizátorkou výstavy bola etnologička Katarína Király. Expozícia vzdáva hold Hermíne Beniczkej-Verešovej, ktorá spolu s ďalšími pokrokovými ženami založila v r. 1868 Celokrajinskú spoločnosť výchovy žien. Veľký úspech zožal spevník evanjelických Slovákov ľudskej veľkosti, ktorý predstavuje náboženský život Slovákov v regióne a históriu Transoscia.



Foto: Beáta Jakusová Pusztaiová



Foto: Matej Kešjár

Únia slovenských organizácií v Maďarsku zorganizovala pre členské spolky spoločnú účasť na detvianskom folklórnom festivale. Na zájazde sa zúčastnili Slováci zo Slovenského Komlôša, Budapešti, Békešskej Čaby, Malého Kereša, Eleku, Peterky a Čabasabadi. Pri prechádzkach po festivalovom areáli mali možnosť stretnúť sa s dávno nevidenými známymi, partnermi a nadväzovať nové priateľstvá s účastníkmi zo slovenských komunit z Maďarska i zo zahraničia.

V polovici júla sa v Eleku konal Slovenský mestský deň, ktorý každý druhý rok organizuje tamojšia slovenská samospráva. Dejiskom celodenného programu plného hudby, tanca a tradičných chutí bolo Laudenbachovo námestie. V bohatom kultúrnom programe vystúpili citarový súbor Strapce z Békešskej Čaby, deti z miestnej materskej školy a viaceré folklórne skupiny zo Slovenského Komlóša. Neoddeliteľnou súčasťou podujatia bola gastronomická prezentácia, kde mohli návštevníci ochutnať to najlepšie zo slovenskej kuchyne regiónu.



Foto: (mg)



Foto: Marta Zsigaiová

Súčasťou série podujatí s názvom Svet-ská veselica vo Vacove bolo otvorenie výstavy národnostných výtvarných umelcov pod názvom Vacovské impresie, ktorú už šestnásty raz spoločne usporiadali miestne národnostné samosprávy. V Osvetovom stredisku Imreho Madácha v Galérii Kaviareň vystavila svoje diela aj rodáčka z Pišpeku Monika Berényiová Lamiová. K dobrej atmosfére prispeli ľudová speváčka Rozi Makkosová a predseda gréckej národnostnej samosprávy Sarantis Mantzourakis hrou na buzuki.

Pri príležitosti 303. výročia znovuzaloženia Sarvaša sa koncom júla v Starom evanjelickom chráme konal Deň mesta. Program otvorila slávnostná ďakovná bohoslužba, ktorú slúžil evanjelický farár Oliver Z. Horváth, slovenskú liturgiu predniesol brat farár Pavel Zahorecz. Po slávnostných príhovoroch prominentných hostí záver slávnosti patril kladeniu vencov k pamätníku osídľovania, ktorý už 23 rokov pripomína historické korene obyvateľov Sarvaša.



Foto: (mg)



Foto: Tamás Kerényi

V roku 2025 sa uskutočnil v poradí 21. ročník Šalgótarjárskeho slovenského a folkového dňa. V kultúrnom programe, ktorý usporiadala miestna slovenská samospráva, vystúpilo množstvo folklórnych telies. Hľadisko síce nebolo preplnené, ale tí, ktorí prišli, prežili krásny večer so špičkovými folklórnymi súbormi.



Foto: Balázs Imre Molnár

Ulica závinov v Dabaši–Šáre sa v auguste opäť naplnila životom a lahodnými vôňami, keď sa už po 19. raz konala tradičná súťaž v pečení „rejtešov“. Kolektív Slovenskej materskej školy s podporou a aktívnou účasťou rodičov pripravil množstvo lahodných závinov, ktoré porota nielen ochutnala, ale aj ohodnotila ako najlepšie spomedzi produktov deviatich tímov. Dôkladne vypracované, opatrne ťahané cesto, s láskou plnené a do zlatista upečené štrúdle si získali nielen uznanie poroty, ale aj publika.

Jedna z pých Slovenského Komlóša – Mandolínový orchester Tremolo – vznikol v septembri 2009 s desiatimi nadšencami. Odvtedy sa ich počet neustále zvyšoval a dnes má spolu so spevákmi 28 členov. V roku 2024 kapela oslávila 15. výročie založenia a pri tejto príležitosti rok na to vydala novú CD, ktoré obsahuje výlučne slovenské ľudové piesne zozbierané v Slovenskom Komlóši. Týmto projektom Tremolo opäť dokázalo, že jeho cieľom nie je len vystupovanie, ale aj posilňovanie identity miestnych Slovákov.



Foto: (mg)



Foto: (csl)

Oroslánska slovenská samospráva a miestny Dedinský spolok za zachovanie tradícií usporiadali v auguste v najstaršej časti mesta jubilejný 30. Dedinský deň. Aj tentoraz boli súčasťou programu súťaž vo varení, výstava, kladenie vencov a, samozrejme, kultúrny program. Podujatie nasledujúci deň uzavrela slovensko-maďarská dvojjazyčná bohoslužba, na ktorej kázala farárka Diana Selmecziová Füzéková z Dunaed'házu.



Foto: (csl)

Spolok za zachovanie tradícií Zelený veniec a Slovenská samospráva v Ečeri usporiadali v polovici augusta v priestoroch Kultúrneho domu Miklósa Rábaiho jubilejnú slávnosť pri príležitosti 80. výročia založenia miestneho Súboru ľudového tanca. Záverom slávnostného galaprogramu jubilanti spolu s delegáciou z partnerskej obce na Slovensku Cabaja-Čápora rozkrojili a zjedli tradičný svadobný koláč a narodeninovú tortu, ktorú zdobila veľká 80.



Foto: Magdaléna Péliová

Aj vlani sa v Békešskej Čabe uskutočnila tradičná dožinková veselica, ktorá patrí medzi významné podujatia miestnych Slovákov. Dejiskom bolo nádvorie Domu slovenskej kultúry. Súčasťou programu bola vernisáž výstavy „Od podstieni až do prednej chiže“ inštalovanej v Slovenskom oblastnom dome. Expozícia v galérii Áchimovej siene pomocou moderných múzejných pedagogických metód predstavila každodenný život Slovákov v Békešskej Čabe.



Foto: (fuhl)

V Parku predkov pri Studni národnosti v Pilišskej Čabe poslanci miestnej slovenskej samosprávy spolu s členmi pobočky Zväzu Slovákov v Maďarsku usporiadali tradičné národnostné popoludnie. V najhorúcejší deň roka sa v Parku predkov na javisku postavenom netradične v chládku stromov opäť podarilo zorganizovať vydarené a obsažné podujatie regionálneho a multikultúrneho charakteru so skvelým programom.

V Novohrade v povodí rieky Galga a obciach v blízkosti Budapešti majú to šťastie, že niektoré tamojšie ženy napriek silným civilizačným tlakom ešte stále chodia v krojoch, čo je súčasťou ich identity. Nosiť kroj nie je také jednoduché, každá časť odevu, farba, výšivka, stužka, má svoju symboliku. O dôležitých maličkostiach a odlišnostiach prednášal na 39. sviatku remesiel Domu tradícií pod Budínskym hradom doktorand ELTE a štipendista Maďarskej akadémie umení Gergő Tóth.



Foto: (IK)



Foto: Monika Katyínová

Po päťročnej prestávke Slovenská samospráva v Níži oživila tradíciu obnovenia svadobnej ceremónie jubilujúcich manželských párov. V kultúrnom dome, ktorý sa premenil na svadobnú sálu, sa zišlo 12 párov s rodinnými príslušníkmi, spolu 170 ľudí. Celú akciu koordinoval starejší Bence Töreki, ktorý sa postaral aj o zábavu. Všetci svadobčania sa veselili až do neskorého večera.

Vo Veľkom Bánhedeši sa vlni uskutočnil v poradí štvrtý Medzinárodný výtvarný tábor. Každý rok miestna samospráva sprístupní na používanie veľkú viacúčelovú budovu, ktorá slúži ako vynikajúci ateliér. Tentoraz mal tábor 15 účastníkov: Slovákov zo Srbska, Rumunska a, samozrejme, zo Slovenska. Počas intenzívnej týždňovej práce sa zrodilo množstvo krásnych diel. Bolo čo obdivovať na záverečnej výstave, ktorú otvoril hlavný patrón projektu, parlamentný hovorca Slovákov v Maďarsku Anton Paulik.



Foto: (mg)

V Poľnom Berinčoku sa koncom augusta uskutočnilo dolnozemske kolo kvalifikačnej prehliadky sólistov, speváckych zborov, pávích krúžkov a ľudových hudieb Slovenský škovránok. Na javisku sa predstavili súbory a sólisti z Békešskej Čaby, Novej Huty, Čabačudu, Kétšoproňu, Poľného Berinčoka, Telekgerendáša, Répašskej Huty a Sarvaša. Porota vo svojom hodnotení ocenila najmä „nové“ piesne, prítomnosť mladých spevákov a repertoár vojenských piesní, ktorý predniesli viaceré súbory.



Foto: (mg)

Dni kultúrneho dedičstva v Santove sa vlni niesli v znamení 45. výročia santovského pávieho krúžku a 10. výročia dychovej hudby Pilišska kapela. Prvý deň dvojdnovej série podujatí bol venovaný predovšetkým mládeži, ktorá sa mohla zabávať na koncerte a diskotéke. Na druhý deň už v popoludňajších hodinách vábili príjemné vône jubilatov a ich priaznivcov do Modrého domu. Návštevníci mohli ochutnať bryndzové halušky, gulášovú polievku, ale aj perkelt z diviny.



Foto: (csl)



Foto: (ik)

Festival šumivého vína a vína v mestskej časti Budafok-Tétény v prvý septembrový víkend privítal už 35-krát milovníkov moku kráľov, gastronómie, kultúry a spoločenských zážitkov. V národnostnom programe miestnej slovenskej samosprávy vystúpil Folklórny spolok Lipa z Budapešti a tanečný súbor Večernica zo Šoškútu. Po vystúpení tanečníci pozvali do kola aj divákov.

V polovici septembra sa uskutočnil 23. ročník Slovenského dňa v Čorváši. Po slávnostnom sprievode hostujúcich súborov na čele s miestnymi mažoretkami a dychovkou nasledoval bohatý program v kultúrnom dome, v ktorom sa predstavili miestna gitarová skupina Kiske, Folklórny súbor Mlynček z Kolárova a ečerské súbory Zelený veniec a Petruška. Večer pokračoval spoločnou večerou a tanečnou zábavou.



Foto: (mg)

Napriek daždivému počasiu charakterizovali prvý Šoškút festival kvalitné kultúrne podujatia, hudba, jedlo a vynikajúca spoločnosť. Obecná samospráva spolu so Slovenskou samosprávou v Šoškúte pripravili na víkend, keď v obci oslavovali tradičné hody, množstvo programov. Nový festival vznikol fúziou cirkevného sviatku, slovenskej tradície a kultúry a novodobých programov.



Foto: (lk)



V novohradskom Veňarci každý rok v druhú septembrovú sobotu usporadúvajú súťaž vo varení tradičných slovenských halušiek. Paralelne s varením prebieha bohatý folklórny program, v ktorom vystupujú ľudoví speváci a tanečníci zo širšieho regiónu. Nebolo tomu inak ani vlani na jubilejnom dvadsiatom Haluškovom festivale, keď sa milovníci aj medzi Maďarmi obľúbeného slovenského národného jedla stretli očividne v rekordnom počte.



Foto: (fuhl)





# Polstoročie v službe našej národnosti

Rozhovor s Helenou Somogyiovou

Pani **Helenu Somogyiovú** som spoznala pred vyše 30 rokmi. Vtedy už takmer desať rokov pracovala na *Mestskom úrade v Békešskej Čabe*. Presnejšie od roku 1986. Päť rokov na oddelení školstva, kde k jej prioritným úlohám patrila výučba slovenského jazyka, ako aj slovenské kultúrne programy a udalosti v meste. Po zmene spoločenského zriadenia sa stala referentkou pre národnosti a zahraničné styky. Neoceniteľne prispela k rozvoju partnerských vzťahov medzi Békešskou Čabou a mestami na Slovensku, od Trenčína po Martin, od Krompách po Trebišov. Nesmierne efektívne a citlivo dokázala zastupovať záujmy všetkých národností žijúcich v meste. Intenzívne sa aktivizovala v živote Slovákov v Békešskej Čabe a okolí, stála pri zrode mnohých podujatí. Hneď pri prvom stretnutí som si všimla jej hrdé držanie tela a jemný, milý úsmev. Presne takú som ju uvidela na oslave 70. výročia slovenskej školskej inštitúcie v Békešskej Čabe. Opäť vyzerala veľmi pekne, upravené, mladistvo, štíhlo a príťažlivo, len trochu vetchejšie. Preto sa mi nechcelo veriť, keď mi v Čabe pošepkali, že už nevelmi chodí medzi ľudí, lebo jej zdravie už neslúži dokonale. Pred tromi rokmi som síce prepásla jej okrúhle jubileum, 80. narodeniny, ale v tom čase bolo ne-

radno cestovať a osobne sa stretávať. Povedala som si, že teraz nadišiel ten správny čas navštíviť ju. Helenka, ako ju všetci voláme, ma síce presviedčala, že už nie je súca na rozhovor, lebo jej pamäť neslúži tak ako kedysi, aj hlava sa jej moce a sama už ani na ulicu nechodí, aby sa niekde nedolámala, nedala som sa odhovoriť. Nebolo to jednoduché, prvý dohovorený termín sme museli odložiť kvôli návšteve u lekára. Získaný čas som využila na prípravu. Prečítala som si pútavý, obsažný, celý život *Helenky Somogyiovej*, rodenej **Bótyikovej** zachytávajúci článok **Alžbety Uhrinovej Hornokovej**, uverejnený v ročenke Čabiansky kalendár na rok 2022 pri príležitosti jej 80. narodenín. Na jeseň predchádzajúceho roka publikovali portrét pani Somogyiovej Ľudové noviny v sérii Rok osobností



Slovákov v Maďarsku. V dostupných materiáloch sa píše, že *Helena Somogyiová* sa narodila v írečitej slovenskej rodine v *Békešskej Čabe* počas vojny, 5. októbra 1942. Do základnej školy chodila na sálaši nazývanom Gerendáßske pasienky a do slovenského gymnázia v rodnom meste. Na vývoj osobnosti budúcej učiteľky mali obrovský vplyv sálaßskí pedagógovia, *manžel* **Kušniarovci** a tiež **Ondrej Novák**. Vysokoškolské štúdiá absolvovala ako štipendistka svojho rodiska na *Pedagogickej fakulte Univerzity Gyulu Juhásza v Segedíne* a stala sa učiteľkou slovenčiny, ruštiny a zemepisu. Vydala sa a začala pôsobiť v *Békešskej Čabe*. Spočiatku na základnej škole č. 2 ruštinu a zemepis. Následne šesť rokov pracovala na internáte čabianskej slovenskej školy. Keď sa jej narodili deti, najprv dcéra a o tri roky syn, pri malých deťoch si nemohla dovoliť chodiť z práce neskoro večer. Vtedy začala učiť na Základnej škole č. 11, kde strávila 13 rokov. V tej dobe v *Békešskej Čabe* vyučovali slovenčinu na siedmich školách, deti medzi sebou súťažili v rozprávaní príbehov, recitácii poézie a prózy a dosahovali vynikajúce výsledky. Dodnes si rada spomína na učiteľov, kolegov a na žiakov. So šikovnejšími žiakmi pripravovali kratšie divadelné scény, ktoré predstavili v Slovenskom klube na Ságváriho ulici. Pre deti to bol nezabudnuteľný zážitok, ako aj výlety na Slovensko. Napríklad pobyt vo Vysokých Tatrách a výstup na tatranské vrcholy. Keď *Helena* dostala pracovnú ponuku z mestského úradu, navela-navela zo školy odišla. Pred tridsiatimi rokmi dostala za prácu na slovenskom poli najvyššie vyznamenanie Celoštátnej

slovenskej samosprávy v Maďarsku *Za našu národnosť*.

*Helena Somogyiová* sa pričiniła o zrod *Čabianskej organizácie Slovákov*, v rokoch 1991 až 2000 redigovala obnovený *Čabiansky kalendár* a podielala sa na organizovaní vydania početných čabianskych slovenských publikácií, čo tiež prispelo k tomu, že v roku 2005 dostala vyznamenanie *Za čabianskych Slovákov*. Preto mi zostalo len spýtať sa, ako sa jej darí, čo porába v dnešných časoch.

– Pozerám Domovinu. Vždy, systematicky, každú Domovinu. Aj *Ludové noviny* čítam pravidelne. A dnes budeme zavárať lečo, – odpovedala mi pani *Helena*. – Je tu u mňa dcéra, ktorá doniesla všetko potrebné. Mám lečo rada na každý spôsob, ale najradšej s čabianskou klobáßkou. Syn predvčerom robil klobáßu, dáme z nej aj do leča. Ale chcem sa vám pochváliť, chystám sa na stretnutie so svojimi bývalými žiakmi. Chcú mi zablahoželat k narodeninám. Zídeme sa v jednej neďalekej reštaurácii. Partia mojich žiakov, presnejšie *Dórika Gyuchová*, každý rok organizuje takéto stretnutie, čo je tiež dôkazom toho, že to bol, ale vlastne dodnes je výborný kolektív. Rada som učila v škole č. 11. Bývala som v tom obvode, kde žili moji žiaci. Každého rodiča som poznala. V tom čase bolo povinné navštevovať rodiny, aby sme žiakov a prostredie, v ktorom žijú, lepšie spoznali. Ja som každého svojho žiaka navštívila nielen z povinnosti. Chcela som vytvoriť základy vzájomnej dôvery. Vtedy všetci tunajší rodičia sa rozprávali po slovensky.

– Aj v rodičovskom dome ste bežne hovorili po slovensky?

– Doma vždy, veď všetci moji predkovia boli Slováci, 200 rokov spätne iste. Aj preto som chcela ísť študovať na slovenské gymnázium. Rodičia ma v tom podporovali. Malo to ešte jednu veľkú výhodu – mohla som bývať na internáte, čo bola v tých rokoch veľká pomoc pre mojich rodičov. Aj keď sme nemohli každý týždeň chodiť domov, iba raz mesačne, rodičia nás mohli navštevovať. Na izbe nás bývalo 12. Boli sme ako jedna veľká rodina. Prichádzali sem študovať nielen žiaci zo župy, ale aj zo vzdialených slovenských osád, ako napr. Gregor Papuček z Mlynkov. So spolužiakmi dodnes udržiavame kontakty.

– *Pravdepodobne ste ich mohli zúžitkovať aj vtedy, keď ste sa rozhodli popri práci zapojiť do činnosti celoštátnej organizácie. Boli ste členkou predsedníctva Demokratického zväzu Slovákov v Maďarsku, neskôr Zväzu Slovákov v Maďarsku, a kurátoria Verejnoprospešnej nadácie ZSM. Pokiaľ viem, vo Zväze ste začali pracovať v r. 1974, keď vás prvý raz zvolili za delegátku zjazdu.*

– Odvtedy som členkou tejto organizácie a nikdy som nechcela patriť inde. Zväz aj v súčasnosti organizuje také užitočné veci s množstvom účastníkov, ako sú recitačné či spevácke súťaže pre mládež, aj pre staršiu generáciu. Ja som sa na nich zúčastňovala ako členka poroty. Bolo to fantastické a vždy ma veľmi dojal pohľad na množstvo súťažiacich detí. Aj školy v prírode na Slovensku považujem za veľmi osožné. Vždy ma veľmi poteší, keď mi zatelefonuje predsedníčka Zväzu Ruženka Egyedová Baráneková. Vysoko si vážim jej prácu. Ja už nevládzem, aj som to povedala Ruženke. Na svoje



miesto v kuratóriu som navrhla Silviu Piššovú Hégylovú a Valné zhromaždenie návrh schválilo.

– *Dlhé roky ste boli aktívnou členkou, ba aj podpredsedníčkou Spolku ochranárov mesta Békešská Čaba. Urobili veľa pre mesto aj pre tu žijúcich Slovákov.*

– Na Čabe bolo tiež dôležité, aby ľudia vedeli čo najviac o dejinách mesta. Odkiaľ sme, kto sme, o známych ľuďoch, ale aj o budovách. Odhalili sme pamätné tabule, väčšina z nich je dvojazyčná. Ani v tomto spolku sa už neangažujem, ale kontaktujú ma a vidím, že i naďalej robia veľa a dobre pre zachovanie histórie nášho mesta.

Na slovenskom poli bola Helenka Somogyiová aktívna vyše 50 rokov. I dnes je pre ňu dôležité zachovanie a odovzdanie materinského jazyka. Ako kedysi povedala, človek si musí chrániť svoju minulosť. Nielen osobnú, ale aj slovenskú. Ona tak robí dodnes.

**Erika Trenková**

**Foto: archív**

# Od Ruženky z rozprávky po slovensko-maďarskú diplomaciu

V prípade mladistvej, energetickej a šarmantnej ženy hovoriť o veku je do určitej miery neslušnosť. V prípade predsedníčky Zväzu Slovákov v Maďarsku, folkloristky, kultúrnej pracovníčky **Ruženky Egedovej Baránekovej** som rozhodne mala pocit, že vek nepovažuje za zásluhu, ale len za potešiteľný stav. Len opatrne som sa vyptovala na narodeniny. Chce vôbec, aby sme hovorili o jubileu, ktorého sa tento rok dožíva? Neurazí sa, ak sa na to opýtam? Neurazila sa. Brala to realisticky.

– *Ako oslavujete narodeniny?*

– Asi tak, že si nepotrpím na oslavy. A vôbec nie vo veľkom štýle. Teším sa tým v úzkom rodinnom kruhu, s manželom, synmi a ich manželkami. A teraz už aj s vnúčatami. Vždy si musíme nájsť vhodný, všetkým vyhovujúci termín, lebo z Bruselu, kde býva a pracuje náš starší syn, nevedia priletieť v strede týždňa. Obyčajne ideme na Slovensko do reštaurácie a dáme si spolu obed. Chlapci sa vždy dopredu povyzvedajú, čím by mi urobili radosť. Potešila som sa televízoru, ktorý vie všelijaké ohromujúce veci a je predplatený na slovenské televízne programy. Raz ma rodina prekvapila pozvánkou na návštevu Paríža, Múzea umenia Louvre a prechádzku vo Versailles. Mali sme dokonca vlastného

sprievodcu. Inokedy ma obdarili lístkami na krásne koncerty, divadlo, folklórne programy. Ale sviatok mám vždy, keď sa porozprávame v Üllő, kde býva mladší syn, v Bruseli, či keď sme v lete spolu na Donovaloch, ale hoci aj len cez WhatsApp. Najkrásnejším darčekom sú spoločné Vianoce s vnúčatami. Moji synovia hovoria so svojimi deťmi po slovensky, takže slovenčina je aj náš komunikačný jazyk. Prekrásnym darčekom je pre mňa aj kresbička od vnúčat.

Ruženka Egedová Baráneková je na čele Zväzu Slovákov v Maďarsku tridsať rokov. V celej svojej bytosti a prístupe k životu sa angažuje a neochvejne činí za zachovanie a posilňovanie národnostnej identity tunajších Slovákov. Kedy v nej zakorenil a kedy a ako sa začal prejavovať jej diplomatický prístup k slovensko-maďarským vzťahom? Akú úlohu v tom zohrával osud?

– *Je verejnou informáciou, že Ruženka Baráneková pochádza z Detvy, pred 45 rokmi sa vydala za prítiažlivého mladého muža, s ktorým ju najprv spájala láska k folklóru a ľudovému tancu. Ferdinand Eged, vraj rýdzi Maďar, ktorý objavil v histórii svojej rodiny slovenské vzájomnosti, aj bez bozkov ukradol Ruženkinu srdce. Avšak maďarská línia sa ťahá Ruženkiným osudom už od skoršej minulosti...*

– Áno. Moja mamička je rodená Kossuthová. Keďže Lajos Kossuth sa považoval a je považovaný za Maďara, mamičku ako Kossuthovú v presvedčení, že vie po maďarsky, poslali učiť do maďarskej obce. Najprv do Vrbovky, potom do Želoviec. Vo Vrbovke, dedine pozdĺž Ipľa, bolo v povojnovom období silné protislovenské napätie. V takomto prostredí bolo mimoriadne náročné žiť jednej slovenskej učiteľke. Dedinčanov si však mamička získala a neskôr aj za cenu obrovského rizika im pomáhala pred núteným vysťahovaním do Maďarska. Ani si nevieť predstaviť, aká som bola hrdá, keď mi o tom rozprávali so slzami v očiach priami svedkovia z maďarskej obce Hugsyag. Aj my so sestrou sme chodili do školy v Želovciach. Mamička ma učila v slovenskej škole v prvej triede a často som kľáčala za trest pred tabuľou, lebo som si nemohla zvyknúť, že ju mám oslovovať súdružka učiteľka. Doteraz si opatrujem ako vzácny klenot mamičkiným písmom vypísané a podpísané vysvedčenie. Bola som asi piatačka, keď sme hrali divadelnú rozprávku O šípkovej Ruženke. Pravdaže, mne sa ušla úloha Ruženky. Princom bol jeden veľmi pekný chlapec z maďarskej školy. Všetci mi ho a rozprávkový bozk na prebudenie zo spánku závideli. Po druhý raz mi osud „prihral“ do života Maďarov, presnejšie plný autobus maďarských turistov, keď som mala ťažkú autohaváriu pri Čiernom Balogu neďaleko Brezna. Keby nie maďarských turistov, nedostalo by sa mi takej rýchlej pomoci, vďaka ktorej som prežila.

– *No a do tretice namyslená Detvianka a hrdý Maďar z Mihálygerge sa stretli vďaka aktivite predsedníčky vtedajšej mládež-*



*níckej organizácie (KISZ) na folklórnom festivale v Detve. Folklórne súbory sa neskôr skamarátili. Ruženka s Podpoľancom, ktorého je zakladajúcou členkou, a Fredi s folklórnym súborom Ipoly sa často stretávali na javiskách. Počula som, že prvé dva roky manželstva prebiehali na dialku.*

– Spočiatku som Frediho považovala za veľmi namysleného. Naše súbory sa spriatelili, my menej. Ja som sa však kamarátila s dcérou organizačnej vedúcej FS Ipel v Mihálygerge. Bola som práve u nich, keď tu zrazu prikvitol Fredi, či chcem s ním ísť na svadbu v dedine, lebo nie sú družičky. Ani šaty som nemala, ale kamarátka pomohla. Dedinská svadba bola vonku a ešte aj na svahu a ja som ako jediná družička celú noc tancovala snáď so všetkými chlapmi od 15 do 100 rokov. Bola som si vedomá, že „bránim dobré meno Slovenska“. No a v tú noc preskočila tá povestná iskra. No a potom v Rároši, keď strašne pršalo, si predomňa kľakol a požiadal ma o ruku, bez jediného rande. Moji rodičia si po prvotnom šoku Frediho na prvý pohľad



oblúbili, najmä s mamičkou si rýchlo našli spoločnú reč. Mali sme nádhernú svadbu predpoludním vo Zvolene na zámku a večer v Mihálygerge. Prítomní boli aj krojovaní členovia súborov. Vtedy ešte medzinárodné sobáše neboli príliš časté. Manžel pri svadobnom ceremoniáli ani nerozumel, čo sa ho pýtajú. Až na druhý raz odpovedal na otázku: beriete si tu prítomnú, že áno. Po svadbe sme dva roky mali víkendové manželstvo. Manžel chodil za mnou v piatok a v nedeľu odchádzal. No a vlani v auguste sme oslávili 45. výročie. Máme úžasných dvoch synov, múdre a šikovné vnúčatá Olivera, Tristana, Alinu a Roziku. Zlaté časy manželstva Fredi využil na to, aby sa z učebnice kúpenej v budapeštianskom antikvariáte učil po slovensky. Aj jazykovú skúšku si urobil. Skúšajúcou bola profesorka Anna Divičanová. V Detve sa narodil náš starší syn.

Manžel má doteraz veľký záujem o históriu a o poéziu. Slovenské básne sa mu vždy páčili. V Budapešti si kupoval maďarské preklady slovenských básnikov a dodnes je nimi nadšený. Preto sme aj spoločne pripravili zbierku diel slovenských autorov Od Tatier k Dunaju

s maďarskými prekladmi. Nie preto, aby im porozumeli Slováci v Maďarsku, ale aby ich spoznali maďarskí milovníci poézie, ktorí sa doteraz nedostali po slovenskú literárnu tvorbu, pretože sa s ňou počas štúdia nemali možnosť zoznámiť. Pri krste publikácie sme pozvali do šalgótarjárskej knižnice inteligenciu z mesta a okolia. Boli prekvapení a unesení a my sme boli prekvapení ich porovnaniami: Sládkovič je ako Ady, Janko Král je blízky Petőfimú a tak ďalej. Bolo to vlastne potvrdením toho, že maďarská verejnosť nemá ani základné znalosti o slovenskej literatúre, no a už vôbec nie o slovenských dejateľoch. To je aj zdrojom mylných tvrdení, či presvedčení. Snažili sme sa preto v tomto smere uskutočňovať mimoriadne veľa rôznorodých aktivít. Fredi bol akčný aj v neľahkom období, keď som sa presťahovala do Maďarska. Posadil ma do auta a odviezol medzi novohradských Slovákov. Napríklad do Veňarca, kde ma vtedajšia starostka Anna Hugyeczová prijala ako sestru. Pamätám sa, ako ma učili po maďarsky. Spočiatku ma Slováci v Maďarsku ťažko prijímali medzi seba, vlastne to trvalo dlhé roky. Najprv som sa zúčastňovala na národnostnom živote novohradských Slovákov. Potom sme rozbehli aktivity medzi Slovákami po celej krajine. Veľa mi pomáhali Štefan Lami a Zuzka Hollósyová. A tak som aj v Maďarsku našla svoju novú slovenskú rodinu, ktorá mi dala zmysel života a ktorej som nesmierne vďačná.

Fredi ma tiež naučil oblúbiť si operu. Odtiaľ bol už len krôčik iniciovať účinkovanie Štátnej opery Banská Bystrica pre Slovákov v Šalgótarjáne, Orosláni a

vo Vacove. Trikrát za sebou predstavili operetu, najprv Grófkú Maricu, potom Čardášovú princeznú a Veselú vdovu. V ďalších rokoch vystúpili s Verdiho operami Traviata, Rigoletto a Nabucco, čo sa stalo naozajstnou spoločenskou udalosťou v živote mesta Šalgótarján. Ako aj vystúpenia operných spevákov súrodencov Babjakovcov, ktorí usporiadali v Mihálygerge charitatívny koncert. Výťažok venovali detskému oddeleniu šalgótarjanskej nemocnice. Najmladší Janko spieva v opere Slovenského národného divadla v Bratislave. Natolko sme sa spriatelili, že spieval nášmu staršiemu synovi na sobáši.

*– Od roku 1996, tri desaťročia nepretržite pôsobíte vo funkcii predsedníčky Zväzu Slovákov v Maďarsku, najväčšej slovenskej spoločenskej organizácie v Maďarsku, ktorej poslaním je spájať, motivovať a aktivizovať Slovákov, prispievať k posilňovaniu ich národnostnej identity. Slúži tomu množstvo kultúrnych aktivít, ktoré Zväz organizuje a ktoré sú tesne späté s vaším menom. Buď ste v úlohe organizátorky, alebo ich usmerňujete, koordinujete. V roku 2026 budú voľby predsedníctva Zväzu. Ako ďalej, Ruženka? Bude súvisieť vaše životné jubileum s ochotou opäť kandidovať?*

– Musím povedať, že Slovenské spievanky a veršovačky, Slovenský škvránok, Celoštátny festival Slovákov v Maďarsku v Banke, konferencia Ako ďalej Slováci v Maďarsku, Medzinárodný novohradský folklórny festival, Slovenská gazdinka, či Škola v prírode a veľa ďalších sa organizujú v rézii Zväzu až od vzniku slovenských národnostných samospráv. Uvedomujem si, že som re-

kordérka vo viacerých smeroch. Viem však, že nechcem pokračovať tak ako doteraz. Ale ani nechcem úplne prestať robiť. Nechcem popretŕhať putá, lebo naši Slováci by mi nesmierne chýbali. Je veľká zodpovednosť, kto si zoberie na svoje plecia úlohy predsedu Zväzu. Za uplynulé desaťročia sa zmenilo poslanie občianskych organizácií. Predsa zdôrazňujem, že občianska sféra je ten každodenný život so všetkými svojimi starosťami a radosťami a je treba sa mu s väčším dôrazom venovať, lebo ak nebude pulzujúci národnostný život, len pozlátená kulisa, bude to mať osudové následky. Oduševnenie je veľmi potrebné, ale keď už žijeme vo svete, kde všetko niečo stojí, nenájdeme nikoho, kto by bez akéhokoľvek honoráru organizoval podujatia, písal žiadosti do súbehov a vyúčtoval dotácie. A už vôbec nie dlhé roky. Okrem toho bez patričného rodinného zázemia sa nikto nepodujme prijať post vedúceho. Viete, neraz dostal Zväz podporu s niekoľkomesačným oneskorením a zatiaľ moja rodina financovala





celoročnú činnosť celoštátnej organizácie. Okrem toho nie sú patrične docenené miestne aktivity. Ak však zaniknú miestne národnostné organizácie, pobočky, nebude koho viesť na celoštátnej úrovni a zanikne voličská základňa slovenských národnostných samospráv. Preto sa musíme snažiť o zachovanie miestnych organizácií. Viem si predstaviť, že celoštátne podujatia budeme organizovať s nejakým spoluorganizátorom. Osožná by bola aj zmena nespra-

vodlivého financovania národnostných občianskych organizácií, nehovoriac o náročnom grantovom systéme na Slovensku. Po vzniku samospráv právo reprezentácie národností získali celoštátne volené zbory. Očakávalo sa od nás, že sa zrušíme, ale my sme sa rozhodli zostať. Zobrali sme na seba isté úlohy a museli sme prekonať ďalekosiahle konflikty. Snažíme sa nielen viesť, ale aj zastupovať a spájať naše pobočky. Dovolím si tvrdiť, že sme naozaj taká veľká rodina, držíme spolu, pomáhame si a rešpektujeme sa navzájom. Prvoradý je úprimný záujem o slovenskú národnosť, korektnosť a úprimnosť. Nech mi však nikto nehovorí, že nový predseda už nebude ako ja! Človek sa môže vypracovať. Ja som zďaleka nebola ako Mária Jakabová Šingelová. Ona bola kapacita, poslankyňa a podpredsedníčka maďarského parlamentu. Osobnosť s obrovskou charizmou. Alebo spomeniem čestných predsedov Annu Divičanovú, či Mateja Šipického. Všetci boli ojedinelí, výnimoční a venovali, resp. venujú slovenskej národnosti celý svoj život. Taký istý bude aj nový predseda. Všetko dokáže čas. Nechcem nechať ďalšieho predsedu bez pomoci. Hoci život je dnes o inom, než bol voľakedy, asi najvhodnejší človek na čele Zväzu by bol ten, kto sa chce a môže tejto práci venovať naplno. Musí mať svoje jasné kritériá, oduševnenosť a jasnú predstavu o budúcnosti a perspektívach. Zatiaľ nemôžem, neviem povedať viac, len že máme dobré predsedníctvo. Sú to obetaví ľudia so srdcom na mieste a spolu nájdeme správne riešenie.

**Erika Trenková**

**Foto: (fuhl)**

# Terka Nedeliczká varí halušky aj zo záľuby

Vlani v septembri sa vo Veňarci konal v poradí dvadsiaty Haluškový festival. Veľkú zásluhu na propagovaní emblematickejšieho, aj v Maďarsku obľúbeného slovenského jedla mala jedna z najenergickejších osobností veňareckého a možno povedať aj novohradského slovenského života *Terézia Nedeliczká*. Rodáčka z Veňarca sa po skončení Vysokej školy pedagogickej v Jágri a takmer 15-ročnom pôsobení v osvetovom dome a mestskej televízii v Balašských Ďarmotách na prosbu niekdajšej starostky Veňarca *Anny Hutyeczovej* vrátila do svojho rodiska, aby sa ako knihovníčka a osvetárka podieľala aj na aktívnom slovenskom živote obce.

Narodila sa v septembri 1958 a vlastne keď organizovala Haluškový festival vo Veňarci po dvadsiaty raz, bola už na dôchodku. Napriek tomu nesedí na priedomí na lavičke, ale organizuje varenie halušiek hoci aj na požiadanie, práve tak, ako aj ostatné úlohy vyplývajúce z pozície vedúcej Regionálneho strediska Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku.

– Veľmi som očakávala čas, keď sa stanem dôchodkyňou a nesmierne som závidela Ruženke Komjátiovej, ktorá odišla do dôchodku pred tromi rokmi, rok pred mnou. Rýchlo som pochopila, že kto pracuje ako aktivista na národnostnom poli, ten len tak ľahko do dôchodku ne-

pôjde. Pravda, oficiálne pracoviisko už nemám, ale ostatné dobrovoľné povinnosti mi zostali. Mám hrozne veľa vytýčených a zatiaľ neuskutočnených plánov. Túžim byť trochu viac na dôchodku, aby som ich mohla realizovať. Je množstvo publikácií, ktoré by som chcela zostaviť, redigovať, respektíve v spolupráci s odborníkmi vydať. V našom regióne je totiž nedostatok miestnych slovenských publikácií, ktoré by sme veľmi potrebovali. Neexistuje napríklad novohradský, respektíve veňarecký slovenský nárečový slovník, potrebné by bolo patrične zaznamenať naše miestne zvyky a ľudové kroje, nutné je opäť premyslieť zbierku miestnej histórie a nepochybne by bola veľavravná publikácia



o 20-ročnej histórii Haluškového festivalu vo Veňarci, čo tu odznelo ako požiadavka. Pred štvrtstoročím som napísala knihu s názvom Veňarec na prelome storočia a v tej by bolo žiaduce pokračovať. Nuž, tieto myšlienky sa mi neustále premietajú hlavou. Ako sme sa o tom viackrát rozprávali s Ruženkou Komjátiovou, svoje plány má aj veňarecká slovenská samospráva, ktorá považuje za potrebné vydať zbierku motívov miestnych výšivkových vzorov i urobiť CD-nahrávku našich ľudových piesní, k čomu očakáva aj moju pomoc. Je celá kopa nápadov, ktoré by sme mali realizovať a zachytiť či na papier, alebo na zvukový nosič. Keď tu už my nebudeme, nech zostane pre ďalšie pokolenia dostupná čo najhodnovernejšie zachytená dokumentácia nášho bytia a dedičstva. Podobne sú na tom aj ďalšie obce v našom regióne. Okrem toho tu máme Regionálne stredisko ÚKSM. Začiatkom leta 2025 sme otvorili výstavu, ktorej kurátorkou bola Katarína Király. Zakrátko po otvorení sme ju aj zavreli, lebo sme kvôli moderným technológiám kúrenia museli kompletne zrekonštruovať celú elektrickú sieť. Aj to dalo veľa práce. Po dokončení rekonštrukcie predstavíme verejnosti všetky miestnosti.

– *Tu by sme v podstate mohli aj skončiť, keby som bola ochotná uspokojiť sa výlučne s profesionálnou stránkou života Terézie Nedeliczkej. Máte aj svoje súkromie? Ako odpočívate počas dovolenky? Aký je váš život, keď práve nič neorganizujete?*

– Nemám iný život, iba profesionálny. Moja profesia je mojím životom už viac ako 40 rokov, spolu s množstvom práce, množstvom radosti, množstvom

ťažkostí, a predsa s množstvom pocitov úspechu.

– *Záhrada? Domáce zvieratá? Dovoľenka?*

– Máme veľkú záhradu. Kým mamička žila, ona ju obhospodarovala. Teraz jej s manželom venujeme toľko času, aby sme ju viac-menej udržiavali v poriadku. Pestujeme zeleninu, zemiaky, kukuricu, máme ovocné stromy, ale aj trávnik. No a štyri zajace a jednu a pol sliepky, – smeje sa Terka.

– *Tej polovičke ste zjedli jedno stehno?*

– Ale nie, rodinných príslušníkov nemáme. Len teraz neznáša vajcia, domnieva sa, že chce vysedieť kuriatka, preto jej hovorím polovičná sliepka. Iba behá po výbehu, ale nič neznesie. Naše sliepočky sú podarené. Raz, keď nadíde ich čas, umrú na starobu. Konča našej záhrady tečie potok. V podstate je to veľmi romantické miesto, ale len keď nemusíme vyháňať zo záhrady jelene, srnky, diviaky. Preto nemám ani klások kukurice, ani pre nás, ani pre sliepky. Čo sa týka dovolenky, aj sme sa viackrát rozhodli, že niekam pôjdeme. Aspoň sem-tam na výlet, prípadne na víkend. Dost ťažko sa to dopredu plánuje, lebo keď nás o to požiadajú, chodíme s našimi ženami na rôznej miesta halušky variť. Prednedávnom nás pozvali do Dabašu-Šáre na národnostný festival, kde sme my zastupovali Slovákov v Maďarsku. Nominoval nás riaditeľ národnostného odboru Úradu predsedu vlády Richárd Tircsi, hlavným organizátorom bol štátny tajomník Úradu predsedu vlády pre cirkevné a národnostné vzťahy Miklós Soltész. Keď si s mužom odskočíme hoci len na jeden deň na výlet či už k Dunajskému ohybu, alebo do Mátry, to je relax. Môj

manžel nie je tak veľmi zaneprázdnený ako ja. Je veľký cyklista, aj chodí na túry s cykloveteránmi. Ja mám ako vedúca regionálneho strediska často pracovné víkendy.

– *Ako vás poznám, neobsedíte, veď energie máte aj na rozdávanie. Ale mladší už nebudeme. Raz si určite povieme, stáča. Chcem si žiť svoj život, chcem si užiť dôchodok! Predsa nevieme, dokedy tu budeme. Čo potom? Kto prevezme vaše úlohy a bude ich realizovať s takou energiou, zápalom? Kto zorganizuje 21. Haluškový festival vo Veňarci? Koho máte vyhladného na vaše miesto?*

– Nuž, to nie je novodobý problém. Môžem sa priznať, že túto zložitú otázku spolu s Ruženkou Komjátiovou už nejaký čas analyzujeme. Intenzívne premýšľame, komu odovzdať štafetu aj v prípade slovenského voleného zboru. Sú medzi nami aj mladší, ale situácia je skutočne vážna. Kto by bol vhodný a schopný, ten je ešte niekde zamestnaný. Naša práca je zodpovedná, náročná na čas, neraz treba riešiť veci súrne, v pracovnej dobe, podujatia sa konajú cez víkendy a cez sviatky... Je pravda, že aj medzi vedúcimi regionálnych stredísk sú takí, ktorí robia túto prácu popri zamestnaní, ale je to nesmierne ťažké, to vidím. Nerobíme svoju robotu na plný úväzok a predsa si vyžaduje celého človeka. Nekonečne zaťažujúca je administratívna činnosť. Je veľmi komplikovaná a je jej veľa. Človek, ktorý prevezme môj post, musí mať dôveru ľudí, poznať situáciu Slovákov v Maďarsku a v našich národnostných obciach, vedieť sa vžiť do čítania našich ľudí, poznať ich nároky, byť dobrým organizátorom a dobre ovládať prácu s počítačom. Nie je jednoduché organizovať podujatia a ľudí, presvied-

čať ich, koordinovať činnosť miestnych zoskupení s regionálnymi, spolupracovať so samosprávami a občianskymi organizáciami, zabezpečovať podmienky a realizovať vytýčené plány. Aj v našom regióne sa každý týždeň niečo deje. Či je na to dostatok finančných prostriedkov alebo nie, ľudia stále niečo organizujú. K tomu sa ešte pridávajú župné a regionálne podujatia, nehovoriac o celoštátnych akciách, ako je festival v Banke, náš Haluškový festival, novohradské stretnutie slovenských samospráv, regionálny deň v Šalgótarjáne, či adventné stretnutie, alebo veľkonočné podujatie... Starnú aj členovia slovenských samospráv. Nehovoriac o negatívnych vplyvoch asimilácie. Moja generácia nielen rozumie, ale ešte aj ako-tak hovorí po slovensky. Tie ďalšie sa však už musia slovenčinu učiť v školách. Aj vo Veňarci je to tak, hoci to kedysi bola írečitá slovenská dedina.

Myslím si, že to bude výzva nájsť za seba náhradu. Mám niekoho vyhladnutého, len musím vyčkať. Ale aj dovedy mám čo robiť. Napríklad regionálne stredisko sídli v kúrii Deseffyovcov, kde okrem už spomínanej výstavy chceme aj ďalšie miestnosti naplniť slovenským obsahom: zbierkou slovenských kníh, výstavou našich regionálnych slovenských hodnôt, ktoré dostali ocenenie Novohradikum, miestnosťou pre spoločenské a kultúrne podujatia. V osobitnej sále chceme predstaviť históriu Folklórnej skupiny Rozmárín. Už sa teším, ako to všetko urobím.

*Čo k tomu dodať? Len popriať Terke Nedeliczkej dobré zdravie a neutíchajúce nadšenie!*

**Erika Trenková**

**Foto: (fuhl)**

# S piesňou na perách, srdcom v slovenskej kultúre

Po ukončení II. svetovej vojny v rámci akcie *Mať volá* sa do bývalej Československej republiky vrátili tisíce Slovákov a Čechov žijúcich v najrozličnejších krajinách sveta. Z Bulharska, Srbska, Rumunska a Maďarska sa vracali Slováci s nádejou na lepší život v starej vlasti. Dolnozemskí Slováci odchádzali z miest, obcí a samôt, ktoré ich predkovia vytvorili z močarísk vyplienenej Dolnej zeme po tureckých vojnách. Opúšťali úrodné lány, viac ako dvestoročné dedičstvo predkov, chrámy, školy, celý dolnozemský svet, ktorý vytvorili za stáročia svojou nezdolnosťou, húževnatosťou a pracovitosťou. Najviac Slovákov sa vrátilo z *Maďarska*, viac ako 70 000 osôb, najmä na južné Slovensko, tak aj do *Kolárova* a okolia. Kolárovo, dnes s viac ako 10 tisíc obyvateľmi, leží v Nitrianskom kraji, v okrese Komárno, na sútoku Váhu a Malého Dunaja. Z histórie sa dozvedáme, že prvá písomná zmienka o Kolárove (predtým *Gute*) je z roku 1268. Kedysi tu stál *Žabí hrad*, ktorý dala postaviť kráľovná Mária v roku 1349. Obyvatelia sa venovali poľnohospodárstvu, rybárstvu, výrobe člnov a tkaniu rybárskych sietí. V Československu bolo Kolárovo so 14 000 obyvateľmi najväčšou dedinou v republike. V roku 1967 získala obec štatút mesta a vyrábali sa tu aj svetoznáme motocykle *Babeta*. Z Maďarska prišlo do Kolárova a okolia približne 2 000 Slovákov, medzi nimi aj rodina *Švihlová* s dcérou *Žofiou* (nar. 24. mája 1947), dnes *ŽOFIOU NAGYOVOU*, pedagogičkou, okresnou školskou inšpektorkou, vedúcou spevokolov, kronikárkou, členkou *Spolku priateľov slovenskej kultúry*, autorkou publikácií, významnou kultúrno-osvetovou pracovníčkou, mojou vzácnou spolužiačkou zo základnej i strednej školy, ktorú sme požiadali o rozhovor.

– Už od mladosti si sa venovala najrozličnejším kultúrnym aktivitám, aké boli a čím ťa očarili?

– Nuž od malička som rada spievala so starou mamou a mamičkou, starý otec vedel hrať na trúbke, spolu so susedmi robili muziku a spievali slovenské pesničky, ktoré si zachovali ešte zo života v Maďarsku, v Medeši (Medgyesegyháza), kam si ich pred takmer tromi sto-

ročiami priniesli z Hornej zeme – z Gemera – ich prapredkovia. Zaujímal ma aj tanec, či už folklórny, spoločenský alebo moderný, ale aj divadlo. V základnej škole sme mali mladých aktívnych pedagógov, ktorí s nami pracovali v krúžkoch a ja som sa hlásila takmer do každého. Rada som aj recitovala, takže som sa zúčastňovala aj na súťažiach záujmovej umeleckej činnosti. Očaril ma – ako kaž-

dého mladého človeka – aj film. Všetci sme sa veľmi tešili na občasnú premietať filmov pre školu. Bolo to pre nás niečo nové, magické, zaujímavé. Na strednej škole som sa upísala folklórnemu tancu v súbore Dunaj v Komárne, čo mi umožnilo vystupovať vo viacerých mestách Československa.

– *Po maturite si začala študovať na Pedagogickej fakulte v Nitre. Prečo si si vybrala pedagogické štúdium so zameraním na 1. stupeň ZŠ a hudobnú výchovu?*

– Pôvodne som chcela študovať na Univerzite Komenského v Bratislave, ale prekazila mi to povodeň v r. 1965. Voda zaliala aj náš dom, pol roka sme bývali v Nedede u príbuzných. Moja sestra musela ísť ako siedmačka do školy presunutej na južnú Moravu. Mne ponúkli možnosť zamestnať sa tam ako vychovávateľka, tak som spolu s ňou a ostatnými deťmi odcestovala do rekreačného strediska Lučina a Letka v okrese Hodonín. Po návrate ma škola v našom meste potrebovala ako vychovávateľku, po dvoch rokoch som sa prihlásila na diaľkové štúdium do Nitry. V roku 1974 som promovala, ale medzitým som sa vydala a čakala už druhé dieťa. Počas štúdia som pracovala už ako učiteľka. Pred jeho ukončením som na popud riaditeľa školy založila detský spevácky zbor Úsmev, ktorý som viedla 17 rokov a ktorý sa stal uznávaným nielen doma, ale aj v zahraničí. Istý čas som pracovala v Komárne ako okresná inšpektorka pre I. stupeň ZŠ a na Osobitnej škole v Kolárove. Neskôr som diaľkovo absolvovala v Bratislave odbor etická výchova a učila som deti podľa programu Škola dokorán metódou Krok za krokom. Aj k tomu som absol-



vovala školenia v Žiari nad Hronom a v Tatranskej Lesnej.

– *Viem, že spolupracuješ s miestnym folklórnym súborom Mlynček.*

– Keď som ešte aktívne pracovala, teda do roku 2005, mala som vo svojej a v paralelnej triede členky niekdajšieho súboru Nezábudky. Pomáhala som jeho vedúcej Ivete Majerčíkovej pripravovať dievčatá po stránke speváckej, intonačnej aj harmonickej. Neskôr prišlo prepúšťanie učiteľov a činnosť Nezábudiek nemal kto ďalej viesť. Potom sa z bývalých členov pod záštitou občianskeho združenia Lodný mlyn vytvoril súbor Mlynček, ktorý tvoria bývalé aktivistky a niekoľko tanečníkov, dvaja hráči na fujaru, aj staršie osoby, medzi ktorými som ja najstaršia. Pomáham hlavne pri dvojhlasnom speve. Mlynček má v súčasnosti 19 členov a funguje ako občianske združenie. Živú hudbu nahrádzajú hudobné

nahrávky. Chodíme na podujatia, kam nás pozvú. Máme aj družobné vzťahy, a to s obcami Poľný Berinčok, Veľký Bánhedeš, Slovenský Komláš v Maďarsku. V septembri sme vystupovali na Slovenskom dni v Čorváši.

– *V rokoch 1998 – 2015 si viedla Komorný ženský spevokol pod staronovým názvom ÚSMEV. Aký bol váš repertoár a aký je rozdiel v práci s deťmi a dospelými?*

– Členkami komorného ženského zboru boli hlavne moje bývalé speváčky z detského zboru. Aj s nimi sme mali počas 17 rokov veľa vystúpení a sústreďení po Slovensku i v zahraničí, tak aj v Maďarsku. Čo sa týka repertoáru, spievali sme Moyzesove, Cikkerove, Andrašovanove úpravy ľudových piesní, ale aj umele zborové skladby od Kodályya, Mozarta, Burgasa, uspávanky od Brahmsa, Suchoňa, neskôr sme spievali aj piesne Žbirku, Elánu, Tublatanky, Beatles, ale aj zmodernizované ľudovky od skupiny Hrdza s nahrávkami hudobného sprievodu. Zároveň – teraz už 18. rok – vediem seniorský spevokol HARMÓNIA, ktorý má 14 členov. Venujeme sa hlavne prednesu slovenských a maďarských ľudových piesní, aj vianočných a príležitostných. V Maďarsku sme navštívili seniorské festivaly v Poľnom Berinčoku, Kiszéri, Bakonyszombathelyi, v obci Ete, Komárom, atď. S deťmi bola zborová práca o to ťažšia, že zodpovednosť za ich zdravie a pohodu počas zájazdov bola obrovská. Človek si to uvedomuje až teraz, v starobe, vtedy sme to brali ako normálnu aktivitu. S dospelými ide práca pomalšie, treba im vychádzať viac v ústrety a chápať ich problémy.

– *Kolárovo je aj mestom kultúry, Ty si iniciovala v roku 2001 I. ročník podujatia Deň slovenskej kultúry v Kolárove. Čo ta inšpirovalo k založeniu takéhoto podujatia?*

– Bola som vtedy predsedníčkou miestnej organizácie Demokratickej strany v Kolárove a všimla som si veľkú aktivitu maďarských spoluobčanov. To mi vnuklo, že by sme sa mali podobne oduševniť aj za slovenskú kultúru a našu reč, že treba dať všetko do toho, aby sme žili a tvorili po slovensky, aby sa spojili schopnosti najmenších detí, žiakov, mládeže, dospelých aj seniorov pri vytvorení spoločného kultúrneho programu a pozvať zástupcov všetkých organizácií, aj maďarských, ako aj predstaviteľov mesta a prezentovať kultúrne hodnoty všetkých generácií Slovákov v Kolárove. Ani jedným slovom však nenapádať kultúrnu činnosť inej národnosti, ani ich históriu, či jazyk. Darilo sa to.

– *Na prelome tisícročia v meste založili Spolok priateľov slovenskej kultúry v Kolárove. Si jeho aktívnou členkou. Čo vás viedlo k založeniu spolku a v čom spočíva jeho činnosť?*

– Ja osobne som pri zakladaní spolku nebola, ale keď sme zistili, že nám ide v podstate o to isté, o porozumenie a sebaurčenie, hneď sme sa spojili a určili dátum, kedy by sme I. ročník Dňa slovenskej kultúry uskutočnili. Vybrali sme najnovší štátny sviatok – Príchod vierozvestcov sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu. Tento deň bol sviatkom pokoja, ľudia mali voľno a spoločné oslavy sa v meste nekonali. Takto sme ho oživilí a odvtedy každý rok oslavujeme výročie príchodu svätých bratov a zároveň Deň slovenskej kultúry. V roku 2003

sme urobili verejnú zbierku a odhalili dôstojný pamätník vierozvestcov, ktorý vznikol podľa môjho návrhu. Každý rok je prvým bodom programu, že pozvaní hostia sa prídu pokloniť pamiatke svätcov a položia k pomníku vence. V kultúrnom dome sa v réžii Spolku priateľov slovenskej kultúry koná kultúrny program.

– *Spolok intenzívne spolupracuje so Slováckmi v Maďarsku?*

– Najtesnejšie styky máme s mestom Poľný Berinčok. Prvýkrát sme ich pozvali v roku 2004, keď sa predsedníčkou spolku stala Anna Tóthová. Priateľstvo s týmto mestom, odkiaľ je v Kolárove najviac presídlencov, nadviazal ešte za minulého režimu vtedajší primátor mesta Imrich Tóth, ktorý dal zhotoviť zo železa tzv. Strom priateľstva a toto dielo kolárovskeho umeleckého kovotepca stálo už vtedy na námestí aj s erbami dvoch spriateľených miest. Odvtedy sa každoročne stretávame na význačných oslavách u nich, v Maďarsku, alebo u nás, v Kolárove. Oni prichádzajú na Deň slovenskej kultúry, niekedy na Trojkráľovú kapustnicu, alebo na Mamovkinu kuchyňu, či na výročie založenia spolku, niekedy aj na Modlitbu za mesto. Okrem toho sa robieva zabíjačková večera aj jarne varenie v prírode. Našimi spoločnými priateľmi sú aj evanjelici v Brezovej pod Bradlom a seniori v Trenčíne.

– *Milá Žofka, žila si a žiješ mimoriadne aktívny život, aké je tvoje rodinné zázemie?*

– Nuž už 15 rokov som vdova, ale desať rokov predtým som na tomto poli pracovala najintenzívnejšie a môj manžel mi to toleroval, hoci bol Maďar. Svojím

spôsobom to chápal. Mám syna a dcéru, dcéra má tri deti. Aj keď nežijú v Kolárove, všetci ma v mojich aktivitách podporujú a uznávajú moje snaženie. Mám priateľa, ktorý ma v tom tiež podporuje a zúčastňuje sa na väčšine podujatí. Niekedy mám obavy, či som niektoré činnosti nerobila na ich úkor. Ale to by asi mali povedať oni. Ja som sa vždy snažila plniť si aj svoje rodičovské povinnosti a mojim vnúčatám úlohu starej mamy.

– *Problematike Slovákov žijúcich vo svete, s dôrazom na Dolnú zem, sa intenzívne venujem od roku 1992. Slovenských Dolnozemcov som spoznala ako pracovitých, húževnatých ľudí, ktorí vytvorili v inoetnickom obklúčení svoju a svoju osobitú slovenskú dolnozemskú civilizáciu a aj po návrate do staronovej vlasti sa stali jej bohatstvom. Myslíš si, že aj tvoje úspechy a úspechy navrátených Slovákov sú tiež genetickým kódom Dolnozemcov?*

– Myslím si, že to tak môže byť. Vždy som si vážila každého dobrého človeka, či bol Slovak, alebo Maďar. Ale som vycítila, či je ten druhý človek otvorený, alebo niečo skrýva, či mi rozumie, alebo to na mňa iba hrá. Tá osobitosť sa hádam ani nedá charakterizovať, ale verím v dobrotu mojich predkov, v ich pracovitost' a húževnatost'. Snáď som sa nezahryzla do tajomstva úspechu veľmi hlboko. Som v tomto ohľade len natoľko úspešná, ako mi to umožnila alebo dovolila moja genetika spolu s ambíciami. Alebo je to inak? Nevieam.

– *Vážená pani Žofia Nagyová, ďakujeme za rozhovor a prajeme ti i tvojej rodine veľa úspechov v dobrom zdraví a šťastí.*

**Mária Katarína Hrkľová**

**Foto: (a)**

# Odbor slovenčiny na Univerzite Loránda Eötvösa v Budapešti

Chcela by som predstaviť *odbor slovenčiny na Univerzite Loránda Eötvösa v Budapešti* a rôznorodé programy, ktoré tam realizujeme, vrátane mimoškolských aktivít pomáhajúcim študentom nadviazať kontakt so slovenskou kultúrou a identitou. Ide o postupy, ktoré dobre fungujú, sú overené a veľmi úspešné. Počas niekoľkých rokov ich realizácie sa veľmi osvedčili. Ich efektivitu dokazuje aj *rastúci počet študentov*. Kým koncom akademického roka 2022/2023 sme mali 17 poslucháčov, na konci akademického roka 2024/2025 ich bolo už 30. Pričom sa zvýšil počet tých, ktorí slovenčinu študujú ako *hlavný odbor*, či *minor* a ubudlo tých, ktorí mali slovenčinu zapísanú ako voliteľný predmet. V ostatnom letnom

semestri bolo podľa údajov zo sekretariátu *Inštitútu slovanských a baltských filológií* na odbore zapísaných 30 študentov. Niektorí z nich sa špecializujú na slovenčinu a niektorí navštevujú slovenčinu len dvakrát týždenne po 45 minút (napr. ako voliteľný predmet). Niektorí ovládajú jazyk dobre, iní vôbec. To, čo ich spája, sú *hodiny slovenského jazyka*, pretože tieto musia navštevovať všetci. Vychádzali sme teda z toho, že sa musíme zamerať najmä na tieto hodiny, urobiť ich pre študentov čo najzaujímavejšími a dať im čo najviac podnetov, posilniť čo najviac ich motiváciu k prehlbovaniu ich vzťahu k slovenskej kultúre.

*Ročný cyklus*, ktorý vám teraz predstavím, je výsledkom 10-, 15-ročnej dobrovoľnej a obetavej práce, mimoškolskej aktivity mnohých kolegov. V prvom týždni akademického roka máme so študentmi posedenie a spoločne plánujeme programy na jesenný a jarný semester. Zostavujeme ich tak, aby medzi organizátormi boli profesori aj študenti. Každý má svoju úlohu a je zodpovedný za to, čo si vezme na starosť.

K pravidelne organizovaným aktivitám patrí *tábor prvákov*. Na univerzite sme veľmi hrdí na to, že všetky inštitúty majú dobre fungujúce *študentské samosprávy*, s ktorými veľmi úzko spolupracu-



jeme. Tento rok sa nám konečne podarilo delegovať do študentskej samosprávy niekoľko študentov slovakistiky, ktorí boli zvolení, takže máme priamy kontakt so študentskou samosprávou. Vďaka tomu organizovanie tohto programu prebieha oveľa hladšie. Študentská samospráva každoročne v auguste organizuje *tábor prvákov*, ktorý je príležitosťou na propagáciu takzvaných malých odborov, čo je dôležité, pretože študenti prvého ročníka si na začiatku semestra vyberajú minor odbor. Keďže sme mali medzi vedúcimi tábora aj študentov slovakistiky, mohli sme náš odbor vopred dohodnutým spôsobom spropagovať, čo nám tento rok prinieslo 4 nových študentov prvého ročníka minoru.

Ďalším pravidelným podujatím je *Babel Bistro*, ktoré organizuje univerzita v rámci celoštátneho programu *Noc výskumníkov*. Ide o prezentáciu rôznych jazykov, na ktorú môže prísť ktokoľvek, nielen študenti univerzity. Keďže na univerzite možno študovať 74 jazykov, je ťažké vyniknúť, ale o slovenčinu je vždy veľký záujem. Záujemcovia môžu vyplniť *kvíz o gastronómii, hudbe či kultúre*, alebo sa za 10 minút naučiť elementárne základy jazyka. Mnohí rodičia prichádzajú so svojimi už dospelými deťmi, aby aj sami nahliadli do univerzitného života. Toto podujatie považujeme za prvú etapu otvorených dverí. Vždy rozdávame sladkosti, nálepky alebo iné darčeky. Minulý rok vznikla medzi účastníkmi veľká debata o tom, či sa majú v recepte na strapačky variť zemiaky s ypsilonom alebo mäkkým i. Všetci si to zapamätali.

Počas *dní otvorených dverí*, ktoréávajú v októbri a novembri, prichádza na



univerzitu veľa stredoškôľakov. Najväčší záujem je vždy v prvý októbrový piatok. Na nádvoriach sú *stany* s teplým čajom, mini sendvičmi, sladkosťami a množstvom plagátov s QR kódmi a ďalšími informáciami pre záujemcov o štúdium. V sálach sa konajú zaujímavé *prednášky a diskusie pri okrúhlym stole*.

Každý rok navštevujeme so študentmi Slovensko. *Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku* a *Knižnica a dokumentačné centrum Slovákov v Maďarsku* každoročne organizujú cestu mikrobusom na bratislavský knižný festival *Bibliotéka*, kde sa prezentujú aj nové slovenské publikácie z Maďarska. Na toto podujatie vždy organizujeme exkurziu pre študentov. Pred cestou im predstavíme online nové slovenské publikácie, ktoré si potom môžu kúpiť na festivale. Okrem prezentácie vlastných kníh sa, samozrejme, zúčastňujeme aj na programoch orientovaných na súčasnú slovenskú literatúru.

Najväčším podujatím nášho inštitútu sú *Slovanské Vianoce*, ktoré sa konajú



posledný štvrtok v jesennom semestri už viac ako štyridsať rokov a vždy prilákajú veľa účastníkov. Všetky jazykové odbory (13 jazykov) vystúpia s krátkym programom súvisiacim s Vianocami a poslucháči pripraví 13 tradičných jedál národov, ktorých jazyk študujú. Slovenská sekcia varí víno a niekedy aj pečieme, ale vždy je tam klobása a rôzne nátierky. Študenti sa z vystúpení viac dozvedia o zvykoch a tradíciách, o ktorých by sa na hodinách možno nedopočuli, a na druhej strane vytvoria veľmi dobrý kolektív, čo môže byť základ na vytvorenie študijných skupín, alebo tímov na letné univerzity. Tak sa stalo, že tento rok sa na *Letnej škole Studia Academica Slovaca* zúčastnilo 10 študentov z Maďarska (5 našich a 5 zo Segedína). Skupina z Maďarska patrila na 61. ročníku SAS k jednej z najväčších a naši študenti usilovne pracovali na hodinách jazyka, boli motivovaní a aktívni aj v rámci participácie na slovenskom kultúrnom programe.

Jednou z najväčších akcií v jarnom semestri sú *Dni fakulty*. Ide o 5-dňový festival na akademickej pôde. Radi pozývame hosťujúcich prednášateľov z celého sveta. Vtedy organizujeme *Medzinárodnú konferenciu mladých slavistov*, ktorú v máji 2026 pripravíme už po trinásty raz a ktorá už prilákala študentov najmenej z 50 krajín, mnohí prišli prednášať zo Slovenska. Pri tejto príležitosti zavítajú k dekanovi na priateľskú besedu *parlamentní hovorcovia národnosti v Maďarsku*. Na univerzite je veľa odborov a my považujeme za veľmi dôležité, aby sa národnostiam venovala náležitá pozornosť.

V rámci Dní fakulty sa vždy nájde deň, keď sa môžeme prezentovať aj my, *Ústav slovanských a baltských filológií*. Vždy máme stan, niekoľko stolov a množstvo aktivít. Veľkej obľube sa teší šitie krtka zo známej českej rozprávky, je tu veľa slovanskej, aj slovenskej hudby, bulharské tance a hry, chlebíčky s klobásou a občas na ochutnávku čapované české a slovenské pivo.

Koncom apríla už roky organizujeme *výlet na Slovensko*, jeho najdôležitejšou časťou je návšteva hradu *Devín*. Výlet časovo zosúladujeme s výletom *Štúrovcov* na Devín (z roku 1836). V skutočnosti nespievame a nechodíme pešo ako Štúrovci, ale aj tak je to veľmi dobrý program. Keď sa dostaneme na vrchol, otvoríme si aplikáciu, ktorá každému z nás vygeneruje *slovanské meno*, ktoré potom používame. V deň výletu sa stravujeme v *Slovenskom pube*, aby študenti mali možnosť nahliadnuť do slovenskej kuchyne a niečo z nej ochutnať. Vždy si dáme aj *zmrzlinu*, ktorú si začínajúci študenti slovenčiny sami objednávajú, čo

je pre všetkých veľmi dobrý zážitok. Na konci dňa ideme do *Pantha Rhei* alebo *Martinusu* kúpiť si slovenské knihy a, samozrejme, spoločne nakupujeme aj v obchodnom dome, aby si študenti navzájom dávali tipy.

Každý rok v máji usporadúvame podujatie *Slovanská jar*, ktoré sa sústreďuje na jarné tradície. Zaviedli sme ho po covide, pretože sme cítili potrebu budovania komunity. Aj keď v tomto čase sme už unavení z celoročnej práce, ešte sa nestalo, že by sa študenti nechceli zúčastniť na tomto programe a vždy sa naň nadšene pripravujú. Študenti odboru slovakistika v uplynulom roku predviedli ľudový tanec na pieseň *Horela lipka, horela*. Zapojilo sa 13 poslucháčov, pričom dvaja (*Kíra Kökényová* a *Bálint Juhász*) podujatie aj moderovali. Počas nášho vystúpenia hádzali chlapi do obecnstva čokoládky v tvare mincí. Po programe sme v jednotlivých kabinetoch pripravili pre študentov pohostenie, u nás to boli chlebíčky s oškvarkovou, bryndzovou a cesnakovo-syrovou nátierkou, parenicou a syrom *Bambino*, chýrnou čabianskou klobásou a obľúbené slovenské syrové nite. Z nápojov to bol *Rajec* s príchutou gaštanu, rôzne limonády – bazová, malinová, citrónová a biele a červené víno. Zo sladkostí kúpeľné oblátky z Piešťan, cukríky *Doxy* a *Snehulky* a ovocné cukríky. So študentmi sme strávili príjemné poobedie a večer.

Lektorka pripravila a spolu s kolegami realizovala 3. ročník *Prekladateľskej súťaže pre študentov slovakistiky na ELTE a na Univerzite v Segedíne*. Predmetom prekladu bola úvodná pasáž satiricko-humoristického románu *Vivat akadé-*

*mia, zbohom Čechov* od *Jozefa Puškáša*, ktorá sa v hodnotení prestížnej literárnej súťaže *Anasoft litera* ocitla medzi päticou najlepších kníh vydaných v roku 2023.

Tento rok prišlo do súťaže 10 prekladov, vyhodnotenie sa uskutočnilo 27. mája v Slovenskom inštitúte. Knižné odmeny pre ocenených sme zakúpili z finančnej podpory *Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR* a drobné pohostenie sme mali tiež zo Slovenska. Na vyhodnotení sa zúčastnilo šesť študentov, ktorí dostali Milka čokolády, notesy s perom zo Slovenského inštitútu a prvých päť umiestnených aj knižnú odmenu.

Katedra slovakistiky už dlhé roky spolupracuje s mnohými organizáciami, ktorých poslaním je propagácia slovenskej kultúry.

Program s názvom *Už sme...* pôvodne vznikol preto, lebo na katedre bolo veľa dobrých diplomových prác, ale málokto o nich vedel. Preto sme zorganizovali workshop, na ktorom sme sa zhovárali s tými, ktorí úspešne absolvovali štúdium. Porozprávali nám, akú tému si zvolili, ako robili svoj výskum a aké dostali praktické rady, ktoré by mohli byť užitočné aj pre našich študentov. Z toho potom vznikla *konferencia a zborník*, ktorý je dostupný online. Ďalšou časťou programu bol okrúhly stôl s mladými ľuďmi, ktorí zostali v úzkom kontakte s inštitúciami našej slovenskej národnosti a sú úspešní v tom, čo robia. Počas tohto programu sme hovorili o ťažkostiach, ktorým čelili, a o ich vzťahu k slovenskej identite.

**Anna Istvánová**

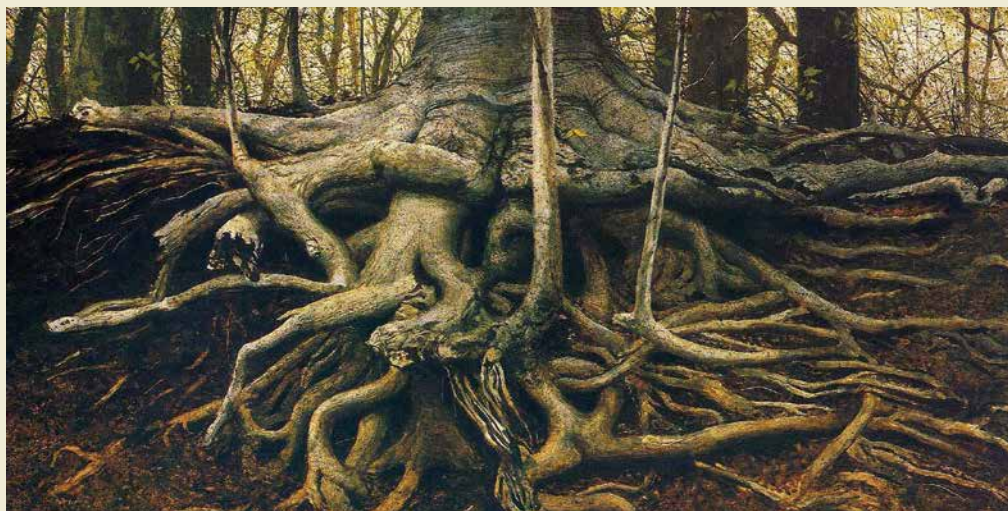
**Foto: (a)**

# Meno ako „vstupenka“ do histórie, geografie a sociálnych vzťahov

Bol to starorímsky dramatik *Plautus*, ktorému sa prisudzuje autorstvo slovného spojenia „*nomen omen*“ (*meno je znamenie*). V podstate to znamená aj to, že naše meno zrkadlí nejakú našu vlastnosť, povahu či dokonca náš „osud“. Či naozaj a v akej miere, je otázka... Iným slovným spojením, ktoré viedlo ku vzniku webovej stránky *ben-y-o.net*, je označenie „*ľudská rodina*“. Tento slovný obrat často používa švajčiarsky historik *Daniele Ganser* vtedy, keď nás odkazuje k väčšej vzájomnej citlivosti a pochopeniu našich problémov. Ako príslušníci jednej ľudskej rodiny (*Menschheitsfamilie*) máme – pri všetkých našich odlišnostiach – aj mnoho spoločného. A toho

by sme si mali byť vedomí pri posudzovaní druhých, hlavne pri hľadaní riešení vzniknutých konfliktov.

Spojivom medzi členmi rodiny sú iste aj ich spoločné rodisko, spoločné povahové vlastnosti a ich spoločné meno. Z toho by sme mohli vychádzať pri pátraní vo „veciach“ našej vlastnej rodiny. S určitým návodom, ako to urobiť, už prišla v minulosti *genealógia* a vytváranie tzv. *rodostromu*. Potom tu máme ešte špecifickejšiu formu rodostromu v podobe tzv. *psychogenogramu*, resp. *genogramu*. S tvrdením, že je užitočné a poučné poznať nielen mená svojich predkov, ale aj ich povahové temperamentové vlastnosti a životnú cestu, prišla napríklad



francúzska psychologička **Anne Ancelin Schützenbergerová**, ktorá na základe svojej psychoterapeutickej praxe dospela k záveru, že znalosť osudu jednotlivých členov našej rodiny nám pomôže pochopiť – či dokonca vyriešiť – mnohé z konfliktov a problémov, s ktorými aktuálne zápasíme my sami, a to dokonca aj problémov zdravotných. Nevyriešené a „nezahojené“ problémy a konflikty sa totiž prenášajú v rodine na ďalšiu generáciu či dokonca generácie. No a práve o tom pojednáva aj tzv. *transgeneračná psychológia*.

Takéto a podobné úvahy ma zamestnávali ešte predtým, než som sa rozhodol sadnúť k počítaču a napísať do vyhľadávča svoje priezvisko „**Beňo/Beňová**“. Bol som naozaj dosť prekvapený, koľko nás takých na Slovensku existovalo a existuje. Sú tu ešte ďalšie formy a podoby tohoto priezviska – **Benyo, Benyó**, ktoré sú zrejme jeho zápisom v maďarskom jazyku, ktorý sa v Uhorsku v minulosti používal. Tým som sa dopracoval k mnohým ďalším konkrétnym ľuďom z dávnej i nedávnej minulosti a súčasnosti. V Maďarsku, Európe, ale aj v Severnej a Južnej Amerike, kam sa Beňovci vydávali pravdepodobne za chlebom a lepším životom práve z Uhorska. Viac o výsledkoch môjho pátrania sa prípadní záujemcovia a záujemkyne dočítajú tu: <https://www.ben-y-o.net/priezvisko-ako-nastroj-sietovania-rozvoja-a-rastu>.

Musím priznať, že už od samotného začiatku – keď sa mi podarilo objaviť nejakého svojho menovca či menovkyňu – som pri každej fotografii či dokonca videu pociťoval nemalé vzrušenie a pocit vzájomnosti. Či za to môžu „spoločné gény“, alebo niečo, čomu sa v psychológii

hovorí seba-sa-naplnujúce proroctvo (*Self-Fulfilling Prophecy*), to netuším, ale rozhodne tieto pocity neboli a nie sú nepríjemné. A to aj napriek tomu, že niektoré informácie a udalosti, na ktoré som pri tomto svojom pátraní narazil, boli skôr desivé ako príjemné. (Medzi také patria napríklad aj udalosti spojené s vraždou **Sharon Benyo** v USA.) Ale tých pozitívnych informácií a zážitkov bolo oveľa viac, to rozhodne! Sem počítam aj svoje nové kontakty so svojim menovcom **MUDr. Pavlom Beňom** z Prahy, ktorý uskutočnil prvú tzv. robotickú operáciu v Českej republike. Alebo našu výmenu s pani **Judit Tar-Benyóovou** zo *Siófoku*, ktorá nafotila – a stále fotí – pekné obrázky jazera Balaton a jeho okolia. Bol som milo prekvapený, koľko som objavil umelecky založených ľudí s priezviskom *Beňo/vá, Benyo, Benyó*. Sestry **Judit a Ildikó Benyóové** – *Judit* je autorkou básní a *Ildikó* je, resp. bola, lebo už nežije, známou maďarskou výtvarníčkou. Alebo tu je iná maďarská výtvarníčka – **Gaby Benyóová**. **Sarah Benyoová** je populárna rockerka a diskdžokejka v USA. Tam žije aj iný hudobník – **Ryan Benyo**, ktorý je tvorcom zaujímavej filmovej hudby a venuje sa aj hudobnému vzdelávaniu detí. Slovenský – bohužiaľ, už nežijúci – spisovateľ **Ján Beňo** pochádzal zo Slatinky od Zvolenskej Slatiny. Tam žili v 17. a 18. storočí – ešte pred odchodom na Dolnú zem – podľa spomienok môjho starého otca **Ondreja Beňa** – aj naši predkovia. Sú tu však aj ďalší slovenskí literáti – **Jana Beňová, Emily D. Beňová** a partizánsky veliteľ a spisovateľ **Ladislav Beňo**. Ale aj iné osobnosti, ktoré nosia priezvisko Beňo: kunsthistorička **Katarína Beňová**



a **Matúš Beňo**, katolícky biskup **Mons. Peter Beňo**, umelecký fotograf **Jaroslav Yari Beňo**, už zosnulý televízny moderátor **Robert Beňo**, ako aj politička a euro-poslankyňa **Monika Beňová**.

To sú iba niektorí nositelia priezviska **Beňo**. Alebo si dovoľím ešte spomenúť ďalšiu zaujímavú slovenskú výtvarníčku – **Annu Máriu Beňovú** z Bratislavy, ktorej verejne dostupné výtvarné práce plné erotiky som zadokumentoval v krátkom videoklipe. Zrejme kvôli tomu mi potom zrušili a zmazali celý môj obsiahly video-kanál na You Tube. Takže, ako už môžu čitatelia týchto riadkov tušiť, pátranie po nositeľoch každého priezviska – a nielen toho môjho – môže byť aj veľkým dobrodružstvom. Hoci má pátranie po predkoch s priezviskom *Beňo/vá* (*Benyo*, *Benyó*) dlhšiu históriu, webová stránka **ben-y-o.net** bola registrovaná až 24. apríla 2025. Tento môj text je iba informáciou o začiatku takého snaženia. Jeho

ďalším pokračovaním by mohlo byť zverejnenie informácií a skúseností, ktoré sa mi podarí získať po prvom roku fungovania stránky. Ale dokážem si predstaviť, že sa podobnou cestou vydajú aj niektorí čitatelia *Nášho kalendára* či *Ludových novín*. Tešilo by ma zverejňovanie takýchto a podobných skúseností. Možno to bude inšpirácia pre ďalších záujemcov, aby sa vydali touto cestou, ktorá by v konečnom dôsledku mohla pomáhať spoluvytvárať určitú špecifickú „sieť“ ľudí s pôvodne slovenskými priezviskami, ktorí sú teraz „rozprchnutí“ po celom svete a o svojom pôvode nič netušia. Takto by sa mohol zvyšovať aj ich **pocit súnalezitosti a spolupatričnosti**. Veď ako o tom hovorí aj už tu citovaný D. Ganser: „*Máme predsa veľa spoločného a skúsajme konkretizovať, čo to je. A tak ukazovať a dokazovať, že sme naozaj členmi „jednej ľudskej rodiny!*“

**PhDr. Pavel Beňo**

**Foto: (fb)**

## Viliam Pauliny-Tóth

K dvojtému výročiu narodenia všestrannej slovenskej osobnosti druhej polovice 19. storočia

**Viliam Pauliny-Tóth** bol vedúcou osobnosťou slovenského politického života druhej polovice 19. storočia. Slovenský politik, spisovateľ, prozaik, básnik, novinár, publicista, vydavateľ, redaktor, národný činiteľ a úradujúci podpredseda *Matice slovenskej* sa narodil 3. júna 1826 v rodine senického evanjelického farára **Bedricha Viliama Paulinyho**. Viliam mal starého otca farára **Žigmunda Paulinyho**, ktorý sa narodil roku 1750 v *Bíni*, v Peštianskej stolici. Bol literárne činný v čase, keď bol farárom v *Legínde* a *Zemianskom Podhradí*. Prispieval básňami do *Tablicovej Poézie*. Tlačou vydal *Šlabikár pre deti*.

Jeho vnuk **Viliam Pauliny** prišiel o otca ako dieťa. Po otcovej smrti žil s matkou a súrodencami v *Zemianskom Podhradí* u starého otca Žigmunda Paulinyho, ktorý ho naučil čítať a písať, no ktorý onedlho, roku 1831, zomrel. Potom vyrastal v rodine jeho uja, farára **Jána Roya**, v *Novom Meste nad Váhom*, kde navštevoval miestnu školu. Matka ho potom dala do latinskej školy v *Senici*, kde patril medzi najlepších žiakov. Aby sa naučil po maďarsky, roku 1836 ho matka zapísala na dvojročné štúdium do *Komárna*, kde ho evidovali ako Slováka a kde ho učitelia dávali za vzor. Keď matka zistila, že po návrate z *Komárna* Viliam

so zápalom recitoval maďarské básne a hovoril o maďarských ideáloch, poslala ho do evanjelického gymnázia v *Modre*, kde ho dovedol na správnu cestu - tamojší riaditeľ, profesor **Karol Štúr**, brat **Ludovíta Štúra**. Viliam tam vstúpil do *Ústavu reči a literatúry československej*, ktorý spravoval sám riaditeľ.

Medzitým však, roku 1840, jeho utrpená matka v mladom veku zomrela. O tri roky, po ukončení modranského

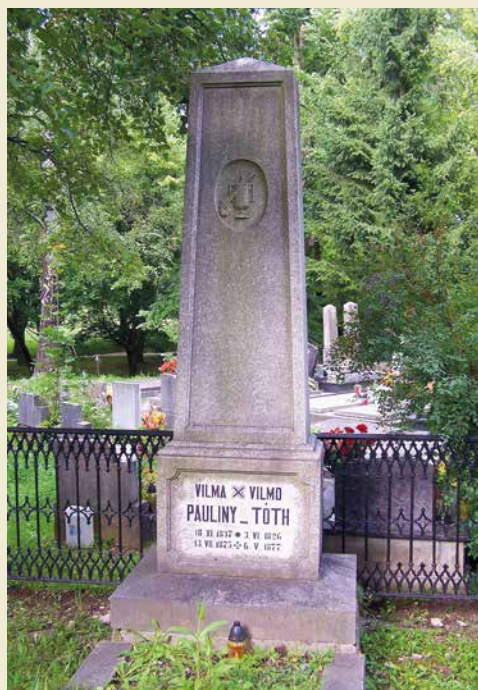


gymnázia, Viliam odišiel študovať na evanjelické lýceum v Bratislave, kde bol do roku 1846 poslucháčom Ludovíta Štúra, ktorý ho očaril rečníctvom, zápalistými prednáškami o gréckej poézii, filologickými štúdiami a ponímaním slovenskej filológie. Pod jeho vplyvom študoval široký okruh predmetov a zapojil sa do činnosti spolku *Tatrín*. Bol členom *Slovenského ústavu a Jednoty mládeže slovenskej*. Na lýceu v Bratislave redigoval *Národňi zábavník*.

Po skončení štúdia ho *Ludovít Štúr* odporučil ako učeného Slovana za vychovávateľa v *Kovine* v Srbsku, do šľachtickej rodiny bohatého statkára. Keď sa vrátil domov do Bratislavy, zamestnával sa literárnymi prácami a usilovne pracoval pre *Pressburger Zeitung*. Po revolúcii pracoval v štátnych službách ako župný úradník v *Trenčíne*, následne bol pod-

slúžnym v Nitrianskej župe, hlavným slúžnym v Trenčianskej župe v *Bytči*. Roku 1853 dostal dekrét za prvého stolíčného komisára do *Kecskeméte*, kde počas pôsobenia často navštevoval Slovákov v *Malom Kereši*. Tam sa priatelil najmä s učiteľom *Ludovítom Žellom*, roduverným Slovákom, s ktorým viedol diskusie o postavení Slovákov. V *Kecskeméte* sa zasnúbil s *Vilmou Tóthovou* a roku 1855 sa s ňou oženil. Keď na cholere vymrela celá jej rodina, jej bezdetný strýko si Viliama Paulinyho roku 1855 adoptoval. „*Prijal ho za svojho syna a za šľachtica Tóthovcov z Töre a Tóthmegeyeru*“, a tieto tituly a meno pripojené k svojmu V. Pauliny používal, ako slúbil, až do svojej smrti, zanechajúc ho aj svojim deťom.

V. Pauliny-Tóth počas svojho pôsobenia v *Kecskeméte* úzko spolupracoval s dolnozemskými národovcami, ktorých okolo seba zhromažďoval celých osem rokov. Roku 1861 sa presídlil s celou rodinou do Budína. Tesne predtým, po odchode zo štátnych služieb, sa začal intenzívne venovať redakčnej, literárnej, kultúrno-osvetovej, národnobuditeľskej a politickej práci. V Budíne vydával v rokoch 1861 – 1864 humoristický časopis *Černokňažník*, okolo ktorého sústredil viacero slovenských spisovateľov. V *Skalici* v rokoch 1862 – 1869 vydával reprezentatívny beletristický časopis *Sokol*. V. Pauliny-Tóth sa aktívne zúčastnil na podujatiach spätých so zrodom *Memoranda slovenského národa* (1861), bol členom slovenskej delegácie v uhorskom sneme a delegácie, ktorá odovzdala cisárovi spis s názvom *Viedenské memorandum*. Mimoriadne sa zaslúžil o založe-



nie a rozvoj *Maticy slovenskej*. V rokoch 1861 – 1863 bol členom jej prípravného výboru. V časopisoch, ktoré redigoval, dával priestor šíreniu myšlienok MS a uverejňoval dokumenty späť s jej zrodom. Zúčastňoval sa aj na posudzovaní rukopisov zaslaných MS na vydanie.

Po smrti *Karola Kuzmányho* sa presťahoval do *Martina*, kde sa stal úradujúcim prvým podpredsedom *Maticy slovenskej* (od r. 1867) a vedúcou osobnosťou slovenského politického života. V Martine bol redaktorom *Letopisu Maticy slovenskej*, ktorý zostavoval s F. V. Sasinkom, a *Národných novín*. Zaslúžil sa o vznik martinského slovenského evanjelického gymnázia a stal sa jeho správcom. Bol spoluzakladateľom a činovníkom *Kníhtlačiarkeho účasťníarskeho spolku, Živeny, Sporiteľne, úč. spol.* v Martine, ktorej bol správcem. Bol aj členom *Učenej srbskej spoločnosti v Belehrade*. Stal sa vedúcim činiteľom *Starej školy slovenskej* a poslancom *Uhorského snemu* (1869 – 1872) za dolnozemskej Slovákov z okresu *Kulpín* s programom strany ľavého streda *Kolomana Tiszu*. Na sneme vystupoval na obranu národnosti, podporoval úsilie národnostných poslancov, zasadzoval sa za podporu národnostných škôl, kultúrnych a vedeckých ustanovizní zo štátnych prostriedkov. Usiloval sa o zjednotenie všetkých slovenských politických síl na báze dohody o spoločnom postupe *Starej a Novej školy* pri obrane národných záujmov. Od roku 1870, založenia *Slovenskej národnej strany*, stál na jej čele ako jej prvý predseda. Okrem politickej práce venoval sa aj politickej publicistike, redigoval a vydával časopisy, zúčastnil sa na prípravách *Pešťbudín-*



*ských vedomostí*, do ktorých prispieval, neskôr do *Národných novín*, ktorých bol aj hlavným redaktorom. Zvlášť významnými boli jeho obrany pred útokmi maďarských vládnucich kruhov a osobitne proti zatvoreniu *Maticy slovenskej* (1875), ktoré publikoval v *Národných novinách* a v úvode k spisu *Slovenské bájoslovie* (1876). V ňom dokumentoval právo slovenského národa na slobodný politický a kultúrny rozvoj v kontexte modernej civilizácie.

Činnosť *Maticy slovenskej* riadil až do jej násilného zatvorenia v roku 1875. Zomrel 6. mája 1877 v Martine ako 50-ročný. Hrob Viliama Paulinyho-Tótha a jeho manželky Vilhelminy Tóthovej nájde na *Národnom cintoríne v Martine*. Pamätnú tabuľu Viliama Paulinyho-Tótha odhalili 1. júla 1928 v jeho rodisku, na starej evanjelickej fare v Senici.

**Ján Jančovič**  
Foto: (a)

# Pred dvesto rokmi sa narodil Michal Algöver

V juhozápadnom cípe *Komárňansko-ostrihomskej župy* sa nachádza obec *Šúr*, ktorá kedysi patrila do *Vesprímskej stolice* a tvorila spolu s obcami *Capár*, *Čerňa* a *Jášč* menší slovenský jazykový ostrov. Kým v týchto troch osadách ešte stále žijú Slováci, majú slovenské samosprávy, kultúrne telesá, dokonca v *Jášči* sa vyučuje slovenčina, zatiaľ obyvatelia *Šúru* sa nadnes už úplne asimilovali. Pritom z hľadiska slovenského národného obrodzenia obec patrí medzi významné, pretože sa tu 19. januára 1826 narodil **Michal Algöver**, syn *Samuela Algövera* a *Márie, rod. Benediktyovej*. *Michal Algöver* bol zakladateľom *Maticy slovenskej*, publicis-

tom, výskumníkom, zememeračom, matematikom a dozorcem viacerých evanjelických cirkevných zborov. Počas jeho detstva sa rodina preťahovala zo *Šúru do Novohradu* a usadila sa na majetkoch *grófa Zichyho v Divíne*. Neskôr si kúpila časť poľnohospodárskeho majetku v *Luboriečke*, na ktorom začala samostatne hospodáriť. *Michal*, vyrastajúci medzi Slovákmi v Maďarsku, študoval na gymnáziu v *Banskej Štiavnici*, *Lučenci* a *Kežmarku*. Vzdelaný a v slovenskom duchu vychovávaný *Algöver* okrem slovenčiny a maďarčiny ovládal nemčinu, latinčinu a francúzštinu. V dospelom veku veľa študoval a publikoval. Ako národne uvedomelý Slovák sa od začiatku 60. rokov 19. storočia aktívne zapájal do národnokultúrneho diania. V roku 1861 ho navrhli za slovenského kandidáta vo voľbách do uhorského snemu. V roku 1863 bol zakladajúcim členom *Maticy slovenskej*, členom výboru národohospodárskeho a prírodovedeckého odboru MS a zakladajúcim členom *Slovenskej muzeálnej spoločnosti*. Tento uvedomelý Slovák sa vo svojej publicistickej činnosti venoval širokému spektru národnokultúrnych, politických, náboženských a školských problémov.

V roku 1857 vydal v *Balašských Ďarmotách* podľa vzoru *Jána Kollára* básnic-



kú zbierku *Jinoch v pouti po slovanstve*. Zaoberal sa aj ľudovou slovesnosťou a v roku 1861 v osobitnom dielku *Reflexie na slovenský pravopis* bránil štúrovskú spisovnú slovenčinu s návrhom pravopisných zmien. V tom istom roku bol autorom po slovensky napísanej matematickej učebnice s názvom *Počto a meroveda*, s podtitulkom *Príručný pomocník v škole, doma i v hospodárstve, obchode a priemysle*, ktorá bola určená pre praktické potreby občanov. Publikoval viacero článkov s matematicko-prírodovedeckým obsahom. Prispieval do viacerých novín a časopisov, ako napríklad *Slovenské noviny*, *Hlasy Slovákov*, *Slovesnosť*, *Priateľ školy a literatúry*, *Pešťbudínske vedomosti*, *Sokol*, *Národný hlásnik*, *Letopis Matice slovenskej* a *Národné noviny*, alebo *Cirkevné listy*. V knižniciach študoval a objavoval staré slovenské a slovanské písomnosti. V roku 1870 napríklad napísal *F. V. Sasinkovi* do *Slovenského letopisu*, že v grófskej zichyiovskej listárni v *Želovciach* objavil diplom napísaný hlaholikou z roku 1400. Rovnako on a jeho syn *Štefan* posielali českému výskumníkovi *Františkovi Pastrnákovi* novohradské a hontianske ukážky nárečia. Vo svojej publicistickej činnosti používal aj pseudonym *Luborečský*, *Luborecký*. *Michal Algöver* sa angažoval aj v cirkevnom živote. V patentálnych zápasoch evanjelikov v *Uhorsku* stál na strane slovenských evanjelických cirkevných



zborov, farárov, dozorcov a svetských predákov. Podporoval akúkoľvek aktivitu, ktorá sa týkala slovenského národného života. V roku 1869 nielen morálne, ale aj finančne podporil novo založené patronátne samostatné katolícke reálne gymnázium v *Kláštore pod Znievom*. *Algöver* bol aj na konci svojho života aktívny. V roku 1903 český historik *Lubor Niederle* napísal a vydal v Prahe etnograficko-štatistické dielo na základe sčítania ľudu z roku 1900. Jeho názov je *Národopisná mapa uherských Slováku*, kde v úvodnej časti ďakuje za pomoc a vyslovuje uznanie významným slovenským

národovcom a medzi prvými uvádza práve *M. Algövera*.

Po 47 rokoch služby odišiel *Michal Algöver* do dôchodku. Posledné roky života prežil s rodinou v župnom meste *Balašské Ďarmoty*, kde 9. decembra 1908 zomrel. Pochovával ho biskup *Pred-dunajského dištriktu*, bohunický rodák *Bedrich Baltík*, ktorý umrel v roku 1919 tiež v tomto novohradskom meste. Ich hroby a pomníky stoja neďaleko seba v evanjelickom sektore Ďarmotského cintorína. Potomkovia rozvetvenej rodiny *Michala Algövera* žijú dodnes *na Slovensku, v Česku a v Maďarsku*, kde ako uznanie jeho celoživotného diela je napríklad v *Balašských Ďarmotách* po ňom pomenovaná ulica.

**Na základe publicistických prác  
Jána Jančovica sprac.: (csl)**

**Foto: archív**

# Náš spoločný Štróbl

V roku 2026 si pripomínáme 170. výročie narodenia a 100. výročie úmrtia uhorského sochára slovenského pôvodu **Alojza Jána Viliama Štróbla**. Narodil sa v rodine *Jozefa Štróbla* a *Karolíny*, rodenej *Výrostkovej*, neďaleko obce *Kráľova Lehota*, na samote vtedy nazývanej *Frischfeuer*, v slovenčine „čerstvý oheň“. Bol to hámor, v ktorom spracovávali železo a oheň tam horel vo dne aj v noci. Jeho otec pochádzal zo Sliezska a bol zamestnancom sliezkych železiarní arcivojvodu Alberta. Do Kráľovej Lehoty sa Štróblovcia presťahovali v roku 1854 z poľského *Krakova*. Rodný dom neskôr Alojz Štróbl prestaval na svoju letnú vilu.

Alojz Štróbl navštevoval ľudovú školu v *Lehote*, neskôr v *Liptovskom Hrádku*. V rodine sa hovorilo po nemecky, maďarsky a slovensky, Alojz plynulo komunikoval vo všetkých troch jazykoch. Na levočskom gymnáziu neprosplieval najlepšie, veľký talent preukázal iba v kreslení a modelovaní. Vďaka príhovoru strýka sa Štróbl rozhodol skúsiť šťastie ako modelár v železiarňach v českom *Třinci*. Po úspešnom pôsobení na učňovskej škole sa v októbri 1874 zapísal na viedenskú Umeleckopriemyselnú školu (*Kunstgewerbeschule*). Tu sa do roku 1876 zdokonaľoval najmä v sochárstve, v ktorom

našiel najväčšiu záľubu. Po ukončení školy sa zapísal na viedenskú Akadémiu. Aj tu vynikal najmä v sochárstve, ktorému ostal verný do konca života.

Štróbl viackrát navštívil taliansku *Carraru*, kde mu učaril biely mramor. Natolko, že priamo na mieste zhotovil niekoľko sôch a tento materiál rád používal aj počas svojej neskoršej tvorby. Popri portrétoch rád zobrazoval prírodu. Od roku 1881 žil trvalo v *Budapešti*, ale letá trávil v rodisku. Liptovskú prírodu mal Štróbl veľmi rád, pobyt v nej bol pre neho najlepším relaxom. Rád tu aj poľoval, o čom svedčia aj jeho sochy divých zvierat. V *Budapešti*, v *Hradnej štvrti*, tisíce ľudí denne obdivujú jeho *Studňu kráľa Mateja* (1904) a jazdeckú sochu *sv. Štefana* (1906).

Na prelome 19. a 20. storočia bol vedúcou osobnosťou uhorského sochárstva. Počas desaťročí vyučoval na *Vyšskej škole výtvarných umení*. Svoj ateliér mal v známej umeleckej záhrade zvanej *Epreskert* (Jahodová záhrada) v VI. obvode *Budapešti*. Bol veľmi obľúbeným a vyhľadávaným sochárom, jeho tvorbu ocenil aj panovník *František Jozef I.*, ktorého bustu Štróbl vytvoril v roku 1884. Mramorová kópia panovníkovej busty stála aj pred *Riaditeľstvom štátnych lesov v Liptovskom Hrádku*, v roku 1918



ju ale zničili slovenskí vojaci vracajúci sa z frontu.

Okrem už spomenutých diel vymenujme ešte niekoľko z tých najznámejších: *socha Ferenca Liszta* na priečelí opery v Budapešti (1882), *pomník Jánoša Aranya* pri budove Maďarského národného múzea (1893), *socha Štefana Dobóa* v Jágri (1907), *socha kráľa sv. Štefana* na hlavnom oltári Baziliky sv. Štefana v Budapešti (1909). Na Slovensku nájdete o. i. sochu jazvečíka „Tascherla“ pri *Mauzóleu v Krásnohorskom Podhradí* (1910), či bustu cisárkovej Alžbety v *Prešove* (1901). Pre Slovákov v Maďarsku môže byť zvlášť zaujímavé aj *Semmelweisovo*

*súsošie* pred vchodom budapeštianskej nemocnice Rókus. Ženská postava s dieťaťom v náručí na schodoch okolo sochy sa s vďakou pozerá na Semmelweisa – „záchrancu matiek“. Modelom dojímavej sochy bola Štróblova slúžka **Zuzana Rysulová z Važca**.

Slávny sochár bol v roku 1913 povýšený do šľachtického stavu s prídomkom „z *Liptovského Hrádku*“ – „*Strobl de Liptóujvár*“. Zomrel v roku 1926 v Budapešti, podľa zápisu v matrike úmrtí na *Bajzovej ulici* č. 34. Pochovali ho na cintoríne na *Kerepešskej ceste*, parcele 26/1.

**Sprac.: (zp)**

**Foto: Archív**

V Budapešti prešiel cestou úspechov, starostí i ústupkov

# Daniel Bachát – farár, biskup, literát a prekladateľ

K 120. výročiu úmrtia

**Daniel Bachát** sa narodil 18. 6. 1840 v gemerskej obci *Ratková*, kde vychodil základnú školu. Gymnázium navštevoval v *Spišskej Novej Vsi*, *Rožňave* a maturoval roku 1859 v *Prešove*. Mal iba 17 rokov, keď mu zomreli obidvaja rodičia. Teológiu študoval na evanjelickom kolégiu v *Prešove*, roku 1863 dokončil teologické štúdium na viedenskej univerzite a v tom istom roku ho zvolili za farára v *Pribyline*. V celom Liptove bol známym organizátorom národného života. Sústreďoval sa najmä na prácu s mládežou, organizoval ochotnícke divadelné predstavenia, čitateľské a iné kultúrne spolky.

## Literárne začiatky boli spojené s Liptovom

Aj jeho literárne začiatky sa viažu k rodnému kraju. Už v roku 1859 ako študent básnicky debutoval v časopise *Priateľ školy a literatúry*. Časť jeho básnickej tvorby vyšla roku 1870 v I. zväzku vybraných spisov s názvom *Nevädze*. Druhý a tretí zväzok tvorila próza. Ako dramatik uverejnil v *Černokňazníkovi* kratšie scéniky *Slovenka* (1862) a *Neústupný* (1864). Zúčastnil sa aj na matičných súbehoch, a to s drámami *Z iskry býva pahreba* (1862), *Veta za vetu* (1865) a *Rodolúbci* (1867). V humoreskách a novelách počas pôsobenia v Liptove roku 1870 vydal 2. a

3. zväzok *Nevädzí a Dve Elenky* (1871). *Daniel Bachát* popri niekoľkých pseudonymoch, ktoré pri svojich článkoch a dielach používal, je ako básnik najviac známy pod pseudonymom **Miloslav Dumný**. Nájdeme ho i medzi účastníkmi pamätného výstupu na *Kriváň* roku 1870, o čom svedčí aj jeho dielo *Výstup na Kriváň* (1861).

## Z Liptova do hlavného mesta Uhorska

Keď v roku 1872 zomrel v *Pešti* farár slovenského evanjelického zboru **Michal Elefant**, ktorý bol do roku 1860 farárom v *Níredháze* a *Jači*, slovenskí evanjelici pochádzajúci predovšetkým z Liptova si žiadali za farára *Daniela Bacháta*, ktorý mal v Liptove dobrú povesť. Sprostredkovateľskú misiu mal zo začiatku na starosti **Ján Pravdolás Bella**, notár peštianskeho slovenského evanjelického zboru. Keď sa *Bachát* oboznámil so stavom slovenskej evanjelickej cirkvi, nemal veľkú chuť túto ponuku prijať. Na naliehanie predstaviteľov cirkvi po dlhšom váhaní predsa prijal ponúknuté miesto. Cirkevný zbor ho zvolil za svojho farára 6. mája 1873. Prišiel v čase, keď bol kostol ešte stále rozostavaný a náklady na jeho stavbu už boli stotisíc zlatých, pričom vo vnútri bol prázdny. Neboli v ňom lavice, chór, kancel, organ a pritom dlh pred-

stavoval sumu 20 tisíc zlatých. Navyše mesto žiadalo, aby si cirkev svoj objemný pozemok ohradila umelecky stvárneným železným oplotením, čo malo stáť od 12 do 16 tisíc zlatých. Pre nového farára to bola zúfalá perspektíva. Navyše mesto si nárokovalo stavebné pozemky a kládlo si ďalšie stavebné podmienky, ktoré pre slovenskú cirkev neboli prijateľné, preto sa začala brániť. Ďarcha dostavby kostola a jeho súčasť zostala na *Bachátovi*. Ten po poldruharočnom neúnavnom vybavovaní našiel v osobe baróna **Františka Podmanického**, pod-



predsedu krajinskej staviteľskej rady, účinnú pomoc. Tá spočívala v tom, že *Podmanický* navrhol spôsob, ako znížiť náklady na stavebné úpravy požadované mestom. Pritom cirkev veľmi zaťažovali dovtedajšie dlhy. Našťastie medzitým slovenská cirkev súd o pozemok na najvyšších miestach vyhrala. Vtedy mala oporu v **Adolfovi Szentiványim**, ktorý bol jej dozorcom. Ten vypracoval dôkladné memorandum pre obranu cirkvi a predložil ho ministerstvu náboženstva a osvety, v ktorom ešte krátko predtým on sám zastával funkciu radcu. Z cirkevnej správy roku 1883 vyplýva, že za desať rokov mala slovenská cirkev šesť súdov, z ktorých najmä dva boli pre ňu existenčné. Našťastie všetky pre ňu dobre skončili, a to najmä zásluhou právnych zástupcov bratov **Matuškovcov**, ktorí boli piliermi slovenského cirkevného zboru v Pešti. Budúcnosť cirkvi spočívala

v jeho pozemku a tento zostával v nebezpečenstve. Cirkev dlhovala staviteľovi 18 tisíc zlatých a ten chcel pozemok získať dražbou. Cirkev si však pomohla pôžičkou z Banskobystrického úverového

družstva, ktoré ako jediný peňažný ústav bolo ochotné pomôcť a tak odvrátilo licitáciu pozemku. Nasledovala však ďalšia žaloba za dlh za vežu, keď starosta žiadal od cirkvi 2 398 zlatých s desaťročnými úrokmi. V tomto prípade cirkev zachraňoval jej patrón **Teodor Fabíny**, ktorý dohodol s mestom splatiť iba polovičnú sumu. Bolo to vtedy, keď cirkev potrebovala ďalších 4-tisíc zlatých na pokrytie kostola. *Daniel Bachát* na tento účel našiel ďalšieho šľachtetného patróna – Banskobystričana **Ignáca Havaša**, ktorý bol veľkou autoritou v meste a na jeho návrh darovalo mesto na tento účel dvetisíc zlatých.

bovala ďalších 4-tisíc zlatých na pokrytie kostola. *Daniel Bachát* na tento účel našiel ďalšieho šľachtetného patróna – Banskobystričana **Ignáca Havaša**, ktorý bol veľkou autoritou v meste a na jeho návrh darovalo mesto na tento účel dvetisíc zlatých.

### **Kostol na Rákócziho triede zostal Bachátovou trvalou pamiatkou**

Ďalšou úlohou slovenskej cirkvi bolo zabezpečiť interiér kostola. Na nový kancel zozbieral *Bachát* formou milodarov od evanjelických cirkevných zborov z celej krajiny 500 zlatých. Na postavenie chóru od mesta získal dar päťtisíc zlatých a tiež každoročnú podporu dvetisíc zlatých. Po mnohých bojoch a starostiach sa predsa len slovenskí evanjelici v Budapešti dočkali svojho chrámu. Kostolné lavice stáli dvetisíc zlatých a organ od bratov **Riegerovcov** z Jägerndorfu (dnes Krnov, sever-

ná Morava) štyritisíc zlatých. „Teraz už stojí aj Lutherov dvor, ktorý pozostáva zo sedem troj- a štvorposchodových domov a siedmich dvorov. Dvor okolo kostola je pekne partizovaný, vysadený stromami a ozdobnými kríkmi. Vo veľkom dome s pohľadom na Kerepešskú cestu, na prvom poschodí, je fara. Vo dvore je dvojposchodová škola a v nej pohodlný byt učiteľa, kaplána, kostolníka, školského sluhu, dve učebne a zborovňa. Podnájomník stavby vyplatil za cirkev dlhy v sume 22-tisíc zlatých a každý rok platí nájomné do cirkevnej pokladnice vo výške štyritisíc zlatých. Stavba stála jeden milión a tristotisíc zlatých r. č. O šesťdesiat rokov (1956) prepadne všetko cirkvi. Sapeinti pauca...“; uviedol neznámy autor, podpísaný ako *Nepeštan* (pravdepodobne D. Bachát) v Tranovského evanjelickom kalendári na rok 1896. Je dobre známe, ako to všetko so stavom a s majetkom slovenskej evanjelickej cirkvi v Budapešti v päťdesiatych rokoch minulého storočia a neskôr skončilo a do akých rúk sa kostol dostal. V jeho priestoroch bolo aj stredisko ázijských bojových umení. V roku 2021 sa vlády Slovenskej republiky a Maďarska rozhodli spoločne podporiť obnovu historického kostola slúžiaceho v minulosti cirkevnému zboru slovenských evanjelikov. V súčasnosti je celý objekt už pod správou Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku a bude slúžiť inštitúciám slovenskej národnosti žijúcej v Maďarsku. „Projekt obnovy kostola slovenských evanjelikov v Budapešti chceme nastaviť tak, aby sa vlastne všetky naše kultúrne inštitúcie zmestili pod jednu strechu,“ povedala predsedníčka CSSM **Alžbeta Hollerová Račková**.

## Bachát sa zapájal aj do občianskych aktivít v meste

Po príchode *Daniela Bacháta* do Pešti sa cirkevný život naplno rozbehol aj napriek tomu, že kostol a školské budovy boli definitívne dokončené až roku 1894. *Bachát* popri svojej duchovnej práci farára a neskôr aj seniora sa zapojil do mnohých iných činností vo veľkomeste, vrátane občianskych aktivít. Roku 1880 založil v ôsmom peštianskom obvode výbor *Červeného kríža* a desať rokov bol jeho generálnym tajomníkom. Dokonca od roku 1890 do svojej smrti bol členom *Ústredného výboru Spolku Červeného kríža v Uhorsku*. Od založenia *Lutherovej spoločnosti* roku 1891 bol osem rokov jej podpredsedom a potom do konca života jej čestným predsedom. Vo verejných veciach hlavného mesta sa podieľal ako člen jeho zastupiteľstva. V roku 1898 mu za jeho všestrannú a úspešnú dobročinnú prácu panovník **František Jozef I.** udelil *Rad Františka Jozefa*. Po príchode do Pešti publikoval v *Orle* sériu próz z veľkomestského života. V meste zaktivizoval činnosť *Slovenského spolku* a inicioval založenie časopisu *Dunaj*. Pod vplyvom silnejúcej maďarizácie a prostredia rezignoval na organizátorskú národnú prácu v *Pešti* a venoval sa najmä prekladateľskej práci, predovšetkým z nemčiny, angličtiny a poľštiny. Zvolili ho za člena fyziografického výboru cisárskej a kráľovskej vedeckej spoločnosti v Krakove. Rok pred smrťou sa stal biskupom banského dištriktu. Farár, biskup, spisovateľ a prekladateľ *Daniel Bachát – Miloslav Dumný* zomrel 13. 4. 1906 v Budapešti.

**Ján Jančovic**

Foto: (a)

# Hradisko Valy v Bojneji láka turistov

**Bojná** je obec ležiaca v južnej časti *Považského Inovca* a sčasti na *Nitrianskej pahorkatine*, v údolí potoka *Bojnianka*, v nadmorskej výške 211 metrov. Najstaršia zachovalá písomná zmienka o Bojneji pochádza z roku 1424. Územie obce však obývali omnoho skôr. Najstaršie archeologické nálezy sú datované do *mladšej doby kamennej*. V severozápadnej časti chotára sa nachádza **hradisko Valy**. Archeologické výskumy potvrdzujú, že hradisko bolo osídlené už 8. – 9. storočí a plnilo obrannú, obchodnú i misijnú úlohu.

Od roku 2007 tu *Archeologický ústav SAV v Nitre* vykonáva rozsiahly výskum, ktorý priniesol veľa nových poznatkov o živote ľudí v tejto lokalite. Archeológovia odkryli viacero základov obydlí a výrobných dielní niekdajších obyvateľov. Časť artefaktov z hradiska Valy patrí do obdobia rozkvetu *Pribinovho Nitrianskeho kniežatstva*. Archeologické nálezy dokladajú kresťanskú vieru obyvateľov. Našli sa tu aj pozlátané plakety so sakrálnymi motívami, bronzový zvon, kovania s motívom kríža a iné. K zaujímavým artefaktom dokazujúcim, že na hradisku Valy žili aj obyvatelia vyšších spoločenských vrstiev, patria náušnice a závesky. Archeologický výskum na hradisku prináša za každým zaujímavé artefakty dokazujúce,



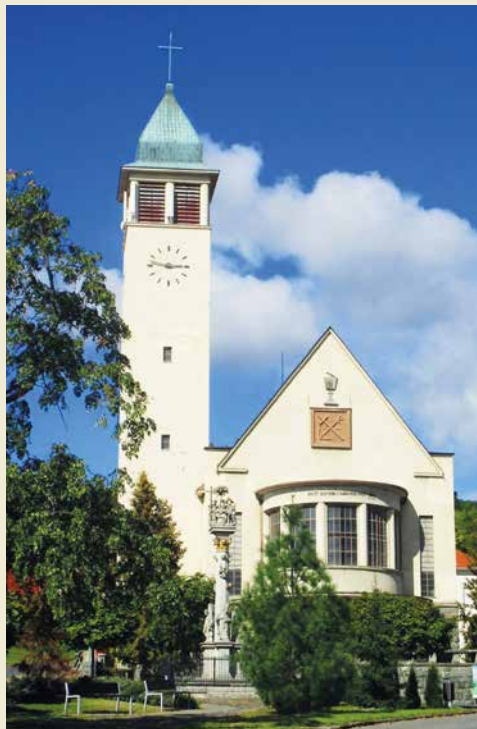
že Bojná bola hospodárskym a politickým centrom Nitrianskeho kniežatstva.

V obci sa nachádza *Archeologické múzeum Veľkej Moravy*. Expozície múzea pravidelne dopĺňajú o najnovšie výsledky vedeckých výskumov. Návštevníci obce majú možnosť pozrieť si aj archeologické nálezisko, hradisko Bojná – Valy, ktoré sa nachádza v tichom lesnom prostredí. Z neskoršieho obdobia sa v obci zachovalo niekoľko stavebných pamiatok, ku ktorým patrí *Kostol Všetkých svätých* z 18. storočia a *synagóga* z 19. storočia, *Kaplnka Božského srdca Ježišovho* a *Kaplnka sv. Urbana*. Pozoruhodnosťou obce je *Park sv. Jána de la Salle*, zakladateľa spoločnosti *Bratov škôl kresťanských*. V blízkosti parku sa nachádza *Lurdská jaskyňa* a *Pamätník na počesť obetí 1. svetovej vojny*.

**Helena Rusnáková**  
**Foto: autorka**

# Pukanec – na návšteve v bývalom kráľovskom meste

Na úpätí *Štiavnických vrchov*, v najsevernejšom výbežku *Ipelскеj pahorkatiny*, v okrese *Levice* leží obec **Pukanec**, ktorá roku 1323 získala výsady slobodného kráľovského banského mesta a od roku 1345 bol Pukanec kráľovským mestom. Obec vznikla ako *banícka osada* na prelome 13. a 14. storočia, avšak roku 1075 sa lokalita spomína v zakladajúcej listine hronskobeňadického opátstva ako Villa Baka, hraničný bod opátskych majet-



kov. V 15. a 16. storočí sa tu ťažilo zlato a striebro a roku 1547 získalo mesto aj jarmočné právo. Rozvoj baníctva zastavili turecké nájazdy v 16. storočí. Neskôr Pukanec nadobudol poľnohospodársky a remeselný charakter (hrnčiari, ševci, debnári, garbiari...) a rozvíjal sa aj drevársky priemysel a keramikárstvo. Posledné pokusy o ťažbu zlata boli v roku 1820. Od stredoveku sú tu priaznivé podmienky pre vinohradníctvo, ovocinárstvo a záhradníctvo.

V obci sa zachovalo *viacero historických stavebných pamiatok*, ku ktorým patrí gotický rímskokatolícky kostol zo 14. storočia, meštianske barokové a rokokové domy zo 17. storočia, baroková radnica z 18. storočia, trojičný stĺp a iné. Medzi miestne pozoruhodnosti patria evanjelický kostol, *Hrnčiarsky dom*, Hrnčiarske múzeum pána Franka a *Múzeum remesiel*. Pre turistov je pripravený 5,2 kilometrov dlhý náučný chodník, ktorý ich oboznamuje s históriou bývalého slobodného baníckeho a kráľovského mesta Pukanec so zameraním na opis ťažby, spracovania a úpravy zlatých a strieborných rúd. Na informačných paneloch je zachytená aj flóra a fauna okolia obce.

**Helena Rusnáková**  
Foto: autorka

Andrej Medvegy

## Poznáte príhodu Dr. Kovačiča?

Poznáte doktora Kovačiča? Nie? To je predsa nemožná vec! Poznali ho v celej župe, práve preto mi je divné, že vy, jeho krajan, ste o ňom nepočuli. Nuž, ja nerád roznášam klebety, ale jeho prípad vám musím vyrozprávať.

Tento Kovačič, prosím pekne, mal dva životy. O jeho druhom živote doposiaľ som vedel iba ja. Odkedy poznám príčiny jeho druhého života, nie je mi vôbec do smiechu. Mňa jediného zasvätil do svojho tajomstva, ale teraz, po jeho smrti – pokoj jeho prachu – môžem vám to rozpovedať. Nuž, doktor Kovačič mal ordináciu v meste D. Bol vynikajúcim diagnostom. Natolko svedomitým hádam nie, ale jeho ľahostajnosť mu ľahko odpustili, lebo mal mimoriadne dobré ňuch – kedy, ako v najlepšej chvíli zdrapí bacity, žalúdočný vred, alebo infarkt. A veľmi úspešne ich aj liečil. Vyjmúc ten jediný, ale pre neho hádam najdôležitejší prípad. Doktora Kovačiča bolo často vidieť v espressách a nočných baroch mesta. Mohol si to dovoliť, veď pacienti sa mu často odvdáčili a on – jemne povedané, nuž nebol nepriateľom peňazí. Tieto jeho nočné potulky sa odohrávali obyčajne v spoločnosti žien, ktoré však dosť často striedal. To mu ale nemôžeme zazlievať! Aha, skoro som zabudol podstatu veci – a to je v jeho prípade ozaj podstatné, že

doktor Kovačič nebol ženatý, ale štyridsaťnikolkoročný starý mládenec.

Jeho nadriadení v meste, na okresnom úrade a čo je ešte horšie, už i v župnom sídle začali o ňom rozprávať.

Ako všade vo svete – všetko so všetkým súvisí. I jeho kumšty súviseli s tými zlomyselnými klebetami, z ktorých mali jeho nadriadení starosti a pre ktoré ich boleli hlavy. Vedelo sa, že dámy si vybrali z radov svojich pacientiek. Ak žena vo veku medzi 18. a 25. rokom – ktorá vyhovela jeho estetickým a, dodajme, veľmi prísnyim estetickým požiadavkám – sa dostavila do jeho ordinácie s boľavým zubom alebo chrípkou, nemohla sa vyhnúť prísnemu rozkazu pána doktora: „Vyzlečte sa, prosím!“ Protirečenie neprichádzalo do úvahy. Muži, alebo ženy nad štyridsiatkou, sa mali vyzliekať iba v najvýmimočnejšom prípade. Tieto dva protiklady sa začali dostávať do uší jeho nadriadených.

Nuž, o podobných prípadoch sme už počuli, ale Dr. Kovačič sa z jedného dňa na druhý úplne zmenil. Najočividnejším príznakom tejto premeny bolo, že začal chodiť v smútočnom. Vtedy sa začal jeho druhý život a vtedy som sa dostal k nemu i ja. Kolegovia, známi mu vyjadrovali sústrasť, ale nikto nikdy sa nedozvedel, koho vlastne stratil. Ešte menej si

vedeli ľudia s ním poradiť, keď uplynulo päť–šesť, ba dokonca 15–20 rokov a on až do konca svojho života, i v najhorúcejšom lete, chodil v tmavom smútočnom obleku.

V tejto fáze života bol stále zarmútený, zadumane sa dlhé hodiny díval pred seba, žil samotárskym životom. V práci však bol vždy presný, svedomitý, od chorých nikdy neprijal ani halier. Keď odišiel do dôchodku, dlho sme sa s ním lúčili. Ja som ho dokonca aj domov odprevadil. A čo sa dlhé roky s nikým nestalo, pri bráne sa so mnou nerozlúčil, ale ma pozval na pohár vína. Zhovárali sme sa až do úsvitu. Vtedy som sa dozvedel toto dvadsaťročné tajomstvo.

Nechcem ďalej napínať vašu pozornosť – nuž prejdime k podstate! Ešte za prvého života Dr. Kovačiča sa raz k nemu dostavilo do ordinácie 19-ročné dievča so zápalom hlasiviek. Krásna, vysoká, štíhla jelenia postava, vo vyzývavo sa napínajúcej blúzke. Nuž, to všetko muselo zapôsobiť na Kovačiča. Jej bezočivá mladosť, sviežosť, modré oči s bystrým pohľadom orámované korunou čiernych vlasov, svieže líčka pripomínajúce broskyne a diskrétna vôňa parfumu – nuž, to všetko spolu bolo už priveľa aj pre doktora. Bol celkom očarený. Síce muži nad štyridsiatkou sa často a ľahko zbláznia, ale Kovačič si jasne uvedomil, že doteraz žiadna žena naňho takto nezapôsobila. Ak existuje láska na prvý pohľad, nuž tak to je ono. Ale ako sa k nej dostať?

– Otvorte ústa! Povedzte „á“!

Po žiadnom zápale ani stopy. Cítil sa ako za detstva, keď v máji chytal chrústov a tie ho štekli v hrsti. Aby zakryl rozlietané myšlienky, zatváril sa prísne.

– Nuž, milá slečna, zatiaľ som nič nezbadal. Vyzlečte sa, prosím! Dievčina sa zapýrila, usmiala a vzápätí jediným pohybom si rozopla sukňu a vystúpila z nej. Stála pred Kovačičom vo vábivo fialových nohavičkách.

On ešte vždy prísne:

– Pokračujte!

Dievča sa v pomykove opäť zapýrilo a so sklonenou hlavou si začalo rozopínať blúzku.

Dr. Kovačič uspokojene zistil, že správne predvídal, naozaj pod blúzkou nenosila podprsenku. Rukou ukázal na lôžko. Jeho napätej pozornosti neušli ani také maličkosti, že keď si ľahla na studenú umelú hmotu, na krásnej bronzovej pokožke sa jej odrazu zjavili drobné pupienčky, zimomriavky.

– Či od strachu? – pomyslel si škodoradostne Kovačič. Nevdojak ju pohladil po bruchu pod hrudnou kosťou. Zmyselné myšlienky by ho už zvádzali v inom smere, ale zrazu pocítil niečo nepravidelné. Prsty sa automaticky zastavili, opatrne ohmatávali malý hrboľ. Všimol si jej tvár. Ani len okom nemihla.

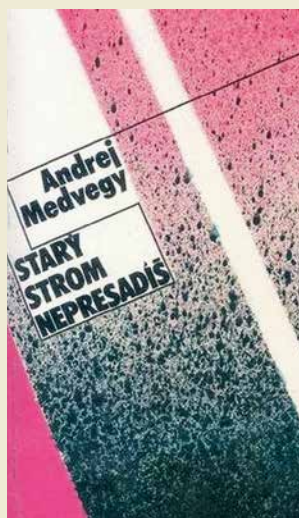
– Necítite bolesť?

Na zápornú odpoveď stlačil silnejšie. Opäť nič.

„To je nezmysel! Také mladé dievča so žalúdočným vredom! To by bola od osudu veľká krutosť! Popoludní sa poradím s Rónaym, predsa on je špecialista,“ pomyslel si. Nahlas len precedil slová:

– Oblečte sa!

Keď už oblečená v plnej ženskej kráse stála pred ním s povdčačným úsmevom, priznala sa, že sa neopovážila ísť na poslednú skúšku druhého semestra, preto by potrebovala lekárske potvrdenie.



– Príďte si preň o ôsmej do espressa Park! Rozumieme si?

Došlo k prvému stretnutiu, potom i k druhému. Doktor Kovačič sa zalúbil až po uši, v tomto nebeskom blahu zabudol na Rónayho. Keď občas v milých chvíľach sa mu náhodou pošmykla ruka na ten hrboľček, ihneď odmietol pochmúrnu myšlienku, ktorá mu zakotvila v mozgu pri prvom stretnutí. Bol zalúbený a šťastný, ako ešte nikdy. Najradšej by bol s ňou stále, vo dne v noci. Cítil, že sa pri nej celkom zmenil, omladol, prežíval najšťastnejšie chvíle svojho života. Už nič nechcel, len ju milovať, stále objímať.

Odišli do hôr, na jeho chatu. Vybral si dovolenku. Nosil ju na rukách, nemohla si želať nič také, čo by jej nebol splnil. Žili ako v romantickom filme, uplynuli dni, keď sa s nikým nestretli, túlili sa hustým lesom, kochali sa v panenskej prírode, alebo ani dvere chaty neotvorili.

Chýlilo sa ku koncu augusta, keď raz v podvečerných hodinách sedeli na terase, sledovali západ slnka nad protíľahlým

kopcom a vzájomne sa núkali zákuskami, keď podotkla, že v posledných dňoch akosi nemá chuť do jedla.

– Tak nie div, že si mi tak schudla! – odvetil a tým tému aj uzavrel. Ráno však hneď zavčasu zabehol do dediny, pokúsil sa zatelefonovať Rónaymu do nemocnice. Vraj je na dovolenke, ale o týždeň už nastúpi. Iného do veci nechcel zasvätiť, ani sa nepriznal, kto je. Dokončil rozhovor tým, že o týždeň sa prihlási znova.

Jej stav sa zo dňa na deň zhoršoval. Cítila stálu nasýtenosť, často vracala, bolesť okolo žalúdka sa zosilňovala. Rozhodol sa nečakať na návrat Rónayho. Proti jej vôli, takmer násilne ju posadil do auta a odviezol priamo do nemocnice.

Po prvom vyšetrení ho primár vzal pod pazuchu a prechádzajúc sa po chodbe mu s vážnou tvárou povedal:

– Zdá sa, že je to oneskorená vec, pán kolega! Vyzerá to beznádejne, ale počkajme na röntgen! Daj bože, aby som sa mýlil!

O pol hodinu sa opäť prechádzali na chodbe.

– Veľmi mi je ľúto, pán kolega, ale, žiaľ, nemýlil som sa.

\*

Čo bolo ďalej? To si už aj sami môžete domyslieť. Dr. Kovačič sa onedlho ponoril

do smútku a tým sa začal jeho druhý život. Mohli by ste povedať, že táto príhoda je akási staroveká melodráma, že dnes sa také prípady nestávajú. Nuž, často naozaj nie, ale raz sa s Dr. Kovačičom taký stal.

Učiteľ, spisovateľ a prekladateľ **ANDREJ MEDVEGY** sa narodil 24. októbra 1941 v Čabačude. Po absolvovaní Vysokiej školy pedagogickej v Segedíne 16 rokov pôsobil ako učiteľ a vychovávateľ v žiackom domove budapeštianskej slovenskej školy. V rokoch 1976 – 1990 pracoval ako školský referent Demokratického zväzu Slovákov v Maďarsku (DZSM), neskôr tvoril v slobodnom povolaní a v posledných rokoch svojho života vyučoval na Základnej škole v Senváclave. Svoje prózy a divadelné texty uverejňoval od 80. rokov v Ludových novinách, Našom kalendári a almanachu Zrod. Venoval sa aj prekladateľskej činnosti. Zomrel 31. októbra 2005. V roku 1986, teda pred 40. rokmi, Andrejovi Medvegyovi vyšla vo Vydavateľstve učebníc zbierka poviedok s názvom *Starý strom nepresadiš*, z ktorej sme vybrali túto novelu. V zbierke je 11 krátkych próz a 3 preklady z maďarčiny. Bola to jeho jediná samostatná knižná publikácia.

## Alexander Kormoš

(1941 – 2020)

### Slovo a čin

Báseň  
sa rodí  
vo všedný deň  
a to je  
veľký sviatok  
keď sa  
holé city a myšlienky  
oblečú  
do sviatočného slova  
kým blesky napätia  
medzi slovom a skutočnosťou  
prudko bijú  
do hromozvodu činov

### Povel doby

to čo doba velí  
často spreneverí  
pohodlný kŕdeľ vší  
to čo oni tratia  
drahou krvou platia  
pokroku vernejší

### Štvorveršie

nie preto sme by sme ľahko žili  
lež aby sme boli blažení  
by sme pravdou napínali sily  
tam kde chýba spása na Zemi

# Z novších veršov a fotografií Mateja Skalnického

## Pranostiky

### Máj

prší akoby  
nebo chcelo rozprávať  
o rajskej záhrade

### Jeseň

nastala jeseň  
aj tá je na konci s dychom  
zem sa halí pod bielu plachtu

## Výmena stráží

na martina sa biely kôň  
do sychravého zahalí  
katarína sa v bačkorkách  
v blate člapká  
už ani neveríš že deti  
na vianoce prebudí sánkovačka

## Manifest starých psov

### MY STARÍ PSI

sme verní až za hrob svojho pána  
a chránime jeho pamiatku  
až do roztrhania nohavíc  
alebo túlame sa  
    vo svorke na slobode  
zavýjame ako vlci pri splne mesiaca  
a spočinieme v zabudnutej priekope  
ale stále túžime  
    po reťazi z údolia domova



## SKÔR...

skôr ako znova vylezieme na stromy  
 a začneme premýšľať ako rozbiť atóm  
 a vymyslíme umelú inteligenciu  
 a nové ...izmy  
 kým znova uveríme že „slnko aj vychádza“  
 ako napísal papa Hemingway

mali by sme si pozametať dvor  
 sadnúť so susedom pod košatý strom  
 dať si pár čerešní  
 prejsť sa ráno bosý po lúke  
 pozeráť ako drozdy po daždi  
 hľadajú potravu pre svoje mláďatá

mali by sme prežiť letnú búrku  
 kdesi na poľnej ceste  
 a dýchať ozón  
 v tom strachu pred bleskom  
 byť šťastní  
 že nás v chalúpke našej starkej  
 znova privítajú  
 teplé lekvárové koláče  
 s horúcim mäťovým čajom

mali by sme vojsť do lesa a cítiť  
 kolobeh života  
 pochopiť ako mŕtve stromy prežívajú  
 svoj druhý život  
 a v mikrosvete pod nimi sa rodí čosi nové

že svet je mnohorozmerný a farebný  
 že sa učíme od ľudí  
 od živlov aj  
 pohladení krásy  
 že sme spolu prepojení  
 svojou podstatou

a ... treba o tom vydať svedectvo  
 a nielen prežívať  
 úzkosť jahniatok  
 pred príchodom jari...



## Predtucha

bol letný podvečer  
 slnko zachádzalo za stromy  
 (na západe ako malo)  
 drozdí rodičia dohovárali  
 svojim pubertálnym operencom  
 aby sa včas vrátili do hniezda  
 ... bola už iná doba:  
 - počúvala sa iná hudba  
 - po oblohe kreslili oceľové vtáky  
 rôzne rovnobežky  
 - bolo zdanlivé bezvetrie  
 zdanlivé napätie  
 ... ale pri očakávaní neznámeho  
 to asi tak býva

## Zamyslenia

Máme okolo seba mnoho ľudí  
 ktorí sú nám pozitívne „nakliknutí“  
 hladí nám to dušu  
 pýchou a spokojnosťou  
 ale vedeli by sme sa spolu  
 porozprávať  
 pohľadom z očí do očí /?/

**MATEJ SKALNICKÝ** sa narodil 23. februára 1948 v Slovenskom Komlóši, so svojimi rodičmi sa presídlil na Slovensko. Po skončení Stavebnej fakulty SVŠT v Bratislave pracoval ako geodet a vo verejnej správe. Básne začal písať ako stredoškólak a fotografovať počas vojenskej prezenčnej služby. Je členom Fotoklubu Galanta, má za sebou celý rad kolektívnych a autorských výstav. S rodinou v Slovenskom Komlóši udržuje blízke vzťahy a vo svojej literárnej a fotografickej tvorbe sa často vracia do svojho detstva a na Dolnú zem.

## Odvaha

keď zmúdrieme skúsenosťami  
 opadne odvaha  
 ako nepoužívané svaly  
 daktorí fandia potichu  
 (ako v každom režime)  
 kupujú si vstupenky  
 do prvého radu  
 na kázanie slova božieho  
 a preratávajú svoju šancu  
 na postup o stupienok  
 v potravinovom reťazci  
 (možno už len zo zvyku)

Netečiem spolu s „riekou“  
 niekedy je prezieravejšie  
 močiť si nohy  
 a pozorovať chovanie tých  
 čo tiež zostali na brehu



Zoltán Bárkányi Valkán

## Vianočka

Je skoré zimné ráno. Tetka Ilča s vážnou, až smútkom zatiahnutou tvárou sedí za kuchynským stolom a dumá. Mohla by mať dôvod, aby bola veselá, ale teraz nie je, nemôže byť. Už štvrtý rok sa na Štedrý deň, v deň predvianočný, zobudila osamotená. Už štvrtý rok je nútená sama samučičká čakať vianočné sviatky, zdobiť stromček, pripraviť štedrovečernú večeru a potom osamote sláviť Štedrý večer. Po dlhom premýšľaní na ňu doľahol taký smútok, že si trošičku aj poplakala. Pravda, na vine bol aj ten prekrásny sen. Prisnil sa jej Štedrý večer, keď sa okolo bohato prestretého stola usadila celá rodinka a všetci štyria, manžel, dcéra, syn a ona, spoločne slávili predvečer narodenia Ježiša Krista.

Tetka Ilča po zobudení ešte dlhý čas myslela na ten prekrásny sen. Ako keby pozerala film, tak sa jej pred očami odvíjali scény tej slávnostnej večere. S radosťou pozerala, ako jej najmilším chutí biela vianočná rybacia polievka, s akou veľkou chuťou sa púšťajú do druhého chodu – pupáčikov s makom a medom. Ako vždy o tomto čase spoločne zjedli strapec hrozna a jedno jablko. Vyvrcholením večere bola voňavá sladká vianočka s hrozienkami a mandľovými lupienkami, ktorá nikdy nemohla chýbať na štedrovečernom stole. Spomien-

ky sa posplietali s fantáziou a ona intenzívne prežívala chvíľu, ako berie do rúk nadýchaný ľahučký pletený koláč a kladie ho na dosku na krájanie. Najprv nad vianočkou naznačila kríž, až potom z nej každému odkrojila. Prvému, ako sa patrí, dala manželovi, gazdovi, potom dcérke, synovi a nakoniec položila kúsok aj pred seba.

Tetka Ilča si zhlboka vzdychla. Uvedomila si, že sa nič nedá robiť, sen ostáva snom a skutočnosť je skutočnosťou, s ktorou sa, veru, musí zmieriť.

Áno, na prekrásny sen musí zabudnúť. Už aj preto, lebo kde sú už tí, s ktorými bola spolu v tom sne a ktorí boli pre ňu najdôležitejší na tomto svete? Ako prvý sa pobral na pravdu Božiu syn, jej driečny poslušný syn. Pracoval v miestnej uhoľnej bani, bol vyučený haviar a dobre zarábal. O baniach sa však nie náhodou hovorí, že nielen dávajú, ale aj berú. Veruže berú. Berú ľudské životy. Aj jej syn tam, v tej prekliatej bani, utrpel smrteľný úraz. Jeho meno je zlatými písmenami vryté na banickom pomníku na námestí. Manžel už štyri roky leží vedľa syna na strmine za kostolom. Jeho odchod na oný svet prišiel nečakane. Nebol chorý, nepolihoval. Zomrel náhle. Všemohúci sa zmiloval nad ním, nedopustil, aby na druhý svet odišiel v mukách dlhej boles-

tivej choroby. Jeho smrťou sa dom vyprázdnil, iba ona v ňom ostala. Pravda, mohla by tu s ňou bývať aj dcérka, ale tú osud a láska odvábili veľmi ďaleko, až za more, do Ameriky. Dcérka jej odtiaľ pred štyrmi rokmi poslala telegram a oznámila jej, že pre vážnu chorobu nemôže prísť otcovi na pohreb. Pred dvoma rokmi jej zať napísal, že jeho manželka, teda jej dcéra, pre chorobu v žiadnom prípade nemôže odcestovať k nej na hody. Odvtedy zo zámoria nedostala nijakú správu. Ani zlú, ani dobrú. Nečudo, že ju to vylakalo a deň čo deň si líha do postele s nesmiernou obavou o milovanú dcérku. Veru, často myslí už aj na to najhoršie, že svoje dievčatko nikdy viac živé neuvidí.

– Bože mój, prosím ta, pomôž mi prežiť této svätky! – riekla s pokorou v hlase a prosebne dvihla zrak k drevenému krížu na stene.

Tetke Ilče však naďalej nedal pokoja krásny sen o štedrovečernej večeri. Nechápe, prečo si aj odvtedy, ako ostala sama, v tento deň naďalej vždy varí bielu rybaciú polievku a pupáčiky s makom, ale prečo jej doteraz nikdy nenapadlo upiecť si aj vianočku. Nevie, prečo. Veď tak cíti, že ešte aj dnes by ju dokázala upiecť. V duchu sa karhala, dokonca si poriadne aj vynadala. Po dlhšom uvažovaní sa nakoniec rozhodla, že si ju upečie, veď tento koláč bol vždy jej najobľúbenejším. Naučila sa ho piecť od starej mamy z otcovej strany. Najprv urobiť jemné kysnuté cesto, rozdeliť ho na päť bochníkov, vyšúľať z nich dlhé pramene. Z troch zaplietť vrkoč, na ten položiť vrkoč z dvoch prameňov a upiecť v horúcej rúre. Stará mama ju nikdy nezabudla upozorniť, že vianočku treba piecť vý-

lučne na Vianoce, a to prísne na Štedrý deň, v bielej zástere a šatke. Podľa starej mamy preto, a o tom bola hlboko presvedčená, že vianočka má čarodejnú silu, rodine prináša dobro, zdravie a pokojný nasledujúci rok. Viackrát jej pripomenula, že nikdy v nej nesmú chýbať hrozienka a mandľové lupienky.

– Á, ani čil sa nebude péct vianočka... – riekla si nahlas a chytila sa za čelo. – Precca nemám hrozienká, mandle, ale ani vanílkový cukor, ani... Eh, ide sa do sklepu! – vydala si rozkaz.

Tetka Ilča pri pohľade na niekoľko áut, rad bicyklov opretých o stenu obchodu a o blízke stromy hneď zistila, že nielen ona, ale aj iní sa vybrali nakupovať na Štedrý deň.

– Daj Bože každému dobrý deň! – riekla nahlas hneď ako otvorila dvere obchodu a pomalými krokmi namierila ku koncu radu.

Keď sa rozhliadla, zistila, že aj v obchode sú už Vianoce. V rohu stál ozdo-





bený vianočný stromček so svietiacimi malými žiarovkami a pult zdobili dva prekrásne venččky. Aj tváre kupujúcich boli akési iné ako vo všedné dni. Veselšie, priateľskejšie, radostnejšie. Aby tam však len tak nečinne nestála, natrčala uši, stavala sa na špičky, pozerala smerom k pultu, aby videla, kto čo kupuje, kto si čo môže dovoliť.

– Došli ste aj vy, tetka Ilča? – prihovorila sa jej mladá žena od tretích susedov. – Vás nigdo neposlav do sklepu, ani vám nigdo nerozkázav kupovať a precca ste tu, – dodala a zasmiala sa svojmu výroku.

– Bár by ma bó poslav alebo poprosiv nédgo, aby som mu kúpila volačo, – odpovedala tetka tichým hlasom. – Uver mi, milá susedka, já by som v téj minúte neišla pokojne a pomály, ale ozlomkrky by som utekala až sem do sklepu, – dodala a v očiach sa jej zaleskli slzy.

Tetka Ilča neprerušila rozhovor, zdvorilo sa spýtala mladej ženy na členov jej rodiny, ako sa majú, či nie sú chorí a hlavne, čo všetko robia. Potom sa opýtala, či varí a čo varí teraz na sviatky.

– Bílu rybacú polévku a pupáky s makom, – znela odpoveď. – Precca toto jello sa má varit na Vánoce. Na Ščedry večer ždycky aj my toto varíme, – dodala.

– A pékla si aj nejaké pečivo? Vánočku? – opýtala sa tetka Ilča s veľkou zvedavosťou.

– Né, já vánočku nevím upéct, – priznala sa úprimne mladá žena. – Ale až jú v sklepe majú, tak kúpím... Počula som, že čil vánočku aj tu predávajú.

Tetka Ilča odteraz skúmavo pozerala dopredu, či neuvidí niekoho, kto si koláč kupuje. Uvidela. A síce dobre známu starú ženu, ktorá si pýtala tri vianočky a ktorá tak cítila, že svoj úmysel musí aj odôvodniť:

– Na Ščedry večer dójde k nám aj syn, aj cérka s malú rodinku, – povedala nahlas, aby to každý počul a možno aby jej aj závidel. – My zme už tri rodinky a u nás tak sa patrí, že každá rodinka mosí mat vánočku! – vyhlásila a hrdo sa poobzerala dookola.

– Anka, počuvaj ma! – pristúpila tetka Ilča bližšie k starej známej žene. – Dekuj Pánovi Bohovi, že ve svatý večer môže-

te ešte šecci spolu večerat. A raduj sa aj temu, že ste už taká veľká rodina. Anka milá, máš recht, že si tri vánočky kúpila, lebo každej rodine veru celá vánočka patrí.

Keď už bola na rade tetka Ilča a pristúpila k pultu, predavač ju oslovil s láskavým úsmevom:

– Čím vám môžem poslúžiť, milá tetka Ilča?

– Zabulla som mlieko do rybacjej polievky, prosím ta, daj mi pol litra. A potom aj jennu celú vánočku! – riekla so zvýšeným hlasom.

– Vánočku môžem prekrojit na dve polovičky, je to veľký, trištvrte kilový koláč, – navrhol ochotne predavač.

– Né, Jožinko, daj mi celý, jako si dav aj druhým! – riekla rozhodne.

**V Budapešti žijúci rodák z podpilišského Kestúca (Keszötlc) ZOLTÁN BÁRKÁNYI VALKÁN** sa narodil 12. februára 1941 v banícko-roľníckej rodine. V roku 1959 zmaturoval v budapeštianskom slovenskom učiteľskom ústave a o päť rokov neskôr získal diplom stredoškolského profesora maďarského, slovenského a českého jazyka a literatúry. Krátky čas pracoval v aparáte *Demokratického zväzu Slovákov v Maďarsku*, v roku 1966 sa stal redaktorom a v roku 1993 šéfredaktorom *Ludových novín*. V tejto pozícii pracoval do roku 2002, keď odišiel do dôchodku. Svoje literárne práce publikoval a dodnes uverejňuje najmä v *Ludových novinách*, v *Našom kalendári* a je zastúpený aj vo viacerých literárnych antológiách doma i na Slovensku. Doteraz mu vyšlo sedem samostatných zbierok krátkej prózy.

– Aj vy čakáte náščevníkó, tetka Ilča? – opýtal sa predavač zdvorilo.

– Aj, aj já čekám... – odpovedala priduseným hlasom.

Na otázku by bola rada odpovedala hlasno a pravdivo, ale nemohla. Napriek tomu nie, že odpoveď má v mysli už dávno presne sformulovanú. Veru čaká, a síce návštevu toho, kto nezadlho otvorí bránu jej domu, toho, kto po nociach chodí pod humnami. Áno, toho čaká, ten si ju zoberie na večné časy.

Teta Ilča hrdo, s lesknúcimi sa očami vykročila smerom k východu. Jej kroky sprevádzali zvedavé pohľady kupujúcich. Vonku, pred vchodom do obchodu, si tašku s cenným nákupom silne pritlačila k srdcu, aby takto kráčala domov.



## Báseň Laca Klauza v pilišskom nárečí

# Pút'

Pút' je ždi radostná, na ňu zme čakali,  
aj drobné peňáze zme si šporovali.  
Filíre, grajcáre dožltá sa skveli,  
ale đesátňíki hñed ozerzaveli.

Pre nás, malé deťi, bolo to len krásne,  
na tretého mája, keď je nebo jasné!  
O nové šati sa mamka postarali,  
aj bílú košelku, štrevički zme mali.

Dñi zme už ráтали, kolko ráz spat treba,  
čekali zme pút' jak požehnaní z neba.  
Mamka ukonaná, už teho dost majú,  
deťi tí starosťi ešče nepoznajú.

Pre celú rodinu treba šecker viprat,  
z vimazaňím domu téz sa treba piplat,  
ulíčiť, poklúďit, pozametat šade,  
zelini natrhat na celý deň krave.

Znútra-zvenku treba usporádat veci,  
sprafťe nové metle, zametajme šeci!  
Mi zme to robili z radosťu a vďačne,  
len nech sa tá pút' už volajako začne.

Lež mamka neboli veru prez starosťi,  
kupuvali, pékli pre nás aj pre hostí,  
treba mnoho maku namlet do koláčof,  
mislet ňé len na nás, lež aj na žebrákof.

Pred púťu celú noc spat zme ňevedeli.  
Čo si len kúpime? Šecker bi zme sceli.  
Budú tam šíflíki, aj farebné trúbi,  
ihrački, pátrički, šecker sa nám lúbí.

Pred púťu celý deň už zme sa chistali,  
aj drobné peňáze ze sñeni vibráli.  
Už boli škaredé, zertzina jích žhrala,  
šmirgluvali zme jích až do ligotava.

Ťažko zme čakali, ňescelo bit ráno,  
sni sa nám poplétli ze stofkami plánof.  
Tušili zme, odkál peňáze pribunnu,  
že krsní rodiče na nás ňezabunnu.

A došlo to ráno, už aj zezváňali,  
najprf do kostela zme sa ponáhlali.  
Došli procesie: spev, mollitba čistá,  
na zástavách ňesli Máriu a Krista.



Svátečná spokojnosť do spevu sa rušá,  
na svätý spovedí očistí sa duša.  
Potom šeko jačí, ulice su hlučné,  
d'etički-dušički, ňeská u nás púť je!

Došli k nám aj hosté: krsná z Verešváru,  
bratrancí aj známi, mamka jích vítajú.  
Nech sa lúbí s nami, seňňíte si k stolu,  
a šeci zme rádi, dobre nám je spolu.

Poléfka slepačá, pekné, žlté slíže,  
šmakuje každému, až si prsti líže.  
Masko aj omáčka, aj chléb celkom friški,  
makové koláče, lekvárové šiški.

Bolo tu hojnosť, radostí aj špásu,  
poďakujme mamke za jich veľkú prácu!  
Starostí, roboti mali više hlavi,  
precaj aňi slofkom sa ňestažovali.

Po obeďe zme sa friško vitrařili,  
a vzácne peňážki lachko premárnili.  
Kúpili zme čački, hrački, harmaniku,  
veselo zme hrali, narobili kriku.

Šafáril si, chlapče, jako morskí pirát!  
Nebolo ři lúto tolko peňez vidat?  
Šanuj si a chraň si šeko, čo je tvoje,  
jesená púť, vera, ešče ďaleko je!

Prekrásni svati řen jak vrabec odřetel,  
aj mamke už kameň ze srca odpadel.  
Človek má pochopit tú svátečnú zmenu:  
bo len ňekedi má dušu očistenú.

Ňé hrački, cukríki, čo dostat za peňáz,  
pán Boh ináč řídil, ináč usmernil nás:  
obanuvat hríchi, mollit sa ge Bohu,  
abi nám dal zdraví, ščastí aj pohodu.

Pred 25 rokmi vyšla zbierka básní LACA KLAUSA (1929 – 2011) *Vďaka*. Zaujímavosťou publikácie, ktorej redaktorom bol *Gregor Papuček* je, že básne autor napísal v pilíšskom nárečí a na konci zbierky je slovník. Laco Klaus sa narodil r. 1929 v *Mlynkoch*, otec bol dedinským kováčom, matka vychovávala sedem detí, robila okolo domu a v záhrade. Laco navštevoval základnú školu v rodnej obci, meštianku v neďalekom *Verešvári*. Posledný ročník nestihol dokončiť, lebo prišla vojna. Od r. 1950 študoval v *Budapešti* na slovenskom učiteľskom ústave, diplom učiteľa slovenčiny dostal r. 1953. Spočiatku vyučoval slovenčinu v *Hollóháze*, neskôr vo *Filkeháze*, potom pracoval ako pedagóg v meste *Szerencs*, v ktorom sa so svojou manželkou usadil. Básne písal z hlbkej lásky a vďaky k svojim pracovitým rodičom. Hodnoverne zvečnil niekdajší život mlynských Slovákov z obdobia medzi dvoma svetovými vojnami.



Laco Novomeský

## Slúžka

Ja,  
furko mária,  
prišla som s mnohými na svet,  
aby sme žalovali:  
na boha,  
na ľudí,  
že na tvár dvoje lesklých očí dali,  
a dušu,  
srdce,  
ktoré nás strašne dusí,  
nám dosiaľ nevyrvali z hrudi,  
že celý svet sa vidieť, dýchať musí.

K buclatým deťom  
nedošli traja králi,  
len ľudia blízki  
k tým detským slabým nôžkam  
do kolisky  
šedivé málo dali  
a dnes  
a teraz  
my z toho mála nič sme nedostali.

Dve oči  
zviazané k hrane dreveného šafla  
neuzrú nikdy na striebre steny  
Helenu Makovskú  
v úlohe  
nevernej ženy  
a očiam lhať sa musí,  
že v svete  
krásky neni.



Nás špinavá chladnosť kuchýň chová,  
ona je mŕtva, nemá,  
nikdy nám nepovie:  
v Paríži tančí Yveta Gilbertová  
a očiam lhať sa musí,  
že svet radosti nemá.

Od hrany šafla k radosti  
neschodná vedie cesta,  
studený zákon odvážnych  
tak kruto,  
kruto trestá.

A oči, srdce, ktoré v tele máme,  
ktoré v nás chladnosť kuchýň nezadusí  
a chtivú chtivosť nedoláme,  
raz povie,  
aby sme si vzali  
to, čo sme v svete nedostali,  
bo život raz sa chutnať musí.

Z kuchyne k radosti  
neschodná vedie cesta

a zákon odvážnych  
tak kruto,  
kruto trestá.

Lež sladko chytiť v dlane  
raz krásu,  
radosť malú,  
a potom,  
potom  
nech prsty primknú k ústam fľašu veronálu.

Ja,  
furko mária,

prišla som na svet,  
aby som žalovala,  
že z krásy v svete dostala som málo,  
z radosti života sa mi nedostalo  
a šťastia som si neurvala,  
že musela som bdieť,  
keď som chcela sniť,  
a plakať,  
keď sa mi chcelo smiať.

Len to neviem:  
prečo som musela žiť  
a prečo umierať.

**LACO NOVOMESKÝ** sa narodil 27. decembra 1904 v *Budapešti*. Zmaturoval na učiteľskom ústave v *Senici* a nastúpil na miesto učiteľa v *Bratislave*. Od roku 1925 začala jeho novinárska dráha v denníkoch a časopisoch. Pracoval ako redaktor a šéfredaktor viacerých periodík (*Pravda chudoby* v Ostrave, *Rudý večerník* v Prahe, *Rudé právo*, *Rudá záre*, *Tvorba*, *Haló-noviny*, *Ľudový denník*, *Slovenské zvesti*, *Nová svoboda* a ďalšie). V novembri 1939 po rozbití ČSR sa presťahoval na Slovensko, kde sa zapojil do odboja. Bol jednou z vedúcich osobností pri formovaní politických cieľov v príprave *Slovenského národného povstania*, stal sa členom predsedníctva *Slovenskej národnej rady* v povstaní, odletel na rokovania s *E. Benešom* do Londýna a odtiaľ do Moskvy. Po oslobodení zastával viacero významných funkcií (podpredseda SNR, povereník pre školstvo a osvetu, stál na čele *Maticy slovenskej* a *Spolku slovenských spisovateľov*). V roku 1950 bol pozbavený všetkých funkcií, vo februári 1951 uväznený a v roku 1954 vo vykonštruovanom procese (spolu s *G. Husákom* a *V. Clementisom*) nezákonne odsúdený na 10 rokov väzenia. V roku 1955 ho podmienene prepustili a o osem rokov neskôr rehabilitovali. Pracoval v *Pamätníku národného písemníctví v Prahe* (1955 – 1962), potom sa vrátil do Bratislavy a bol zamestnaný v *Ústave slovenskej literatúry SAV*. V auguste 1968 stal sa opäť členom *Predsedníctva ÚV KSS* a zvolili ho za predsedu *Maticy slovenskej*. V roku 1970 sa na protest proti normalizačnej politike vzdal funkcie člena *Predsedníctva ÚV KSS* a krátko na to vážne ochorel. Zomrel pred 50 rokmi, 4. septembra 1976.





## Z kresťanského sveta – Duchovný život našich Slovákov vo fotografiách



Foto: (fb)

V nedeľu 15. septembra sa v kaplnke Slovenského evanjelického cirkevného zboru v Budapešti konala bohoslužba, ktorú viedla farárka Anett Lászlóová Agodová. V kázni vychádzala z príbehu o vzkriesení mládenca z mesta Naim a pripomenula, že Ježiš je prítomný v našich radoostiach aj smútkoch. Zdôraznila, že Boh sa o nás stará aj bez našich prosieb a že v Kristovi máme prísľub večného života. Po záverečnej modlitbe predsedníčka Slovenskej samosprávy VIII. obvodu Budapešti Monika Szelényiová pozvala prítomných na agapé. Milé pohostenie zabezpečila Slovenská samospráva VI. obvodu na čele s Jurajom Rágyanszkom.

V predposlednú septembrovú sobotu sa v Budapeštianskej bazilike sv. Štefana konala slávnostná medzinárodná omša národov pri príležitosti Svetového dňa migrantov a utečencov. Záštitu nad obradom mal arcibiskup-metropolita Ostrihomsko-budapeštianskej arcidiecézy, kardinál, prímás Péter Erdő. Na pozvanie rektora Kostola Krista Kráľa v II. obvode Budapešti Ladislava Schranka okrem cudzincov študujúcich či žijúcich v Maďarsku sa na omši zúčastnili aj veriaci slovenskej národnosti z Budapešti a okolia. V úvodnej procesii niesli slovenskú vlajku Levente a Alžbeta Galdovci odetí v ľudovom kroji, ktorí počas omše podali obetný dar a prečítali prosbu v slovenčine. Liturgia a modlitby odzneli v mnohých jazykoch. Účastníci tak spoločne vyjadrili jednotu a kresťanskú lásku k blížnemu bez ohľadu na jeho pôvod.



Foto: (ik)



Foto: Mária Kornsee

Prvého októbra usporiadal evanjelický cirkevný zbor v Slovenskom Komlóši pri príležitosti Medzinárodného dňa seniorov v Dome remesiel stretnutie ľudí požeňnaného veku. Riaditeľ diakonie, zborový farár Attila Spišák a farár Daniel Samuel Kutyej pozvali seniorov, aby im vyjadrili úctu a umožnili im príjemne stráviť deň v spoločnosti rovesníkov. Hostia si mohli užiť spoločenské stretnutie obohatené o hudbu, spev a pochúťky miestnej kuchyne.

Dňa 4. októbra v Kostole Panny Márie v Šoškúte sa uskutočnil dojmavý benefičný koncert, ktorý iniciovali synovia zosnulého dirigenta zboru Ozvena Pétera Pálinkása. Vyštúpili v ňom tri spevácke zbory – Budapeštiansky slovenský spevácky zbor Ozvena, zbor Gaudium z Tárnoku a Mužský zbor Zoltána Kodálya spolu s ďalšími známymi hudobníkmi. Publikum si vypočulo bohatý repertoár od sakrálnych skladieb až po ľudové piesne. Najdojmavejším bodom programu bol spoločný záverečný spev skladby Ave Mária. Výťažok z koncertu bol určený na obnovu interiéru miestneho kostola.



Foto: (ik)

Členovia Slovenského spolku Identita pod vedením predsedníčky Karoly Klauszovej sa druhý októbrový víkend zúčastnili na poznávacom zájazde a pútnickej ceste po stopách sv. Kingy. Ich prvou zastávkou boli Košice, kde si pozreli historické centrum s Dómom svätej Alžbety. Hlavným cieľom cesty bolo mesto Podolíneec, kam ich pozval primátor Michal Marhefka. Pútnici si pozreli miestne pamätihodnosti, multifunkčný objekt piaristov a pomodlili sa v kostole sv. Stanislava. Cestou domou navštívili Spišskú Kapitulu.



Foto: (ik)

Najstarší evanjelický cirkevný zbor v hlavnom meste sa nachádza v XVI. obvode Budapešti, v časti Cinkota, ktorá bola do roku 1950 samostatnou obcou. Zbor, ktorý založili slovenskí osadníci z Hornej Mičinej, na počesť 325. výročia vzniku pripravil 13. októbra spomienkové služby Božie za účasti hostí z domova i zo Slovenska a Fínska. Slávnostnú kázeň slúžil biskup Péter Kondor, ktorý povzbudil členov jubilujúceho zboru, aby s vďakou spomínali na udalosti svojho života ako na veľké míľniky, na tiché každodenné zázraky, ktoré sa im dostali z Božej milosti. S vďačným srdcom, prosiac o Božie požehnanie, nech kráčajú ďalej veriac v to, že tak, ako ich sprevádzalo doteraz, tak ich bude viesť aj v budúcnosti. Oslavy vyvrcholili spoločným zasadnením stromčeka vo farskej záhrade.



Foto: (fb)

3. novembra usporiadali Slovenská samospráva VIII. obvodu Budapešti a Slovenský spolok Identita v Kostole sv. Jozefa na Námestí Mihályja Horvátha slovenskú spomienkovú svätú omšu. Veriaci z Budapešti, Dabašu-Šáre, Dunakeszi, Dunaharaszti, ba aj z Bratislavy prišli sláviť sviatosť Eucharistie v slovenskom jazyku a vypočuť si Božie slovo, homíliu a liturgické modlitby, ktoré im sprostredkovali kaplán Mikuláš Šurín z Farnosti svätého Imricha v Štúrove, miništrantka Beáta Erdeiová, Margita Tóthová Urbaničová a kantor Štefan Nagy z Kolárova. Po svätej omši si prítomní pripomenuli 175. výročie zrodu Katolíckych novín, periodika, ktoré 7. novembra 1849 založil Šimon Klempa, farár slovenského katolíckeho zboru v Jozefove, o čom svedčí mramorová tabuľa na stene kostola. Po slávnosti nasledovalo stretnutie na fare s kultúrnym programom a pohostením.



Foto: Monika Szelényiová



Foto: Csaba Kármán

V polovici novembra mohol Evanjelický zbor a. v. v Slovenskom Komlóši opäť usporiadať svoj tradičný benefičný kresťanský ples, na ktorý prišlo viac ako 250 ľudí. Príjmy z plesu použijú na financovanie detských a mládežníckych programov. Samotné prípravy podujatia, do ktorých sa zapojila celá komunita, majú mimoriadne pozitívny vplyv na posilnenie zboru. Hlavnou sponzorkou plesu bola módna návrháčka Tünde Hrivnáková, ktorá vo svojom príhovore zdôraznila dôležitosť kresťanských hodnôt. O umelecký zážitok sa postaral Tanečný spolok Komlóš.



Foto: (kan)

V poslednú novembrovú nedeľu sa v kaplnke Slovenského evanjelického cirkevného zboru v Budapešti uskutočnila dvojjazyčná ekumenická bohoslužba s Večerou Pánovou. Kaplnka v Lutherovom dvore sa zaplnila do poslednej stoličky veriacimi z budapeštianskeho a maglódskeho zboru. Kazatelia Michal Németh z Maglódu, ktorý slúžil bohoslužbu po maďarsky, a Anett Lászlóová Agodová po slovensky pripomenuli históriu prenasledovania protestantov, najmä súd s kazateľmi v roku 1674. V kázni sa venovali aj osudu tamojšieho kostola, ktorý by sa mal po rekonštrukcii stať slovenským kultúrnym strediskom s kaplnkou. Po bohoslužbe nasledovalo pohostenie, ktoré zabezpečila Slovenská samospráva VIII. obvodu Budapešti.

V Kostole svätého Jozefa v Budapešti sa 8. decembra zišli veriaci na slávnostnej slovenskej adventnej omši, ktorú celebroval pomocný biskup Bratislavskej diecézy Mons. Prof. Jozef Haľko, predseda Rady Konferencie biskupov Slovenska pre pastoraáciu Slovákov v zahraničí. Koncelebrantom bol kaplán Mikuláš Šurín z farnosti svätého Imricha v Štúrove. Slávnostnej omši dodal sviatočný ráz veľkolepý vianočný koncert Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena. Biskup J. Haľko v kázni poukázal na dôležitosť duchovnej prípravy na príchod Pána prostredníctvom pokánia a svätej spovede.



Foto: (et)

Na januárovej slovenskej sv. omši v Kostole sv. Jozefa v Budapešti sa zišli veriaci z hlavného mesta, Dunakeszi a Dunaharaszti. Keďže na 12. januára pripadol sviatok Krstu Krista Pána, obrad, ktorý slúžil dôstojný pán Mikuláš Šurín z Farnosti svätého Imricha v Štúrove, sa niesol v duchu tohto sviatku. Dôstojný pán zdôraznil, že krst je bránou k ostatným sviatostiam. Len ten, kto je pokrstený, môže prijať sviatok birmovania, byť pomazaný pre službu, len ten môže byť zbavený hriechov, zakúsiť Božiu milosť, milosrdenstvo, starostlivosť Božej lásky, prijímať eucharistického Krista. Po omši nasledovalo spoločné agapé, na ktorom veriaci spomínali na zosnulú aktivistku Juditu Oláhovú.



Foto: Monika Szelényiová

V tretiu januárovú nedeľu sa už tradične konala ekumenická bohoslužba v evanjelickom kostole v III. obvode Budapešti, ktorú zorganizovala tamjšia slovenská samospráva v rámci Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov. Bohoslužbu v slovenskom a maďarskom jazyku slúžili Viliam Solárik z Rožňavy a miestny duchovný Zoltán Réz-Nagy. Ako povedal hosťujúci farár zo Slovenska, tešme sa, že nám Boh poskytol možnosť stretnúť sa, prežívať radosti nielen svoje, ale aj iných, a to nielen dnes, ale aj vo všedných dňoch. Aby sme zostali verní tomu, k čomu nás zaväzuje: Miluj blížneho svojho! Súčasťou programu bol koncert speváckeho zboru Ozvena.



Foto: (et)

V nedeľu pred Popolcovou stredou sa v békeščiabianskom Malom evanjelickom kostole konala slovenská bohoslužba, ktorú viedol farár Pavel Albert Kutyej. Týmto podujatím sa začalo štyridsaťdňové pôstne obdobie, ktoré má veriacim pripomenúť Kristovo utrpenie a pripraviť ich na veľkonočné sviatky. Pozoruhodné je, že slovenské bohoslužby sa tu konajú na spôsob starého evanjelického spevníka Tranoscius, čo je vzácna tradícia. Potešiteľný je aj nárast účasti mladých ľudí, ktorých rady by mohol v budúcnosti rozšíriť novozaložený mládežnícky klub Čebianskej organizácie Slovákov pôsobiaci pod názvom Čebianska mládež.



Foto: (bpl)

Veľkonočná nedeľa, alebo Zmŕtvychvstanie Pána, či Nedeľa Pánovho zmŕtvychvstania je najväčšia slávnosť kresťanského cirkevného roka. Na Veľkonočnú nedeľu celebrol slovenskú svätú omšu v Budapešti pomocný biskup Bratislavskej arcidiecézy Mons. Prof. Jozef Haľko, ktorý v kázni prostredníctvom príbehu o zmŕtvychvstaní poukázal na víťazstvo života nad smrťou. Zdôraznil, že zmysel života nachádzame v láske a nádeji na večnosť. Slávnostnej omši dodal sviatočný ráz veľkolepý koncert Budapešťanskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena. Predsedníčka slovenského voleného zboru VIII. obvodu Monika Szelényiová s dojatím poďakovala otcovi biskupovi za službu a pozvala účastníkov sv. omše na agapé do fary kostola.



Foto: (et)



Foto: (kan)

V kaplnke Slovenského evanjelického zboru v Budapešti sa koncom apríla konala slávnostná bohoslužba s Večerou Pánovou. Kázňou poslúžila farárka Anett Lászlóová Agodová, ktorá sa v kázni venovala príbehu o neveriacom Tomášovi a kritizovala súčasné protikresťanské trendy. Hudobný sprievod zabezpečil kantor János Bacsi. Po bohoslužbe nasledovalo priateľské stretnutie veriacich pri občerstvení. Podujatie organizovane pripravila Slovenská samospráva VIII. obvodu.

V nedeľu 11. mája po prvý raz slúžila farárka Anett Lászlóová Agodová slovenskú bohoslužbu v evanjelickom kostole v Cinkote, XVI. obvode Budapešti. V kázni hovorila o radoosti z voľby nového pápeža ako o spoločnom prepojení ľudí rôznych vyznaní. Zdôraznila, že pravá radosť vychádza zo života s Bohom a pretrváva aj cez ťažkosti. Po službách Božích nasledovalo agapé.



Foto: Lubomíra Fallerová



Foto: (ar)

V Kostole Povýšenia sv. Kríža v Mlynkoch slúžil slovenskú omšu farár Radomír Bodziony z farnosti Dedinky v Slovenskom raji. Dôstojný pán vo výklade Božieho slova spomenul, že svet, v ktorom žijeme, potrebuje, aby sme sa mali radi a vyzval veriacich, aby milovali aj tých, ktorí im ublížili a aby tak naplnili Kristovo prikázanie lásky. Pripomenul aj dôležitosť spomalenia v hektickom svete, aby sme si viacej mohli všimnúť tých, ktorí potrebujú našu pomoc.

V druhú májovú sobotu si veriaci z Budapešti, Mlynkov, Santova a Kerestúru kladením vencov pri pamätnej tabuli Vojtecha Uhlára, patróna chudobných, pripomenuli pamiatku staviteľa Kostola sv. Ladislava na Námestí mieru v XIII. obvode Budapešti. Podujatie spojené so slovenskou svätou omšou a koncertom usporiadala Slovenská samospráva XIII. obvodu. V úvode štipendisti samosprávy, žiaci budapeštianskej slovenskej školy Marcell Pintér a Peter Tauber – Motika priblížili životnú dráhu kanonika. Spomienkovú slovenskú svätú omšu slúžil farár Kostola Povýšenia Svätého Kríža v Kerestúre Béla Vojtech Balik. Po omši nasledoval hodinový koncert formácie More von dir a spoločný spev s pohostením v záhrade farského úradu.



Foto: (im)

V júni sa v rímskokatolíckom kostole v Ostrihome-Huti konala slovensko-maďarská svätá omša pri príležitosti 25. výročia vysviacky dekana a správcu miestnej farnosti Ladislava Kissa-Malého. Dôstojný pán v kázni pripomenul dôležitosť viery, priateľstva a zmysluplných gest, akým bola výsadba líp na Slovensku, kam sa pred dvoma rokmi vybral s primátorom mesta Ostrihom Ádámom Hernádom, aby v obciach v okolí Nitry zasadili 101 kusov lipy striebristej. Pán dekan vyzdvihol prácu miestnej slovenskej samosprávy a jej ženského speváckeho zboru. Po omši nasledovalo agapé so spevom pílišských slovenských ľudových piesní a odovzdanie darčiekov oslávencom.



Foto: Marta Papučeková



Foto: (fb)

Na sviatok Svätej Trojice sa zišli slovenskí veriaci na bohoslužbe v békeščabianskom Veľkom evanjelickom chráme. Senior Zoltán Nagy vo svojej kázni spojil tradičné chápanie Trojice ako Otca, Syna a Ducha Svätého s obrazom Stvoriteľa, Spasiteľa a Posvätiťeľa. Poukázal na to, že cesta k poznaniu Boha je nekonečným hľadaním, ktoré vyžaduje pokoru a vieru. Bohoslužba tak priniesla nielen teologické rozjímanie, ale aj podnet k zamysleniu nad vlastnou vierou a dôverou v to, čo presahuje naše chápanie.

Na Turíčny pondelok sa v Čuvári konala slovenská bohoslužba. Tradíciu kázania Božieho slova v slovenskom jazyku, prerušenú v polovici 60. rokov minulého storočia, obnovila pred 14 rokmi miestna slovenská samospráva, ktorá sa postarala o výzdobu kostola vetvami duba cerového s farebnými stuhami symbolizujúcimi jazyky plameňa. Kázňou slova Božieho poslužil misijný farár z Gemera Tibor Lóci, liturgiu obohatili slovenské piesne v podaní miestneho zboru a orchestra. Po bohoslužbe nasledovala hostina lásky.



Foto: Csilla Rásošková



Foto: Lubomíra Fallerová

V historickom Zalaváre sa koncom júna uskutočnila každoročná pietna slávnosť na počesť svätých Cyrila a Metoda, ktorú organizovala Slovenská samospráva Budapešti. Predsedníčka SSB Edita Hortiová a parlamentný hovorca Anton Paulik pripomenuli kultúrny a duchovný odkaz solúnskych bratov, ktorí priniesli Slovanom písmo a liturgický jazyk. Po oficiálnych príhovoroch a kladení vencov sa v miestnom kostole konala svätá omša s dôstojným pánom Stanislavom Brtošom z Ružomberka a koncert Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena. Účastníci púte si mohli pozrieť aj archeologické nálezisko v areáli Historického parku, ktoré odhaľuje pamiatky z obdobia Blatnohradu.



Foto: Helena Rusnáková

Slovenská samospráva VIII. obvodu Budapešti pri príležitosti 151. výročia úmrtia Jozefa Karola Viktorina zorganizovala 19. júla tradičnú púť do Vyšehradu. Účastníci položili vence k hrobu a pamätnej tabuli kňaza, vydavateľa, organizátora kultúrneho života a publicistu a vypočuli si prednášky o živote a diele tohto slovenského národného buditeľa. Po slovenskej svätej omši v miestnom Kostole sv. Jána Krstiteľa, ktorú slúžil brat kaplán Mikuláš Šurín zo Štúrova a na organe hral kantor Štefan Nagy z Kolárova, spomienková slávnosť pokračovala v Kultúrnom dome a mestskej knižnici kráľa Mateja. Počas slávnosti vystúpili Kultúrny spolok pre Mlynky a Vyšehradský švábsky spevokol.

Prvú augustovú nedeľu slúžil slovenskú svätú omšu v VIII. obvode Budapešti kaplán Mikuláš Šurín zo Štúrova. Dôstojný pán v kázni varoval pred nezriadenou túžbou po materiálnych statkoch a peniazoch, ktorá môže viesť k hriechom. Zdôraznil potrebu správneho poradia priorit – dať Boha na prvé miesto a materiálne statky využívať na starostlivosť o seba, rodinu a pomoc blížnemu. Po svätej omši nasledovalo agapé, kde pravidelní účastníci slovenských bohoslužieb v Jozefove a veriaci zo Slovenska a Poľska zotrvali pri priateľských rozhovoroch.



Foto: (csl)

V gréckokatolíckom Kostole svätého archanjela Michala v Novom Meste pod Šiatrom-Baňacke sa 6. septembra konalo 26. Mariánske stretnutie speváckych zborov. Vystúpili miestny ženský zbor Rozmarín, spevácky zbor Kvety hút z Pálházy, zmiešaný zbor Harličky z novomestskej slovenskej školy a Ženský zbor Českého spolku z Košíc. Po hudobnom programe nasledovalo pohostenie a spoločný spev v kultúrnom dome. Podujatie prispelo k upevneniu vzťahov medzi národnostnými komunitami a potvrdilo živú tradíciu uchovávaní ľudových piesní a kultúrnych hodnôt.



Foto: J. Novák



Foto: (csl)

Slovenskí katolícki veriaci z hlavného mesta a okolia sa v prvú septembrovú nedeľu opäť zišli na svätej omši v Kostole sv. Jozefa v VIII. obvode Budapešti. Na začiatku bohoslužby kaplán Mikuláš Šurín zo Štúrova prečítal Pastiersky list slovenských biskupov, ktorý vyzýva na zlepšenie medziľudských vzťahov a upozorňuje na negatívny vplyv nadmerného používania digitálnych technológií.



Foto: (ik)

V Šoškúte sa 8. septembra konala slávnostná svätá omša pri príležitosti dokončenia rekonštrukcie kostola Narodenia Panny Márie. Obnovený kostol posvätil biskup Antal Spányi, ktorý v kázni vyzval veriacich k vnútornej obnove a životu podľa Evanjelia. Štátny tajomník Miklós Soltész hovoril o historických zásluhách obce na skrášlení hlavného mesta a o podpore, ktorú poskytol štát na rekonštrukciu chrámu. Po omši nasledovalo symbolické sadenie javorov a agapé, čo umocnilo jednotu miestnej komunity.

## 75. výročie založenia našich škôl

**Školský rok 2024/2025 bol pre sieť slovenských škôl v Maďarsku jubilejný – oslavovali 75 rokov svojej existencie. Oslavy prebehli vo všetkých jubilujúcich inštitúciách za účasti vedúcich predstaviteľov slovenskej komunity v Maďarsku, delegácií zo zahraničia, jednotlivých miest, v prítomnosti niekdajších a súčasných pedagógov, žiakov a rodičov. Všetky sa niesli v znamení vďaky za dlhoročnú činnosť a optimizmu ohľadne budúcnosti. Jubilejné slávnosti potvrdili nevyhnutnosť existencie národnostného školstva, ktoré zohráva dôležitú, ba možno povedať prioritnú úlohu v zachovaní jazyka, kultúry a tradícií Slovákov v Maďarsku.**

Pri príležitosti osláv 75. výročia Slovenského gymnázia, základnej školy, materskej školy a žiackeho domova v Békešskej Čabe sa 19. októbra konal slávnostný program v školskej jedálni. Oslavy sa začali vystúpeniami detí z materskej školy, žiakov základnej školy a študentov gymnázia. Riaditeľka Edita Pečeňová pripomenula, že gymnázium bolo založené 1. septembra 1949 ako prvá a dlho jediná stredná škola s vyučovacím jazykom slovenským v Maďarsku. Zdôraznila, že škola, ktorá dodnes prijíma žiakov z celého regiónu, je malým zázrakom pre slovenskú komunitu. Po slávnostných príhovoroch nasledovala vernisáž výstavy fotografií z uplynulých 75 rokov školy, ktorú otvoril jej bývalý riaditeľ Ján Chlebnický. Pri príležitosti jubilea sa zrodila pamätnica, ktorú prezentovala bývalá riaditeľka školy Alžbeta Uhrinová-Hornoková.



Foto: (beol.hu)



Foto: Pavle Kunovac

Slovenská škola v Sarvaši oslávila 75. výročie 8. marca dôstojným galaprogramom v divadle Cervinus Teátrum, ktorý otvorila predsedníčka CSSM Alžbeta Hollerová Račková. Riaditeľka školy Terézia Wéberová Hanzóová vo svojom príhovore zhodnotila zmeny a inovácie vo vyučovacej a vzdelávacej práci. Slávnostný galaprogram prostredníctvom ľudových tancov, hudby a divadelného predstavenia žiakov rôznych vekových kategórií predstavil rozmanitosť inštitúcie. Oslavy pokračovali popoludní stretnutiami bývalých žiakov v priestoroch školy, ktoré boli príležitosťou na spomínanie a obnovenie kontaktov. Deň bol dôstojnou oslavou bohatých dejín a živého ducha inštitúcie.

Slovenská škola v Budapešti oslávila 75. výročie založenia 5. apríla celodenným programom. Oslavy sa začali hudobným vystúpením pedagógov školy a príhovorom riaditeľky inštitúcie Moniky Szabovej, ktorá otvorila výstavu venovanú dejinám školy. Obdobie od 60. výročia, keď vyšla publikácia o histórii školy, je zachytené v novej náročne zostavenej pamätnici s novým logom inštitúcie, ktorú v tento deň predstavili verejnosti. Oslavy Slovenskej materskej školy, základnej školy a gymnázia v Budapešti vyvrcholili v Osvetovom stredisku Láng za účasti mnohých hostí, vrátane diplomatov, bývalých pedagógov a žiakov. V galaprograme vystúpili žiaci všetkých vekových kategórií, pedagógovia aj absolventi. Po oficiálnej časti sa účastníci presunuli naspäť do budovy školy, kde sa konalo stretnutie bývalých žiakov.



Foto: (fuhl)

Na oslavu 75. výročia založenia usporiadala Maďarsko-slovenská dvojjazyčná národnostná škola a internát v Novom Meste pod Šiatrom 16. mája galaprogram v mestskom Divadle Árpáda Latabára. Riaditeľka školy Júlia Kucziková úvodom privítala hostí, pričom osobitne poďakovala bývalým kolegyniam, ktoré sú už na dôchodku. Predsedníčka CSSM Alžbeta Hollerová Račková uviedla, že snažia ich zboru ako prevádzkovateľa, aby novomestské deti mohli chodiť do čo najkrajšej a najlepšej školy, je spoločná s pedagogickým zborom a sľúbila, že v jej realizovaní budú pokračovať. Generálny konzul SR Richard Kmeť zdôraznil dôležitosť práce pre svetlú budúcnosť slovenskej identity. Následne žiaci predviedli bohatý kultúrny program, ktorý zahŕňal tance, hudbu aj divadlo. Riaditeľka školy o tri dni neskôr v Chorvátsku na zasadnutí Komisie pre školstvo a vzdelávanie Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí prevzala od podpredsedu Úradu Petra Chrastinu Pamätný list k jubileu.



Foto: (csl)

# Zo života našich školákov



Foto: (mm)

Sedemdesiatšesťročnú Slovenskú dvojjazyčnú základnú školu v Slovenskom Komlóši navštívila 20. septembra delegácia na čele s poslancom NR SR Michalom Bartkom. Hostia odovzdali škole dar v podobe slovenských kníh, pozreli si kultúrny program žiakov a budovu inštitúcie, v ktorej je zriadená národopisná izba, ako aj školskú záhradu.

Pri príležitosti Európskeho dňa športu sa 27. septembra v komlóšskej slovenskej škole venovali športovým aktivitám. Žiaci súťažili v behu, vo futbale a v hádzanej a zapojili sa aj do cyklistického testu. Hostom dňa bol futbalista Milan Lászik z békešcabianskeho tímu. Deň vyvrcholil vyhodnotením a ocenením najúspešnejších športovcov.



Foto: (mm)



Foto: (jm)

Žiaci základnej školy v Novej Hute počas Európskeho týždňa športu v rámci motta „učenie sa pohybom“ absolvovali symbolický beh na 2024 metrov, zapojili sa do viacerých súťaží, ako napr. behu na prekážkovej dráhe a do tematických kvízov. Podujatie zdôraznilo dôležitosť pohybu nielen počas sporadických športových aktivít, ale aj v rámci celého procesu vzdelávania.



Foto: (fb)

Štvrtého októbra sa v Materskej škole Záhrada víl v Békešskej Čabe konala tradičná fostóka – šúpanie kukurice. Deti si vyskúšali šúpanie a moržovanie kukurice, robili si skladačky z kukuričných šúľkov a vyrábali ozdoby. Ako odmenu ochutnali tradičné herouke (fánky), ktoré pre nich pripravila členka Slovenského klubu Alžbeta Hrabovská. Podujatie podporil podpredseda miestnej slovenskej samosprávy Michal Tóth, ktorý deťom priniesol kukuricu a ovocie. Takéto podujatia prispievajú k spoznávaniu tradícií a precvičovaniu slovenského jazyka.

Počas druhého októbrového týždňa usporiadal Slovenský pamiatkový dom v Orosláni za podpory Správy fondov Gábora Bethlena Tematický týždeň v zrkadle slovenských tradícií, do ktorého sa zapojilo 350 detí a 50 dospelých z troch základných a piatich materských škôl Orosláňu. Deti si vyskúšali tradičné činnosti ako výrobu hroznového muštu, šúpanie kukurice, prípravu čalamády a varenie šúľancov. V kreatívnych dielňach vyrábali strašiakov z tekvic a výtvary z prírodných materiálov. Cieľom podujatia bolo priblížiť deťom odkaz predkov prostredníctvom zážitkových aktivít.



Foto: (fb)



Foto: (fuhl)

V Stredisku pilišských Slovákov v Mlynkoch sa konal Festival slovenských pilišských škôlkarov, ktorého sa zúčastnilo 120 detí zo siedmich materských škôl z domova i zo Slovenska. Po úvodných hrách na dvore nasledovali vystúpenia jednotlivých škôlok, počas ktorých deti spoločne spievali slovenské ľudové i moderné piesne za sprievodu žiakov Základnej umeleckej školy F. Liszta v Štúrove. Cieľom podujatia bolo prepojiť u detí zážitky so slovenskými pesničkami a hrami a prispieť tak k budovaniu ich slovenskej identity.

Koncom októbra v Békešskej Čabe usporiadali 27. ročník Klobásového festivalu, ktorý opäť prilákal množstvo návštevníkov. Študenti slovenskej školy sa prvýkrát zúčastnili súťaže v miesení klobás, kde pripravili klobásy podľa tradičného receptu. Okrem súťaže si mohli vychutnať bohatý program festivalu. Táto aktivita prispela nielen k upevneniu kolektívu, ale aj k získaniu praktických gastronomických skúseností.



Foto: Hanna Krajčoviczová



Foto: (jk)

V rámci programu Erasmus+ sa 12 žiakov slovenskej školy v Novom Meste pod Šiatrom zúčastnilo na šesťdňovom výmennom pobyte v Trenčíne. Spolu s vrstovníkmi z Košíc a Novej Dubnice sa zamerali na rozvoj fyzického a duševného blahobytu pod vedením odborníkov. Program zahŕňal návštevu Trenčianskeho a Čachtického hradu, výrobu sviečok, kúpanie v termálnych kúpeľoch a hru v laserovej aréne. Cieľom projektu bolo zlepšenie osobnej pohody účastníkov a posilnenie medzinárodných vzťahov.



Foto: (mm)

Na mestskom trhovisku v Slovenskom Komlóši sa 8. novembra konal tradičný Martinský jarmok, ktorý spoločne organizovali Spolok pre turizmus Slovenského Komlóša a slovenská dvojязыčná základná a materská škola. Návštevníci si mohli vychutnať kultúrny program v podaní detí, ochutnať tradičné jedlá ako fazuľový guláš, sárnu alebo šlambuc a zakúpiť si ručne vyrobené výrobky. Súčasťou podujatia boli ukážky starých zvykov, ako mrvenie kukurice. Po západe slnka sa uskutočnil lampiónový sprievod mestom, ktorý ukončil úspešnú oslavu martinských tradícií.

V Materskej škole Makovička v Du-  
naedháze sa uskutočnil národnostný  
deň zameraný na slovenskú kultúru  
a jazyk. Deti sa zúčastnili na rôznych  
aktivitách prebiehajúcich v sloven-  
skom a maďarskom jazyku, ako  
napr. triedenie ovocia, počítanie ale-  
bo príprava ovocného šalátu. Okrem  
toho si vyskúšali aj tradičné ľudové  
hry a hračky. Cieľom podujatia bolo  
posilniť národnostné povedomie a  
lásku k slovenčine u najmenších.  
Deň plný zážitkových aktivít sa vy-  
daril a deti si ho užili.



Foto: Valéria Bertová Vanóová



Foto: Oliver Patay

Štyria študenti z Maďarska začali v akade-  
mickom roku 2024/25 štúdium na sloven-  
ských vysokých školách. Zorka Nagyová  
zmaturovala na slovenskom gymnáziu v Bu-  
dapešti a Dominik Kun, Ármin Kabai a Oli-  
ver Patay absolvovali slovenské gymnázium  
v Békešskej Čabe. Všetci sú štipendistami,  
poslucháčmi rozličných odborov na univerzi-  
tách v Bratislave, Nitre a Trnave. Pri nástupe  
na vysokoškolské štúdiá im výrazne pomohli  
ich bývalí učitelia a študenti z Maďarska,  
ktorí na Slovensku už študujú.

November je pre ôsmakov veľmi  
dôležitý, veď sa blíži termín podania  
prihlášok na stredné školy. V polovi-  
ci novembra usporiadalo slovenské  
gymnázium v Békešskej Čabe deň  
otvorených dverí pre budúcich štu-  
dentov. Účastníci sa zoznámili s cho-  
dom školy, jej atmosférou a možnos-  
ťami vzdelávania. V rámci programu  
mali možnosť pozrieť si hodiny an-  
gličtiny, dejepisu a digitálnej kultúry.  
Súčasťou dňa bola aj tímová súťaž,  
ktorú pripravila študentská samo-  
správa.



Foto: Vanda Cserenyeczová



Foto: (fuhl)

Slovenská samospráva II. obvodu Budapešti usporiadala 11. novembra desiaty ročník vedomostnej súťaže pre gymnazistov slovenskej školy v Budapešti. Súťaž sa tentoraz zamerala na históriu „neviditeľného“ evanjelického kostola na Rákócziho triede. Študenti si vypočuli pútavú prednášku predsedníčky CSSM Alžbety Hollerovej Račkovej, z ktorej sa mohli dozvedieť odpovede na 15 súťažných otázok. Víťazom sa stal Samuel Szép so 14 správnymi odpoveďami. Organizátori pripravili pre účastníkov ako odmenu slovenské knihy a čokoládu. Podujatie, ktoré prebehlo výlučne v slovenčine, zakončila spoločná večera. Súťaž prispela k prehĺbeniu vedomostí študentov o slovenskom kultúrnom dedičstve v Maďarsku.

V Tardoši opäť usporiadali župnú slovenskú recitačnú a komunikačnú súťaž. Podujatie sa uskutočnilo 20. novembra a zúčastnili sa na ňom žiaci slovenských národnostných škôl Komárňansko-ostrihomskej župy. Organizovala ho miestna slovenská samospráva v spolupráci so slovenským voleným zborom v Tatabáni a za finančnej podpory župnej slovenskej samosprávy. Prítomných privítala riaditeľka školy Erika Kissová Töröková. Výkony súťažiacich hodnotila porota pozostávajúca z učiteľov a poslancov slovenských samospráv. Súťaž prispela k rozvíjaniu komunikačných zručností žiakov a upevňovaniu ich spolupatričnosti.



Foto: (et)



Foto: Anita Holá

Ako súčasť výučby slovenčiny Slovenská škola v Budapešti každoročne organizuje exkurzie na miesta spojené so slovenskou literatúrou a históriou. 22. októbra 2024 sa študenti vydali na trojdňovú cestu po stopách osobností národného obrozenia do Kláštora pod Znievom, Martina a Mošoviec. Tieto zájazdy pomáhajú hlbšie spoznať slovenskú kultúrnu históriu a obohatiť vedomosti žiakov.



Foto: Marianna Melegová

Žiaci Slovenskej dvojjazyčnej základnej školy v Slovenskom Komlóši postavili v školskej záhrade hmyzí hotel. Chlapci z vyšších ročníkov pod vedením údržbára školy Jána Bajczera najprv pripravili drevený základ a potom ho vyplňali prírodnými materiálmi ako šišky, konáre alebo kukuričné šúľky. Cieľom projektu bolo poskytnúť hmyzu útulok pred nadchádzajúcou zimou. Po dvoch hodinách usilovnej práce bol „hotel“ hotový. V školskej záhrade bude slúžiť ako teplá skrýša pre malé živočích.

15. novembra privítala slovenská škola v Békešskej Čabe účastníkov XIX. ročníka Putovnej súťaže zo slovenských dolnozemskej reálií. Toto medzinárodné podujatie, podporované Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí, slúži na prezentáciu kultúrneho dedičstva slovenských komunít v regióne. Na súťaži sa zúčastnilo 31 stredoškôľakov, ktorí predstavili 23 projektových prác o významných osobnostiach, tradíciách a architektúre svojich komunít. Súťaž opäť potvrdila záujem mladých ľudí o zachovanie a prezentáciu svojho kultúrneho odkazu.



Foto: Zsolt Lipták

Medzinárodný projekt RIDEX, podporovaný programom Erasmus+, skúma využitie robotiky a rozprávania príbehov pre inkluzívny rozvoj detí. Cieľom je pomôcť deťom so špeciálnymi potrebami prostredníctvom vzdelávacích robotov zmierniť ťažkosti v učení a správaní. Do projektu sú zapojené školy z viacerých európskych krajín, vrátane slovenskej školy v Budapešti. Iniciátorkou zapojenia sa do výskumu v Materskej škole, základnej škole, gymnáziu a žiakom domove s vyučovacím jazykom slovenským v Budapešti je riaditeľka inštitúcie Monika Szabová, kým srdcami projektu sú informatička Monika Somogyváriová Juhászová a špeciálna pedagogička Erika Zemenová Palečková. Vedeckú záštitu poskytujú výskumníci z ELTE, ktorí vyhodnocujú účinnosť metódy porovnaním testovacej a kontrolnej skupiny. Projekt sa zameriava na rozvoj kľúčových kompetencií 21. storočia, ako je kreativita a algoritmické myslenie.



Foto: (ik)



Foto: Agneša Ferencziová

V slovenskom gymnáziu v Békešskej Čabe 29. novembra slávnostne pripínali stužky maturantom. Študenti tretieho ročníka pripravili pre maturantov výnimočný večer s bohatým programom, ktorý zahŕňal spomienkové videá, tanečné vystúpenie folklórneho súboru Tabán a recitáciu básní. Vyvrcholením večera bolo slávnostné pripnutie svetlomodrých stužiek za krásneho klavírneho sprievodu. Po slávnostnej ceremónii sa maturantom prihovorila riaditeľka školy a oficiálnu časť zavŕšil prípitok nealkoholickým šampanským a spoločná večera.

Dňa 5. decembra sa v Dome národností XIII. obvodu konala tradičná mikulášska oslava, ktorá prilákala množstvo žiakov budapeštianskej slovenskej školy. Deti privítali slovenského Mikuláša s čertmi a predniesli im básničky a pesničky. Po programe každé dieťa dostalo od Mikuláša darček za dobré správanie a školské výsledky. Podujatie, ktoré prebehlo v príjemnej rodinnej atmosfére, posilnilo komunitu a podporilo slovenský jazyk. Nová slovenská samospráva obvodu sa zaviazala, že bude túto tradíciu naďalej podporovať.



Foto: Hanna Krajčoviczová



Foto: Lubomíra Fallerová

V deň, keď sa predovšetkým menšie deti tešili na príchod Mikuláša rozdávaťceho darčeky, štrnásť študentov budapeštianskeho slovenského gymnázia pripnutím modrej stužky prekročilo prah dospelosti. Riaditeľka školy Monika Szabová v privítacom príhovore o. i. konštatovala, že túto inštitúciu absolvovalo veľa popredných predstaviteľov našej slovenskej komunity a terajší maturanti môžu pokračovať v ich šľapajach. Poďakovala triednej profesorky Marcelle Somygyiovej a študentom poprialala veľa úspechov v ďalšom živote. Po slávnostnom pripnutí stužiek a bohatom kultúrnom programe maturanti spoločne vykročili za zábavou do vysvietených ulíc hlavného mesta.

Koncom novembra sa v Základnej škole Jozefa Kincsesa v Kestúci uskutočnil Deň slovenských tradícií. Po uvítacích slovách riaditeľky školy Etelky Tordaovej Petrikovej nasledovala recitačná súťaž v troch vekových kategóriách. Porotu tvorili predstavitelia miestnej slovenskej samosprávy a vedenie školy. Podujatie prispelo k udržiavaniu a rozvoju slovenského jazyka a kultúry žiakov.



Foto: Valéria Rezniková Kainová

V decembri sa v Národnostnej základnej škole v Jášči uskutočnila recitačná súťaž, na ktorej sa zúčastnilo 55 žiakov. Súťaž prebiehala v dvoch kolách a vyvrcholila udeľovaním diplomov. Slovenské básničky a pesničky predniesli aj žiaci prvého ročníka. Podujatie prispelo k rozvíjaniu slovenského jazyka a kultúrneho povedomia detí.



Foto: Viktória Gerstmárová Ecseriová

V slovenskej základnej škole v Slovenskom Komlóši sa pred Vianocami konala slávnostná školská akadémia. Zhromaždených učiteľov, žiakov a hostí privítala riaditeľka školy Marianna Bajczzerová Melegová. Nasledoval kultúrny program s vianočnými piesňami a pastierskou hrou v podaní

školských krúžkov. Dôležitou súčasťou programu bolo odmeňovanie žiakov za úspechy v rôznych súťažiach. Na záver slávnosti primátor mesta Zoltán Zsura a evanjelický farár Attila Spišák zapálili poslednú sviečku na adventnom venci a všetci spoločne zaspievali vianočnú pieseň. Po oficiálnej časti žiaci v triedach pripravili pre rodičov vianočné darčeky a po obede sa s nadšením rozbehli domov na prázdniny.



Foto: (mm)



Foto: Bence Szeljak

Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku usporiadala 13. a 14. decembra v budapešťianskej slovenskej škole dvojdnové adventné stretnutie detí a mládeže. Po slávnostnom otvorení a zapálení adventných sviečok nasledovalo udeľovanie štipendií v rámci Programu pre nadaných, vianočný kultúrny program a tvorivé dielne. Žiaci sa zapojili aj do súťaže družstiev. Večer pokračoval tanečnou zábavou. Nasledujúci deň si viac ako 100 detí pozrelo Parlament a tamojšie múzeum. Program pokračoval opäť v budapešťianskej slovenskej škole divadelnými predstaveniami účastníkov letného dramatického tábora.



Foto: A. Farkasová

Slovenská národnostná materská škola v Dabaši-Šáre usporiadala 16. decembra vianočnú slávnosť. Dvadsaťosem detí zo skupín Nevádza a Vlčí mak predviedlo pred početnými hosťami betlehemskú hru, ktorú sprevádzala hudba na harmonike. Príležitosť vystúpiť dostali všetky deti, mnohé boli oblečené v krásnych šársnych krojoch. Na príprave a organizácii podujatia sa okrem učiteliek aktívne podieľali aj rodičia a Združenie rodičov a priateľov materskej školy. Táto slávnosť bola záverečnou akciou Slovenského týždňa a potvrdila dobrú prácu škôlky pod správou miestnej slovenskej samosprávy.

Mimoriadnym programom sa začal posledný vyučovacý týždeň roku 2024 v Slovenskej dvojazyčnej základnej škole v Slovenskom Komlóši. 16. decembra sa konala literárna beseda so spisovateľkou Lenkou Vranovou, ktorá zavítala do inštitúcie v spoločnosti riaditeľky Krajanského múzea Matice slovenskej Kataríny Koňarikovej a rozprávača Štefana Jančíka, aby predstavila žiakom štvrtej a piatej triedy svoju rozprávkovú knihu Miškine prvé Vianoce. Deti sa dozvedeli, ako sa rodia rozprávky, začítali sa do knihy a zapojili sa do hravého kvízu so sladkými odmenami.



Foto: (mm)

V decembri usporiadala Materská škola Záhrada víl v Békešskej Čabe dvojdnú oslavu Dňa Slovákov. 5. decembra navštívili deti Slovenský oblastný dom na Garayovej ulici, kde spoznávali život svojich predkov. 19. decembra prišli do škôlky rodičia a starí rodičia, aby si vypočuli vystúpenie citarového súboru Strapce a v interaktívnej dielni si deti vyskúšali ľudové hudobné nástroje. Spoločne s rodičmi potom pripravili deti tradičné kapustové pagáče a medovníky, ktoré ponúkli aj deťom z ostatných skupín.



Foto: Silvia Pissová Hégyelyová

V slovenskej základnej škole v Slovenskom Komlóši sa 7. februára uskutočnil pestrofarebný fašiangový karneval. Žiaci prišli v kreatívnych maskách, ktoré predstavovali postavy z rozprávok, rôzne povolania, zvieratá či umelecké diela, ako napríklad Dievča s perlou. Po spoločnom tanečnom kole a dlhšej prestávke nasledovalo vyhodnotenie najnápaditejších kostýmov. Keď si deti masky vyzliekli, čaro karnevalu sa vytratilo a domov odchádzali už ako obyčajní školáci.



Foto: (mm)



Foto: Eva Tóthová

Jar čoskoro príde. Deti z materskej školy navštevujúce slovenskú národnostnú skupinu v Novom Meste pod Šiatrom vyhнали zimu. Na záver fašiangového obdobia hodili handrovú Morenu do Bieleho potoka, čím podľa ľudovej tradície oslobodili ľudí od všetkých starostí a trápení. Potom s vlastnoručne vyrobenými hrčkami narobili veľký hluk, aby vyľakali a vyhнали zimu.

V Základnej škole Jozefa Beneho v Pišpeku už po ôsmy raz organizovali čitateľskú súťaž, na ktorej sa zúčastnilo viac ako 50 žiakov zo siedmich škôl. Súťažiacich z 3. až 6. ročníka čakali otázky z kníh *Láskavé rozprávky* od Branislava Jobusa a *Ako sa máš, Eliáš?* od Petra Opetu, ktoré boli vybrané pre ich zrozumiteľný jazyk a podnetné témy. Podujatie slávnostne otvorili organizátorka Erika Zemenová Palečková a riaditeľ školy Ladislav Lórik, pričom atmosféru uvoľnil spoločný spev. Cieľom súťaže je podporiť u detí lásku k čítaniu.



Foto: (pez)



Foto: (ik)

Dňa 12. marca organizovala slovenská škola v Budapešti Deň otvorených dverí, aby sa pred aprílovými zápsmi predstavila budúcim žiakom a rodičom. Návštevníci mohli počas troch hodín nahliadnuť do reálneho vyučovania na základnej škole a gymnáziu a zoznámiť sa s modernými výučbovými metódami. V triedach sa aktívne využívali interaktívne tabule a digitálne aplikácie ako Kahoot, ktoré sú pre súčasnú generáciu žiakov pútavejšie ako klasická frontálna výučba. Ukážková hodina matematiky v prvej triede napríklad zahŕňala skupinové úlohy na čas a matematické hry. Podujatie pomohlo rodičom získať predstavu o škole, čo je dôležité pri rozhodovaní o budúcom vzdelávaní ich detí.

Žiaci z Nového Mesta pod Šiatrom vo februári absolvovali v stredisku Ski Drienica týždeň lyžiarskeho výcviku. Devätnásť žiakov rozdelili do troch skupín podľa úrovne pokročilosti, od začiatočníkov po pokročilých. Výcvik prebiehal dvojazyčne a prispel nielen k zlepšeniu lyžiarskych zručností, ale aj k fyzickej kondícii a rozšíreniu jazykových a geografických vedomostí.



Foto: (jk)

Od 21. do 23. marca usporiadala budapeštianska slovenská škola IV. národnostný športový víkend. Zúčastnilo sa na ňom približne 200 športovcov slovenskej, rumunskej, srbskej, chorvátskej a nemeckej národnosti. Po slávnostnom otvorení štátnym tajomníkom Miklósom Soltészom a predsedníčkou CSSM Alžbetou Hollerovou Račkovou nasledovali futbalové a volejbalové zápasy. Víťazmi sa stali srbská škola vo volejbale a chorvátska škola vo futbale. Podujatie, ktorého súčasťou boli aj kultúrny program a plavba po Dunaji, prispelo k zblíženiu mladých ľudí rôznych národností.



Foto: Hanna Krajčoviczová

V Slovenskom Komlóši sa konala I. Dolnozemska čitateľská súťaž, ktorá nadväzuje na tradíciu celoštátnych putovných súťaží. Riaditeľka školy Marianna Bajczerová Melegová vyzdvihla, že takéto podujatia formujú aktívnych členov slovenskej komunity a budujú priateľstvá. Primátor mesta Zoltán Zsura, ktorý privítal účastníkov po slovensky, ocenil snahu podporiť čítanie v slovenskom jazyku. Cieľom súťaže, ktorú poctil svojou prítomnosťou generálny konzul SR v Békešskej Čabe Richard Kmeť, bolo posilniť vzťahy medzi žiakmi slovenských škôl.



Foto: (csl)



Foto: (csl)

Koncom marca hostila Základná škola Gézu Gárdonyiho v Ďurke v poradí jedenástu slovenskú jazykovú súťaž. Zúčastnilo sa na nej vyše štyridsať žiakov z deviatich škôl z troch žúp. Riaditeľka školy Eva Pappová Vankóová pri otvorení zdôraznila význam pestovania slovenského jazyka a tradícií pre budúce generácie.



Foto: Kristof Kovacs

V Číve sa 4. apríla konala tradičná rozlúčka so zimou. Deti z materskej a základnej školy spolu so ženským speváckym zborom spoločne zapálili Morenu, symbol zimy, a hodili ju do potoka. Po obrade nasledovalo spoločné pohostenie. Táto každoročná udalosť aktívne prispieva k zachovaniu slovenských ľudových tradícií a slovenského jazyka, ich sprostredkovaniu deťom, ale aj dospelým obyvateľom Čívu.



Foto: (fb)

Základná škola v Síleši aktívne využíva sociálnu sieť na informovanie o svojich aktivitách, ktoré zahŕňajú nielen školské, ale aj obecné podujatia. Okrem organizovania zbierok a osláv sviatkov sa škola môže pýšiť úspechmi svojich žiakov v predmetových súťažiach, športe a najmä v národnostných programoch. Výučba slovenčiny je dôležitou súčasťou inštitúcie, čo dokazujú víťazstvá na župných súťažiach zo slovenčiny a v recitácii.

Slovenské gymnázium v Békešskej Čabe sa zúčastnilo na volejbalovom turnaji stredných škôl mesta. Chlapčenský tím dosiahol výborný výsledok, skončil na druhom mieste. Dievčenský tím obsadil štvrté miesto. Turnaj prebiehal v priateľskej športovej atmosfére, obe družstvá podali bojovný výkon a tešia sa na ďalšie súťaže.



Foto: Hanna Krajčoviczová

Materská škola na Orechovej ulici v Slovenskom Komlóši poskytuje dvojazyčnú výchovu 54 deťom rozdeleným do troch vekových skupín. Deti sa učia slovenčinu prostredníctvom hier, spevu a tanca, na tieto zamestnania je určených 16 hodín týždenne. Škôlka, ktorá je súčasťou miestnej slovenskej základnej školy, úzko spolupracuje s rodičmi a s miestnym Slovenským klubom. Škôlkari pravidelne vystupujú na podujatiach školy, predstavili sa aj na oslavách 75. výročia jej založenia. Deti z najväčšej vekovej skupiny sa dokonca zúčastňujú na školskom kole súťaže Slovenské spievanky a veršovačky.



Foto: (csl)

V slovenskej národnostnej výchove zohráva rozprávka kľúčovú úlohu pri formovaní identity a kultúrneho povedomia detí. V Kestúci sa 23. mája zišlo 42 učiteliek zo 6 materských škôl Komárňansko-ostrihomskej župy na pracovnom stretnutí, ktoré organizovali župná slovenská samospráva a Pedagogické metodické centrum Slovákov v Maďarsku. Prednášajúca Noémi Papucseková Bencsiková hovorila o tom, že rozprávky umožňujú hravé a projektové spracovanie tém, podporujúce jazykové zručnosti a tradície. Takýto postup pomáha udržiavať slovenskú kultúru aj v komunitách, kde používanie slovenčiny v každodennom živote slabne.



Foto: (ik)

V dunaedházskej materskej škole Makovička oslavovali deti Veľkú noc tradičnou polievackou, pri ktorej chlapci polievali dievčatá a všetci si vymenili drobné darčeky. Následne sa deti s nadšením pustili do hľadania vajčiek, ktoré im pripravil veľkonočný zajko.



Foto: Valéria Bertová Vanóová



Foto: (mg)

V slovenskej škole v Békešskej Čabe 15 maturantov po symbolickom poslednom zvonení so spevom prešlo po chodbách a triedach. Zastavili sa na nádvorí, kde pre nich pripravili rozlúčkovú slávnosť študenti 11. ročníka. Po poďakovaní pedagógom za ich prácu a rodičom za podporu sa s nimi rozlúčili triedny učiteľ Róbert Galát a riaditeľka inštitúcie Edita Pečeňová. Väčšina maturantov plánuje pokračovať v štúdiu na vysokých školách.



Foto: Anita Holá

Študenti a pedagogický zbor Materskej školy, základnej školy, gymnázia a žiackeho domova s vyučovacím jazykom slovenským v Budapešti sa 30. apríla rozlúčili so 14 maturantmi, ktorí v školskom roku 2024/25 ukončili stredoškolské štúdium. Po dojímavom ceremoniáli s prejavmi, spevom a symbolickým vypustením balónov sa absolventi pripravili na významný krok v ich živote, na maturitné skúšky. Dvanásť chce pokračovať v štúdiu na vysokých školách.

Prvá májová nedeľa je dňom, keď oslavujeme matky. Slovenská samospráva obce Novohrad spolu s Kruhom priateľov za zachovanie tradícií Srdce Novohradu pozvali matky, staré mamy a krstné mamy na spoločný program do kultúrneho domu. Na slávnosti odzneli príhovory, príležitostné básne a piesne. Žiaci 3. ročníka Základnej školy Michala Hesza vystúpili s dramatizáciou novely Evy Janikovszkej Po kom to dieťa je?



Foto: Marta Eva Mlinárčeková

V Základnej škole Móra Jókaiho v Tatabáni-Bánhide usporiadali vedomostnú súťaž zo slovenského jazyka a kultúry Pod' sa hrať. Zúčastnili sa na nej trojčlenné skupiny z Čívu, Síleša, Tardošu, Niže a z partnerskej školy zo slovenského Komárna. Deti preukázali znalosť jazyka a kreativitu. Domáci tím obsadil 3. miesto. Najlepšie družstvá dostali diplomy a vecné ceny, ale ani ostatní účastníci neodišli naprázdno – každý si odniesol pamätný list a malé darčeky.



Foto: (fb)



Foto: Terézia Nedeliczká

V Níži sa v máji konalo súťažné stretnutie žiakov slovenských škôl z Novohradskej a Hevešskej župy Novohradské lipky. Veľkú sálu kultúrneho domu naplnili žiaci 1. stupňa základných škôl a škôlkari z Alkáru, Banky, Guty, Horných Petian, Terian a Niže. Každá skupina sa najskôr predstavila s krátkym programom. Školáci sa potom premiestnili do parku, kde už stála vedomostná a športová dráha. Škôlkari pod vedením učiteliek skladali z papiera skákajúce žabky a maľovali. Víťazom sa stala skupina Niža I., druhí boli Terančania a na treťom mieste skončili Guťania.



Foto: Judit Kosztolányiová

V polovici mája počas trojdňového výmenného pobytu v Banskej Bystrici sa žiaci dabašskej Základnej školy Františka Rákócziho II. zúčastnili na výučbe v partnerskej Základnej škole Pieninská 27 a navštívili Strednú odbornú školu Pod Bánošom, ktorá im interaktívnym spôsobom predstavila svoje odbory v oblasti poľnohospodárstva, potravinárstva a chovu zvierat. Ubytovatí boli v rodinách, vďaka čomu mohli večery tráviť v autentickom slovenskom prostredí.

Študentky slovenského gymnázia v Békešskej Čabe obsadili prvé tri miesta v Celoštátnej stredoškolskej vedomostnej súťaži (OKTV) v slovenčine. Orsolya Tünde Kovácssová, Hanna Krajčoviczová a Boglárka Anna Brachnová predviedli nielen svoje gramatické a literárne zručnosti, ale preukázali aj hlboké kultúrne znalosti, schopnosť interpretovať texty a analytické myslenie. Učiteľkou slovenčiny študentiek je Zuzana Benková. Do súťaže sa zapojili aj študenti budapeštianskeho slovenského gymnázia. Spomedzi nich štvrté miesto získala Stella Števoová a piate Daniel Fridel, ktorých na súťaž pripravila Marcela Somogyiová.



Foto: (hk)



Foto: (fb)

Členovia robotického krúžku Základnej školy Lajosa Feketeho v Tardoši sa so svojou učiteľkou Katalin Hédiou zapojili do 24-hodinovej aktivity zameranej na budovanie komunity a rozvoj zručností v oblasti robotiky. V rámci workshopu si na posilnenie kompetencií a kariérne poradenstvo postavili vlastné roboty, navrhli robotické dráhy a úlohy a naprogramovali ich pomocou umelej inteligencie. Zostavili detský robotický domček, kde svojim spolužiakom ukázali, ako roboty fungujú. Táto časť projektu mala veľký úspech.



Foto: (ar)

Na celoštátnej súťaži Zväzu Slovákov v Maďarsku (ZSM) Slovenské spievanky a veršovačky v Pútnickom dome a osvetovom stredisku v Dabaši-Šáre sa 30. mája zišlo vyše 100 detí z Békešskej Čaby, Slovenského Komlóša, Kétsoproňu, Čabačudu, Sarvaša, Budapešti, Mlynkov, Santova, Pišpeku, Ďurky, Tardoša, Čemeru, Veľkého Bánhedeša, Niže, Alkáru, Dabaša, Tatabáne-Bánhidy a Novej Huty. Po súťažnom dopoludní nasledoval galaprogram s vystúpeniami najlepších účastníkov a vyhlásením víťazov. Na javisku sa striedala próza a poézia, spievali sólisti i spevácke skupiny.

Na Deň detí v Slovenskej materskej škole, základnej škole, gymnáziu a žiackom domove v Budapešti štátny tajomník Úradu predsedu vlády pre cirkevné a národnostné vzťahy Miklós Soltész slávnostne odovzdal nové futbalové ihrisko s gumeným povrchom. Po oficiálnom ceremonáli sa uskutočnil zápas medzi študentmi školy a tímom dospelých, v ktorom napriek snahe mladých zvíťazili skúsenejší hráči. Deň vyplnili zábavné aktivity, radosť a vzájomné obdarovania sa úsmevmi.



Foto: (ik)

Na pôde budapeštianskej radnice začiatkom júna slávnostne odovzdali ceny víťazom Celoštátnych predmetových súťaží (OÁTV) žiakov národnostných základných škôl. Na súťaži z národnostného jazyka a vzdelanosti sa zúčastnilo takmer 1 800 žiakov, čo je potešiteľné a dôležité z hľadiska zachovania národnostnej identity. Podujatie zdôraznilo význam národnostného školstva a prínos národností pre kultúrnu rozmanitosť krajiny.



Foto: (csl)

Slovenská základná škola v Slovenskom Komlóši usporiadala Deň detí s bohatým programom plným prekvapení. V telocvični boli nafukovacie hračky, v aule prebiehali zápasy v stolnom futbale. V jednom kúte dievčatá robili pekné náramky, v druhom sa maľovalo na tvár. Na dvore chlapci hrali futbal, menšie deti stavali hračky v pieskovisku. Boli aj takí, ktorí hrali spoločenské hry. Popoludní program pokračoval športovou a tanečnou prehliadkou. Deň ukončil rodinný program s opekaním slaniny pri príjemných a veselých rozhovoroch.



Foto: (mm)

Folklorný súbor Malá Furmička z Čemera reprezentoval Slovákov v Maďarsku na 30. Dunajskom karnevale v Budapešti. 40 tanečníkov predstavilo v sprievode centrom mesta tance z Mane a marš zo Slovenského Komlóša. Súbor, ktorý je pravidelným a očakávaným hosťom festivalu, oslnil publikum krásnym čemerským ľudovým krojom a rezkými tancami.



Foto: (fb)

Slovenské gymnázium, základná škola, materská škola a žiacky domov v Békešskej Čabe – dôležitá vzdelávacia inštitúcia dolnozemsých Slovákov, zažívala 20. júna slávnostné radostné i smutné chvíle. Bola dejiskom nielen tradičného dojímavého ceremoniálu na záver školského

roka 2024/2025 zvlášť výnimočného pre ôsmakov, ale po štyroch desaťročiach pedagogickej práce sa rozlúčila so školou jej dlhoročná riaditeľka Edita Pečeňová. Jedným z dôležitých momentov podujatia bolo odovzdanie diamantových certifikátov učiteľom, ktorí absolvovali štúdium pred šiestimi desaťročiami a boli vzorom pri výchove mnohých generácií. Diamantové diplomy prevzali tri bývalé učiteľky inštitúcie Alžbeta Huszárová, Zuzana Sztrungová a Judita Vargová.



Foto: Hanna Krajčoviczová

V slovenskej škole v Slovenskom Komlóši sa 22. júna konala slávnostná rozlúčka so školským rokom. Riaditeľka Mariana Bajczerová Melegová zvlášť poďakovala tým žiakom, ktorí dosiahli vynikajúce výsledky v učení a na rôznych domácich i medzinárodných súťažiach, ako aj na kultúrno-spoločenských podujatiach. Dojímavá bola rozlúčka s ôsmakmi. Slová vďaky odzneli na adresu tých, ktorí úspešne vystupovali v Detskom umeleckom súbore Harmónia. Spolžiaci a učители odovzdali čerstvým absolventom tanistry a kvety, s ktorými sa na čele s pani riaditeľkou a triednou učiteľkou Aliz Patakiovou vydali na rozlúčkovú cestu po budove školy.



Foto: (mm)

Úrad predsedu vlády usporiadal v Agárde desiaty ročník Národnostného stretnutia mládeže. Počas troch dní účastníci spoznali výrobu modrotlačie, absolvovali cyklistickú túru okolo jazera a zapojili sa do národnostnej burzy s tradičnými jedlami a vystúpeniami. Stretnutie umožnilo mladým ľuďom nadviazať nové priateľstvá a spoznať rozmanité kultúry národnostných menšín.



Foto: (ik)

# Naša mládež v táboroch oddychovo a pracovne

V dňoch 23. až 27. júna sa traja čabianski gymnazisti – Réka Vozárová, Hanna Krajčoviczová a Zsolt Krisztián Kovács s profesorkou Zuzanou Benkovou zúčastnili na letnom tábore SAS – centra pre slovenčinu ako cudzí jazyk FF UK v Bratislave nazvanom Mobilná učebňa slovenského jazyka pre krajanov. Program mal názov Návrat do prítomnosti. Cestujeme v čase a zahŕňal workshopy, prednášky o vede, výlety po historických pamiatkach a kreatívne aktivity. Cieľom bolo zlepšiť slovenské jazykové zručnosti mladých Slovákov zo zahraničia a priblížiť im slovenskú kultúru.



Foto: (hk)

V júni sa skupina žiakov z Maďarska zúčastnila na Detskej krajanskej univerzite na Táloch, ktorú organizovalo Metodické centrum pre Slovákov žijúcich v zahraničí Univerzity Mateja Bela. Hlavnou témou tábora bola návšteva viacerých lokalít banskobystrického kraja a spoznávanie prírodných a kultúrnych prvkov zapísaných do zoznamov UNESCO, ako napr. Spišského hradu, Vlkolínca a Banskej Štiavnice. Pútavé boli prednášky o ľudových hudobných nástrojoch a práca v tvorivých dielňach. Cieľom spoločne organizovaných slobodných aktivít bolo podnecovať u detí komunikáciu v slovenskom jazyku a nadviazať priateľstvá s deťmi z iných krajín.



Foto: Natália Lopusná



Foto: Ildikó Jármaiová

Súbor Zelený veniec v Ečeri zorganizoval na začiatku prázdnin detský folklórny tábor na Slovensku. Pozostával z tradičných programov, ako objavovanie dedičstva Antala Grassalkovicha v Mojmírovciach, prehliadku Nitry a Bratislavy, spoločný spev, hudobné a remeselné aktivity so žiakmi z Cabaja, ale aj nové prvky, ako napríklad výlet na vrch Zobor alebo návštevu mincovne v Kremnici.



Foto: Viera Mohayová

Pre 24 žiakov Maďarsko-slovenskej dvojjazyčnej školy v Novom Meste pod Šiatrom sa prázdniny začali v tradičnom tábore na Zemplínskej šírave, ktorý priniesol deťom množstvo nezabudnuteľných zážitkov. Oblúbené bolo predovšetkým plávanie, výlet loďou a kolektívne športovanie. Deti ocenili aj krásny výhľad do okolitej prírody a výborné jedlo. Všetci sa skvele bavili a mnohí sa tešia na budúci ročník.

V mestskej časti Dabaša-Šáre sa od 23. do 27. júna konal VI. národnostný tábor zameraný na slovenské tradície. Tridsať školákov sa zúčastnilo na remeselných aktivitách, spoznávalo miestny ľudový kroj a svadobné zvyky. V jeden deň sa vybrali do Čeme-ra, do tamojšieho Domu slovenských tradícií, kde sa zoznámili s miestnymi slovenskými ľudovými krojmi a od tanečníkov Folklórneho súboru Furmička sa naučili pár základných krokov. V tábore nadobudli deti krásne a cenné zážitky, ktoré iste prispievajú k spoznávaniu hodnôt Slovákov v Maďarsku.



Foto: (ecs)



Foto: (ar)

Žiaci Slovenskej národnostnej školy v Mlynkoch strávili začiatok prázdnin v národopisnom tábore v okolí Nízkych Tatier. Pozreli si historické pamätihodnosti a prírodné krásy okolia. Do Mlynkov sa vrátili unavení, no plní nezabudnuteľných zážitkov.

V Poľnom Berinčoku sa od 6. do 12. júla konal 8. ročník Slovenského jazykového a národopisného tábora pre deti. Účastníci sa hrovou formou učili slovenský jazyk, spievali ľudové piesne, tancovali a vyrábali tradičné výrobky. Vyvrcholením programu bol výlet na sálaš, kde si deti vyskúšali remeslá a pečenie trdelníka. Záverečná prezentácia pred rodičmi a miestnou komunitou ukázala, čo všetko sa deti naučili, upevnila v nich vzťah k slovenskej kultúre a pocit spolupatričnosti.



Foto: Judita Mertzová



Foto: Csilla Mezeiová

Slovenská samospráva v Legínde usporiadala koncom júla družinový umelecký tábor pre 30 žiakov. Hlavnou témou bolo výtvarné umenie – deti maľovali obrazy, zdobili tričká a precvičovali si výtvarnú terminológiu v slovenčine. Popri umeleckých aktivitách absolvovali výlet do múzeí a venovali sa športu.

Koncom júla organizovala Slovenská samospráva v Medeši jazykový a vlastivedný tábor pre miestnych žiakov. Cieľom podujatia, ktoré sa konalo v budove evanjelickej základnej školy, bolo spríjemniť deťom prázdniny a priblížiť im miestne tradície. Počas piatich dní sa zoznamovali so slovenčinou, učili sa ľudové tance a piesne a objavovali slovenské kultúrne stopy v mestečku. Súčasťou programu boli výlety do okolia, pečenie tradičných lievancov a návšteva slovenského konzulátu. Tábor posilnil vzťah detí k ich slovenskému kultúrnemu dedičstvu.



Foto: (mg)



Foto: T. D. Králiková

Tábor v duchu tradícií usporiadala v druhej polovici júla Slovenská samospráva v Novohrade pre žiakov všetkých ročníkov základnej školy. Účastníci navštívili vodný autobus Dunajský kvet v Királyréte – mikrobús s interaktívnym laboratóriom, učili sa ľudové tance a rozprávky, maľovali kamienky a vyrábali tradičné hračky. Naučili sa piecť zemiakové placky – krumpľovníky a navštívili Lesný dobrodružný park v Diósjenő, kde si pozreli výrobu medového vosku. Počas tábora sa deti prostredníctvom praktických aktivít a súťaže zoznamovali so slovenčinou.



Foto: (mg)

Príbeh o Ruminim a ostrove po slovensky hovoriacich myši, teda o lodi so skupinou odvážnych myšiek na čele so slávnym Ruminim, ktorá stroskotala a myšky sa ocitli na neznámom ostrove, kde síce žili tiež myšky, ale tie hovorili len po slovensky, poslužil ako rámec júlového tábora kėtšopronských detí plného dobrodružstiev. Aby sa dorozumeli, spoločne s učiteľkou Erikou Tóthovou vytvorili slovensko-cincogací slovník. A tak sa začalo nové dobrodružstvo, plné smiechu, učenia a objavovania. Deti si vyskúšali maľovanie na hodváb, plstenie, tkanie, šitie, hrnčiarstvo, plachtenie po vodnej hladine a výrobu drevených lodí, ale aj prácu v kuchyni a pečenie medovníkov, zabávali sa pri vodných hrách a penovej párty. Tábor vyvrcholil divadelným predstavením.



Foto: (kk)

V Pútnickom dome v Marianke pri Bratislave sa konal XI. ročník ekumenického biblického tábora pre 22 mladých veriacich z Maďarska. Témou tábora bol kľúčový prvok posolstva Svätého roka – nádej, ktorá nám pripomína, že je dôležité žiť s vierou a dôverou v budúcnosť, a to na každom poli nášho života. Počas týždenného pobytu sa účastníci upevňovali v tejto myšlienke. Významným hosťom bol štátny tajomník Miklós Soltész, ktorý sa aktívne zapojil do programu. Účastníci okrem duchovných aktivít navštívili aj pamätihodnosti Bratislavy a zdokonaľovali sa v slovenčine.

Slovenská dvojjazyčná škola v Slovenskom Komlóši usporiadala počas leta pre svojich žiakov tri národnostné tábory. Jazykový a národopisný tábor bol zameraný na miestne ľudové tradície, remeselnícky a gastronomický na ručné práce a prípravu tradičných jedál a športový a tanečný tábor ponúkal pohybové aktivity a výlety. Cieľom všetkých troch táborov bolo zábavnou formou posilniť národnostnú identitu a jazykové znalosti detí.



Foto: (mm)



Foto: Marta Papučeková

V polovici augusta usporiadala Slovenská samospráva v Ostrihom-Huti tradičný letný tábor pre 15 detí. Hlavnou témou tábora bolo včelárstvo, ale organizátori pripravili pre účastníkov aj výlety do Vyšehrada a Ostrihomu, návštevu interaktívnej geologickej výstavy a náučnú hru po slovenských pamätihodnostiach Budapešti. Deti si vychutnali aj tvorivé dielne a spoločný spev slovenských piesní. Napriek nepriaznivému počasiu si odniesli z tábora krásne zážitky, nové priateľstvá a silnejší vzťah ku svojim koreňom.

V Čorváši sa v priestoroch Slovenského národopisného domu a Slovenského spoločenského domu uskutočnil III. ročník Slovenského národopisného tábora pre 40 detí, ktorý opäť otvoril účastníkom brány do sveta slovenských tradícií, ľudového umenia a duchovných hodnôt. Počas piatich dní sa deti venovali ľudovým piesňam, tancom a remeslám, pričom si osvojovali slovenčinu. Súčasťou programu boli výlety do ovocného sadu a na sálaš, kde si vyskúšali prípravu rezancov.



Foto: (mg)

Žiaci Základnej školy Móra Jókaiho v Tabáni-Bánhide strávili posledný augustový týždeň v letnom tábore zameranom na slovenskú ľudovú kultúru. Ubytovaní boli v sarvašskej slovenskej škole, odkiaľ podnikali výlety do Békešskej Čaby a Slovenského Komlóša. Súčasťou programu bola aj návšteva sálaša, kde si vyskúšali prípravu tradičných čabianskych halušiek (rezancov). Tábor prispel nielen k spoznávaniu slovenského kultúrneho dedičstva, ale aj k upevňovaniu priateľstva medzi žiakmi.



Foto: (bb)

## Letný tábor UMB v Banskej Bystrici

Tento rok sme od 15. do 22. júna strávili nezabudnuteľný týždeň v srdci Slovenska, tam, kde sa stretáva učenie s oddychom, menovite v *letnom tábore UMB v Banskej Bystrici*, ktorý organizovala UMB a PMCSM. Hlavným cieľom tábora bolo precvičiť jazykové zručnosti slovenských stredoškôľakov spoza hraníc, rozšíriť ich kultúrne vedomosti a spoznať univerzitný život. Výnimočné bolo jeho medzinárodné zloženie: mohli sme sa ho zúčastniť spolu so svojimi rovesníkmi z *Poľska, Srbska a Ukrajiny*. Bývali sme v modernom internáte UMB a spoznávali sme univerzitu: prezreli sme si všetky fakulty, kde sme sa zúčastnili na interaktívnych hodinách, napríklad na *pedagogickej fakulte*, kde sme sa naučili nový tanec. Navštívili sme aj dojmavé divadelné predstavenie chorých dospelých a detí. Počas celého tábora všetci sme sa výborne bavili a dobre sa cítili. Veľa sme sa rozprávali s našimi dvomi animátormi. Raňajky sme si mohli dať v ubytovni, obedy boli na rôznych miestach, ale večera bola vždy na tom istom mieste, kde sme každý večer vypili džbán studenej kofoly. Medzinárodné prostredie nám veľmi pridalo na zážitkoch, rozšírilo naše jazykové a kultúrne obzory. Vrátili sme sa s množstvom zážitkov a nových priateľstiev.

*Tímea Gérusová*

*žiačka 10. triedy Slovenského gymnázia v Békešskej Čabe*

*Foto: (a)*



## Škola v prírode v Mýte pod Ďumbierom

II. turnus *Školy v prírode pre Poľsko a Maďarsko* sa konal od 4. do 13. júla 2025. Organizátorom bolo *Metodické centrum pre Slovákov žijúcich v zahraničí pri UMB v Banskej Bystrici* a CSSM. Desať pracovných, ale aj zábavných dní sme prežili v objatí Nízkyh Tatier. Témou školy v prírode boli štyri živly. Okolo nich sa točili úlohy vedomostné, spoločenské, zábavné, tvorivé, športové a poznávacie. Táboru sa zúčastnilo 42 detí z Poľska a 30 z Maďarska: *Békešskej Čaby, Slovenského Komlóša, Nového Mesta pod Šiatrom a Sarvaša*. Účastníci tábora boli rozdelení podľa živlov do štyroch zmiešaných skupín. Medzi aktivitami boli vodné súťaživé hry, vzdušné veselé hry, oheň symbolizoval táborák, zem sa spájala s hlinou a plastelínou. Okrem toho keď sme už boli v škole v prírode, nechýbali ani *vedomostné pracovné listy*, ktoré spestrili aj interaktívne. Absolvovali sme turistiku v okolí hotela, boli sme na celodennom výlete v *Brezne, Kežmarku a Poprade*. V Brezne sa nám páčil výstup do mestskej veže, ktorá kedysi slúžila ako zvonica a protipožiarna veža, spoznali sme prácu „obrovskej žehličky“ v *Mandľovni*, pozreli si *Horehronské múzeum a Meštiansky dom*, kde sme mali tvorivú dielňu s hlinou, a zavítali sme do *Red Cars Muzeum – Múzea športových a exotických áut*. Druhý celodenný výlet bol do Kežmarku, kde sme si pozreli Kežmarský hrad a na potešenie detí sme zavítali do *AquaCity Poprad*. Pravdaže, deťom sa najviac páčil tento program a radi by ostali dlhšie vo vode. Po večeroch sme pre ne organizovali kvíz, filmový večer, táborák, diskotéku, rôzne hry, kultúrne večierky (Izba baví izbu, Od krajiny ku krajine), vyplňanie záznamníkov a deň sme končili v kruhu živlov. Desať dní v tábore ubehlo veľmi rýchlo. Nadviazali sa priateľstvá nielen medzi našimi deťmi, ale aj s poľskými žiakmi. Veľká vďaka organizátorom i animátorom za užitočný a pestrý program.



Anikó Podaniová  
Foto: (a)

# Z aktivít Slovenskej školy v Sarvaši



Foto: (pk)

Spolupráca medzi Kultúrnym spolkom sarvašských Slovákov Vernosť a slovenskými školskými inštitúciami v Sarvaši vyústila v septembri do tradičného varenia slivkového lekváru. Žiaci a členovia spolku spoločne odkôstkovali 80 kg sliviek a pustili sa do varenia. Výsledkom bolo 40 pohárov domáceho lekváru, ktorý poslúži na prípravu tradičných jedál.



Foto: (pk)

V sarvašskej škole sa 6. decembra uskutočnil tradičný mikulášsky deň. Žiaci ôsmeho ročníka v kostýmoch Mikulášov a čertov zavítali do všetkých tried a predviedli tam zábavný program. Popoludní nasledovali posedenia v triedach s výmenou darčiekov a spoločenskými hrami, zatiaľ čo večer sa konala školská diskotéka. Podujatie prispelo k zblíženiu žiakov.

Žiaci šiesteho ročníka Slovenskej základnej školy v Sarvaši absolvovali v januári projektové vyučovanie zamerané na tureckú dobu. Počas dvoch týždňov na rôznych hodinách skúmali históriu Uhorska v 16. storočí. Pozreli si film *Jágerské hviezdy*, ktorý im pomohol spracovať učivo z maďarskej literatúry, na hodinách matematiky vyrobili jágerský minaret, na hodine kreslenia vytvorili spoločenskú hru podľa spomínaného filmu a na hodine slovenčiny



Foto: (pk)

sa venovali literárnym ukážkam z tých čias. V rámci projektu navštívili Múzeum Samuela Tešedíka, vytvorili modely palisádových hradov a zúčastnili sa únikovej hry. Projekt úspešne prepoil históriu s rôznymi predmetmi a podporil tímovú spoluprácu žiakov.



Foto: (pk)

Pre žiakov sarvašskej slovenskej školy vyvrcholili fašiangy 14. februára. Predpoludním zaplnili chodby nadšení diváci, ktorí čakali na sprievod v maskách. Členovia žiackeho parlamentu pod vedením učiteľky Eriky Sinkovej vybrali a ocenili tie najnápaditejšie. Poobede predstavili svoje programy žiaci nižšieho stupňa, po nich nasledovala spoločná zumba. Zábava vyvrcholila diskotékou.

Vo februári sa žiaci zúčastnili na športovom festivale Hádzaná v škole v Békešskej Čabe a Újkigyósi. Cieľom podujatia bolo hravou formou priblížiť žiakom 1. stupňa základy hádzanej prostredníctvom pohybových hier a súťažných aktivít. Festival kládol dôraz na radosť z pohybu a kolektívne zážitky, nie na výkony.



Foto: (pk)



Foto: (pk)

V prvej polovici februára sa v škole uskutočnilo projektové vyučovanie o starovekom Ríme. Piataci získavali vedomosti zážitkovou formou prostredníctvom skupinových úloh, interaktívnych technológií a motivačného systému pečiatok a mincí. Projekt podporil tímovú spoluprácu a umožnil vytvoriť dobré vzťahy medzi žiakmi. Záverečný rímsky jarmok a hostina dôstojne ukončili tento inšpiratívny vzdelávací zážitok.



Foto: (pk)

19. marca sa konal deň otvorených dverí v základnej škole, ktorú žiaci prezývajú „Palác vedomostí“. Zaujímavosťou bolo vyskúšať interaktívne vyučovanie, programovateľných robotov a zoznámiť sa s pestrou ponukou krúžkov. Podujatie presvedčilo rodičov aj deti, že škola poskytuje láskyplné a moderné prostredie pre vzdelávanie.

Aj tento rok zorganizovali v škole Slovenský týždeň, ktorý bol oslavou tradícií a gastronómie. Žiaci sa prostredníctvom rôznych aktivít oboznámili so slovenskou kultúrou. Veľký úspech mal gastronomický program. Šiestaci s členkami Kultúrneho spolku sarvašských Slovákov Vernosť súľali cestoviny do polievky brdovce (gágorčoke) a ôsmačky varili s pomocou hostujúcich učiteliek bryndzové halušky. V súťaži Naša trieda varí lepšie pripravovali žiaci so svojimi učiteľmi aj slovenské jedlá. Týždeň vyvrcholil folklórnym popoludním s tradičnými ľudovými hrami a nácvikom ľudových tancov.



Foto: Mária Hrušková Molnárová



Foto: (pk)

Letný tábor žiakov Slovenskej základnej školy v Sarvaši sa konal od 27. júna do 2. júla v Kežmarských Žľaboch v srdci Vysokých Tatier. Účastníci navštívili zaujímavosti ako galériu Tricklandia v Starom Smokovci, digitálnu galériu Poliankovo a podnikli túry na Hrebienok a do Poľska na Gubalowku. Tábor ponúkol kombináciu prírodných krás, moderných technológií a spoločných zážitkov.

Dňa 11. apríla v materskej škole zorganizovali metodický odborný deň pre učiteľky slovenských materských škôl s cieľom zdieľať dobrú prax a zdokonaľovať sa v slovenskom jazyku. Podujatie zahŕňalo ukážkovú hodinu s interaktívnymi aktivitami zameranými na výučbu tematiky potravín, ako bolo spoločné varenie a práca s rozprávkou. V rámci programu si pripomenuli veľkonočné zvyky a tradície prostredníctvom pútavej prednášky. Hostia mali možnosť zapojiť sa do tímových aktivít a okrem užitočných vedomostí si odniesli domov aj malé darčeky.



Foto: (pk)



Foto: (pk)

V rámci projektu Pastierska kapsa sa tretiaci naučili piecť kváskový chlieb. S pomocou Andrey Petneháziovej a Jána Házioho si každý žiak upiekol vlastnoručne zhotovený chrumkavý bochník. Na školskom dvore Ján Skorka s manželkou a s učiteľkou Editou Csasztnovou uvarili v malom kotlíku pastiersku tarhoňu, ktorú deti zjedli na obed.



Foto: (pk)

Sarvašská slovenská škola zorganizovala počas prázdnin tematický týždeň venovaný slovenskej poézii a ľudovým rozprávkam. Deti sa zúčastnili na programe v Slovenskom pamiatkovom dome, hrali slovenské stolové hry a v divadle Cervinus Teátrum si pozreli filmové predstavenie. Týždeň vyvrcholil výrobou a púšťaním šarkanov na školskom dvore. Podujatie finančne podporil Kultúrny spolok sarvašských Slovákov Vernost'.

# Slovenské divadlo Vertigo s deťmi a mládežou

Počas druhého októbrového víkendu sa v sarvašskom divadle Cervinus Teátrum konal v réžii Slovenského divadla Vertigo 15. festival Spolu na javisku (i mimo neho). Divadelníci zo Slovenska, Srbska a Maďarska predstavili mix klasických i moderných diel, vrátane dramatizovaných rozprávok a adaptácií filmových scenárov. Program ponúkol divákovi zábavu, napätie a pôsobivé divadelné efekty, pričom umožnil stretnutie tvorcov na javisku aj mimo neho.



Foto: (et)



Foto: Hanna Krajčoviczová

Od 26. februára do 2. marca pripravilo Slovenské divadlo Vertigo filmovú dielňu pre stredoškôľakov, ktorá prebiehala predovšetkým v Dome slovenskej kultúry v Békešskej Čabe. Desať záujemcov sa učilo základy filmovej tvorby a sprostredkovania príbehu prostredníctvom kamery.



Foto: Mária Tóthová

Detský divadelný tábor Slovenského divadla Vertigo sa uskutočnil koncom júna v Bystrej v Nízkych Tatrách a zúčastnilo sa ho 25 žiakov z piatich slovenských škôl v Maďarsku. Pod vedením skúsených lektorov deti nacvičili dve divadelné hry – *Fluvius Vagus* a *O pani Nespokojnej*. V jedinečnej atmosfére vzájomnej podpory a tolerancie sa učili nielen divadlu, ale aj zodpovednosti a spolupráci. Dojímavým momentom bolo vystúpenie dlhoročného skladateľa Bélu Felixa, ktorý sa po 32 rokoch s táborom rozlúčil. Slzy dojatia a sľuby ďalších stretnutí pri odchode svedčili o hlbokom emocionálnom dopade tábora na všetkých zúčastnených.



Slovenské divadlo Vertigo organizovalo 9. a 10. mája v divadle Cervinus Teátrum v Sarvaši 30. ročník prehliadky Deti deťom. Zahraniční hostia i domáce súbory predstavili rozmanité inscenácie. Ocenenie Junior Vertiga získali žiaci z Nového Mesta pod Šiatrom. Súčasťou podujatia bola prehliadka detských filmov a odborná reflexia bez súťažného hodnotenia. Všetci účinkujúci obdržali pamätné diplomy.



Foto: (csl)

Koncom júla sa vo Svätom Jure konala Divadelná dielňa pre mladých Slovákov z Maďarska, ktorú organizovalo Slovenské divadlo Vertigo. Pod vedením herca Michala Jánoša osem účastníkov naštuďovalo hru Kubo od Jozefa Hollého, ktorá mala úspešnú premiéru už na šiesty deň. Okrem intenzívnych skúšok si účastníci užili aj výlety po Svätom Jure a Bratislave, vrátane návštevy Shakespearovského festivalu na Bratislavskom hrade. Dielňa poskytla nielen divadelný zážitok, ale aj priestor pre nové priateľstvá a osobnostný rozvoj.



Foto: (fb)



Lubomír Feldek

## Najkrajšia rozprávka na svete

Kde bolo, tam bolo, bol raz jeden dom, k tomu domu patrila záhrada a okolo záhrady bol plot.

Dom bol môj, záhrada moja – nuž akože ináč, i plot bol môj. Alebo, čo vás budem klamať. Dom tam vôbec nebol.

Záhrada bola mestská. Ale ten plot okolo nej bol môj.

Že nemohol byť? Tak dobre. Bol tam aj dom, aj záhrada, aj plot a všetko to bolo moje.

A plot bol zázračný! Ak nie zázračný, tak aspoň zaujímavý. Zaujímavý preto, že toho, kto šiel okolo plota, veľmi zaujímalo, čo je za plotom.

Akoby aj nie! Veď prvé, čo si na plote musel všimnúť, bola tabuľka s nápisom TAJNÝ VCHOD a šípka. Tabuľka a šípka sa zjavovali každých desať metrov, a kto podľa nich šiel, mohol chodiť donekonečna. Tajný vchod nenašiel a koniec plota tiež nie, pretože plot bol postavený do kruhu.

Medzi dvoma tabuľkami a šípkami bolo vždy dosť miesta na ďalšie zaujímavosti. Na jednom takom mieste trčali hroty štyroch klinec a medzi nimi bolo nezmazateľnou kriedou napísané:

**Z druhej strany plota je pribitý plagát s najkrajšou rozprávkou na svete!**

Že tie hroty mohli niekoho okoloidúceho poraniť? Na všetko som pamätal. Hroty boli potreté penicilínovou masťou, a koho by poranili, toho by hneď aj vylicili.

O kus ďalej bola diera, totiž bola by bola, keby nebola – myslíte si: zatlčená doskou, však? Nie, diera nebola zatlčená doskou, ale zaplátaná záplatou. Záplatou z pravého červeného zamatu. Trochu nápadné? Modrý nemali.

A o kus ďalej bol v plote guľatý otvorček, v ktorom bol predtým suk, ale teraz z neho vychádzalo krásne zelené svetlo a bolo počuť hudbu. Prezradím vám veľké tajomstvo: keď svetlo zhaslo, i hudba stíchla. Veru tak. A aj naopak.

A o kus ďalej bola časť plota riešená ako knižnička. Ale darmo si chcel okoloidúci vytiahnuť „Alenku v ríši zázrakov“ alebo I. diel Ottovho slovníka náučného, písmeno A, v ktorom by sa dočítal, kto to tá „Alenka v ríši zázrakov“ vlastne je. Knihy boli vedľa seba napchaté tak natesno, že sa nedali vôbec vyťahovať. Tak to býva v knižniciach veľkých učencov, ktorým to vôbec nepreká-



ža, pretože veľkí učitelia už dávno prestali čítať – všetko majú v malíčku, ktorým sa bezradne škriabu za ušom.

Niekoľko maličkých dierok bolo pozoruhodných tým, že nimi spoza plota vychádzali stonky, zakončené mohutnými okvetiami tropických kvetov neznámych mien. Ako sa tie mohutné okvetia dostali cez maličké dierky v plote? Záhada – ale veľmi jednoduchá. Boli to umelé kvety na drôtoch, ktoré som do tých dierok postrkal zvonku. Kvety stáli vo vázach, ktoré som rozostavil zase pozdĺž plota znútra. S nalieváním čerstvej vody do váz som sa neunúval – veď kvety, ako vravím, boli umelé. No keď som do váz ponalieval víno, čuduj sa, svete, umelé kvety nádherne tancovali.

Dôležitú časť plota tvorila pokladnička. Bol to vodorovný, asi päťcentimetrový výrez, nad ktorým bola ceduľa N E V S T U P N É D O B R O V O L N É a každý, komu sa nepodarilo vstúpiť do mojej záhrady tajným vchodom, hoci obišiel plot už niekoľko ráz, mohol hodiť nevstupné a ísť preč. Keďže nevstupné bolo dobrovoľné, zväčša nikto nič nehodil,

alebo mi hádzali ľudia lístočky, ktorých obsah sa hanbím prečítať. Lístočkov bolo po čase toľko, že pod nimi zmizol dom i záhrada, ba pod ich váhou sa vyvalil i plot a každý, kto šiel práve vtedy po ulici, ho uvidel z druhej strany a mohol si prečítať najkrajšiu rozprávku na svete.

Že čo to bola za rozprávka? Bola to táto:

Kde bolo, tam bolo, bol raz jeden dom, k tomu domu patrila záhrada a okolo záhrady bol plot.

Dom bol môj, záhrada moja – nuž akože ináč, i plot bol môj. Alebo, čo vás budem klamať. Dom tam vôbec nebol.

Záhrada bola mestská. Ale ten plot okolo nej bol môj.

Že nemohol byť? Tak dobre. Bol tam aj dom, aj záhrada, aj plot a všetko to bolo moje.

A že túto rozprávku ste už raz počuli?

Za to ja nemôžem. Keď bol postavený do kruhu plot, i rozprávka na ňom musela byť napísaná do kruhu.

A že to nie je najkrajšia rozprávka na svete, lebo poznáte ešte krajšiu?

Ej, vy beťári! Vy čítate knihy odzadu! Vy viete, že nasleduje rozprávka Zlatúšik!

**Básnik, dramatik, spisovateľ, prekladateľ a inovátor detskej literatúry EUBOMÍR FELDEK bol vo svojich začiatkoch členom Trnavskej skupiny a debutoval zbierkou Jediný sláný domov. Narodil sa v Žiline 9. októbra 1936. Študoval slovenčinu**

**a literatúru na Vysokej škole pedagogickej v Bratislave. Počas štúdií začal pracovať ako redaktor vo vydavateľstve Mladé letá. Roku 1958 ho prepustili a tak od roku 1959 pracoval ako pomocný robotník v tlačiarňi, v rokoch 1960 a 1961 ako redaktor závodného časopisu Tesla Orava v Nižnej nad Oravou. Do roku 1973 bol spisovateľom v slobodnom povolání. V rokoch 1973 až 1986 pracoval ako vedúci redaktor oddelenia pôvodnej a prekladovej poézie vo vydavateľstve Slovenský spisovateľ a odvtedy je spisovateľom v slobodnom povolání.**



Marta Hlušiková

## Prečo nemajú prsty na nohách svoje mená

Verte – neverte, zmodernizovala som sa. Rozprávky odchyťavam pomocou ďalekohľadu! Sedávam na balkóne pod žltobielym slnečníkom a pozorne sa dívam všade okolo seba. Raz do oblohy, raz do lesíka nad sídliskom, potom zasa na strechy a komíny, niekedy do parku a niekedy len tak, okolo seba po dvore. Keď príde tá správna chvíľa, otvorím svoju zázračnú tašku, chvíľku ju tak držím a potom ju rýchlo zatvorím.

– Zasa jedna. Zbadala som ju na streche. Si rada? – hovorím taške.

– Mhm, – kývne uchom moja zázračná

taška. Mohla by kývať aj oboma uchami naraz, ale to robí len vo sviatok. Vtedy totiž za mojím chrbtom púšťa po sídlisku rozprávky, ktoré do nej starostlivo zbieram. Viem o tom, ale robím sa že nič, aby som jej urobila radosť.

Najlahšie sa posielajú rozprávky deťom, ktorým sa farebne sníva. Niekedy, keď sú ľudia príliš smutní alebo unavení, sama otváram svoju tašku a posielam do sveta rozprávky, okolo ktorých ľudia už raz chodili, ale nezbadali ich. Vtedy ticho sedím pri okne a čakám, kým rozprávka nepriletí a nesadne si mi na plece. Už som

si ich nachytala celú hľbu. Sedia mi na poličke ako farebné bublinky a cilingajú, cilingajú ako malý orchester. Počujete? Táto jedna, dúhová, zvoní ako strieborný zvonček. Čo zvonček! Ona vyzváňa aspoň päťhlasne. Nakoniec – aj má prečo. Je to totiž rozprávka o neposlušných

prstoch. Mojich. Mimochodom, na túto rozprávku som ďalekohľad vôbec nepotrebovala, skočila mi do tašky úplne sama.

...keď sa pohádajú topánky, nie je to nič výnimočné: raz sa urazí pravá, raz ľavá. Raz sa hnevá moja čierna topánka, raz hnedá. Potom pár dní

hundre moja teniska a pár dní moja teplá papuča. Podelia si víťazstvá a prehry pekne po kamarátsky. Keď sa mi však na nohe začnú hádať prsty, mám v topánke poriadne dusno. Palec, malíček a prostredník škriepky nevyvolávajú. Palec preto, lebo je najväčší a najmocnejší. Má prirodzenú autoritu, nepotrebuje škriepky na to, aby si ho každý všimol. Malíček čuší zas preto, lebo je zo všetkých prstov najmenší a netrúfne si ani pípnuť. Prostredník by niekedy aj nejakú tú škriepku vyvolal, no to by sa musel pridať k palcu, aby bol úspešný. Ale palec mlčí.



– Pekná spravodlivosť! – to začína každé ráno mrmlať prst medzi prostredníkom a malíčkom.

– My prsty na nohe sme obyčajní chudáci! Normálne sa nám krivdí! Keby ste videli môjho bratanca na ruke napríklad! Ten sa má! Vždy je samý prsteň. Čo som ja od neho horší?

– Upokoj sa! Na tebe by prsteň vôbec nebolo vidno, – ozvala sa zrazu moja noha.

– Okrem toho máš tučnú hlavu a tenký krk. Som zvedavá, ako by si ten prsteň na seba vôbec dostal!

– To všetko preto, lebo nemám meno! Keby som sa aj ja volal prstenník, určite by mi narástla menšia hlava!

– Pozri sa, ty malý, – ozvala sa opäť noha pokojným hlasom, – traja z vás mená majú: palec, prostredník a malíček. Ak dobre rátam, je to väčšina. A búria sa? Sú ticho. Ja som tiež spokojná. Napokon – aj tak vás, prsty, v topánke nevidno.

– Aj keď nás nevidno, mená by sme mali mať, – ozval sa prst medzi palcom a prostredníkom.

– Čo nepovieš? – zasmiala sa noha.

– Môj bratanec na ruke sa volá ukazovák! Stavím sa, že môže na hocičo ukazovať, lebo sa tak volá. Som zvedavý, na čo môžem ukazovať ja... Celý deň v tme. Nevidím ničového nič! – skríkol rozčúlený prst, až sa zapotil.

– Kvôli tvojmu ukazovaniu nebudem hádam chodiť v sandáloch alebo šlapkách! Vonku je chladno, – urazila sa noha.

Ostatné prsty čušali. Veď nech si noha poradí. Im je zatiaľ dobre. Dlho však nebolo, lebo oba nespokojné prsty nedali a nedali pokoj.

Napokon to moja noha vzdala:

– Dobre teda! Počúvaj ty, druhý najmenší! Keď tak veľmi chceš, natiahnem na teba prsteň. Aby si sa vyrovnal svojmu bratancovi na ruke, vieš? A kvôli tebe, ty druhý najväčší, si obujem sandál. Aby si mohol sledovať okolie a všetkým nám ukazovať, čo a ako. Tak!

A moja noha si naozaj natiahla na predposledný prst prsteň a kvôli druhému prstu si obula sandál.

Moje prsty boli spočiatku náramne spokojné. Okolo obeda sa však začali mrviť a večera sa nemohli už vôbec dočkať. Štvrtý prst mal od prsteňa odretý celý krk a druhému prstu cez dierku v sandáli tak tiahlo na kríže, že sa rozkýchal a nakazil mi celú nohu!

A tak sa stalo, že som prechladnutú nohu strčila do lavóra s horúcou vodou. Prsty v tom teple čušali, ani sa nehýbali. Moja nahnevaná noha sa vtedy zaprisahala, že mená prstom nevymyslí a nevymyslí. Dosiaľ ich nemajú. No teda! Keby nebolo tejto rozprávky, skoro by som bola zabudla na svoj slávny výlet, keď mi prechladla celá noha.

Aha! Prst vedľa malíčka má ešte stále ošúchaný krk! A tento tu vedľa palca? Ako ním myká. Žeby ešte kýchal od prievanu v sandáli? Priznám sa, trochu mi je ľúto tých mojich neposlušných prstov, lebo ich kamaráti v Amerike napríklad svoje mená majú. To viem určite, lebo mám odtiaľ priateľku Rodu, ktorá si vie pomenovať všetky prsty na nohách. Dokonca vie o nich pesničku. A čo ak vymyslím pre tie moje neposlušné prsty pekné prstové mená? A možno aj pesničku!

**Z autorkinej knihy Bublínkové rozprávky**

Michal Škrabák

## Dobrodružstvá Ferka junáka

Kde bolo tam bolo, za veľkými horami, lesmi a riekami, na samom okraji dediny, na úpätí hory hneď pri lesíku stál domček a v ňom žil muž so ženou. Ich záhradku často navštevovali lesné zvieratá, pre výdatné pokrmy, ktoré im núkala. Muž so ženou zase chodili do lesíka zbierať drevo a tak nemali starosti s varením, ani s kúrením. V zime, keď sa veľmi ochladilo, museli zavčas vykúriť izbičku. Mali všetko, čo si ich skromný život vyžiadal, až na niečo, vlastne niekoho: dieťaťko. Veľké šťastie ich postihlo, keď sa im jedného dňa narodil synček. Veľa premýšľali nad jeho menom. Rodičia i celé príbuzenstvo sa rozhodlo nazvať bábkotko Ferkom. Menom, ktoré v ich rodine ešte ani jeden muž nedostal.

Roky ubiehali. Ferko chodil do školy. Bol vynikajúcim žiakom a aj rodičom pomáhal okolo domu. Do šopy nzbieral vždy toľko dreva, aby vystačilo na celú zimu.

Keďže žili pri lesíku, otec mal možnosť naučiť syna drevorubačskému remeslu. Tak sa stalo, že o pár rokov sa Ferko – z ktorého medzičasom vyrástol urastený šuhaj – postavil pred rodičov so slovami, že sa už cíti byť dospelým a chce sa pobrať do sveta. Rodičom sa pekne poďakoval za ich opateru, s úctou ich pobožkal a riekol:

– Odo dnes budem tvrdo pracovať.

Rodičia sa na seba zahľadeli a pousmiali sa nad synovým výrokom.

– A kam by si šiel, synak? – pýta sa ho matka.

– Kam, drahá mamka? Nuž do lesa.

– Dobre, synček, – uspokojila sa. Vzápätí otec vošiel do komory a vrátil sa s tesárskou sekerou.

– Páči sa, Ferko môj, tu je tešlica. Dostal som ju ešte od starého otca. Teraz, ak si sa rozhodol stať sa drevorubačom, budeš ju potrebovať. Daj na ňu pozor, synak! Ochraňuj a váž si ju, odplatí sa ti vernosťou.

Tak sa aj stalo. Ferko poďakoval za tešlicu. Mamka mu starostlivo zabalila do





tanistry pagáče upečené v popole, pribalila soľ a cibuľu, čturu naplnila dobrým červeným vínom. Syn si prehodil tanistru cez plece, rozlúčil sa s milovanými rodičmi a pobral sa na vandrovku.

Šiel, šiel, až došiel na lesnú čistinku, na kraji ktorej stál pekný domček. Podišiel k nemu, zakopal a pozdravil sa:

– Dobrý deň vám prajem.

Na jeho pozdrav vyšiel starček, ktorý ho milo privítal: – Aj pútnikovi dobrý deň. Vstúpte ďalej, bratku, a posadte sa k stolu.

Starčekova žena priniesla na stôl veľký hrniec kukuričnej kaše, z ktorej vyčnievalo údené srnčie stehno. Postavila na stôl plný sklenený krčah čerstvej studenej vody z neďalekého prameňa. Cez sklo bolo vidno, ako sa bublinky naháňali, ktorá sa skôr dostane na povrch. Ferkov zrak sa zastavil na hrnci s kašou. Pri vandrovke totiž veľmi vyhladol. Starčí ho núkali:

– Len si naberte a v dobrom zdraví sa najedzte.

Ferko si pochutnal na kukuričnej kaši i stehienku, hojne si upil zo studenej čerstvej vody. Po obede sa ho starký spýtal, v akej veci sa u nich zastavil, veď aj vtáci sem zriedkakedy zaletia.

– Hľadám si prácu! Mám dobrú tešliacu, som silný a vyznám sa v drevorubačských fortieľoch. Povedzte, našla by sa v tomto dome nejaká robota?

– Našla veru. Tú dreváreň pri dome treba kurivom naplniť.

– Spravím to. Bude poriadne naplnená! – prisľúbil Ferko.

Ráno sa zavčasu prebudil, ani vtáci ešte nešvitorili, a hneď sa pustil do roboty. Mohutné stromy vytrhával, naraz po dvoch i po troch si ich kládol na chrbát a nosil do dvora. Čím viac pracoval, tým viac mocnel. Nie darmo ho všetci nazývali statným Ferkom. Stromy rezal a drevo rúbal na dvore, naštiepané kusy ukladal v drevárni.

Takto pracoval celé tri mesiace, ale dreváreň nie a nie naplniť. Napokon natoľko ustal, že si musel trocha odpočínúť. Vtedy si spomenul na otcove slová: – Ochraňuj a váž si tešlicu. Dávaj pozor na jej ostrie! Zamyslel sa nad troma ťažkými mesiacmi a poloprázdnu drevárňou. Ako tak ležal v tieni obrovského stromu a hľadel na modré nebo, zrazu začul čudné syčanie. Posadil sa a poobzeral sa vôkol.

– Vari len nehorí les? – spýtal sa sám seba. Nie, les vskutku nehorel. Pred ním stála tešlica, trblietala sa a iskrila, vyletovali z nej tisíce malých hviezdíc. Ferko na ne hľadel doširoka otvorenými očami. Keď konečne prišiel k sebe, tešlica prehovorila:

– Unavil si sa, gazdíčko?

– Áno, unavil. Trocha som si odpočinul, ale hneď sa pustím opäť do práce.

– Viem, že už tri mesiace neprestajne pracuješ, len si oddýchni, ja ti pomôžem.

A tešlica sa pustila do práce.

Rad-radom vyrúbala všetky stromy, odniesla ich do dvora, rozštiepala na kúsky a poukladala v drevárni. Raz-dva sa dreváreň naplnila. Tešlica začala zno-

vu syčať, vytriasala zo seba iskrivé hviezdice. Jedna z nich padla na Ferkovu ruku a prebudila ho.

– Zobuď sa, gazdíčko, sme hotoví, môžeme ísť na večeru.

Mládenec vstal, poobzeral sa a prekvapený videl, že les zmizol a zostal iba mohutný dub, do tieňa ktorého sa utiahol.

Ferko vzal tešlicu a vošiel s ňou do dvora. Nakukol do drevárne a s úžasom videl, že je plná dreva. Veľmi sa potešil a poďakoval svojej pomocníčke. Zavolať gazdu, aby vykonanú prácu ohodnotil. Starček ho pochválil:

– Bola to junácka robota! – a zaplatil mu desať zlatých toliarov. Vošiel do komory a vrátil sa s pekným čikóšskym bičom. – Nuž, junák môj, peknú prácu si vykonal, preto ťa obdarím týmto čikóšským bičom. Ešte sa ti raz zide. A odo dneška sa budeš volať Ferko junák. Zaslúžiš si, aby ťa každý volal Junákom, – a na rozlúčku mu podal ruku.

Deti dub, pod ktorým spal Ferko, nazvali stromom Ferka junáka. Na mieste vyrúbaného lesa čoskoro vyrástol nový a ten zase pomenovali Tešlicový les.

**MICHAL ŠKRABÁK** sa narodil roku 1926 v Slovenskom Komlóši v mnohodesiatej rodine. Vyučil sa a pracoval ako krajčír. V rokoch 1948 – 1962 slúžil v ozbrojených silách ako dôstojník z povolania. Študoval na vojenskej akadémii v Budapešti a v Moskve. V roku 1961 z konšpiračných dôvodov bol nútený prerušiť prípravu na ašpirantúru, ktorej témou mala byť národnostná otázka v Maďarsku a v Sovietskom zväze. Po prepustení z vojenskej služby pôsobil ako turistický sprievodca a tlmočník. V rokoch 1970 – 1983 pracoval v závode na výrobu plastických hmôt, kde podal asi dvadsať zlepšovacích návrhov. Od roku 1960 vznikali jeho krátke črty a príbehy, vrátane seriálu rozprávok, umiestnené do komlóšskeho prostredia. V osemdesiatych rokoch k týmto rukopisom pribudli ďalšie, tematicky odlišne ladené práce. Výber z nich (jeho prvá časť) pod názvom Perla na Suchom íre ostala v rukopise. M. Škrabák zomrel roku 1995 v Budapešti.

# ŽIACKE SMIECHOTY

- Mórisko, kde máš žiacku knižku?
- Požičal som ju Marienke, chcela vystrašiť rodičov.

Letia dva balóniky okolo púšte.

Prvý hovorí: – Pozor, kaktussssss...

Druhý na to: – Kde ho vidíšššššššš?

Pýta sa malý slimák mamičky:

– Mami, môžem ísť na ihrisko?

Mamička odpovie: – Nie, minule si tam bol týždeň!

Stretne ryba žabu a tá jej hovorí: – Rybka, pobožkaj ma.

– Nie! – odpovie rybka.

Žaba znovu zaprosí: – Rybička, pobožkaj ma a niečo dostaneš.

– Dobre, prečo nie, – povedala si rybka a žabu pobožkala. – A čo dostanem? – spýtala sa.

Žaba na to: – Ekzém, ekzém!

Sedí si takto veverička na strome a lúska oriešky. Rozlúskne si prvý – a v ňom strieborné šaty! Rozlúskne druhý – v tom zlaté šaty. Rozlúskne tretí – a tam diamantové šaty. Veverička sa schúli do kľbka a vzlyká: – Ja sa snáď kvôli tej hlúpej rozprávke ani nenajem!

Čo robí ryba na suchu?

Chytá dych.

Jožko volá radostne na otecka:

– Ocko, ja už viem písať!

– A čo si napísal?

– To neviem, ešte neviem čítať!

Na telegrafnom drôte visí niekoľko netopierov hlavou dole. Z ničoho nič sa jeden prudko otočí a zostane hlavou hore. Pýta sa druhý tretieho:

– Nevieš, čo je s Ferom?

– Neviem, asi omdlel.

Čo urobí snehuliak, keď príde jar?

Rozplače sa!

Ako sa volal Japonec, ktorý vymyslel stan? Nacochata.

Na návšteve v múzeu sa pýta sprievodca detí:

– Tak, deti, viete, aké staré sú tieto kostry dinosaurov?


Jožko sa hlási: – Áno, pán sprievodca! Sú 70 miliónov a šesť mesiacov staré!

Sprievodca sa zarazí: – Ako to, Jožko?

Jožko vysvetľuje: – Keď sme tu boli pred pol rokom, hovorili ste, že sú staré 70 miliónov rokov.



# Křížovka pre deti

<b>NK 2026</b>	mužské meno (31. 1.)	<b>1</b>	prvé písmeno abecedy	*	*	Slovak Telecom	telúr (zn.)	kypril pôdu	*			
ženské meno (30. 1.)				rímskych 1000	100 ampér (zn.)				*			
vlastní			<b>2</b>									
ich osobám							Anton Novák (monogram)					
rímskych 51										popovok		
*	volt (zn.) nekonečný Londýn!									*	ŠPZ Nemecka nezhoda	
vnútro žaloby!											jestvujú	
čarodejník z krajiny ... (román)											Pieseň Šalamúnova (skr.) RH	
tu máš			baňa bez koncov!	*	*	365 dní						
jeden pár				ŠPZ Rakúska	liter (zn.)	činnosť na zábavu spojka						
*	*	<b>O</b>					*	<b>Pomôcky:</b> HRA, OZ, SPOR	<b>Autor:</b> Gregor Papuček			

Milí lúštitelia! Do krížovky sme ukryli časť tretieho verša básne Gregora Papučka, ktorá vyšla v zbierke Konvalinky.

## Jar bola

Jar bola, šantili  
lesné víly.  
Leto bolo, uletelo,  
k jeseni sa chýli.

Čas bol víťudny,  
vlažný, čistý.  
Triasli sa, mihali sa  
na osike listy.

Kvitli trnky,  
kvitla hruška.  
...


Kraj sa kúpal  
v lúčoch slnka.  
V dúbrave dupotavo  
utekala srnka.

Jar s letom ušli,  
stratili sa víly.  
Všetko to uletelo,  
k jeseni sa chýli.

Pri lúštení vám prajeme príjemnú zábavu!

*Gregor Papuček*

# Križovka nášho kalendára

<b>NK 2026</b>	útok	<b>1</b>	kyslík (zn.)	*	*	nemý dych!	osmium (zn.)	Mária, podomácky	*			
Adolf, podomácky				dusík (zn.)	budova energia (zn.)				*			
tantal (zn.)		<b>2</b>							<b>P</b>			
tiež							ŠPZ vozidiel Rumunsko					
prázdny kút!									Associated Press			
*	ŠPZ Španielska ú..., úškrn									*	..., B, C malý Oskar	
skratka San Marina										osmium (zn.) stíповú sálu		
mne			kúsok lanolínu!	*	*	azda liter (zn.)						
vnútro hesla!				rímskych 501	... Skywalker jeho osoba							
malý Vladimír						trhlina draslík (zn.)						
*	*	<b>A</b>						<b>Pomôcky:</b> AULU, LOM, LUKE, SMEV	<b>Autor:</b> Gregor Papuček			

Milí lúštitelia! Do križovky sme ukryli časť známeho ľudového verša, ktorý sa spieva počas fašiangového obdobia, pred Veľkou nocou.

## Fašiangy, Turíce

Fašiangy, Turíce,  
Veľká noc ide,  
kto nemá kožuštek,  
zima mu bude.

Ja nemám, ja nemám,  
len sa tak trasiem,

...

Pri lúštení vám prajeme príjemnú zábavu!

Gregor Papuček

## Mnohorakosť červenej šošovice

Červená šošovica patrí medzi výživové poklady, ktoré ľahko zaradíte do svojho jedálneho lístka, či už ste milovníci rýchlej kuchyne, vegetariáni, alebo len radi skúšate nové veci. Táto drobná strukovina pochádza z oblasti, ktorá sa tiahne od Grécka cez Turecko až po strednú Áziu. Práve tu prebiehala aj jej domestikácia pred viac než 10 000 rokmi. Dnes ju nájdeme v kuchyniach po celom svete.

Šošovica má viacero druhov a každý z nich má svoje špecifiká. Líšia sa chuťou, ale aj časom prípravy či konzistenciou po uvarení. Nájdú sa aj rozdiely vo výživových hodnotách, aj keď nie sú také veľké a jednotlivé druhy šošovice sa na seba obsahom makroživín aj mikroživín celkom podobajú. Šošovica môže byť lúpaná aj nelúpaná, ale častejšie sa stretnete práve s lúpanou. Tá je vďaka mechanickému lúpaniu rýchlym a praktickým základom jedál. Po zbere sa šošovica najskôr suší a následne prechádza procesom odstraňovania šupky. Táto úprava jej nielenže dodá typickú oranžovú až červenú farbu, ale zároveň znižuje obsah niektorých antinutričných látok, čím sa zlepšuje jej stráviteľnosť.

Zaujme aj chuťou, ktorá je jemná a mierne oriešková. Navyše je populárna aj vďaka tomu, že na rozdiel od ostatných druhov sa nemusí namáčať, rýchlo

sa varí a pýši sa aj dobrou stráviteľnosťou.

Je skvelým rastlinným zdrojom bielkovín, čo ocenia najmä vegáni a vegetariáni, a zároveň sa môže pochváliť slušným množstvom vlákniny, komplexných sacharidov, železa, alebo kyseliny listovej. Vďaka týmto vlastnostiam sa červená šošovica stala synonymom modernej, rýchlej a výživnej kuchyne s hlbokými historickými koreňmi.

Táto drobná a na prvý pohľad nenápadná strukovina prekypuje živinami a prospešnými bioaktívnymi látkami. Má obdivuhodné spektrum makroživín aj mikroživín, čo z nej robí doslova superpotravinu – v 100 g červenej šošovice nájdeme približne 60 g sacharidov, pričom ide najmä o tie komplexné. Vďaka nim nás spoľahlivo zasýti a dodá postup-



ne sa uvoľňujúcu energiu. Jedna z najsilnejších stránok červenej šošovice je jej podiel bielkovín. Obsahuje ich totiž zhruba 25 g/100 g. Pokiaľ vám v jedálničku chýba vláknina, červená šošovica je skvelý spôsob, ako zvýšiť jej príjem. 100 g surovej šošovice obsahuje totiž až okolo 11 g vlákniny. To je takmer polovica dennej odporúčanej dávky.

No a keby to nestačilo, červená šošovica vám môže spolu s ďalšími zmenami v jedálničku a životnom štýle ľahko pomôcť znížiť zvýšený cholesterol. Porcia červenej šošovice v rámci jedla môže spomaliť celkové vstrebávanie sacharidov, čo sa potom odrazí na pomalšom zvýšení hladiny cukru v krvi. Vďaka tomu je potom nižšia šanca, že na nás

z jednej chvíle na druhú spadne únava alebo nekontrolovateľná chuť na sladké jedlo. Práve preto je vhodná aj pri chudnutí, totiž keď si ju dáte napríklad ako prílohu namiesto klasickej bielej ryže, toto jedlo vás zasýti kvalitnejšie a na dlhšiu dobu. Hlad sa preto pravdepodobne dostaví neskôr, vy prijmete celkovo menej kalórií a ľahšie dosiahnete kalorický deficit, ktorý je nutný pre úspešné chudnutie.

My sme vám pripravili celé menu, kde v každom chode nájdete červenú šošovicu. Samozrejme, aj dobrého veľa škodí, takže neodporúčame toto všetko zjesť počas jedného obeda, iba chceme poukázať na mnohorakosť použitia červenej šošovice.



## NÁTIERKA Z ČERVENEJ ŠOŠOVICE

Potrebuje: 30 g červenej šošovice, menšiu cibuľu, olej, čili papriku, korenie, soľ, strúčik cesnaku, polovicu citróna, cherry paradajku a čerstvú bazalku na zdobenie.

Červenú šošovicu v sitku niekoľkokrát prepláchneme pod tečúcou vodou a necháme dobre odkvapkať. Na oleji orestujeme cibuľu a pretlačený

cesnak. Pridáme nastrúhanú citrónovú kôru, čili papričku a odkvapkanú šošovicu. Spoločne restujeme asi 5 minút. Zmes zalejeme vriacou vodou a zakryjeme pokrievkou. Na veľmi miernom ohni varíme asi 15–20 minút, občas premiešame. Všetka voda by sa mala vyvariť, šošovica by mala byť mäkká a vďaka pravidelnému miešaniu by mala získať nátierkovú konzistenciu aj bez mixovania. Nátierku dochutíme soľou a necháme vychladnúť, aby stuhla. Následne do nej vmiešame najemno nakrájané paradajky, bazalku, citrónovú šťavu a roztláčený cesnak podľa chuti.

Ozdobíme čerstvými paradajkami a bazalkou.

## MERCIMEK ČORBA (ŠOŠOVICOVÁ POLIEVKA)

Potrebujeme: 1 pohár červenej šošovice, 1-2 ks zemiakov, 1 ks mrkvy, 1 ks paradajky, 1 ks cibule, olivový olej, soľ, čili papričku, paprikovú pastu, citrónovú šťavu, bobkový list, sušenú mäťu, hovädzí vývar (môže byť aj z bujónu), mleté čierne korenie.

Na olivovom oleji udusíme nadrobno nakrájanú cibuľu. Pridáme jednu polievkovú lyžicu paprikovej pasty.

Dobre premiešame. Mrkvu, zemiaky a paradajku ošúpeme a nakrájame na malé kocky. Nakrájanú zeleninu vložíme do hrnca, osolíme, okoreníme a premiešame. Chvíľočku (asi dve minúty) podusíme. Pridáme šošovicu, čili, bobkový list, šťavu z citróna a zalejeme horúcim vývarom (asi 1 liter). Polievku privedieme k varu a varíme na miernom plameni cca 30 min. kým nie je zelenina mäkká. Vyberieme z nej bobkový list a ponorným mixérom rozmixujeme. Ak treba, zriedime vodou a necháme prejsť varom. Na záver dochutíme sušenou mäťou a citrónovou šťavou. Nebojte sa pridať viac citrónovej šťavy, polievka by mala voňať mäťou a chuť citrónom a byť trochu pálivá. Podávajte s kúskom citróna a bielym pečivom.



## KARÍ ČERVENÁ ŠOŠOVICA S KOKOSOVÝM MLIEKOM

Potrebujeme: 300 g červenej šošovice, 1 plechovku lúpaných krájaných paradajok, 1 ks mrkvu, 1 ČL strúhaného (alebo sušeného) zázvoru, 1/2 plechovky kokosového mlieka, 400 ml zeleninového vývaru, 1 ČL karí korenia, 1 PL sójovej omáčky, za hrst' baby špenátu, 2 ČL limetkovej šťavy, strúčik cesnaku, čierne mleté korenie, soľ, 1 PL oleja, ryžu.



Ako prvú dáme variť ryžu. Mrkvu nakrájame na tenké kolieska alebo na kocky. Na hlbšej panvici rozohrejeme olej a približne 2 minúty na ňom pražíme mrkvu so zázvorom. Pridáme pokrájané paradajky, kokosové mlieko, 300 ml vývaru a dochutíme karí korením, sójovou omáčkou a čiernym korením. Necháme variť asi tak 10 minút pod pokrievkou, aby bola mrkva polomäkká. Potom vložíme do panvice červenú šošovicu a opäť varíme 10 minút pod pokrievkou, kým šošovica a mrkva úplne nezmäknú. Priebežne dolievame vývar, šošovica by mala obsahovať dostatok šťavy. Nakoniec vypneme zdroj tepla a pridáme pretlačený cesnak, špenát a limetkovú šťavu. Premiešame a necháme chvíľku postáť. Podávame s varenou ryžou.



## FAŠÍRKY Z ČERVEJ ŠOŠOVICE S ČIERNYMI OLIVAMI

Potrebujeme: 250 g červej šošovice, 2 ks zemiakov uvarených v šupke, 2 PL nasekanej petržlenovej vňate, 1 ks cibule, 100 g čiernych olív, 50 g droždí, 2 PL ovsených vločiek, 1 ČL soli, mleté čierne koreníe.

Prepláchnutú šošovicu varíme v osolenej vode asi 10–12 minút. Zvlášť uvaríme zemiaky. Do misky dáme vychladnutú šošovicu, postrúhaný zemiak, nakrájané olivy, nadrobno nakrájanú cibuľu, okoreníme, prípadne dosolíme.

Ovsené vločky sparíme, pridáme do misky spolu s droždím a dobre premiešame. Zmes má mať hustotu popučených zemiakov, ak je riedka, treba pridať vločky.

Na plech dáme papier na pečenie, natrieme prepusteným maslom alebo masťou a pomocou dvoch lyžíc naň kladieme fašírky. Navrch každej dáme kúsok masla a vložíme do rúry vyhriatej na 200 stupňov C piecť 35 minút. V polovici času môžete fašírky obrátiť.



## KAKAOVÉ KOCKY S PISTÁCIAMI

Potrebujeme: 120 g horkej čokolády (najlepšie 70%), 60 g masla, 2 vajička, 120 g práškového cukru (najlepšie trstinového), 100 g červej šošovice (uvarenej), niekoľko kvapiek vanilkového extraktu, 30 g hladkej špaldovej múky, 10 g kvalitného kakaa, štipku soli, hrsť nasekaných pistácií na zdobenie.

Šošovicu uvarte do mäkka, ale aby sa rozvarila. Vo vodnom kúpeli rozpustíte čokoládu s maslom. Medzitým v mixéri vyšľahajte vajcia s cukrom, štipkou soli a vanilkovým extraktom. Čokoládovú zmes nechajte trochu vychladnúť a potom ju primiešajte do vyšľahaných vajec. Zľahka zamiešajte špaldovú múku s preosiatym kakaom. Nakoniec pridajte uvarenú šošovicu. Formu veľkú cca 20×25 cm vymažte maslom a vyložte papierom na pečenie. Cesto nalejte do formy a pečte pri teplote 180 °C asi 15–20 minút. Hotový dezert rozkrájajte na kocky a posypte nasekanými pistáciami.

# Nákupný vozík vymysleli Slováci

Až nabadúce pôjdete do obchodu, tak si spomeňte na bratov Brodekovcov. Žili v Dlhom Poli, v okrese Žilina, kde opravovali hrnce a vyrábali úžitkové predmety. Napriek tomu, že boli šikovní, vyskakovať nemohli. Napokon sa pobrali do USA a tam sa venovali tomu, čím im šlo najlepšie – drotárstvu.

V Amerike bolo okolo roku 1900 vyše osemdesiat dielni a tovární považských, kysucských a spišských drotárov. Už koncom 19. storočia existovalo v New Yorku slovenské sídlisko najmä vďaka aktivite pozemkového makléra Jozefa Ďuriša, pôvodom drotára. V Amerike slovenskí drotári ponúkali drôtené kvetináče, pasce na myši, zábradlia, hračky, kostry na svietidlá či kostry na náhrobné vence. Drotári boli vždy veľmi vynaliezaví.

Brodekovci do Ameriky odišli za prácou ako 18-roční v 20. – 30. rokoch 20. storočia. V New Yorku a Englewoode viedli drotárske podniky, zamestnávali ľudí, vyrábali potreby pre domácnosť a kostry tienidiel do lúč. Jedného dňa v supermarkete uvideli, ako jedna pani tlačí pred sebou kostru z detského kočíka prispôsobenú na prevoz nákupu – na kostre kočíka mala primontovaný prí-



tený kôš. „Kôš na kolieskach!“ – vhušlo Brodekovcom do hlavy. Iskra v nich navodila myšlienku vyrábať drôtené nákupné vozíky. Ján Brodek zhotovil náčrt svojho vylepšeného drôteného nákupného vozíka na kolieskach. Chcel ním ľuďom uľahčiť nosenie ťažkých nákupov z obchodu k autu. Bratia návrh rozkreslili a vo štvrtok 13. mája 1964 podali na patentovom úrade.

Nešlo však o klasický vozík, aký poznáme zo súčasných supermarketov, ale inovovali menší štvorhranný kôš na kolieskach a prispeli k jeho popularizácii a všeobecnému rozšíreniu. Svetové patenty bratov Brodekovcov sú podrobne zaznamenané v knihe amerického patentového úradu. Patent číslo 3 207 526, ktorý Brodekovi o rok neskôr udelili, však môžeme považovať za akúsi bodku úžasného príbehu odvetvia, ktoré vzniklo z núdze a najväčšej chudoby, aby sa postupne rozšírilo do celého sveta a vytvorilo možno prvé úspešné podnikateľské príbehy Slovákov v zámorí. Takto sa remeselníci, ktorí sa venovali pôvodne vandrovnému remeslu drotárstva, postarali o vynález, ktorý uľahčil ľuďom každodenný život.

# ZASMEJME SA!

Blondínka dostala otázku na súťaži krásy:

- Keby ste mohli hovoriť s akýmkoľvek mysliteľom 20. storočia, živým alebo mŕtvym, koho by ste si vybrali?
- Asi živého.

Hovorí vlk líške:

- Ty, líška, poď, zbijeme zajaca.
- Ale aký budeme mať dôvod?
- Keď bude mať na hlave čiapku preto, keď nebude, tak preto.

Idú a strašne zbijú zajaca. Na druhý deň vlk zase začne:

- Ty, líška, poď, zbijeme zajaca.
- A dnes zase prečo?
- Vypýtame si od neho cigaretu. Ak nám dá s filtrom preto, ak bez filtra preto.

Prídu k zajacovi a vlk hovorí:

- Zajac, daj nám cigaretu!

Na čo zajac:

- A chcete s filtrom, alebo bez filtra?
- Pozri sa na lapaja, zase nemá čiapku!



– Zachránili ste mi život. Ako sa vám od-vďačím?

– Ožehnajte sa s mojou svokrou a vystaňte sa s ňou do Afriky!

Na živote milujem hlavne tú rozmanitosť... Každý deň ma našťve niekto iný.

Raz kázal jeden figliarsky kňaz.

– Horí! Horí! – zvolal kňaz zvýšeným hlasom z kazateľnice, keď zbadal, že skoro všetci veriaci pri jeho kázni zaspali. Títo vytrhnúť zo spánku sa pýtali:

- Pre živého Boha, kde horí?
- V pekle, – odpovedá kňaz.

– Bude to nerozhodne, – povedal futbalový rozhodca ešte pred zápasom, keď porovnal úplatky od oboch mužstiev.

Doktor sa pozerá na faktúru za inštaláciu počítačovej siete:

– Človeče, veď vy si rátate na hodinu d'aleko viac, než my!

– To je normálne. Vy, doktori, vystačíte so znalosťou jediného systému celý život, ale my sa musíme každý rok učiť nejaký nový.

Policajti pozorujú lietadlo. Jeden sa pýta:

– Čo myslíte, je to súkromné alebo vládne lietadlo?

– Ty si ale hlupák, – odpovie mu veliteľ. – Veď keby bolo vládne, tak ho po stranách sprevádzajú motorky!

– Pán sused, môžem používať vašu kosačku?

– Pravdaže, len mi ju neberte preč zo záhrady.

# OBSAH

## 12 mesiacov • 12 našich významných folkloristov

Výnimočná osobnosť Zuzany Hollósyovej, Zanietený folklorista a osvetár Štefan Lami, Výskumník, pedagóg, vedec László Felföldi, Komlóš roztancovala Anna Medovarská, Tanečník a vedúci súborov Tibor Pintér, Szívósovci – otec odovzdal súbor dcére, Manželia Nagyovci a Červený mramor v Tardoši, Eve Szilágyiovej Šubovej za veľa vďačia naše súbory, Ondreja Častvana očarili folklór a divadlo, Kultúra je pre Irenu Kotroczóovú zdrojom života, Etnografka a tanečnica Katarína Király, Silvia Sebóková päťdesiat rokov tancuje ..... 5

### Politika

Alžbeta Hollerová Račková: Kultúra, komunita, jazyk ..... 28  
Zo zasadnutí VZ CSSM ..... 31  
Oslava 30. výročia CSSM ..... 36  
Deň kultúrneho dedičstva Slovákov v Maďarsku v znamení 30. výročia CSSM ..... 38  
Anton Paulik: Rok po roku, krok po kroku ..... 41

### Politika v obrazoch

Politické dianie vo fotografiách ..... 45

### Inštitúcie CSSM

Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku ..... 61  
Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku ..... 63  
Slovenské divadlo Vertigo ..... 65  
Pedagogické metodické centrum Slovákov v Maďarsku ..... 68  
Knižnica a dokumentačné centrum Slovákov v Maďarsku ..... 71  
Spoločnosť SlovakUm a Ludové noviny ..... 73

### Naše celoštátne organizácie

Organizácia slovenskej mládeže v Maďarsku ..... 75  
Slovenský spolok Identita ..... 77  
Únia slovenských organizácií v Maďarsku ..... 80  
Zväz Slovákov v Maďarsku ..... 83  
Folklorný sviatok v Banke opäť spojil Slovákov v Maďarsku ..... 86

### Kultúrne programy vo fotografiách

Zo života našich osád ..... 89

### Kultúra • Osobnosti

Polstoročie v službe našej národnosti ..... 127  
Od Ruženky z rozprávky po slovensko-maďarskú diplomáciu ..... 130

Terka Nedeliczká varí halušky aj zo záľuby .....	135
S piesňou na perách, srdcom v slovenskej kultúre .....	138
Odbor slovenčiny na Univerzite Loránda Eötvösa v Budapešti .....	142
Meno ako „vstupenka“ do histórie, geografie a sociálnych vzťahov .....	146
<b>História</b>	
Viliam Pauliny-Tóth .....	149
Pred dvesto rokmi sa narodil Michal Algöver .....	152
Náš spoločný Štróbl .....	154
Daniel Bachát – farár, biskup, literát a prekladateľ .....	156
Hradisko Valy v Bojnjej láka turistov .....	159
Pukanec – na návšteve v bývalom kráľovskom meste .....	160
<b>Literatúra</b>	
Andrej Medvegý: Poznáte príhodu Dr. Kovačiča? .....	161
Alexander Kormoš: Básne .....	164
Z novších veršov a fotografií Mateja Skalnického .....	165
Zoltán Bárkányi Valkán: Vianočka .....	168
Laco Klaus: Púť .....	172
Laco Novomeský: Slúžka .....	174
<b>Náboženstvo</b>	
Z kresťanského sveta – Duchovný život našich Slovákov vo fotografiách .....	177
<b>Deti a mládež</b>	
75. výročie založenia našich škôl .....	187
Zo života našich školákov .....	191
Naša mládež v táboroch oddychovo a pracovne .....	212
Letný tábor UMB v Banskej Bystrici .....	218
Škola v prírode v Mýte pod Ďumbierom .....	219
Z aktivít Slovenskej školy v Sarvaši .....	220
Slovenské divadlo Vertigo s deťmi a mládežou .....	225
<b>Detský kútik</b>	
Lubomír Feldek: Najkrajšia rozprávka na svete .....	229
Marta Hlušíková: Prečo nemajú prsty na nohách svoje mená .....	231
Michal Škrabák: Dobrodružstvá Ferka junáka .....	233
Žiacke smiechoty .....	236
Krížovka pre deti .....	237
Krížovka Nášho kalendára .....	238
<b>Ženám a dievčatám</b>	
Mnohorakosť červenej šošovice .....	239
Nákupný vozík vymysleli Slováci .....	243
Zasmejme sa! .....	244

WWW.LUNO.HU

# Ludové noviny

Oplatí sa nás predplatiť

Budte stálym čitateľom jediného  
slovenského týždenníka v Maďarsku!

Telefón: (+36 1) 878 1431

Tel./Fax: (+36 1) 878 1432

E-mail: ludove@luno.hu, ludove.noviny2020@gmail.com

Poštová adresa: 1558 Budapest, Pf. 199

## Predplatné

na 1 rok: **14 640 Ft**

na 1/2 roka: **7 320 Ft**

na 1/4 roka: **3 660 Ft**

# Slovakum

Ludové noviny rozširuje a predplatné prijíma Maďarská pošta.

Poštová adresa: Magyar Posta Zrt. Központi Hírlap Iroda, 1900 Budapest.

Noviny si možno predplatiť na každom poštovom úrade a u poštových doručovateľov.

**Odvolávajú sa na identifikačné číslo novín (lapkód): 15200.**

Ludové noviny si môžete objednať aj na telefónnom čísle 06-1/767-8262

a na e-mailovej adrese [hirlapelofizetes@posta.hu](mailto:hirlapelofizetes@posta.hu).

**POZOR!**

**INŠTITÚCIE, FIRMY, SPOLKY, SAMOSPRÁVY SI NOVINY MÔŽU PREDPLATIŤ IBA E-MAILOM!**

Týždenník Slovákov v Maďarsku si možno predplatiť v online podobe na stránke [www.laptapir.hu](http://www.laptapir.hu) v rámci balíka 180 periodík za 1 990 Ft mesačne. Ludové noviny vo formáte PDF sú dostupné už dva dni predtým, ako vyjdú v tradičnej tlačenej verzii.





 Celoštátna  
**slovenská**  
samospráva v Maďarsku  
ORSZÁGOS SZLOVÁK ÖNKORMÁNYZAT

NÁŠ KALENDÁR 2026





Foto: Andrea Kiss-Kohut



Foto: Jozef Homoga

